Міністерство культури України
Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого

ЄВГЕН СВЕРСТЮК

Біобібліографічний покажчик

Київ 2017

УДК 016:929
ББК 91.9:83
С 24

Упорядники: **Г. В. Волянська**
О. О. Галганова

Науковий редактор **В. О. Кононенко**
Автор нарису **Л. Б. Тарнашинська,**
доктор філологічних наук, професор,
провідний науковий співробітник
Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка
НАН України

С24 **Євген** Сверстюк : біобібліогр. покажч. / М-во культури України, Нац. б-ка України імені Ярослава Мудрого ; упоряд.: Г. В. Волянська, О. О. Галганова ; авт. нарису Л. Б. Тарнашинська ; наук. ред. В. О. Кононенко. – Київ, 2017. – 216 с.

Біобібліографічний покажчик «Євген Сверстюк» присвячено відомому українському дисиденту, філософу, літературознавцю, громадському діячу – Євгену Олександровичу Сверстюку. Покажчик містить літературний нарис Л. Б. Тарнашинської та бібліографію творів Є. О. Сверстюка і літературу про нього.

Видання розраховано на широке коло науковців і спеціалістів- філософів, релігієзнавців, психологів, філологів, а також аспірантів і студентів гуманітарних вузів, працівників бібліотечних та інформаційних служб, всіх, хто цікавиться питаннями культури і духовності

УДК 016:929
ББК 91.9:83

© Національна бібліотека України
імені Ярослава Мудрого
© Л. Тарнашинська

ВІД УПОРЯДНИКІВ

Відомий український дисидент, філософ, літературознавець, громадський діяч Євген Сверстюк був яскравою постаттю в дивовижному суцвітті шістдесятників.

Упорядники біобібліографічного покажчика поставили за мету всебічно розкрити всі напрями діяльності Євгена Олександровича. Розгорнутий літературний нарис доктора філологічних наук, професора, провідного наукового співробітника Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України Л. Б. Тарнашинської висвітлює життєвий і творчий шлях митця, його науковий доробок.

Бібліографічна частина покажчика складається з двох розділів: «Праці Є. Сверстюка» та «Література про життя та діяльність Є. Сверстюка».

До першого розділу увійшли описи окремих видань і публікацій у збірниках, альманахах, періодичних виданнях і виданнях, що продовжуються. Також вміщено відомості про інтерв'ю з Євгеном Олександровичем, його листування і рецензії, передмови та післямови, написані ним до творів інших авторів. Матеріали згруповано в трьох підрозділах: прозові твори і публіцистичні праці, поетичний доробок, переклади. Після бібліографічного опису творів митця подано посилання на рецензії та відгуки, вміщені в розділі «Література про життя та діяльність Є. Сверстюка».

Матеріали про видання праць Є. Сверстюка розташовано у хронологічному порядку, а в межах року – в алфавіті назв творів друку за схемою: окремо видані праці, потім – статті із періодичних видань, збірників тощо. Твори іноземними мовами подаються в кінці. Завершують хронологічний ряд праці, в яких автор виступає як упорядник, рецензент, редактор з відповідними позначками на початку опису.

Назви творів описано так, як їх подано у виданні.

Розділ «Література про життя та діяльність Є. Сверстюка» містить інформацію про окремі видання і публікації, в яких висвітлюється життєвий шлях, творча, наукова, громадсько-політична діяльність митця.

Праці, які не вдалось опрацювати de visu, позначено астериском (*).

Основними джерелами пошуку літератури були державні літописи книг, газетних і журнальних статей, рецензій, а також каталоги, картотеки, електронні бази даних Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого та інших вітчизняних провідних бібліотек, особистий архів Є. Сверстюка, фонди Музею шістдесятництва (м. Київ).

Хронологічні рамки добору літератури – 1954 – листопад 2016 року.

Довідково-пошуковий апарат складається з іменного покажчика, списку псевдонімів, алонімів і криптонімів та алфавітного покажчика назв окремих видань творів Є. Сверстюка.

Бібліографічний опис здійснено згідно з ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 «Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання».

Видання розраховано на широке коло науковців і спеціалістів – філософів, релігієзнавців, психологів, філологів, а також аспірантів і студентів гумані-

тарних вузів, працівників бібліотечних та інформаційних служб, всіх, хто цікавиться питаннями культури і духовності.

Упорядники висловлюють щиру подяку вдові Євгена Олександровича Сверстюка – Валерії Вікторівні Андрієвській, працівникам Музею шістдесятництва за надану допомогу в роботі над посібником.

Зауваження та побажання просимо надсилати на адресу: 01001, Київ-1, вул. Михайла Грушевського, 1, Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого.

КАТЕГОРІЯ ІДЕАЛЬНОГО ЯК ХУДОЖНЯ ТА ЖИТТЄВА ПРАКТИКА: Євген Сверстюк

...Хоча зроблене ним ще далеко не всі оцінили.

І. Дзюба

...Як гарно й природно ця людина особистим стилем своєї культури вписується в європейський контекст.

І. Кошелівець

«Свобода думки, духу й чину...»

Ці слова М. Коцюбинської, здається, щонайкраще характеризують суть Євгена Сверстюка, котрому випало відбути 12-річне ув'язнення за літературно-критичні твори «Собор у риштованні», «Іван Котляревський сміється», «Остання сльоза», «На свято жінки» та інші, що поширювалися в самвидаві, а потім публікувалися за кордоном українською, англійською, німецькою та іншими мовами. І лише через роки, вже 1999-го, прийшли до українського читача у книзі вибраного «На святі надій», що репрезентувала більш ніж 30-річний його творчий доробок. М. Коцюбинська зазначала: «Доробок Євгена Сверстюка як критика і публіциста – а це доробок значний і якісно, і кількісно – позначений великою внутрішньою сконцентрованістю ідеї. Магістральна ідея – значення духовності у формуванні людини, нації, суспільства, її безсумнівний пріоритет у всій ціннісній системі суспільного буття. Нині ця ідея загальновизнана – корозія бездуховності, що роз'їдає наше суспільство, надто очевидна. А він починав "лупати скалу" й бити на сполох давно, коли за такі ідеї дорого треба було платити»[1].

«Дні без надій і втіх...»

Думається, що якби навіть не зародився в ті роки рух шістдесятництва, не з'явилася та когорта (а радше – горстка) людей, котрі відважно пішли проти течії, відчувши легкий повів попутного вітру хрущовської «відлиги», Є. Сверстюк (13 грудня 1928 р. – 1 грудня 2014 р.) усе одно обрав би дисидентство – хай і одиноке. Такий непереборно-донкіхотський романтизм рухав ним тоді, коли розум осягав усю приреченість виступів проти влади. «А я з дитинства не міг відмовитись від спокус новизни і кидався в воду і плив собачим сти-

[1] Коцюбинська М. Крізь велику призму // Сверстюк Є. На святі надій : вибране. Київ, 1999. С. 6–7.

лем»[2], – писав він 31 травня 1981 р. у листі до останнього заступника директора Канадського Інституту українських студій Ю. Луцького (книжка Ю. Луцького «Листування з Євгеном Сверстюком», видана 1992 р. на Заході, розкриває напружену внутрішню роботу Є. Сверстюка). Ця дружба зав'язалася відтоді, як він привітав від імені українських науковців Євгена Олександровича з його 52-річчям. Йшов уже восьмий рік Сверстюкового ув'язнення і заслання. А чотирма роками раніше, з допомогою Українського інституту в Гарварді, опублікував в англійському перекладі книжку Є. Сверстюка «Clandestine Essays».

Пішов би, розуміючи, що:
Лицарський вік минув.
Лицарство – вік оман.
Може, пародію втну
На лицарський роман[3]*?*
(«Сервантес»).

«Лицарський роман», що часом і справді здавався пародією, а надто часто абсурдом, починався, як і кожен роман, із зав'язки. Зав'язкою можна назвати те материне навернення до християнських традицій, які освітлювали весь життєвий шлях митця; чи той день, коли писав на стінах власної хати «Смерть Гітлеру й Сталіну»; чи читав хлоп'ям 44 правила життя українського націоналіста... Народжений у сім'ї волинських селян (с. Сільце Горохівського району) Олександра Тихоновича та Євдокії Яківни, він був сьомою, наймолодшою дитиною, а проте швидко пізнав усі «принади» дорослого життя: брата Якова було засуджено за участь в УПА.

А можна назвати й ті роки, коли приходив у літературу «від психології» (1952 р. закінчив відділення «логіка і психологія» Львівського університету, в 1953–1956 рр. – аспірант Київського науково-дослідного інституту психології), свідомо уникнувши філфаку, де, на його думку, були конячі дози фальшу, спроможні вбити будь-яку живу душу. Від учительської «кар'єри» в Почаєві (що тривала аж півроку – система цькування «занадто розумних» діяла безвідмовно на всіх рівнях), від аспірантури (до захисту дисертації його не було допущено) і далі – Полтавського педінституту (1956–1959) працювала все та ж система «зрівнялівки умів». Неважко здогадатися, що його курс лекцій з української літератури в ті роки «відлиги» істотно відрізнявся від того, що читалося у вишах з обов'язковим марксистським підходом. Ясна річ, «професорська кар'єра» викладача, який замість рекомендованих джерел читав забороненого С. Єфремова і знайомив з його творами студентів, закінчилася вже на третьому році «скороченням штатів». Зрештою, це видно зі Сверстюкових публікацій 1950–1960-х рр. про Панаса Мирного, П. Грабовського, Т. Шевченка, Ґете, Сервантеса, І. Тургенєва та ін.

Підхід Є. Сверстюка був настільки дистанційований від матеріалістичного й соціологічного, що це можна розглядати як перегляд марксо-ленінського стереотипу в ідеалістичному й психологічному ключі. Друковані під нейтральними псевдонімами, його публікації не привернули в той час «пи-

[2] Луцький Ю. Листування з Євгеном Сверстюком. Балтимор-Торонто, 1992. С. 19.
[3] Там само. С. 12.

льної» уваги «літературних наглядачів». Але те, ясна річ, могло тривати недовго... Воно й тривало недовго – до 1965 р.

Цілком ймовірно, що зав'язка припадала на роки роботи в журналі «Вітчизна» (1961–1962), куди в 1960 рр. горнулася бунтівлива молодь, і де І. Дзюба очолював відділ критики, Є. Сверстюк – відділ прози, згодом – нарису і публіцистики. Саме у той період відбулося зближення з колегами й однодумцями – І. Світличним та І. Дзюбою. Можливо, зав'язка припала на роки перших публікацій у цьому часописі та в «Літературній газеті» (пізніше – «Літературна Україна»), коли Сверстюкове ім'я стало відомим на хвилі його критичних виступів, чи на цілком конкретний 1962-й, коли «вилетіли» з редакції і І. Дзюба, і Є. Сверстюк, і їхній редактор – Д. Копиця. А далі, уже за кілька років, треба було ще й пережити те, що коло «своїх» дедалі більше звужувалося – коли почали один за одним відходити, здавалося б, найнепоступливіші... Настав момент істини: мало було думати так, як учора, потрібно було робити так, як думаєш, – так згодом прокоментує він ту ситуацію.

А може, зав'язка припадала на період, коли через «не ту» доповідь на науково-практичній конференції зірвався захист дисертації в Одесі. Чи, вірогідно, на той час, коли Г. Кочур познайомив його з рідним братом М. Зерова – Дмитром Костьовичем, який працював в Інституті ботаніки АН України, а Є. Сверстюк саме влаштувався на роботу в «нейтральний» для його репутації «Український ботанічний журнал», де його п'ять років (1965–1972), до арешту, «терпіли» на суто технічній роботі – відповідального секретаря. Люди того покоління добре пам'ятають, як у тісній редакції по вулиці Рєпіна збиралася творча інтелігенція – ті, хто перебував під підозрою влади й негласним наглядом. Коли 1960 р. в Києві виник Клуб творчої молоді, що став центром неофіційного культурно-громадського життя, Є. Сверстюк був одним із активних його учасників – поряд із В. Симоненком, І. Світличним, І. Дзюбою, Л. Костенко, І. Драчем, Л. Танюком, А. Горською, Г. Севрук, Л. Семикіною та ін. За Сверстюковими сценаріями тут проводилися вечори пам'яті Т. Шевченка, І. Франка, Лесі Українки. І то були незабутні події в культурному житті тогочасної столиці.

Та залишалося все менше можливостей для творчої самореалізації. Коли перед Є. Сверстюком зачинилися двері всіх видань (вряди-годи ще вдавалося надрукуватися у таких часописах, як «Література в школі» чи пряшівська «Дукля»); коли вже не було можливості підписувати власним прізвищем передмови до видань (так, передслово до «Дивних пригод Петера Шлеміля» ще з'являлося за його авторством, а вже Сверстюкові передмови до «Планети людей» Екзюпері та «Вибраного» Ґете довелося підписувати прізвищами перекладачів), він створював свої есеїстичні шедеври «Іван Котляревський сміється» та «Собор у риштованні».

Вірогідно, цією зав'язкою можна назвати день перших обшуків – 12 січня 1972 р. – у В. Стуса, І. Світличного, І. Дзюби, О. Мешко, Д. Шумука в Києві та у В. Чорновола і подружжя Калинців у Львові. Тоді, зрештою, й прийшло усвідомлення того, що підтримки, власне, нізвідки немає – ні з-за кордону, ні з верхів, ні з низів, і що вони, та маленька горстка одчайдухів, замкнуті у влас-

ному просторі, окресленому їхньою непоступливістю, безстрашністю й розумінням, що покликані йти до кінця.

З початком репресій Є. Сверстюк відкрито виступив на захист В. Чорновола, С. Караванського, В. Мороза, А. Горської. На той же період припало написання (пізніше до цього долучилися й інші) нелегальної праці «У справі процесу над Погружальським» – як спроби сказати чесне слово про підпал україніки в Центральній науковій бібліотеці як про одну з акцій цілеспрямованого нищення національної спадщини. Та, хоч як би там було, все це разом «зав'язувало» тугий вузол Сверстюкової долі.

Пред'явити конкретне звинувачення не було достатніх підстав. Власне, Є. Сверстюка було засуджено за виступи опозиційного характеру. До того ж, слідчі мали в руках неспростовний аргумент – його книжку «Собор у риштованні», що 1970 р. була спільно видана Першою Українською друкарнею у Франції та Українським видавництвом «Смолоскип» ім. В. Симоненка у США. Книга вийшла без відома і згоди автора, з авторським (узятим видавцями з тексту) епіграфом:

«Творці української літератури віддали найкращі сили мистецтву, не отримавши за це ні гроша, і якщо не всі вони були знайомі з тюрмами, то всі, принаймні, з жандармами.

Хіба може таку літературу зрозуміти людина, яка ніколи не відчула, що таке громадська мужність і обов'язок совісти?» [4].

Можливо, невипадковим, як і все у житті, є той факт, що після п'ятнадцятимісячного слідства (від січня 1972 р. до квітня 1973 р.) суд над Є. Сверстюком відбувся у Великодню п'ятницю, у день розп'яття Христа.

Від Є. Сверстюка чекали зречення, осуду книжки, виданої за кордоном, яка, по суті, опозиціонувала системі в головному – в питаннях устоїв. Осуду не було. Тим більше, не було зречення. Був тихий, спокійний, неспішливий, з ледь вловимими нотками іронії голос – голос людини, переконаної у своїй правоті. Останнє слово Є. Сверстюка на суді – не спроба виправдання чи покаяння – це спроба звіту перед власною совістю. І усвідомлення своєї долі, свого покликання: «Мені випало гірке щастя спілкуватися і працювати з людьми рідкісно талановитими і шляхетними – про подібних раніше я читав лише в книжках. Щастя жити високими культурно-громадськими інтересами і нехтувати особистими. Щастя спізнати суворість і вагу великих слів – правда, честь, обов'язок, слів, що становлять морально-етичні підвалини, суть мого світогляду. Честь, що оплачується кров'ю, гідність, що є передумовою життя, істина, до якої йдуть з безстрашністю дослідника – без гарантії повернутися. На цих поняттях я виростав і прагнув до них піднестися, вириваючися з замкненого кола порожніх слів...»[5].

І –

Знову подвійний стиль.
Знов королівський такт.
Чорні в очах хрести –

---

[4] Сверстюк Є. Собор у риштованні. [Paris-Baltimore], 1970. – С. 7
[5] Сверстюк Є. Останнє слово на суді // Сверстюк Є. На святі надій : вибране. Київ, 1999. С. 32.

Тіні від ґрат в хрестах.
Зболений кожен нерв.
Рублений кожен жест.
Власне, нема мене –
Дублений палімпсест[6].

(«Сервантес»).

Вирок за ст. 62 ч. І КК УРСР «за систематичне виготовлення, зберігання та розповсюдження антирадянських наклепницьких матеріалів, які порочать радянський державний та суспільний лад» звучав як 7 років позбавлення волі у таборах суворого режиму із засланням на 5 років.

...А якби не було того виснажливо довгого слідства й суду?.. Але ж були! Та й не могли не бути – та зірка, під якою Є. Сверстюк народився на Андрія (13 грудня 1928 р.) у тихому волинському селі, і яку згодом він назве щасливою, не могла не привести його на заслання.

Табірне життя – то, безперечно, кульмінація роману, яка давала духовний «простір свободи», але вимагала надто високої плати від страдника, що зависав «роздвоєний між небом і землею». І про ту кульмінацію, яка тривала дванадцять літ життя, Є. Сверстюк згадував дуже стримано, з гідністю людини, свідомої свого покликання на цій землі й свого, долею визначеного, хреста. Власне, до українського читача враження від того періоду Сверстюкового життя дійшли з його чи не першого розлогого інтерв'ю 1993 р.[7] То, мабуть, був перший прихід дисидента Є. Сверстюка до широкого українського загалу.

А ще, ота його стриманість від того, що «слова болять». Болять, відлунюючи щемкими спогадами про час, закутий у безвихідь, який веде свій рахунок – живим і мертвим, звершеному й незвершеному...

Як Вічний Жид, я поза колом часу
Розводжу ватру спогадів, утрат[8].

(«Твій образ – промінь згаслий, біль і пам'ять»).

Бо табір хоч і «звільняв людину від таємного страху, від прихованого пристосовництва», позбавляючи свободи зовнішньої, усе ж для справжньої творчості [...] не є місцем ще і в тому розумінні, що в атмосфері постійної сірості, коли бракує барв, облич, якогось ширшого спілкування, людина глухне внутрішньо, вона недоживлена у всіх відношеннях[9], – можливо, й справді виявляючи риси й таланти, які не виявлялися за інших умов (як, скажімо, поезія ввійшла в табірну долю З. Красівського).

Той шмат життя – поза часом. Але він працював і на час також. Не той час, котрий швидкоплинний, котрий залишає нас за вікнами історії, як потяг привокзальні будівлі, а той, що, складаючись із митей, витворює те, що поза ним, – Вічність... Працював, гартуючи душу, ошляхетнюючи стражданням розум і серце, увиразнюючи риси вдачі – ті, що від народження...

---

[6] Луцький Ю. Листування з Євгеном Сверстюком. Балтимор-Торонто, 1992. С. 13.
[7] Євген Сверстюк. Профіль на тлі покоління // Літ. Україна. 1993. 25 лют.-4 бер. С. 1, 6.
[8] Луцький Ю. Листування з Євгеном Сверстюком. Балтимор-Торонто, 1992. С. 27.
[9] Сверстюк Є. Профіль на тлі покоління // Літ. Україна. 1993. 25 лют. - 4 бер. С. 1, 6.

Було би блюзнірством говорити, що саме табірне життя й роки заслання, наповнені стражданням самотньої душі, приреченої, може, на найбільше випробування, коли та душа може говорити хіба що з Богом, та ще з зорями, які *«ті самі, що і дві тисячі літ»*, і зробили Сверстюка тим Сверстюком, яким ми його знаємо.

Безперечно, існує логіка характеру, яка й визначає долю. Або, може, доля визначає логіку характеру? Та, хоч би як будувалися причинно-наслідкові зв'язки, логіка характеру привела Є. Сверстюка до арешту. Саме та логіка характеру (що, безперечно, живилася потужним джерелом родинного виховання) й зробила Сверстюка Сверстюком.

Табірне життя – то окрема сторінка біографії, на якій так важко спинятися душі.

Нині Святвечір.
Я сам. З листами.
Тиша – на цілий світ.
Музика й зорі – зорі ті самі,
Що і дві тисячі літ[10].

(«Нині Святвечір»).

Надрукований 1990 р. в альманасі «Поезія-90» разом із останнім словом на суді, цей вірш датований 6 січня 1980 р. – одним зі Святвечорів довгого табірного життя...

Можна було зрозуміти Євгена Олександровича, коли він говорив, що арешт був для нього своєрідним полегшенням. Це звільняло від задушливої атмосфери тотального лицемірства й подвійних стандартів, прислужництва й холуйства, стеження й доносів. Коли в тюрмі чув за вікном цокання друкарських машинок – йому щоразу здавалося, що то друкують доноси (і це теж можна зрозуміти). Заслання давало чітке усвідомлення того, що плата за нонконформізм – це постійні переслідування й репресії. А ще – ізоляція. Суцільна зона мовчання. Мертве інформаційне поле, що саме по собі – нонсенс, бо інформаційне поле – це завжди рух та новизна. Проте був навіть щасливий, коли сидів у камері один (підсаджування провокаторів – річ не з приємних). Це давало простір свободи й незалежності. На жаль, ніколи не жив в одній камері більше двох місяців – це теж був психологічний тиск.

«Ми так мало знаємо про таємницю життя, але здогадуємося, що воно живиться радістю сонячних хвилин. Без них іде повільне згасання, яке просто не відчувається, лише осцилограф міг би зафіксувати видовжені хвилі в моменти оборонних реакцій і чекань на стимули з негативними емоціями (здається, на таких емоціях не виріс ще жоден колос). Власне, людині не треба довгого життя – треба щоб у короткому було чергування стихії природи і гри у людському морі»[11] (з листа до Ю. Луцького від 27 жовтня 1981 р.). Це під впливом випробувань, що випали на долю І. Світличного. Але й своїх також...

Що залишалося? Переконання. Надії. Відчуття власної правоти. Почуття гідності. А ще – ідеалізм. Пізніше згадував: «Ти входиш в зону смерті й у тій

[10] Сверстюк Є. Нині Святвечір // Дніпро. 1996. № 3/4. С. 10.
[11] Луцький Ю. Листування з Євгеном Сверстюком. Балтимор-Торонто, 1992. С. 29–30.

зоні хапаєшся за щось і розбудовуєшся. Це "щось" є суто ідеальний світ. Матеріальний для тебе вже перестав існувати. Якщо ти не схопишся за небо, у тебе нічого немає. Тим небом була віра в Бога. І – саморозбудова» (із вищеназваного інтерв'ю).

Перекладав з Шиллера, Ґете, Кіплінґа, писав поезії – аби сягати неба. Багато думав.

Власне, саме це листування стало тим творчим лабораторним майданчиком, а ширше – полем духу, де відточувалось перо Є. Сверстюка, зароджувались і кристалізувались думки, що поступово, вже на волі, розгорталися з тезисного формату в окремі дослідницькі студії й публічні виступи; різьбився той вектор творчого спрямування, що й визначив місце Є. Сверстюка в українській культурі XX–XXI ст. Недаремно ж в одному з інтерв'ю Євген Олександрович зізнався: *«Письменником мене зробили тюрма і заслання»*[12].

Проте «тезисний стиль», як потяг до чіткого, вкрай конкретизованого, місткого й насиченого формулювання власних думок, спостережень і переконань, залишився з ним назавжди – Є. Сверстюк належить до тих, хто обробляє свій лан найперше «углиб».

«...Одна справа – ужинок днів у творчій атмосфері, де світло падає не лише на листок паперу, інша справа – будні сірої роботи, куди капають занесені вітром чутки, щоб згаснути... Мені не думалось, що просто не буде бажаючих вийти в ідеальний світ поезії, що так вигасають з літами шляхетні пориви, що буду вічним жидом поза колом часу»[13] (з листа до Ю. Луцького від 22 червня 1986 р.).

Опубліковані Ю. Луцьким табірні листи – то, безперечно, вражаючий документ. Документ незнищенності людського духу в умовах екстраординарних. Там немає ані озлобленості, ані нарікань – хіба що промайне екзистенційна туга: «Дай Боже нам щось про високу блакить – там не загубимось. Лишимось монадами»[14] (з листа до Ю. Луцького від 9 квітня 1982 р.).

А в післяслові до збірника листів (датованому 20 липня 1991 р., м. Сан-Дієго) Є. Сверстюк зізнався в тому, що власне, й так видно уважному читачеві: «Милий професор Луцький говорить про одвертість листування – і це правда, естетична правда. Але якщо читач захоче уявити собі життя, від якого я втікав у листи, то тут проскакує тільки часом якийсь одвертий чи прихований штрих. Взагалі, я задумувався, чому допускалась ця епістолярна ідилія в зоні особливо суворого нагляду? Мабуть, їм здавалось, що ці листи допомагають приховувати ту реальність, яку вони приховували»[15].

За Сверстюковою стриманістю й самоіронією вчувається хіба що спрага спілкування, пошук у Всесвіті бодай однієї-єдиної душі, яка може вислухати. І зрозуміти. Пошук того, з ким можна бути на рівних. Говорити – і бути почутим.

---

[12] Євген Сверстюк: «Письменником мене зробили тюрма і заслання» // День. 1999. 11 лип. С. 7.
[13] Луцький Ю. Листування з Євгеном Сверстюком. Балтимор-Торонто, 1992. С. 27.
[14] Там само. С. 42.
[15] Там само. С. 87.

Тож – «утікання» в класику, в творчість попередників… І – роздуми, переоцінки, висновки… Вже тоді вражали його пророчі слова про П. Грабовського: «Ні в одній країні брак самопошани так людей не жере». «...Його хвалять і жаліють»[16]. Це також про П. Грабовського, життя якого, чимось схоже на його власне, намагався обійняти зором і серцем.

Сам Є. Сверстюк постановив собі бути таким, аби не хвалили й не жаліли. Тому завжди йшов проти течії. І уникав похвальби – тієї, що від запобігання й бажання догодити, присолодити. «Слабість хвалити йде від млявості думки, яка інертно підтримує замість дивуватися й упокорюватись духом»[17], – писав до Ю. Луцького 12 липня 1981 р.

Отже, звідти вони, з тих днів і ночей випробування духу, три складові морального імперативу Є. Сверстюка, про які йтиметься нижче: гідність (тобто самопошана), сумління і віра. А ще – основа основ – любов.

Сплили злоби вали каламутні,
Пробивається світло основ,
Встає ***перша, єдина*** *сутність,*
І та сутність всього – любов[18]*, –*

(«Я прийду на Свят-Вечір між люди»).

Так пізніше напише Є. Сверстюк, повертаючись думками до тих вічно пам'ятних днів «без надій і втіх».

І ще один маленький штрих. Євген Олександрович умів зберігати вдячність до тих, хто підтримав його на життєвій дорозі. Не просто вдячність, а трепетну ніжність – до дисидента Вудки, з яким ділив важкі табірні дні, і котрий завчив Сверстюкові вірші напам'ять та виніс їх у вільний світ; до А.-Г. Горбач, котра слала йому з Німеччини по-сестринськи теплі листи й посилки… А ще – його морально підтримували професор Сорбонни А. Жуковський, члени ПЕН-клубів Англії, Німеччини, Італії. Звідусіль на адресу в'язня табору Н389/36 селища Кучино Чусовського району Пермської області Є. Сверстюка надходили листи. Саме тут, за колючим дротом, багато важила підтримка «своїх», «політичних», зокрема звістки від В. Стуса й І. Світличного з інших табірних зон, членів російської правозахисної групи Сахарова-Ковальова.

«...Йде світом та рання, прозора і тиха весна, в якій затаїлась чиста радість життя, саме та метафізична ясність, яка потім закриється надміром цвіту і буйною зеленню дерев. Пробую згадати себе в таку пору життя, але все насуваються і насуваються хмари, за якими губилась і розпливалась індивідуальність, входила в стан подій. Минула ціла епоха, а індивідові так і не щастить розправити груди[19] (з листа до Ю. Луцького від 21 квітня 1986 р.). Здається, чи не єдине сумовите нарікання на долю, та й то адресоване людині, яка вже стала близькою, – дарма що жила за океаном і доти вони із Є. Сверстюком жодного разу не бачилися.

---

[16] Там само. С. 87.
[17] Там само. С. 26.
[18] Сверстюк Є. Блудні сини України. Київ, 1993. С. 160.
[19] Луцький Ю. Листування з Євгеном Сверстюком. Балтимор-Торонто, 1992. С. 68.

А розправити груди судилося не скоро, хоча, поширювані спочатку як самвидав, твори Є. Сверстюка з 1970 р. публікувалися українською, англійською, німецькою та іншими мовами за кордоном: «Собор у риштованні», «Clandestine Essays» (Гарвардський Інститут українознавчих студій, 1976), «Вибране» («Сучасність», Мюнхен, 1979), «Angstist bin dich Losgeworden» (вірші Є. Сверстюка, В. Стуса, І. Світличного; Гамбург, 1983), «Острівки приязні. Спільна боротьба в гулазьких умовах: збірник спогадів» («Українське видавництво», Мюнхен, 1983).

Попереду було, по суті, повернення у вакуум – окрім кількох найближчих людей, ніхто Є. Сверстюка в Києві не чекав. У літературне середовище входити не поспішав, пояснюючи це так: не хотів зближуватися з літературою, яка до нього не наближалася. Входив, радше, в контекст – мав із чим. Попереду були: і Культурологічний клуб кінця 1980-х (єдиний у ті роки напівлегальний вихід у світ і можливість бодай якихось публічних виступів), і знамените зібрання біля пам'ятника Володимирові, коли 1988 р. було вирішено святкувати хрещення Київської Русі в Москві та Ленінграді. Тодішня Сверстюкова промова обійшла мало не всі українські видання на Заході. Попереду були перші відвідини редакцій, перші публікації в Україні, перші виступи в залі Спілки письменників України та виступи за кордоном...

Усе ще тоді було попереду... А поки що стелилися під ноги сніги, сніги й сніги, що їх пророче передбачив у своїй долі Є. Сверстюк, написавши в січні 1954-го: *«І в тих снігах іти, іти, іти».*

Вистраждано власним життям

Вслухаючись у неголосний, неспішливий голос Євгена Олександровича, уявляєш його у слідчому ізоляторі: бачиш зумисне пригашуваний (та все ж непригашений) тріумф у очах від несхитної моральної переваги, від власної правоти. Й, здається, що ті мимовільні паузи між реченнями (особливий стиль мовлення, коли слухачеві пропонується можливість для вдумування, адже кожне Сверстюкове речення змістовне й невипадкове, – в ньому конденсується не просто інформація, а енергія вистражданої думки) заповнює й ледь приховувана самоіронія – та, що від виваженого, пережитого, незмірно глибокого. Та, що з тих підслідчих місяців і днів...

І, відчуваючи його несхибну переконаність у своїй правді, – не умоглядну, а здобуту ціною нелюдських випробувань, ціною сумнівів і душевних терзань, дедалі більше переймаєшся усвідомленням, що ця людина має право на ті оцінки й узагальнення, на ті моральні максими, той моральний імператив, на «внутрішній потяг до абсолюту» (І. Дзюба), що далеко не всіма сприймається беззастережно. Він те право не тільки вистраждав своїм життям, а й зберіг у чистоті від спокус, якими постійно випробовує людину час, тоталітарний чи так званий демократичний (і ще невідомо, який з них спокушає більше!).

Тож, якщо говорити про феномен Є. Сверстюка однією фразою, то це – *органічне перетікання біографії у творчість і навпаки*. Біографії, що виладнувалася в долю творчістю, і творчості, що виростає з біографії. Бо, як не потребує доведення те, що страждання ошляхетнюють людину, увиразнюють її хара-

ктер, так аксіоматичним видається й те, що тривала «замкнутість» людини на власному «Я» (ясна річ, якщо ця людина є самодостатньою особистістю), спонукаючи до глибоких роздумів і переосмислень, вибудовує власну систему мислення, викристалізовує думки й переживання у сталі філософські переконання. Хоча потрібне одне суттєве уточнення: якщо це «Я» зосереджене не тільки на власній екзистенції (а це якраз і бачимо з листування Є. Сверстюка з Ю. Луцьким), а на спілкуванні з тим вищим духовним, яке й вирятовує людину в годину жорстоких випробувань і не дає їй маліти духом навіть у кращі часи, коли приходять у душу рівновага і спокій.

У цьому розумінні, очевидно, можемо говорити, що саме роки заслання і зробили Є. Сверстюка тим, хто узяв на себе місію розвивати «проповідницьке літературознавство» (І. Дзюба). Термін, прийняти який можна із застереженням, що це проповідницьке літературознавство не мало нічого спільного з просвітницьким народництвом, а ґрунтувалося на необхідності органічно заповнити належну лише йому нішу в посттоталітарному українському соціумі й на засадах християнських традицій та прагненні наблизити їх до сьогодення у морально-філософському висвітленні.

Це засвідчила книжка «Блудні сини України», що містить літературно-критичні статті (деякі з них доти були надруковані лише за кордоном) і публіцистичні виступи, присвячені відродженню духовності, морально-етичним проблемам у філософсько-релігійному переломленні, які щодень доводиться розв'язувати нашим сучасникам, коли падають звичні ідоли і йде невблаганна переоцінка вартостей, що потребує повернення до правічних джерел, християнської традиції.

Образ *блудного сина* – наскрізний у Сверстюковій книжці – це ще й своєрідна *метафора життя* цілої *нації*, як, власне, й життя самого автора, яким він вистраждав свою правду. Тільки прийшов до неї на десятиліття раніше, прозрівши ще тоді, коли на очах у всіх була ідеологічна полуда. А через те був переконаний, що людина не може обстоювати якусь думку просто як думку – вона може обстоювати лише вистраждану думку, заповітну ідею, за яку можна офірувати життям. (Чи не звідси ця наша прикра реальність, яка вражає і нас самих, звичних уже до всього?!). А офірувати життям, за Є. Сверстюком, можна тільки тоді, коли ти є людиною великої віри.

Цей *мотив великої віри* (також один із наскрізних у Сверстюкових публікаціях та виступах останніх десятиліть) і дає ключ до розуміння нинішньої місії інтелігенції, від котрої час потребує не стільки великої витривалості, з якою «ішли в дисиденти», скільки необхідності переплавити ту велику віру в горнилі конкретних діянь. І про це також першим заговорив Є. Сверстюк.

Але ж усе в цьому житті – від Христа – починається з вибору. З вибору свободи в умовах несвободи і, хоч як це парадоксально, з вибору несвободи в умовах свободи. Вибір між вигодою та обов'язком, корисливим і безкорисливим, постає перед кожним із нас на кожному кроці. І це страшна правда, зазначає письменник, *«але людина легше зрікається великого, ніж малого. Велике їй несила нести проти течії...»*, – і тому так нелегко робити свій вибір і так легко

продати свободу за шматок хліба. Бо й справді, уявлення про те, що людина з соцтабору виходить на поле вільного вибору, виявилось ілюзорним. Людина є такою, якою її зробило життя [...] її навернення до традицій – неймовірно складна проблема. Вона робить вибір між чужими святинями, аж поки відкриває для себе аксіому: матері не вибирають»[20].

Так із теми вибору й випливає отой наскрізний мотив блудного сина, котрий – часом через помилки і поклоніння «чужим святиням» – і робить, зрештою, свій свідомий вибір, тобто приходить до усвідомлення, чиїх батьків він син.

Статті та есеї «Блудні сини України», «Шістдесятники і Захід», «Перебудова Вавілонської вежі», «Феномен Шевченка», «Прощання з Мадонною», а ще сторінки, присвячені В. Стусу, Б. Антоненку-Давидовичу, В. Марченку, О. Мешко, О. Заливасі та іншим, несуть потужний заряд здорового опозиційного духу, опірності та тієї високої віри, яка й допомагає не схибити, обравши чесну дорогу.

Є. Сверстюк аргументовано анатомує руйнівну природу імперії постіндустріальної епохи, чиїми дітьми ми ще донедавна були. Дискутуючи із О. Солженіциним, вводить в обіг поняття *«стероризованої пам'яті»* та *«історичної амнезії»*, подає кардіограму деформацій суспільного життя, показує моральну корозію, глибоку духовну кризу суспільства.

Відродження починається з почуття гідності, наголошує письменник, і навертає нас, *«дітей розореного дому»*, до істин, дорогу до яких загублено за роки колоніального мислення, зриває з очей полуду, яка так часто заважає бачити імітацію свободи слова, лжепатріотизм (*«патріотизму нам бракує, але діяльного і мовчазного...»*). Говорить про речі, може, самоочевидні, але часом нам, одурманеним сьогоденним словоблуддям, невидимі, чесно, прямо й жорстко, не дозволяючи потонути в новому – з протилежним знаком – славослів'ї, захлинутися в ейфорії національного самозамилування та самовивищення.

Ця книжка, що, за словами І. Дзюби, «дає гострий психологічний розтин сучасної української суспільності – принаймні, сучасного стану її свідомості та моральної практики»[21], несе великий духовний заряд, бо, по-перше, виходить на найголовнішу для українців проблему – самоідентифікації особистості – не поверхово, ковзаючи лише по канві національного питання, а всеглибинно – через євангельське бачення світу й себе у тому світі; по-друге, чесно й без упереджень діагностує український соціум.

Власне, можемо говорити про те, що йому часто вдавалося першим увиразнити в думці й слові, те, чого ми не помічаємо, тобто, скориставшись висловом самого Є. Сверстюка з приводу таланту П. Тичини й Л. Толстого, «схопити невловиме і вирізьбити форму»[22].

Чому такою небезпечною видалася у 1970 рр. книжка «Собор у риштованні»? Річ не тільки в тім, що Є. Сверстюк наважився включитися в дискусію довкола Гончаревого «Собору», а передусім у тім, що зазіхнув на «святеє святих» – устої самої системи. Більше того, намагався, як зазначає у передмові до згадуваного вже закордонного видання М. Антонович, наголошуючи на універ-

[20] Сверстюк Є. На святі надій : вибране. Київ, 1999. С. 251.
[21] Дзюба І. Феномен Євгена Сверстюка // Літ. Україна. 1995. 2 бер. С. 3.
[22] Луцький Ю. Листування з Євгеном Сверстюком. Балтимор-Торонто, 1992. С. 12.

сальності як самого «Собору», так і «Собору у риштованні», «подати відповідь на основні світоглядові та етичні питання, що постають перед людством у сучасному світі», він порушує «важливі, наболілі питання сучасності, що фактично виходять далеко поза межі проблематики одної країни»[23]. Так Сверстюків есей переростає межі коментаря одного твору й сягає багатьох глобальних проблем.

Якщо усвідомити ті цінності, на утвердженні й шануванні яких, за Сверстюком, зможе надійно розвиватися людство (а це родина, рід, народ), стає зрозумілим, яку загрозу системі несло його прагнення повернути нас до джерел. Саме тих джерел, коріння яких нещадно підрубувалося вірними слугами цієї системи. Тих джерел, яких нам бракує й понині, та чистоту яких він намагався зберегти у наших душах серед розбурханого сьогодення.

Собор осмислювався автором як символ духовності, тяглості традицій та високості духу. Але водночас Сверстюк розумів:

«Собори минулого не можуть бути універсальним “філософським каменем” для нашої молоді. Але вони були і будуть колискою її духовного становлення. Як рідне гніздо, без якого не обходиться жоден птах»[24].

Але є там ще один момент, можливо, й не помічений достатньою мірою. Обстоюючи не тільки право на національну гідність, а й саму національну гідність як спосіб мислення, спосіб почування і спосіб вчинку, Є. Сверстюк пророчо застерігав від порожнього національного фразерства, від безплідних з’ясувань «чия мама краща», від самозакоханості й самовивищення.

Цей філософсько-літературознавчий есей, який І. Кошелівець називає «одним з кращих (чи не найкращим?) шедеврів есеїстики нашої сучасності», за його ж словами, написаний поза категоріями оптимізму чи песимізму. Він лише безжально показує найнижчу точку амплітуди піднесень і падінь, з якої Україні доведеться підводитися, якщо вона спроможеться.

«Вибране», упорядковане в Мюнхені І. Кошелівцем (у час, коли Є. Сверстюк вдивлявся в «тіні від ґрат в хрестах»), серед мороку тоталітарного режиму стало незаперечним доказом, що думка в Україні жива, попри все, існує та живиться загальнолюдськими джерелами християнської моралі, засадами чесності й порядності, інтелектуальним спрямуванням і традиційним підґрунтям родоводу. Так повертав до *«моралі, традицій, історичних уявлень, мови і пісні свого народу»* Сверстюків Котляревський (*«Котляревський сміється»*), доводячи правомірність закону про незнищенність духовної енергії: не можна безслідно поховати ту силу, що вулканила Україну століттями, сходила кров’ю, вкривалась могилами, а потім знову вставала, налітала вихром і зносила тимчасові палаци нових панів та перекривала принишклі чужі голоси українською піснею. «Вибране», повертало до національних основоположних засад, до неспростовних істин, закодованих у Шевченковому слові.

...Пригадується, 1996-го, пишучи про презентацію Сверстюкової книжки «Шевченко і час», висловила я таку думку: може, це й справді рік високого сонця. Бо, якщо Є. Сверстюк саме так називав 1845-й, «під небом осені» якого

[23] Сверстюк Є. Собор у риштованні. [Paris-Baltimore], 1970. С. 8.
[24] Там само. С. 8.

було створено головні Шевченкові твори, зокрема й «Заповіт», узявши ці слова за назву одного зі своїх есеїв, то мені бачилося небезпідставним означити так і 1996-й. Вельми прикметний рік, що підносив нас до розуміння справжнього Шевченка, скидаючи з нього «шапку. Та отого дурного кожуха» (І. Драч).

Відкривання «у нім академіка... Ще каторжника роботи» (до чого закликає І. Драч у вступі до документальної драми «Гора»), а надто велета духу, пророка, – і не лише того, котрий провіщає майбутнє, але, найперше, того, хто перед лицем народу виголошує істини, осягнуті ним у розмові з Богом, – уже почалося. І, що особливо прикметно, дослідниками з плеяди шістдесятників (Грабовичеве провокативне дослідження «Шевченко як міфотворець» ще тільки збурювало літературно-мистецьку громадськість, а О. Забужко лише здійснювала спробу свого філософського аналізу «Шевченко як міф України»), яким доля послала не тільки випробування, але й щасливу можливість у тих випробуваннях міцніти духом та осмислювати нескінченний ланцюг буття у всіх його взаємозв'язках та вимірах.

У 1996 р., коли ще не вляглися враження від шевченківського радіоциклу І. Дзюби, ще звучав на Українському радіо неспішливий голос Є. Сверстюка в аурі Кобзаревого слова та в супроводі ніжного голосу О. Чарівної, а вже одна за одною відбулися дві презентації, та прийшли до читача дві промовисті книжки: «„Кавказ“ Тараса Шевченко на фоне непреходящего прошлого» І. Дзюби та «Шевченко і час» Є. Сверстюка.

Завважте: у змісті кожної назви закладено таку категорію, як час. Це крізь його об'єктивно-невблаганну призму та історичну перспективу «пропущено» пророче Шевченкове слово. А вже затим – крізь призму авторського світобачення – мудрість серця і біль власної душі. Ці видання, власне, відкривають нову сторінку в Шевченкіані – не в радянській, вульгарно-соціологічній, ортодоксальній, а в тій, що претендує на перегляд творчості Т. Шевченка. Вони закладають міцний підмурівок у таку необхідну нам будівлю пізнання. Може, через те у нас досі й була такою убогою (за духом своїм) «шевченківська книгозбірня», що ті стоси книжок писали люди здебільшого байдужі, приземлені, також часто убогі духом своїм, нерідко ж просто спекулюючи на високому імені. Ці ж книжкові з'яви, як мені здається, відкрили нам просту істину: до долі людини високого болю і душею, і розумом має право доторкнутися тільки той, хто також звідав того болю, бодай дещицю, якщо несповна.

А втім, не можна не сказати, що будь-яке нове слово про Т. Шевченка постає на фундаменті напрацьованого. Достатньо назвати імена О. Кониського, С. Єфремова, І. Франка, Ф. Колесси, С. Смаль-Стоцького, М. Коцюбинського, О. Білецького, С. Шаховського, М. Антохія, Ю. Шевельова, В. Барки, Г. Грабовича та інших авторів з України та діаспори. А, може, вже час припинити розмежовувати самих себе на Україну та діаспору, бо ж батьківщина, як і Т. Шевченко, у нас одна, і, може, саме це ім'я може стати тією сполучною ланкою, якої ми досі не здатні задіяти?!.

Та в дорозі до Т. Шевченка кожен долає існуючі стереотипи, наближаючись до розуміння його символічного коду, – через інтуїтивне сприйняття та

осмислення образного ряду. Ми ж дістали можливість наблизитися до справжнього, неужиткового Т. Шевченка, подивитися на його творчість не похрестоматійному, а крізь призму Сверстюкового серця, яке вміє бачити, і навчене відчувати глибше й прозірливіше, що йде від його переконання писати лиш про те, *«що чорно знаю серцем»*.

Повнота думки, насиченість фрази змістом, де кожне слово вивірене й осмислене, зумовлює і своєрідний стиль цієї книжки – лаконічно-тезисний, ущільнений до краю, коли за кожним реченням – думане-передумане, виважене, звірене з пережитим. Автор, пропонуючи свій ключ до прочитання творчості Кобзаря, наголошує на тому, що для Т. Шевченка Біблія завше була богонатхненною книгою і, власне, тому він написав вершинні твори, які повертають народ до святинь.

Вже перші сторінки книжки Є. Сверстюка «Шевченко і час» налаштовують читача на сприйняття ще не знаного нами Т. Шевченка, сприяють увіходженню в його духовне поле, запрошуючи не до іконотворення – до доростання. Доростання до духу Шевченкового. Це наближення до нього у ключі духовності передбачає можливість хоч якоюсь мірою пізнати високу таїну пророчого слова, що вміщує цілий світ: і землю грішну, і високе небо.

Постання Т. Шевченка таким, яким він є насправді, – без фальшивого глянцю, у всій глибині і пророчій силі, – таке надзавдання поставив дослідник, вирізьбивши у строгу форму афористичності те невловиме для пересічного читача, що вдалося йому «схопити» спершу, може, інтуїтивно, певною мірою зі спротиву тому образові, що його іконотворили попередники, а вже затим – місяцями, роками роздумів, перелитих у просвітлюючі слова-образи.

Книжка «Шевченко і час» спонукає думати, переосмислювати, виважувати. Бо перед «Шевченківською брамою» (Є. Сверстюк) так боязко сфальшивити. Чи перебрати міри.

Ми живі! Цілий вік, сотню літ
Проти хвилі несем його ім'я,
Проти вітру кидаєм насіння
І під косу кидаємо цвіт…
І співаєм його заповіт
В поколіннях...[25]
(«То була дивовижна зоря»).

Так завершується вірш, написаний Є. Сверстюком 1977 р. у с. Кучино.

У 1979 р. у передмові до «Вибраного» І. Кошелівець писав: «Можна припустити найгірше: що Сверстюкові не пощастить написати нічого більше. І тоді дещо з уже написаного ним залишиться тривалим вкладом у фонд української літератури. Нових відродженців, як судитиметься їм появитися ще раз, дивуватиме скромність, з якою він сам визначив себе «невеликою, але поки що живою постаттю» в культурному процесі свого часу; і ще більше – шляхетність його натури, чисте душевне тепло, яке, недоторкано збережене в оточенні номенклатурних монстрів, випромінюється з кожного написаного ним рядка»[26].

[25] Сверстюк Є. Шевченко і час. Київ ; Париж, 1996. С. 9.
[26] Сверстюк Є. Вибране. Мюнхен, 1979. С. 9.

Добре, що друге припущення виявилося ближчим до істини, аніж перше. Залишаючись «живою постаттю» в культурному процесі свого часу, зберігаючи шляхетність натури й тепло, що випромінюється з усього написаного ним у подальші роки, Є. Сверстюк продовжував робити свій внесок у золотий фонд української літератури.

Між ідеалізмом і «критичним пафосом»: про феномен національної інтелігенції

Окремою великою темою є: Є. Сверстюк і проблеми української інтелігенції другої половини XX – початку XXI ст. Жодною мірою не хочу протиставити складові, винесені у заголовок підрозділу: обидві вони присутні в риториці Євгена Олександровича – людини, для котрої категорія ідеального була художньою та життєвою практикою. При цьому поняття «критичного пафосу», узяте в лапки, зовсім не передбачає статусу умовності, оскільки вжите тут у розумінні П. Рікера, котрий наголошував: «…у європейській культурі плюралізм основ успішно поєднувався з єдністю віри й знання, переконань і критичного ставлення до світу». І прояснював свою позицію: «Я думаю, що інтелігенція несе особливу відповідальність за підтримання критичного пафосу в культурі. І провина інтелігенції в XX столітті полягає у втраті почуття ясності і критицизму, в переважанні переконань над розумом»[27]. Цю місію ретранслятора «критичного пафосу» Є. Сверстюк виконував із особливою відповідальністю. І водночас не крикливо, без пафосу осуду (оскільки його позиція завжди ґрунтувалася на християнській традиції), але принципово й послідовно, постійно розвиваючи й поглиблюючи свої міркування.

Колись в одній зі своїх студій я висловила думку про те, що кому, як не Є. Сверстюку, створити книжку про українську інтелігенцію. Мало хто з-поміж наших сучасників, за великим рахунком, мав таке високе моральне право на виокремлення цієї теми, як Є. Сверстюк. Тому що проголошувати абсолютні істини в контексті цієї окремішньої теми має моральне право лише «інтелігент з ласки Божої» (Е. Райс), той, хто цю відповідальність усвідомлює сповна, й чиє слово співмірне власній дії і особистому вчинкові. І не тільки тому, що Є. Сверстюк родом із дисидентства: хіба він один? І не тільки тому, що вийшов з усіх випробувань непереможеним: невже один він? А через свою, роками потверджену *послідовність*, несхибну відданість принципам і переконанням. Підкреслюю: вистражданим принципам і переконанням, умінню обстоювати їх негучно, але переконливо й послідовно. Може, навіть затято – у кращому розумінні цього слова. Не втомлювався повторювати те, що ми мусили й самі бачити, але не бачили (чи не розуміли). Отже, завдяки своєму вмінню обсервувати український соціум і ставити вчасний «діагноз» тому «ферментному» шарові суспільства, яким є інтелектуальна еліта, завважував тенденції й узагальнював їх, прогнозував хвороби нації, передбачав кризи, подальший розвиток сучасного суспільства.

[27] Дискуссия Поля Рикера с российскими исследователями // Рикер П. Герменевтика. Этика. Политика Москва, 1995. С. 126.

На жаль, такої книги Є. Сверстюк не написав, визначивши для себе інші пріоритети, – персоналістського рівня, хоча мав для того всі підстави й досить узагальнені міркування. І для нас назавжди залишиться таємницею, чому не написав: не встиг чи не вважав за потрібне? Зате написав чимало інших книг, які становлять золотий фонд нашої літератури, зокрема й блискучі, датовані останніми роками його життя: «Шевченко понад часом» (2011, 2014) та «Гоголь і українська ніч» (2013).

Однак тема «Євген Сверстюк і українська інтелігенція», яку письменник пунктирно простежує від яскравого сузір'я української інтелігенції, об'єднаної в «політичному братстві» (йдеться про Кирило-Мефодіївське братство), і до когорти шістдесятників, яку сам репрезентував як людина нескорена і цілком незалежна від усіх світових зваб і страхів, та активного крила інтелігенції новітнього часу, – чи не найголовніша в осмисленні його творчої спадщини. На ній, як на фундаменті, базувалися всі його літературно-критичні, есеїстичні й публіцистичні студії. Окремо цій темі присвячено хіба статтю «Народження української інтелігенції», оприлюднену 1992 р. у журналі «Сучасність» (ч. 2, с. 73–78; пізніше включено до книги вибраного «На святі надій» (Київ, 1999, с. 208–216) та одне з його інтерв'ю. Саме тут найвиразніше розкрились його імперативний ідеалізм і «критичний пафос», що йшли від спроби виробити «модель нового типу людини», готової «робити справу з внутрішньої потреби, робити її добре, з гідністю й відповідальністю»[28].

Тема інтелігенції бере початок від Платона, котрий наголошував на природній потребі диференціації суспільства. У наш час вона не втрачає, а радше набуває ще більшої гостроти. Сьогодні, звісно, за умов олігархаїзації суспільства ця означена тріада зазнала деформації, але суть сказаного від цього не змінюється. Ясна річ, ті, хто окреслив інтелігенції таке місце, не читали визначення, яке дав інтелігенції Емануїл Райс: «У дійсності у наш час людством керують не горезвісні “капіталісти”, навіть і не ніби підлеглі їм міністри “та інші генерали” і такий же горезвісний “пролетаріят”. Людською долею керує інтелігенція. І фактично, і морально. А коли так, то вона відповідальна і за те, що є в світі доброго, але також і за зло в світі, що безнастанно наростає»[29]. Ця теза, оприлюднена 1966 р., не втрачає своєї онтологічної актуальності, оскільки враховує саму специфіку того прошарку суспільства, який покликаний самою своєю природою бути детонатором суспільних змін.

В одному з інтерв'ю Є. Сверстюк цитував рядки зі щоденника О. Довженка за 1945 р., посиливши їх власним іронічним забарвленням: «Сьогодні інтелігенція “завоювала” собі честь стояти на третьому місці після робочих і селян. Знаменний розподіл. Кажу собі: людино, пам'ятай – вища твоя мета – стати на третє місце, на місце найвище, найдостойніше…»[30].

За Є. Сверстюком, інтелігенція великої витривалості «вистраждала свій образ і свій ідеал»[31]. Отже, про ідеалізм. Здається, з цим усе зрозуміло. Але не зайвим буде почути міркування самого Є. Сверстюка, котрий найперше апелює

[28] Євген Сверстюк. На святі надій : вибране. Київ, 1999. С. 209.
[29] Райс. Е. Присмерк інтелігенції // Сучасність. 1966. Ч. 1. С. 43.
[30] Євген Сверстюк. На святі надій : вибране. Київ, 1999. С. 34–35.
[31] Тарнашинська Л. Закон піраміди : діалоги про літ. та соціокульт. клімат довкола неї. Київ, 2001. С. 36.

до Біблії: не відходячи від традиції, він все ж вкладає свій зміст у це поняття, характеризуючи «тип ідеаліста» як такого, що «виріс на моральних максимах, на суворих заповідях і заборонах. Людини, яка визнає одну святиню і всім життям животворить її, віддаючи їй найкраще. Людини, для якої матеріяльні цінності – на другому пляні. Людини, здатної жити любов'ю і вищими цілями. Тільки з того джерела йде відродження особи і народу, тільки воно живить душу інтелігенції, хоронительки духовних етальонів, етичних і естетичних…»[32]. І пов'язує це з ідеєю високого, безкорисливого служіння та стоїцизму: «Особлива доля української інтелігенції, становлення її проти течії в умовах бездержавності, всупереч антиукраїнській державній владі зумовила її особливий ідеалістичний характер»[33].

За П. Рікером, моральний обов'язок інтелігенції полягає в тому, щоб сприяти «обміну пам'яттю в дусі співчуття»[34]. У Є. Сверстюка такий обмін пам'яттю постійно присутній на персональному рівні: звідси його постійне апелювання до попередників, з-поміж яких він особливо вирізняє – на різних етапах свого життя різною мірою – П. Грабовського, Т. Шевченка, О. Довженка, М. Гоголя. Ще в сірі дні й роки заслання Є. Сверстюк утікав у Т. Шевченка, І. Франка, П. Грабовського, Ф. Достоєвського, В. Свідзінського. Це в ті роки трагедія І. Франка постала для нього, передусім, як трагедія розуму «без віри основ», а феномен М. Гоголя – «генія, розтерзаного на роздоріжжях нашої історії»[35] – як трагедія роздвоєного духу. «Кожна велика постать еволюціонує в нашій свідомості», – написав він 12 липня 1981 р. у листі до Ю. Луцького. І додав до того: «Мабуть, найцікавіше еволюціонувала постать Павла Грабовського, яка мене завжди манила своєю високою справжністю і вродженим ідеалізмом»[36].

Уже сам перелік цих імен засвідчує те, що Є. Сверстюк апелює до пам'яті й традиції – знову ж таки у трактуванні П. Рікера з його акцентацією пам'яті як передачі традиції. Апеляція до Т. Шевченка на рівні глибокого проникнення у скрижалі його творчості дає дослідникові підстави на широких узагальнень: «На ґрунті тих ідей та високої віри росла й ідейно розмаїтилася, вибиваючись проти течії, українська інтелігенція. Все здорове, життєздатне утверджувалось проти течії». І безапеляційне уточнення: «Квола напівінтелігенція – та йшла за течією. Псевдоінтелігенція не йшла нікуди»[37].

Розщеплення «молекули справжності» на інтелігенцію істинну, кволу і псевдоінтелігенцію, є тією основоположною класифікацією у концепції Є. Сверстюка, що містить ключ до всіх персональних характеристик, які митець давав своїм попередникам, і сучасникам – від Т. Шевченка й П. Грабовського до генерала В. Морозова та (даруйте!) поета В. Коротича. Особливо вирізняє письменник, услід за М. Шлемкевичем, шевченківський тип українського інтелігента, витворений у XIX ст., в основі якого й лежить офірність, – саме цей тип пов'язує він з поняттям істинного інтелігента. В інтерпретації Є. Сверстюка – це

[32] Євген Сверстюк. На святі надій : вибране. Київ, 1999. С. 210.
[33] Тарнашинська Л. Закон піраміди : діалоги про літ. та соціокульт. клімат довкола неї. Київ, 2001. С. 35.
[34] Рикер П. Герменевтика. Этика. Политика. Москва, 1995. С. 112.
[35] Сверстюк Є. Гоголь і українська ніч. Київ, 2013. С. 245.
[36] Луцький Ю. Листування з Євгеном Сверстюком. Балтимор-Торонто, 1992. С. 25.
[37] Сверстюк Є. Шевченко і час. Київ ; Париж, 1996. С. 130.

завжди людина традиції. Він наголошував на тому, що «людину, розумово розвинену, можна зустріти на кожному кроці, а духовно розвинена людина – це людина від традиції»[38].

Стурбованість духовною невиробленістю, поверховістю знань, порожнім патріотизмом «напоказ», без етичної основи, здеморалізованістю, інфікованістю страхом, браком «ясності духу» і диктує риторику «критичного пафосу», де цей пафос фактично просякнутий гіркотою щодо інтелектуалів незрілих, зашорених стереотипами, стримуваних осторогами, що й становлять «підбиту тоталітарними стандартами інтелігенцію, виховану на фальшивій поверховій літературі, без знання джерел»[39] – власне, це і є той «обмін пам'яттю в дусі співчуття», на якому наполягає П. Рікер. Або ж шлях до «позитивної духовності» як «праці над самовдосконаленням» (Е. Райс).

«Тип невиробленої дипломованої людини, не здатної горіти і світити»[40] викликає у Є. Сверстюка стурбованість майбутнім, але водночас – хоч як би це не видавалося дивним – співчуття до такої людини. Хоча, звісно, найбільші симпатії письменника на боці «ушляхетнених стражданням» (Є. Сверстюк). Саме тому в його творчому доробку так багато літературних портретів та есеїв про побратимів-шістдесятників або попередників, котрі гідно пройшли випробування долею. Особливо зворушують читача міркування Є. Сверстюка про інтелігентів такого високого ґатунку, як родина Зерових, зокрема брата Миколи Зерова – академіка Дмитра Зерова. З ним Є. Сверстюкові випало спілкуватися, на початку 1960 рр. під час роботи в редакції «Українського ботанічного журналу». За високими моральними якостями таких людей звіряв він і свою моральну висоту. У цьому ж ряду – О. Довженко, до якого Є. Сверстюк постійно звертається в години роздумів.

Антрополого-персоналістичне заломлення студій Є. Сверстюка завжди проходить крізь вектор ренесансних домінант, основу яких визначає його улюблена тріада: *гідність – сумління – віра*. Це ті константи, до яких постійно апелюють його думка й слово: вони визначають міцність морального імперативу, розгортають парадигму його етичного ідеалізму. На початку 1990 рр. Є. Сверстюк уже зазирав у глибину цієї великої проблеми: «Розкіш життя світиться в утворенні тієї верхньої верстви, яка, всупереч людським чварам і диким інстинктам, береже в собі голос вічности: мудрість традиції, гідність і незалежність думки»[41]. Час національного відродження навертає його до екскурсів у минуле, коли пресинг тоталітарного режиму він відчув на собі сповна.

Однак погляд завжди спрямований у майбутнє – це одна з характерних особливостей розмислів Є. Сверстюка. Тому він інтерпретує минуле як підставу для духовних уроків і переосмислення: «Поступова наша інтелігенція відзначалася критичним мисленням і сміливістю у викритті комуністичного ладу. Тепер те мислення має знайти позитивне річище утвердження добрих начал, має бу-

[38] Тарнашинська Л. Закон піраміди : діалоги про літ. та соціокульт. клімат довкола неї. Київ, 2001. С. 40.
[39] Євген Сверстюк. На святі надій : вибране. Київ, 1999. С. 211.
[40] Там само. С. 210.
[41] Там само. С. 208.

дити, поривати і зігрівати. Людину великої витривалості має замінити людина великої віри»[42].

Якщо синтезувати все напрацьоване Є. Сверстюком у його статтях, книгах, інтерв'ю й «одягнути» його міркування у форму стислих тез, вийде символічна кількість базових констант числом дванадцять.

Перше. Є. Сверстюк постійно наголошує на особливій ролі інтелігенції, необхідність якої, на переконання французького соціолога й філософа Едгара Морена, зростає водночас із загрозою її знищення. Якщо вірити цим словам (а не вірити – неможливо, бо їхню справедливість уже не раз потверджувала наша трагічна історія), то в нинішніх умовах трансформації суспільства загалом, і культури зокрема, можемо говорити про зростання цієї ролі і про новітню трагедію інтелігенції, котра, на жаль, стрімко втрачає свої позиції в суспільстві.

Друге. Офірність, яка ґрунтується на безкорисливості служіння. Є. Сверстюк незмінно наголошував: «В основі поняття “інтелігенція” лежить ідея високого служіння».

Третє. За Сверстюком, поняття інтелігентності базується на традиціях і тяглості роду, на тому родинному корінні, з якого постали й були виплекані цілі родини світочів української культури.

Четверте. Поняття інтелігенції, невідривне від поняття офірності, іде, за Сверстюком, від християнської традиції. Отже, неодмінною умовою є етичний ідеалізм, другим полюсом якого неодмінно виступає обов'язок.

П'яте. Гідність, яка зобов'язує й тримає на висоті. Уміння шануватися й шанувати.

Шосте. Постійне апелювання до сумління: якщо не ти, то хто?

Сьоме. Ядро духовної аристократії, за Сверстюком, завжди в опозиції. Інтелігенція відстоює принципи, чинячи опір бюрократії й охлократії, стоїть на сторожі моральних засад, які завжди вищі від кланових інтересів.

Восьме. Лише цінності абсолютні породжують духовну непохитність, а брак вистражданих цінностей породжує безвідповідальність, другим боком якої є цинізм.

Дев’яте. Потрібно розпалювати ватру любові, яка убожіє, і це годі заперечити, особливо нині.

Десяте. Людину високої витривалості має змінити людина великої віри. Ці слова, мовлені в середині 1990-х рр., сьогодні особливо актуальні.

Одинадцяте. Вироблення національного мислення повинно базуватися на глибоких знаннях та інтелектуальних зусиллях.

Дванадцяте. Фундаментом культури інтелігенції мусить бути національно-релігійна самосвідомість.

Все це є у статтях, виступах, інтерв’ю Є. Сверстюка[43]. Звісно, це умовна шкала: можливо, він би змінив порядкові номери вирізнених констант і щось би

---

[42] Там само. С. 209.

[43] Див.: Сверстюк Є. Народження української інтелігенції // Сучасність. 1992. № 2. С. 73–74 ; Його ж. Інтелігенція як самоусвідомлення нації // Наша віра. 1995. Жовт. № 10. С. 2–3 ; Його ж. Ціна свободи вибору // Всесвіт. 1995. № 2. С. 160–162 ; Євген Сверстюк: «Ядро духовної аристократії завжди в опозиції» / розмову вела Людмила Тарнашинська // Універсум. 1995. № 1/2. С. 27–30.

скоригував. Однак така систематизація основних тез Євгена Олександровича дає уявлення про ті засади, які він сповідував у своїх працях і своїх вчинках.

Апологет точних визначень і диференційованих підходів, в основі чого завжди лежить імператив істинних цінностей, Є. Сверстюк чітко визначає специфіку української інтелігенції, заґрунтовуючи її в поняття офірності: «Офірність української інтелігенції стала наче неодмінною умовою її духовного самозбереження. І коли вона втрачала цю рятівну офірність, то, по суті, переставала бути українською. Національний обов'язок став для неї цементуючим і стояв навіть попереду творчого обов'язку. Вона була голосом мільйонів "рабів незрячих, гречкосіїв". І це була велика важка місія – бути голосом. Часто голосом, що волає в пустелі»[44]. Ця тема звучала з виступів і публікацій Є. Сверстюка переважно в контексті, де проблема російської інтелігенції завжди виступала тлом, яке допомагає увиразнити різницю між інтелігенцією російською та українською (звертаючись при цьому для переконливості до відомого твору Д. Мережковського «Прийдешній хам»). Так само тлом проходить тема російськомовної інтелігенції в Україні чи інтелігенції еміграційної. Але тлом дуже важливим: воно дає право порушити не тільки проблему двомовності в Україні, а й наріжну для письменника проблему етичних та естетичних вартостей.

Різницю між українською та російською інтелігенцією Є. Сверстюк бачить насамперед у тому, що перша вийшла із середовища духовенства й «залишилась у християнській традиції навіть тоді, коли приставала до соціялістичних течій»[45].

Для вирізнення тенденцій Є. Сверстюк залучає всі темпоральні зрізи персональної репрезентації української інтелігенції: тут і М. Драгоманов, і О. Потебня, і В. Вернадський, і брати Бердяєви, і В. Липинський, і В. Винниченко і, зовсім близькі у часі, Б. Мозолевський та Л. Кисельов. І досить несподіване й цікаве спостереження: українська інтелігенція на процесі СВУ 1930 р. «перейняла позицію Гоголя», проводячи лінію спадкоємності демократії від старогромадівців до сьогодення[46]. Вказує він також на те, що народницька інтелігенція України й Росії також різна – за всієї подібності суспільно-політичного життя: «Скажімо, атеїзм російських так званих революціонерів-демократів українським аналогічним постатям був невластивий, як невластивою була й фанатична ідеологія. На українському ґрунті вона вростала в позитивне життя, в національно-просвітню роботу, і шапка революційного демократа на неї не налазила»[47].

У період національного відродження України початку 1990-х рр. Є. Сверстюк вважав одним із основних завдань української інтелігенції «вироблення національного мислення на зміну стереотипно-імперському мисленню», наголошував на потребі культивувати в собі культуру й гідність, звертатися до джерел, не цураючись «інтелектуальних зусиль і дисциплінованої роботи», застерігав від націоналістичної фразеології, підміни понять, релятивізму цінностей,

[44] Євген Сверстюк. На святі надій : вибране. Київ, 1999. С. 216.
[45] Там само. С. 212.
[46] Там само. С. 212.
[47] Тарнашинська Л. Закон піраміди : діалоги про літ. та соціокульт. клімат довкола неї. Київ, 2001. С. 36.

фарисейства[48]. Ключовими словами у цій духовній роботі називав *справжність* і *якість*. Саме такі якості та опозиція до влади, дають, на думку Є. Сверстюка, право інтелектуалам належати до духовної аристократії.

Не даючи спеціальних визначень, він усе ж чітко розрізняв поняття «інтелігенції» та «еліти», ставлячи знак рівності між елітою й духовною аристократією, а тими маркерами, які дозволяють зараховувати чи не зараховувати представника інтелігенції до еліти, називає вибір і свободу, що дозволяють бути в постійній опозиції до влади. Зрештою, його міркування були близькими до визначень фахівців-політологів: «…Елітою автоматично не стають і ті, хто зосереджує в своїх руках велику владу: влада не дає елітарности, а тільки владу.

Еліти є закономірним результатом саморозвитку соціальних груп і їх вивершенням, є розумом, волею й сумлінням груп і нації в цілому»[49].*

…У книжці Є. Сверстюка «Гоголь і українська ніч» є така містка фраза: «Перед тим, як попрощатися з Гоголем, хочу залишити ключ до теми»[50]. Тож ці спостереження – лише ключ до великої теми «Сверстюк і українська інтелігенція». Його заповітом залишаються вистраждані протягом усього творчого шляху слова: «Народ, може, як ніколи чекає на людей мовчазного обов'язку і діяльної любови. І за цими ознаками він упізнаватиме свою справжню інтелігенцію» [51]. Сьогодні, мабуть, як ніколи раніше, ці слова є актуальними: за ними стоїть наше майбутнє.

Людина стилю

Ще 1979 р. І. Кошелівець у передмові до «Вибраного» Є. Сверстюка писав, що «нових відродженців, як судитиметься їм появитися ще раз, дивуватиме скромність […]; і ще більше – шляхетність його натури, чисте душевне тепло, яке, недоторкано збережене в оточенні номенклатурних монстрів, випромінюється з кожного написаного ним рядка»[52]. Витонченість теми диктує й витончений стиль Є. Сверстюка, котрому часто вдавалося першим увиразнити в думці й слові те, чого ми ще й не помічали чи не відчували, тобто, скориставшись висловом самого письменника з приводу таланту П. Тичини й Л. Толстого, «схопити невловиме й вирізьбити форму». Лаконічно-тезисний виклад матеріалу, ущільнений до краю (коли за кожним реченням – передумане, виважене, осмислене, вивірене з життям), забарвлений самоіронією, – ішов від переконання писати лише про те, що «чорно знаю серцем». Воно й формувало стиль тез, афористичність, тяжіння до узагальнень, що визначає його непоступливий ідеалізм та конструктивний «критичний пафос». За спостереженням М. Коцюбинської, якщо брати його доробок, систему поглядів як цілісність, «не можна не помітити, що максималізм у нього щасливо поєднується (особливо в останні роки) зі зваженістю[53].

Вдумливо обсервуючи український соціум кінця XX – початку XXI ст., Є. Сверстюк не поспішає з остаточними висновками. Він їх постійно трансфор-

[48] Євген Сверстюк. На святі надій : вибране. Київ, 1999. С. 214 ; Євген Сверстюк. Блудні сини України. Київ, 1993. С. 46–50.
[49] Канак Ф. Суверенітет народу і його доступ до влади: інтелігенція й еліта між народом і урядом // Сучасність. 2000. № 2. С. 84.
[50] Сверстюк Є. Гоголь і українська ніч. Київ, 2013. С. 243.
[51] Євген Сверстюк. На святі надій : вибране. Київ, 1999. С. 216.
[52] Євген Сверстюк. Вибране. Мюнхен, 1979. С. 5.
[53] Коцюбинська М. «Панове, де ваші шпаги?» // День. 2009. 13 жовт. С. 4.

мує, модифікує, модернізує – відповідно до зміни часу й найменших тенденцій еволюції українського суспільства. «Виходить на люди» лише з виваженими, невипадковими думками, сконденсованими мало не до тез. Тим більше не поспішає він з присудами. «Не судіть – і не судимі будете» – його християнське кредо. Придивляється, розмірковує, порівнює, намагаючись при цьому зазирати вперед. Бодай на крок. Власне, заради цього – й озирання назад, вивіряння пережитого. Шукання сенсу й сенс шукання...

А ще в тому, згадуваному вже, передслові до закордонного «Вибраного» вельми слушним є Кошелівцеве спостереження про Сверстюків благословенний дар, який літературознавця і критика робить майстром: він уміє знайти невловиму паскалівську точку, змінну для кожної доби, з якої в конкретних історичних обставинах найкраще видно літературну постать чи явище. І виходить у нього це так природно, що читач, сам того не помічаючи, стає на ту саму точку і до кінця лишається в полоні авторової логіки[54].

Авторовою ж логікою завжди було слово. Чесне, правдиве слово. У цьому можна переконатись, взявши до рук книгу вибраного Є. Сверстюка «На святі надій» (1999), на яку так довго очікували в Україні. Книгу унікальну з багатьох причин. По-перше, більшість із того, що ввійшло до неї, було відоме доти лише із закордонних видань чи з самвидаву. По-друге, унікальну тим, що так довго (аж вісім років незалежності!) йшла до читача. І це при тому, що ім'я її автора вже було відоме і в Україні, і за її межами і, здавалося б, саме це ім'я зробило би честь будь-якому видавництву. А по-третє (і це головне), – унікальну своїм потужним духовним і моральним зарядом. Може, саме через те так довго й «пробивалася» крізь суспільну апатію та деформовану, як і все в нашому пострадянському соціумі, систему меценатства, де панує своя, часом незбагненна ієрархія вартостей, вельми далека від вартостей істинних.

Але на те й надії, аби справджуватися. Справдилися й Сверстюкові надії – після скромно виданої в Києві 1993 р. книжки «Блудні сини України», яка, хоч і дрібна шрифтом, та велика змістом своїм, і принесла авторові Шевченківську премію, з'явився друком цей, чудово виданий, ваговитий (на вісімсот сторінок) том, який гідно репрезентує доробок 1970-х–1990-х рр. цього блискучого есеїста, літературознавця й поета.

Нарешті на свято надій Є. Сверстюка зійшлися гуртом усі ті, хто найдорожчий його душі, кому він залишався вірним упродовж усього свого життя. Т. Шевченко та І. Котляревський, П. Грабовський та М. Зеров, П. Тичина та О. Довженко, Б. Антоненко-Давидович та В. Симоненко, О. Гончар та Б. Мозолевський, В. Стус та З. Красівський, І. Світличний та М. Коцюбинська, І. Дзюба й М. Руденко, а ще – М. Сервантес, Й.-В. Ґете, А. Шаміссо, Стендаль, А. де Сент-Екзюпері, І. Тургенєв, М. Гоголь.

Як бачимо, тут немає випадкових імен. Немає тут і випадкових думок – як і випадкових фраз чи навіть слів. Кожне з-поміж них просіяне, обдумане, виважене на терезах мудрості й сумління, а відтак – фрази пружні й енергомісткі, а думки – тезисно насичені, сконденсовані часом до афористичності.

[54] Сверстюк Є. Вибране. Мюнхен, 1979. С. 3–6.

Все це разом творить ту потужну енергетику зі знаком «плюс», підживлення якою так потребує наше кволе на дух і волю, ошукане й ошукуване суспільство, з його втраченими моральними орієнтирами та підупалими ціннісними критеріями.

З авторової волі під цією обкладинкою «зібралися» й ті, кого вже поглинули невблаганні води Лети, й ті, хто (маймо те за велике щастя) ще є серед нас, сущих. Кожен зі своїм неповторним обличчям, голосом, самобутнім мікрокосмом, що й витворюють макрокосм цієї місткої книги з промовистою назвою-метафорою. Бачені пильними й мудрими Сверстюковими очима, повертаються вони до читачів щораз новим, часом несподіваним боком. Хоча б той же хрестоматійний П. Грабовський, який постає зі сторінок книжки, передусім, як жива людина, чи запрограмований хрестоматіями й подальшими переоцінками образ П. Тичини з його вічною тугою за Мадонною.

Є у творчій біографії Є. Сверстюка ще одна улюблена тема, до якої він ставиться особливо відповідально і трепетно. Це довженківська тема. Саме О. Довженко є одним із тих, хто потребував і потребує переосмислення й очищення від ідеологічного намулу. І однією з таких спроб є есей «Розіп'ятий праворуч», де постає образ людини, в якої тоталітарна система вкрала, за великим рахунком, долю.

Є. Сверстюк утілив мрію І. Кошелівця, автора монографії «Олександр Довженко» (Мюнхен, 1980), видавши дві книги «Олександр Довженко вчора і сьогодні: образ дисидента». До них увійшли зібрані й упорядковані І. Кошелівцем щоденникові записи О. Довженка, у супроводі щоденникових записів О. Гончара, текстів таємних доносів, рапортів, аналітичних документів з архівів ЧК-ДПУ-НКВС-КДБ та розвідок І. Кошелівця і Є. Сверстюка.

Але хто б з видатних митців не потрапляв у поле зору дослідника, усі вони несуть у собі велику трагедію християнського вибору. Бо вибір їхній – між честю й безчестям, між служінням собі й служінням людям – бере початок від вибору Христа. Про це автор нагадує повсякчас, шукаючи християнських джерел та опертя у християнській традиції.

Усі ці есеї про товаришів, з якими ділили «зону мовчання», – гранично чесні, максимально об'єктивні. Показуючи людину зусібіч (а найперше в екстремальних умовах), автор робить спробу зрозуміти не тільки мотиви її поведінки і вчинків, а й ту міру духовної та фізичної міці, яка й визначає міру відпірності, розуміючи, що кожному призначено нести свій власний хрест і зійти на власну Голгофу. Це дуже вдумливий, розважливий документ-розмірковування, аналіз психології людини у межовій ситуації, на рисці вибору між волею і неволею, нонконформізмом і поступливістю. Це дослідження психології підслідчої, ув'язненої людини, якій випало звідати всі «зони мовчання».

Перечитайте есей «Іван Дзюба – талант і доля», і вам багато що відкриється по-новому. Зокрема, про щастя, яке полягає в тому, що є ще з-поміж нас, сущих, незламні духом. Їх залишилося до болю мало. І це лише потверджує просту істину: спішімо сказати про кращих з кращих ще за життя, яке часто уривається на півкроці. Сказати так, як сказав Є. Сверстюк про Михайлину Хомівну Коцюбинську («Слово і честь імені»).

Є ще одна, цілком окремішня «галерея героїв», з якогось іншого, ніби паралельного світу, який, проте, так тісно сусідив зі світом самого Є. Сверстюка й багатьох його сучасників-дисидентів, що не міг залишитися без авторової уваги. Це численні слідчі, наглядачі, присутні на сторінках книжки «во плоті й крові». Автор згадує про них незлобливо, із властивою йому іронією, за якою відчувається переконливість у своїй правоті й безперечна моральна вищість. Згадує з отією поблажливістю, яка дає змогу не опуститися до непримиренних контрзвинувачень, а вести полеміку, усвідомлюючи її безнадійність. Але ж на святі надій і така надія має право на існування, як, очевидно, мають право на оприлюднення й «рецензії для слідчих»: на есеї «Іван Котляревський сміється», «Собор у риштованні», «На свято жінки», «Остання сльоза» (з конкретними титулованими підписами) як зразки «замовного жанру», а стосовно книжки та її автора – політичного доносу.

Саме для того, аби не служили вони такими зразками нашим дітям та онукам, і прийшла до нас книжка Є. Сверстюка «На святі надій». Як попередження. Як застереження. Як його великий біль за Україну, яка тільки й того, що спромоглася лише на *свято надій* – їхнє ж справдження ще ген-ген де… Саме тому проводить він нас через драматичні колізії «приміток» до своїх статей, кожна з яких є цілком завершеним міні-сюжетом із життя одного дисидента. Здається, ніде й ніколи не доводилося досі зустрічати таких цікавих приміток, як у цій книзі. Що примітка – то й драматична колізія, промовистий факт із біографії неординарної людини, які в сукупності й витворюють канву цілого життя.

Та, мабуть, найперше, про що заповзявся нагадати нам у цей зневірений час Є. Сверстюк, – це ту банальну істину, без якої, проте, не існувало б самого життя: надія вмирає останньою. І це оптимістичне запрошення на *«свято надій»* – як ковток свіжої води, як нагадування про те, що від нас самих залежить: перетворимо ми свої сподівання на цвинтар укотре розбитих ілюзій чи ще раз зійдемося на свято надій, щоб довести собі і світові, що ми є, ми існуємо, ми, попри все, віримо у своє майбуття. Чи не тому тло обкладинки книги Є. Сверстюка сліпучо-біле, і тільки синім і жовтим по ньому – грона наших надій?..

І вже у своєму останньому літературному портреті Є. Сверстюка «Окремий Євген Сверстюк», датованому 1994 р. і вперше друкованому як передслово до книги вибраного «На святі надій», І. Кошелівець написав: «У літературі активно лишився, завжди окремий, – Євген Сверстюк; але в критиці – лише принагідно; його жанр останніх літ – філософічно-медитативний (ні, це не точне визначення, точніше було б – експресивний) есей, серед персонажів якого виокремлюється постать «блудного сина України...»[55], і що не есей – то новий Є. Сверстюк, неповторний і не подібний до когось іншого.

У передмові до першої, виданої в Україні по роках заборон, книжки «Блудні сини України» Є. Сверстюк написав: «Я народився під щасливою зіркою: вона висвітлювала моє обличчя і ніколи не ховала його в тінь того

[55] Сверстюк Є. На святі надій : вибране. Київ, 1999. С. 14.

місця, на якому сиджу. Навіть у найтемніші дні без просвітків я відчував, що моя зірка висока – і любив її»[56].

Достоту парадоксальне зізнання для людини, котра відбула дванадцять років ув'язнення й заслання, й, маючи європейську освіту, аж до виходу на пенсію пропрацювала столяром. Достоту чесне й мужнє усвідомлення того, що, попри всі випробування, зірка його була щасливою й високою – і він любив її, несучи свій хрест хоробро й несхитно, без нарікань і жалю. Аж донині, коли та зірка засяяла й нам, явивши всю міру синівської любові та всю недаремність високої жертовності.

Може, запізно, але заслужено прийшло до Є. Сверстюка і визнання: він був доктором філософії (захист докторату на тему «Українська література і християнська традиція» відбувся у стінах Українського Вільного Університету в Мюнхені 1992 р.); дійсним членом УВАН (США, 1996); лауреатом Державної премії України ім. Т. Г. Шевченка (1995); Президентом Українського ПЕН-центру (з 1993 р.); головним редактором газети «Наша віра» (з 1989 р.); президентом Асоціації незалежної української інтелігенції (з 1988 р.), яка відзначає премією ім. В. Стуса кращих українських митців; лауреатом почесної нагороди – премії ЮНЕСКО ім. К. Копосу за міжетнічну і міжконфесійну толерантність у творчості (2001). Був нагороджений Орденом Свободи «…за видатні заслуги в утвердженні суверенітету та незалежності України, мужність і самовідданість у відстоюванні прав і свобод людини, плідну літературно-публіцистичну діяльність та з нагоди Дня Свободи…» (2008) та ін.

В Українському Вільному Університеті Є. Сверстюк читав курси лекцій «Українська література і християнська традиція» та «Літературна творчість як свобода вибору». У Гарварді й Мериленді, Нью-Йорку, Урбані звучали його виступи на філософські та релігійні теми. А ще, до його слова дослідника й проповідника дослухалися в аудиторіях Рима, Любліна, Варшави, Парижа, Вашингтона, Філадельфії, Едмонтона, Торонто, Єрусалима, Праги, Любляни, Мінська та інших міст світу.

І то вже питання більш риторичне: пізно чи ні, й, можливо, не таке уже й посутнє для того, чия свідомість занурена у внутрішній плин життя, у той духовний всесвіт, що витворювався ним упродовж усіх цих нелегких років. Головне, що прийшло. Бо не могло не прийти. Бо завжди вірив: ніщо посіяне не пропадає, воно даватиме свої паростки. Бо всією душею відкрився євангельській істині: «Той, хто дбає про своє життя, той його втратить, той же, хто не про життя дбає, здобуде».

«На полі честі головною зброєю було Слово. І залишається Слово»[57], – з гідністю прозвучало з уст Є. Сверстюка на урочистому зібранні з нагоди вручення йому Державної премії ім. Т. Г. Шевченка.

Цій максимі він залишався вірним упродовж усього життя, заманіфестувавши це своєю активною громадянською позицією початку XXI ст.: свідченням є його книжки – збірник есеїв «Не мир, а меч» і збірник закордонних виступів та есеїв «Правда полинова» (обидві – 2009 р.). Діагностуючи, точ-

[56] Сверстюк Є. Блудні сини України. Київ, 1993. С. 10.
[57] Сверстюк Є. Нам потрібна висота духу : слово під час отримання Шевченків. премії // Літ. Україна. 1995. 30 бер.

но й безжально, гримаси нинішньої реальності, Є. Сверстюк акцентує увагу на розмитості критеріїв, кон'юнктурному мисленні, невиробленості національно-релігійної свідомості.

Активна громадянська позиція спонукала Є. Сверстюка стати 2011 р. одним із активних учасників ініціативної групи «Першого грудня» – об'єднання українських інтелектуалів і громадських діячів: у її складі він був одним із авторів Національного акту свободи – пропонованого Верховній Раді України суспільного договору, який мав на меті знайти шляхи виходу з політичної кризи (опублікований 14 лютого 2014 р.).

І є якийсь вищий знак у тому, що Євгена Олександровича не стало саме 1 грудня 2014 р. Це як постійне нагадування живим, що незалежність, здобута такою дорогою ціною, потребує наших постійних зусиль – для її збереження й зміцнення… У долях українських шістдесятників немало знакових дат…

Окреслений Є. Сверстюком шлях у ІІІ тисячоліття пролягає через людську свідомість, совість і Бога – як «вище небо», якого слід прагнути. Ми ж мусимо знати, як нелегко виборюється свобода думки, духу й чину, пам'ятаючи слова І. Дзюби про те, що зроблене Є. Сверстюком ще далеко не всі оцінили.

Людмила Тарнашинська,
доктор філологічних наук, професор,
провідний науковий співробітник
Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України

ОСНОВНІ ДАТИ ЖИТТЯ І ДІЯЛЬНОСТІ Є. СВЕРСТЮКА

1928 року 13 грудня народився в багатодітній селянській сім'ї Олександра Тихоновича і Євдокії Яківни (з роду Присяжних) у с. Сільце Горохівського повіту на Волині.

1934–1939 – навчання в польській школі (с. Сільце та с. Дружкопіль)

1939–1941 – навчання в радянській школі (с. Дружкопіль)

1944–1947 – навчання в Горохівській гімназії

1947–1952 – навчання на відділенні «Логіка і психологія» філологічного факультету Львівського державного університету.

1952–1953 – вчителювання в Почаївській та Богданівській школах на Тернопільщині

1953–1956 – навчання в аспірантурі при НДІ психології Міністерства освіти УРСР.

1956–1958 – викладач кафедри української літератури в Полтавському педагогічному інституті. Був звільнений «за скороченням штатів».

1958 – народження сина Андрія

1959–1960 – переїзд до Києва. Робота на посаді старшого наукового співробітника НДІ психології. Допити в КДБ у справі І. Б. Боровка. Звільнення з роботи

1960 – смерть батька

1960 – активна участь у київському Клубі творчої молоді. Знайомство з І. Дзюбою, І. Світличним, Л. Костенко, А. Горською та іншими відомими діячами української культури і мистецтва

1961–1962 – завідувач відділу прози в редакції журналу «Вітчизна».

1963–1965 – старший науковий співробітник відділу психологічного виховання НДІ психології. Подання до захисту дисертації. Звільнення з роботи.

1965–1972 – відповідальний секретар редакції «Українського ботанічного журналу»

1970 – народження дочки Віри

1970 – вихід у самвидаві та за кордоном есею «Собор у риштованні» (Париж)

1972, 14 січня – арешт під час масових арештів української інтелігенції

1973 – вирок: 7 років таборів суворого режиму (Пермська обл., зона 36) і 5 років заслання

1976 – вихід із друку книги «Clandestine Essays» до якої увійшли твори в англійському перекладі (Кембрідж)

1977–1978 – перебування в зоні 35, участь у численних акціях протесту – голодуваннях і страйках

1979 – вихід книги «Вибране» у видавництві «Сучасність» (Мюнхен)

1982 – смерть матері

1979–1983 – перебування на засланні в с. Багдарині (Республіка Бурятія, Росія)

1983–1988 – робота столяром на Київській фабриці інпошиву № 2

1987–1988 – участь у створенні Українського культурологічного клубу; написання «Чорнобильської притчі»

1988 – вихід зб. творів «Собор у риштованні» (Київ)

1988 – звільнення з роботи «за прогул». Вихід на пенсію

1989 – Перший виїзд за кордон (Німеччина, Італія, Канада, США). Робота на посаді головного редактора газети «Наша віра». Обрання президентом Української асоціації незалежної творчої інтелігенції. Вихід з друку «Чорнобильської притчі (Перебудова Вавилонської вежі)» (Нью-Йорк)

1990 – вихід зб.: «На землі, благословенній апостолом» (Рим ; Люблін) та 2-го вид. «Чорнобильської притчі» (Нью-Йорк)

1993 – захист в Українському вільному університеті (м. Мюнхен) докторської дисертації з філософії на тему: «Українська література і християнська традиція»

1993 – вихід з друку книги «Блудні сини України» (Київ). Обрання Президентом Українського ПЕН-клубу

1995 – присудження Державної премії України імені Т. Г. Шевченка за книгу «Блудні сини України»

1996 – дійсний член УВАН (США). Вихід у світ книги «Шевченко і час»

1999 – вихід з друку книги «На святі надій» (Київ)

2000 – присудження Міжнародної премії ЮНЕСКО «За міжетнічну і міжконфесійну толерантність “Корнеліу Копосу”» за книгу «На святі надій»

2002 – авторська радіопрограмма «Гоголь. Рід і традиція»

2003–2006 – член редколегії журналу «Розбудова держави»

2004 – вихід зб. есеїв «На хвилях ”Свободи”», що транслювалися на хвилях радіостанції протягом 1968–2004 рр. (Луцьк).

2008 – нагородження орденом Свободи

2009 – вихід зб. есеїв «Не мир, а меч» (Луцьк) та «Правда полинова = The Wormwood Truth» (Київ)

2010 – премія «Світло справедливості»

2011 – перевидання зб. есеїв «Шевченко понад часом» (Луцьк)

2012 – вихід у Києві кн. «200 афоризмів Євгена Сверстюка»

2013 – вихід зб. есеїв «Гоголь і українська ніч» (Київ)

2014 – вихід зб. есеїв «Світлі голоси життя» (Київ)

2014, 1 грудня – Євген Сверстюк помер

2015 – вихід у Києві двотомника «На полі чести». Т. 1 – автобіографічні спогади і роздуми Є. Сверстюка; Т. 2 – спогади та прижиттєві свідчення про нього

2015 – вихід поетичної зб. «Писані синім крилом» (Київ)

2015 – 3-є перевидання зб. есеїв «Шевченко понад часом»

2015 – вихід у Луцьку кн. С. Пирожка «Українські душі: телевізійні зустрічі з Євгеном Сверстюком», де зібрано телефільми із відеотеки Волинського телебачення, зняті за участю Є. Сверстюка

І. ПРАЦІ Є. СВЕРСТЮКА

Прозові публікації

1954

1. **Обговорення** підсумків дискусії з філософських питань психології // Рад. шк. – 1954. – № 12. – С. 54–55.

1955

2. **Наукова** сесія з питань психології / Є. Сверстюк, В. Романець // Рад. шк. – 1955. – № 9. – С. 58–62.

1956

3. **Психологічна** характеристика персонажа // Літ. в шк. – 1956. – № 3. – С. 30–40. – *На матеріалі творів М. Коцюбинського і Панаса Мирного.*

4. **Розуміння** учнями мотивів поведінки персонажа // Літ. в шк. – 1956. – № 6. – С. 57–64.

1959

5. **Вибране** Василя Мисика // Вітчизна. – 1959. – № 5. – С. 193–195.

6. **Деякі** засоби активізації мислення учнів на уроках // Рад. шк. – 1959. – № 5. – С. 27–34. – *На матеріалі творів М. Гоголя, М. Лермонтова, М. Горького, Е. Войнич, М. Островського, О. Корнійчука.*

7. **Літературний** портрет письменника // Рад. літературознавство. – 1959. – № 3. – С. 131–134. – *Критич. аналіз виданої у 1958 р. Держлітвидавом України серії літ. портр. письменників: Т. Шевченка, І. Котляревського, Лесі Українки, М. Ірчана, А. Головка, М. Рильського.*

8. **Особливості** розуміння старшокласниками мотивів поведінки літературного персонажа // Питання психології : наук. зап. / Н.-д. ін-т психології ; редкол.: Г. С. Костюк (відп. ред.) та ін. – Київ, 1959. – Т. 10. – С. 91–140. – *На матеріалі персонажів з творів: «Тарас Бульба» М. Гоголя, «Герой нашого часу» М. Лермонтова, «Хіба ревуть воли, як ясла повні?» Панаса Мирного, «Коні не винні» М. Коцюбинського, «Як гартувалась сталь» М. Островського.*

9. **Популярні** книжки про класиків // Літ. в шк. – 1959. – № 5. – С. 79–83. – *Про літ. портр. укр. письменників, зокрема: Т. Шевченка (О. Білецький, О. Дейч), М. Коцюбинського (М. Грицюта), Марка Вовчка (М. Тараненко), Лесі Українки (А. Каспрук). Подано за підписом: Є. Олександрів.*

10. **Про композицію** літературного твору // Літ. в шк. – 1959. – № 5. – С. 27–37. – *На матеріалі творів Панаса Мирного («Хіба ревуть воли, як ясла повні?»), І. Карпенка-Карого («Хазяїн»), Т. Шевченка («Сон», «Гайдамаки», «Мені однаково»).*

1960

11. **Некоторые** особенности понимания старшими школьниками мотивации поведения литературных персонажей // Докл. АПН РСФСР. – 1960. – № 4. – С. 27–31.

12. **Рец.**: [Рецензія] // Літ. в шк. – 1960. – № 4. – С. 81–85. – Рец. на кн.: Никифорова О. И. Восприятие художественной литературы школьниками / О. И. Никифорова. – Москва : Учпедгиз, 1959 ; Изучение учащихся в процессе преподавания литературы : сб. ст. – Москва : АПН РСФСР, 1959.

1961

13. **Біла** поезія про крилатих людей // Літ. газ. – 1961. – 22 серп. – *Про зб. поезій В. Коротича «Золоті руки» (Київ, 1961).*

14. **І навіщо** пхати солом'яного діда // Літ. газ. – 1961. – 28 листоп. – *Про дискусії з приводу складності сприймання поезії М. Вінграновського та І. Драча.*

15. **Про розуміння** старшими школярами внутрішнього світу літературних героїв // Питання навчання і виховання : тези доп. на конф. / Н.-д. ін-т психології УРСР, Укр. від-ня т-ва психологів при АПН РРФСР ; за ред. Г. П. Костюка та П. Р. Чамати. – Київ, 1961. – С. 45–46.

16. **Психологія** читання і розуміння художнього твору // Літ. в шк. – 1961. – № 5. – С. 40–51.

17. **Творча** уява і … зорі // Вітчизна. – 1961. – № 7. – С. 201–202. – *Про зб. оповідань В. Шевченка «Зорі посміхаються щасливим» (Київ, 1960).*

18. **У чеканні** великих змін // Вітчизна. – 1961. – № 3. – С. 197–199. – *Про роман І. Вільде «Сестри Річинські».*

1962

19. **Біля** джерел духовного життя // Літ. Україна. – 1962. – 4 груд.

20. **Екскурси** в біографію Кобзаря // Літ. Україна. – 1962. – 9 лют. – *Про кн. Л. Хінкулова «Тарас Шевченко» (Москва, 1960).*

21. **Між вірним** словом і вагомою проблемою // Літ. Україна. – 1962. – 31 серп. – *Про зб. поезій Д. Молякевича «Сучаснику мій» (Львів, 1961).*

22. **Проблеми** молодої прози // Зміна. – 1962. – № 12. – С. 16, 18. – *Про оповідання Є. Гуцала, В. Дрозда, В. Шевчука та ін.*

23. **Психологізм** нашої прози // Вітчизна. – 1962. – № 1. – С. 140–161. – *Роздуми на матеріалі укр. прози: «Людина і зброя» О. Гончара, «Сестри Річинські» І. Вільде, «Єдина» Ю. Збанацького, «Остання шабля» М. Руденка, «Жила на світі вдова» І. Муратова, «Пора весняних вітрів» Л. Серпіліна.*

24. **Шевченко** крізь велику і маленьку призму // Літ. Україна. – 1962. – 11 трав. – *Порівнюються твори І. Драча та В. Бондаря про Т. Шевченка.*

25. **Широке** бачення життя // Літ. Україна. – 1962. – 23 листоп. – *Про зб. оповідань В. Дрозда «Люблю сині зорі» (Київ, 1962).*

1963

26. **Література** – школа виховання громадських почуттів // Жовтень. – 1963. – № 2. – С. 151–155.

27. **На полі** честі : [про Лесю Українку] // Літ. Україна. – 1963. – 30 лип. (№ 61). – С. 2–3.

28. **Промені** й тіні : [про зб. поезій В. Гуртовенко] // Літ. Україна. – 1963. – 22 жовт. (№ 85). – С. 3. – *Подано за підписом: В. Швидкий.*

29. **У пошуках** єдино вірного образу [Т. Шевченка] // Дніпро. – 1963. – № 2. – С. 153–158. – ***Відгук див. № 1717.***

30. **Шевченківський** літературно-музичний вечір : [сценарій] // Укр. мова і літ. в шк. – 1963. – № 10. – С. 61–65. – *Надруковано під псевд.: Євген Олександрів.*

1964

31. **Етика** прометеїзму // Дніпро. – 1964. – № 6. – С. 152–157.

32. **Павло** Грабовський : (до 100-річчя з дня народж.) // Укр. мова та літ. в шк. – 1964. – № 8. – С. 21–28.

33. **Полум'я** Кобзаревих дум // Хлібороб України. – 1964. – № 2. – С. 24–25.

1965

34. **Виховання** почуттів [у школі] // Жовтень. – 1965. – № 2. – С. 63–68.

35. **Від затишку** рим до вітрів творчості // Молодь України. – 1965. – 27 серп.

36. **Особенности** понимания старшими школьниками мотивации поведения литературных персонажей : автореф. дис. …канд. пед. наук / ОГУ им. И. Мечникова. – Одесса, 1965. – 17 с. – *Дисертацію не було захищено.*

37. **Чим глибше** в землю, тим вище в небо // Дніпро. – 1965. – № 1. – С. 117–124. – (Наука і культура).

1966

38. **Казка** про трагедію втрати : післямова // Шаміссо А. Дивні пригоди Петера Шлеміля / А. Шаміссо ; пер. з нім. С. Сакидона. – Київ, 1966. – С. 120–138.

39. **Мігель** де Сервантес : до 350-річчя смерті Мігеля Сервантеса // Укр. мова і літ. в шк. – 1966. – № 4. – С. 92–94. – *Надруковано під псевд.: Василь Андрієнко.*

1967

40. **Виховання** особи // Дніпро. – 1967. – № 3. – С. 117–124. – *Надруковано під псевд.: Василь Андрієнко.*

41. **Гострої** розпуки гострий біль : [про М. Зерова] // Дукля. – 1967. – № 6. – С. 57–62.

42. **На 9-те** березня // Дукля. – 1967. – № 2. – С. 41.

43. **Стендаль** : (до 125-річчя з дня смерті) // Укр. мова і літ. в шк. – 1967. – № 3. – С. 94–95. – *Надруковано під псевд.: В. Андрієнко. – Ст. увійшла до кн. вибраного «На святі надій» (1999) під назвою «Наполеонівський вершник з пером».*

1968

44. ***«Вважаємо** за свій обов'язок висловити глибоку тривогу» – заявляють автори листа-протесту до керівників КПРС і Уряду СРСР : [лист 139 діячів науки, літ. і мистецтва, робітників та студентів (квітень 1968 р.) проти репресій в Україні протягом 1965–1966 рр.] / С. Параджанов, А. М. Корольов, ... Є. А. Сверстюк [та ін.] // Свобода : укр. щоденник. – [Джерзі-Сіті і Нью-Йорк], 1968. – 11 жовт. – С. 1–2.

45. **Людина** і джерело : передмова // Сент-Екзюпері А. Планета людей / А. Сент-Екзюпері ; пер. з фр. А. Перепаді. – Київ, 1968. – С. 5–21. – *Надруковано під прізвищем перекладача. – Під прізвищем автора вперше надруковано у кн. вибраного «На святі надій».*

46. **Шлях** Тургенєва // Дніпро. – 1968. – № 11. – С. 126–133. – *За підписом: Володимир Швидкий. – Під прізвищем автора вперше надруковано у кн. вибраного «На святі надій» (1999).*

1969

47. **Відкритий** лист до редакції «Літературної України» / Іван Дзюба, Євген Сверстюк, Михайлина Коцюбинська [та ін.] // Сучасність. – 1969. – Лютий (число 2). – С. 86–88. – *Відгук на ст. О. Полторацького «Ким опікуються деякі “гуманісти”» в ЛУ від 16 лип. 1968 р.*

48. **Відлуння** Гете : (до 220-річчя від дня народж. Й.-В. Гете) // Дніпро. – 1969. – № 10. – С. 132–139. – *Надруковано під псевд.: Володимир Швид. – Вперше під прізвищем автора надруковано у кн. вибраного «На святі надій».*

49. **Наче** стяг бойовий : [передмова] // Грабовський П. Вибрані твори / П. Грабовський. – Київ, 1969. – С. 5–24. – *Надруковано під псевд.: Євген Михайлюк.*

50. **Сонячний** геній : передмова // Гете Й.-В. Твори / Й.-В. Гете. – Київ, 1969. – С. 3–41. – *Надруковано під прізвищем: Г. Кочур. – Вперше під прізвищем автора вміщено у кн. вибраного «На святі надій».*

51. **«України** так і не побачу» : [есе про П. Грабовського] // Народний календар, 1969. – Bratislava : Vydavatelstvo politickej literatury, [1969]. – С. 34.

1970

52. **Собор** у риштованні : док. III / передм. Марка Антоновича. – [Paris] : Перша укр. друк. у Франції ; [Baltimore] : Укр. вид-во «Смолоскип» ім. В. Симоненка, 1970. – 173 с. : портр. – (Бібліотека «Смолоскипа» ; ч. 6). – Тит. арк. парал. англ. – Бібліогр.: с. 169–171. – Зі змісту: СОБОР У РИШТОВАННІ : Письменник ; Наші собори минулого ; Опори духу ; Коли починається історія ; Микола Баглай ; Лобода ; До генези браконьєрства ; Емблема страуса ; СТАТТІ : Біля джерел духовного життя ; На полі честі : (скорочено) ; Гострої розпуки гострий біль : про Миколу Зерова ; Шевченко крізь велику і маленьку призму ; Екскурси в біографію Кобзаря ; Біла поезія про крилатих людей : (Віталій Коротич. «Золоті руки») ; І навіщо пхати солом’яного діда? : (скорочено) ; З думок Євгена Сверстюка про сучасну українську літературу. – ***Відгуки та рец. див. у № 1871, 2041, 2048, 2144, 2172, 2257, 2329.***

1971

53. **Вдалась** ти крилатою – мусиш летіть! : [про Лесю Українку] // Дніпро. – 1971. – № 12. – С. 131–141. – *Надруковано під псевд.: Володимир Швид.*

54. **Виступ** Євгена Сверстюка на вечорі пам’яті Василя Симоненка в Київському медінституті у грудні 1963 року // Визвол. шлях. – 1971. – Кн. 6. – С. 697–700.

55. **Голові** правління СПУ депутатові Верховної Ради СРСР О. Т. Гончареві / І. Дзюба, І. Світличний, Є. Сверстюк // Укр. вісн. : [захаляв. журн. з України]. – Балтимор ; Вінніпег, 1971. – Вип. III, жовт. 1970. – С. 23–24. – (Бібліотека «Смолоскипа» ; ч. 11). – *Лист про арешт В. Мороза – викладача історії Івано-Франківського педінституту.*

56. **Іван** Котляревський сміється // Укр. вісн. : [захаляв. журн. з України]. – Париж ; Балтимор, 1971. – Вип. I–II, січень 1970 – травень 1970 : док. V. – С. 219–224. – (Бібліотека «Смолоскипа» ; ч. 10). – ***Рец. див. у № 1871.***

57. **На могилу** Алли Горської // Укр. вісн. – Париж ; Балтимор, 1971. – Вип. IV, січень 1971. – С. 23–27. – (Бібліотека «Смолоскипа», ч. 12). – *Текст дещо відрізняється від виголошеного Є. Сверстюком на похороні. Доповнення зроблено, ймовірно, самим автором.*

58. **На могилу** Алли Горської : [з допов. авт.] // Визвол. шлях. – 1971. – Кн. 7/8. – С. 790–792. – (Голос нескорених).

59. **На могилу** Алли Горської : (уривок із промови Є. Сверстюка) // Сучасність. – 1971. – Листопад (число 11). – С. 93–94. – *Надрук. у публ.: Трагічна смерть Алли Горської і її похорон.*

1972

60. **Іван** Котляревський сміється // Визвол. шлях. – 1972. – Кн. 6/7. – С. 765–787 ; Сучасність. – 1972. – Число 5. – С. 35–59. – ***Рец. див. у № 1871.***

61. **Слідами** казки про Іванову молодість // Сучасність. – 1972. – Число 7/8. – С. 5–13. – (Література і мистецтво).

62. **Широке** море України : док. самвидаву з України : док. VII. – Париж : Перша українська друкарня у Франції ; Балтимор : Смолоскип, 1972. – 378 с. – (Бібліотека «Смолоскипа» ; ч. 14). – На шмуцтит. назва англ. – Зі змісту: Іван Котляревський сміється. – С. 9–45 ; Іван Франко : (сценарій літ.-муз. вечора). – С. 67–85 ; На свято жінки. – С. 46–53 ; Остання сльоза. – С. 86–96 ; Слідами казки про Іванову молодість. – С. 54–66. – ***Відгуки та рец. див. у № 1859, 1871.***

63. **Versuch** über Iwans Jugend // Amnesty international. – [Франкфурт–Штуттгарт], 1972. – S. 11–23.

64. ***The Ethics** of Prometheism // The Ukrainian Review. – 1972. – № 4. – P. 17–24.

1973

65. **Остання** сльоза // Визвол. шлях. – 1973. – Кн. 3. – С. 231–237. – *Про три останні роки життя Т. Шевченка.* – ***Відгуки див. у № 1859, 1871.***

66. **Симоненко** – ідея // Симоненко В. Берег чекань / В. Симоненко. – Мюнхен, 1973. – С. 284–292.

67. **Слідами** казки про Іванову молодість // Визвол. шлях. – 1973. – Кн. 4/5. – С. 399–406. – *Роздуми про сенс життя.*

68. **Чим глибше** в землю, тим вище в небо // Визвол. шлях. – 1973. – Кн. 6. – С. 568–578.

1974

69. **Гострої** розпуки гострий біль ; Іван Котляревський сміється // Панорама найновішої літератури в УРСР : поезія, проза, критика = Panorama of the New Ukrainian Literature = Panorama der Neuen Ukrainischen Literatur = Panorama de la Nouvelle Litterature Ukrainienne / упоряд., вступ. ст. і біогр. довідки Івана Кошелівця. – Вид. 2-е, перероб. і допов. – Мюнхен, 1974. – С. 537–587.

70. ***Останнє** слово на суді // Укр. самостійник. – Мюнхен, 1974. – № 2.

1975

71. ***На свято** жінки // Жіночий світ. – Торонто, 1975. – Число 3. – С. 7–8. – ***Рец. див. у № 1859, 1871.***

1976

72. **Казка** про трагедію втрати // Сучасність. – 1976. – Число 9. – С. 7–16. – *Ст. надруковано як післямову до повісті А. фон Шаміссо «Дивні пригоди Петера Шлеміля» (Київ, 1966).*

73. **Clandestine** Essays / Translation and an Introduction by George S. N. Luckyj. – Cambridge ; Massachusetts, 1976. – 101 p.

74. **Essays**. – [Франкфурт–Штуттгарт : Amnesty international], 1976. – 38 с.

1978

75. **Заклик** до Червоного Хреста (6.05.1977) // Гомін України. – Торонто, 1978. – 1 листоп.

1979

76. **Вибране** / упоряд. і передм. І. Кошелівця. – Мюнхен : Сучасність, 1979. – 275 с. – (Бібліотека Прологу і Сучасности ; ч. 133). – Зі змісту: Екскурси в біографію Кобзаря ; Шевченко крізь велику і маленьку призму ; У пошуках єдино вірного образу ; На дев'яте березня ; Остання сльоза ; Біля джерел духовного життя ; Симоненко – ідея ; Чим глибше в землю, тим вище в небо ; Казка про трагедію втрати ; Гострої розпуки гострий біль ; Іван Котляревський сміється ; На свято жінки ; Слідами казки про Іванову молодість ; Собор у риштованні ; Додатки : Останнє слово Євгена Сверстюка на суді ; Примітки ; Показник імен. – *У Гарвардському ун-ті книжка «Вибране» вийшла англ. мовою*. – ***Відгуки та рец. див.у № 1859, 1871.***

77. **Євген Сверстюк** дякує за прийняття у члени ПЕН-Клюбу : (повний текст поширеного у самвидаві листа Є. Сверстюка до президента ПЕН-Клюбу) // Визвол. шлях. – 1979. – Кн. 11. – С. 1315–1316.

78. **Зерна** українсько-ізраїльської «солідарности» // Сучасність. – 1979. – Червень (число 6). – С. 107–113. – (Документація, публікації).

79. **Політв'язні** відзначають ідеї Празької весни і Тижня Поневолених Народів // Визвол. шлях. – 1979. – Кн. 12. – С. 1453. – (Матеріали й документи з поневоленої України).

1980

80. **На свято** жінки // Віра. – 1980. – Число 2. – С. 6–7. – *Роздуми про долю укр. жінки.* – ***Рец. див. у № 1859, 1871.***

81. ***На 9-е березня** // Наше життя. – 1980. – Березень. – С. 3.

82. **Шевченко** крізь велику і маленьку призму // Визвол. шлях. – 1980. – Кн. 3. – С. 279–285.

1981

83. ***На дев'яте** березня // Віра. – 1981. – Січ.-берез (число 1). – С. 7.

84. **«України** так і не побачу» : (з останнього листа П. Грабовського) // Визвол. шлях. – 1981. – Кн. 12. – С. 1442.

1982

85. **«Україну** так і не побачу» (з останнього листа Павла Грабовського) // Авангард. – 1982. – № 1. – С. 44. – (Паралелі минулого з сучасним).

1983

86. **Генеральному** секретареві ЦК КПРС Л. І. Брежнєву, Голові Ради Міністрів СРСР А. Н. Косиґінові, Голові Президії Верховної Ради СРСР М. В. Підгорному : [лист 139 діячів науки, літ. і мистецтва, робітників та студентів проти репресій в Україні протягом 1965–1966 рр.] / С. Параджанов, А. Корольов, ... Є. А. Сверстюк [та ін.] // Українська суспільно-політична думка в 20 столітті : док. і матеріяли. Т. 3 / упоряд.: Тарас Гунчак, Роман Сольчаник. – [Мюнхен], 1983. – С. 238–241. – (Бібліотека Прологу і Сучасности ; ч. 157). – Передрук з газ.: Свобода. – 1968. – 11 жовт. – С. 1–2.

87. **Зерна** українсько-ізраїльської «солідарности» // Острівки приязні : зб. спогадів і ст. про укр.-жидів. стосунки. – Мюнхен, 1983. – С. 268–282. – *На обкл.: Спільна боротьба в гулазьких умовах.*

88. ***Знайомтеся** – Євген Сверстюк : з виступу Є. Сверстюка на суді (1973) ; Є. Сверстюк про Празьку Весну ; Є. Сверстюк про проблеми українсько-єврейських взаємин ; Лист Є. Сверстюка до Президента Міжнародного ПЕН-клюбу (3.12.1978) ; Сверстюк про українську жінку ; Муза за ґратами // Мета. – Філадельфія, 1983. – Лютий.

1984

89. ***З трагічної** прози невільників // Віра. – 1984. – Число 2. – С. 22.

90. ***На свято** жінки // Наше життя. – 1984. – Берез.-квіт. (№ 3/4). – С. 2–4. – ***Рец. див. у № 1859, 1871.***

91. **Цитати** з есеїв Євгена Сверстюка [«Опори духу», «Коли починається історія», «До генези браконьєрства»] // Промінь = Promin. – Winnipeg, 1984. – Березень (число 3). – С. 11–12.

1985

92. ***Шевченко** крізь велику призму // Віра. – 1985. – Січ.-берез. (число 1). – С. 7.

1986

93. **На дев'яте** березня : [есе] // Визвол. шлях. – 1986. – Кн. 3. – С. 305–306. – (Слід по поетові).

94. **Психологія** сприймання поетичного образу // Укр. мова і літ. в шк. – 1986. – № 7. – С. 14–19. – *Підпис: Вікторія Адієвська.*

1987

95. **Іван** Котляревський сміється // «Сучасність», 1961–1985 : вибране. – [Ньюарк (Нью-Джерзі)], 1987. – С. 174–200. – (Бібліотека прологу і сучасности ; ч. 3). – ISBN 3-89278-002-1.

1988

96. **Собор** у риштованні : зб. творів / [уклад. М. Коцюбинська]. – Київ, 1988. – 262 с. – Бібліогр.: с. 252–259. – Машинопис. – *Наявні 5 примірників, один з яких знаходиться в Нац. музеї літ. України.* – ***Відгуки та рец. див. у № 1871, 2041, 2048, 2144, 2172, 2257, 2329.***

97. **В п'ятдесятиліття** з дня народження В. Стуса / Є. Сверстюк, І. Світличний, В. Чорновіл // Визвол. шлях. – 1988. – Кн. 4. – С. 387–393.

98. **Виступ** на громадському святкуванні в Києві 1000-ліття Хрещення Руси 5 червня 1988 року // Патріярхат. – 1988. – Лип.-серп. – С. 10–13.

99. **Виступ** на ювілейному вечорі Василя Стуса 17 січ. в Києві (УКК) // Укр. вісн. – 1988. – № 11/12. – С. 27–29.

100. **Відкритий** лист до британського міністра закордонних справ, що відвідав Українську столицю Київ / В. Чорновіл, М. Горинь, Є. Сверстюк [та ін.] // Визвол. шлях. – 1988. – Кн. 5. – С. 569–570. – (З дому неволі).

101. **Дорогі** мої краяни по світах широких! // Наше життя. – 1988. – Вересень. – С. 7. – *Лист Є. Сверстюка від 12 серп. 1988 р. з подякою укр. громаді за допомогу, надану його онучці Ганнусі, яка перебувала на лікуванні в США*.

102. **Духовні** джерела і традиції української літератури // Сучасність. – 1988. – Число 7/8. – С. 57–73.

103. **Звернення** до президента міжнародного ПЕН-Клюбу Френсіса Кінґа про вшанування пам'яті українського поета Василя Стуса в день його 50-річчя / Євген Сверстюк, Іван Світличний, Вячеслав Чорновіл // Сучасність. – 1988. – Січень (число 1). – С. 116–122.

104. **Звернення** до президента Міжнародного ПЕН-Клюбу Френсіса Кінґа про вшанування пам'яти українського поета Василя Стуса в день його 50-річчя / Євген Сверстюк, Іван Світличний, Вячеслав Чорновіл ; Білі плями української історії : [стенограма виступу на вечорі Укр. культурол. клубу в Києві, 4 жовт. 1987 р.] ; Лицедії погорілого театру // Укр. вісн. – Балтимор-Торонто, 1988. – Вип. 7, 8, 9/10 (серпень, вересень, жовтень/листопад 1987 р.). – С. 326–327 ; 374–382 ; 496–501 ; 512–519. – (Бібліотека «Смолоскипа» ; ч. 55). – *Передрук з самвидав. журн. – Київ ; Львів. – Вип. 7–10 в одній оправі.*

105. **Наша** мати – Церква Господня // Визвол. шлях. – 1988. – Кн. 9. – С. 1050–1056.

106. **Привітання** Є. Сверстюка 5-ому СКВУ [Світ. Конгр. Вільних Українців] // Укр. слово. – [Париж], 1988. – 11 груд. (число 2451). – С. 1–2.

107. ***Привітання** Світовому конгресу українців // Наше життя. Our life. – 1988. – Грудень (№ 11). – С. 4–5.

108. **Про святкування** в Києві тисячоліття християнства : виступ на громад. святкуванні в Києві тисячоліття хрещення України-Руси // Сучасність. – 1988. – Число 7/8. – С. 237–243.

109. **Промова** на святкуванні 1000-ліття Хрещення Русі біля пам'ятника Володимиру Великому в Києві 5 червня 1988 року // Укр. вісті. – 1988. – № 13. – С. 163–170.

110. **Сверстюк** про похорон Миколи Лукаша в Києві // Укр. слово. – [Париж], 1988. – 23 жовт. (число 2444). – С. 4.

111. **Слово** про Миколу Лукаша : [виголошено 31 серп. 1988 р. на Байковому кладовищі в Києві] // Укр. голос. – Вінніпег, 1988. – 10 жовт. (число 41). – С. 5 ; *Новий шлях. – 1988. – 1 верес. (число 44).

112. **Творчість** – це згорання надміру сил : [виступ на засід. клубу «Спадщина» у Києві, 24 лют. 1988 р.] // Визвол. шлях. – 1988. – Кн. 9. – С. 104–1107 ; Сучасність. – 1988. – Жовтень (число 10). – С. 105–108 ; *Шлях перемоги. – 1988. – 25 верес.

113. ***God's** Church – Our Mother // Smoloskyp. – 1988. – Vol. 8 (№ 38/39). – P. 1–2, 15–16.

114. **Millenium** of christianity in Rus : Celebrating the Millenium (Unofficially) in Kiev // Soviet Ukrainian Affairs. – 1988. – № 2. – P. 9–13.

1989

115. **Чорнобильська** притча. (Перебудова Вавилон. вежі). – Нью-Йорк : Сучасність, 1989. – 43 с.

116. **Блиски** до мозаїчного портрету Івана Світличного // Визвол. шлях. – 1989. – Кн. 10. – С. 1251–1253.

117. **Виступ** Євгена Сверстюка : [на Установ. з'їзді Руху] // Сучасність. – 1989. – Грудень (число 12). – С. 82–87.

118. **Виступ** Є. Сверстюка в С.П.У. // Укр. слово. – [Париж], 1989. – 8 січ. (числа 2455/2456). – С. 4.

119. **Виступ** на вечорі в СПУ про 30-ті роки // Сучасність. – 1989. – Число 4. – С. 122–123.

120. **Виступ** на неофіційному відзначенні 1000-ліття хрещення України // Укр. вісн. – Нью-Йорк, 1989. – Вип. 13. – С. 163–170. – *Передрук з самвидав. журн. закордон. представництва Укр. Гельсін. спілки. – Київ ; Львів, 1988 р.*

121. **Виступ** [на Установчому з'їзді Руху] // Літ. Україна. – 1989. – 19 жовт. – С. 6–7.

122. **Вони** залишили нам честь і гідність : виступ на мітингу «Меморіялу» в Києві 5.3.1989 р. // Визвол. шлях. – 1989. – Кн. 8. – С. 979–981. – (З дому неволі) ; Америка. – 1989. – Число 51. – С. 2.

123. **Духовні** джерела відродження : виступ Є. Сверстюка // Укр. вісті. – Детройт, 1989. – 10 груд. – С. 3. – (З Установчого з'їзду НРУ).

124. **Духовні** джерела відродження : виступ Є. Сверстюка на Установчому З'їзді Народного Руху України за перебудову – 8 вересня 1989 р. // Шлях перемоги. – 1989. – 29 жовт. (число 44). – С. 5.

125. **Духовні** джерела відродження : доповідь на Установчому З'їзді Народного Руху України за перебудову 8 вересня 1989 р. // Наша віра – православ'я. – 1989. – Жовт.-листоп. (№ 2/3). – С. 3–4.

126. **За український** ПЕН-клюб : президентові міжнар. орг. ПЕН-клюбу, штаб-квартирі ПЕН-клюбу в Лондоні, особисто Міхаелю Скамалю, Лондон : [про створення укр. від-ня ПЕН-клюбу в УРСР] / підписали: Микола Горбаль, Ігор Калинець, … Євген Сверстюк [та ін.] // Укр. слово – [Париж], 1989. – 25 черв. (число 2479). – С. 3.

127. **[Із виступу** на мітингу, організованому українським товариством «Меморіял» на пошанування жертв сталінізму (Київ, майдан перед Республіканським стадіоном, 5 березня 1989 р.] // УВ: Експрес : (Видання «Українського Вісника») : Народження українського «Меморіялу». – Нью-Йорк, 1989. – № 12. – С. 12–14. – Передрук закордон. представництва Укр. Гельсін. спілки журн. «Український вісник». – Київ, 1989. – № 12. – ISBN 0-86725-009-7.

128. **Лицар** спокійної гідности // Сучасність. – 1989. – Число 2. – С. 14–15. – *Про укр. перекладача і мовознавця М. Лукаша.*

129. «**Мовою** – за вищі ідеали» : невиголош. слово Є. Сверстюка, підгот. для виступу на установ. конф. Т-ва укр. мови в Києві, 12 лют. 89 р. // Укр. слово. – [Париж], 1989. – 9 квіт. – С. 3–4.

130. **На святі** Андрія Антонюка // Сучасність. – 1989. – Число 11. – С. 40–45.

131. **Невиголошене** слово Євгена Сверстюка, підготовлене для виступу на Установчій Конференції Товариства української мови в Києві 12 лютого, 1989 року // Визвол. шлях. – 1989. – Кн. 6. – С. 726–733. – (З дому неволі).

132. **Остання** сльоза // Україна. – 1989. – Листопад (№ 48). – С. 10–12. – *Про три останні роки життя Т. Шевченка.* – ***Відгуки див. у № 1859, 1871.***

133. **Про** першу публікацію Василя Стуса в Україні : до ред. газ. «Молодь України» : анонім про музу Василя Стуса / Михайлина Коцюбинська, Євген Сверстюк // Сучасність. – 1989. – № 9. – С. 84–87. – (На актуальні теми).

134. **Собор** у риштованні // Київ. – 1989. – № 10. – С. 111–121 ; № 11. – С. 97–112.

135. **Собор** у риштованні // Прапор перемоги. – 1989. – 6 верес. – С. 4.

136. **«Як слабо** усвідомлюємо свою трагедію…» : виступ Євгена Сверстюка на вечорі в СПУ про 30-ті роки // Гомін України. – 1989. – 22 берез. – № 12.

137. **«…In Pursuit** of a Fatherland of the Nation and of the Spirit» : (interview with Je. Sverstiuk) // Soviet Ukrainian Affairs. – 1989. – № 3/4. – P. 16–21.

1990

138. **На землі**, благословенній апостолом. – Рим ; Люблін : Свічадо, 1990. – 47 с.

139. **Перебудова** вавилонської вежі. (Чорнобильська притча). – 2-е вид. – [Б. м.] : Сучасність, 1990. – 50 с. – (Бібліотека прологу і сучасности ; ч. 190.6). – Зміст: На землі, благословленій апостолом (Чорнобильська притча) ; Дорога сили ; Діти розореного дому ; Приспана тривога ; Скелі і сирени ; Феномен Заходу.

140. **Але істина** дорожча : (Солженіцин і Україна) // Україна. – 1990. – № 48. – С. 20–22.

141. **Андрій** Сахаров не здається // Літ. Україна. – 1990. – 20 груд. – С. 1. – ***Відгук див. у № 1769.***

142. **Білий** привид Доброго Духа : [про А. Горську] // Україна. – 1990. – № 27. – С. 13.

143. **Вербниця** 1990 // Наша віра – православ'я. – 1990. – № 5. – С. 3.

144. **Виступ** Євгена Сверстюка [на мітингу Нар. Руху України «60-ліття СВУ», що відбувся 5 трав. 1990 р.] // Наша віра – православ'я. – 1990. – № 6. – С. 5–6.

145. **Виступ** на неофіційному відзначенні 1000-ліття хрещення України // Укр. вісн. – Нью-Йорк, 1990. – Вип. 13. – С. 163–170. – *Передрук закордон. представництва Укр. Гельсін. спілки журн. «Український вісник». – Київ ; Львів, 1988. – № 13.* – ISBN 0-86725-010-0.

146. **Відкритий** лист : відповідь Народного Руху України (комісія в справах сумління) // Наша віра – православ'я. – 1990. – № 5. – С. 1, 4–5. – *Лист Його Високопреосвященству Патріаршому екзарху всієї України, митрополитові Київському і Галицькому Філарету.*

147. **«Вони** завжди в русі» : на запитання членкинь Союзу Українок Філадельфії відповідає Є. Сверстюк : інтерв'ю // За вільну Україну. – 1990. – 5 серп. – С. 2.

148. **[Добірка** матеріалів] // Слово і час. – 1990. – № 9. – С. 28–41. – Зміст: Останнє слово на суді [Є. Сверстюка] ; Симоненко – ідея ; Іван Котляревський сміється : [уривки] ; На межі фатальній : [уривок] ; На моїм віку : [літературознав. ст.].

149. **Духовні** джерела відродження : [промова на Установ. з'їзді Нар. Руху України] // Відом. Єпархіал. упр. УАПЦ у Великій Британії. – 1990. – Січень (число 1). – С. 17–20.

150. ***Євген** Сверстюк розказує // Свобода. – Джерзі-Сити, 1990. – № 4.

151. **Жнива** скорботи : [про кн. Р. Конквеста «Жнива скорботи»] // Сіл. вісті. – 1990. – 5 верес. – С. 3.

152. **З виступу** письменника Євгена Сверстюка на Других Всеукраїнських зборах Народного Руху України // Літ. Україна. – 1990. – 15 листоп. – С. 7.

153. **Зерна** українсько-ізраїльської солідарності // Слово. – 1990. – Листопад. – С. 6–7.

154. **Іван** Котляревський сміється : есе // Наше слово. – 1990. – 4 берез. – С. 7 ; 11 берез. – С. 7 ; 18 берез. – С. 7 ; 25 берез. – С. 7 ; 1 квіт. – С. 7 ; 8 квіт. – С. 7.

155. **Карбована** дорога і брама офірності : діалог Є. Сверстюка з Р. Галаном // Наше слово. – 1990. – 25 лют. – С. 1, 7.

156. **Карбована** дорога і знак спадкоємності : діалог Є. Сверстюка з Р. Галаном // Наше слово. – 1990. – 4 берез. – С. 1, 7.

157. **Карбована** дорога і святиня порятунку : діалог Є. Сверстюка з Р. Галаном // Наше слово. – 1990. – 18 лют. – С. 1, 7.

158. **Лист** Євгена Сверстюка до Адама Міхніка [20.X.89] // Зустрічі. – 1990. – № 1/2. – С. 32–39.

159. **Любов,** що долає страх // Україна. – 1990. – № 19. – С. 14 : фот. [В. Марченка] з написом: Весна 1973-го. Остання весна перед початком хресної путі.

160. **Милосердя** // Наша віра. – 1990. – Жовтень. – С. 2.

161. **Мить** на Чумацькому шляху : [про укр. худож. О. Заливаху] // Наука і культура. Україна, 1989. – Київ, 1990. – Вип. 24. – С. 336–340 ; Образотвор. мистецтво. – 1990. – № 2. – С. 7–9.

162. **Монолог** : [про відродження УАПЦ] // Поступ. – 1990. – Березень (№ 4). – С. 1–2.

163. **На землі,** благословенній апостолом // Визвол. шлях. – 1990. – Кн. 12. – С. 1444–1458. – *Продовження у 1991 р.*

164. **На мамине** свято / [передм. Т. Марусика] // Рад. жінка. – 1990. – № 10. – С. 9–11.

165. **На моїм** віку : [автобіографія] // Україна. – 1990. – № 26. – С. 13. – (Чиста криниця).

166. **Нас ріднила** і ріднить правда : Євген Сверстюк, Семен Глузман : укр.-євр. взаємини // Україна. – 1990. – № 46. – С. 4–6.

167. **Осквернення** священного дару життя : [геноцид України, 1933 р.] // Нар. трибуна. – 1990. – 4 жовт. (№ 5). – С. 5–7.

168. **Останнє** слово Євгена Сверстюка на суді : замість біографії // Поезія 90’2 : [збірник] / упоряд. Л. В. Голота. – Київ, 1990. – Вип. 2. – С. 149–152. – (Поет про себе).

169. **Плюралізм** і віра // Б-ка журн. «Пам’ятки України». – 1990. – Кн. 2 : Українське відродження і національна церква. – С. 3–5.

170. **Роль** церкви у відродженні Української держави // Вісн. Руху. – Київ, 1990. – Число 7. – С. 38–40 ; Сучасність. – 1990. – Число 1. – С. 70–75. – (На актуальні теми).

171. **Свіча** його віри : [про В. Марченка] // Слово. – 1990. – Березень (№ 6). – С. 3.

172. **Свобода** слова і культура думки // Україна в сучасному світі : матеріали наук. конф. Респ. асоц. українознавців, Київ, 15–16 черв. 1990 р. / Респ. асоц. українознавців. – Київ, 1990. – С. 5–12.

173. **Скарб** великої гідності ; Привітання Є. Сверстюка для V СКВУ : [Світ. Конгр. Вільних Українців, 1988 р.] // Київ. – 1990. – № 11. – С. 110–111.

174. **Слово** брата : [промова під час молебню на могилі воїнів УПА в с. Сторона, 13 жовт. 1990 р.] // Рад. слово. – Дрогобич, 1990. – 19 жовт. – С. 3.

175. **Слово** про генія : скороч. текст виступу на Шевченків. вечорі Укр. культуролог. клюбу 13 берез. 1988 р. // Визвол. шлях. – 1990. – Кн. 1. – С. 86–89.

176. **Стривожена** совість // Наша віра – православ’я. – 1990. – № 8. – С. 4–5. – *З виступу на других Всеукраїнських зборах Руху*.

177. **Товкоцький** і великий птах // Слово. – 1990. – Травень. – С. 3.

178. **У боротьбі** за істину // Літ. Україна. – 1990. – 12 лип. – С. 6. – ***Відгук див. у № 1759.***

179. ***Українські** жінки в «Русі» // Наше життя. – 1990. – Травень. – С. 12–14.

180. **Феномен** Кобзаря // Молодь України. – 1990. – 27, 29, 31 трав.

181. **Феномен** Шевченка : (до 150-річчя виходу в світ «Кобзаря») // Укр. мова і літ. в шк. – 1990. – № 6. – С. 64–71. ***– Відгук див. у № 2171, 2229.***

182. **Шевченко** непрочитаний // Україна. – 1990. – № 41. – С. 14–15.

183. **Я приніс** гілку терну : [виступ на мітингу до «60-ліття СВУ» на майдані біля собору Святої Софії, м. Київ] // Слово. – 1990. – Липень (№ 14). – С. 1, 8.

184. **Nasza** Matka – Kościół Chrystusowy / Przołożyły: Halina Leśkiw, Aleksandra Hnatiuk // Więź. – 1990. – Styczeń. – S. 85–91.

185. **Lehrjahre** des ewigen Gottes? / [Aus dem Ukrain von Anna – Halja Horbatsch]. – Hamburg : Gerold Appel Verlag, 1990. – 79 c.

186. **Rede** von Jewhen Swerstjuk : (Literaria Ukraina Samuwydaw) // Die Ukraine im Zeichen der Volksbewegung – Dokumente der Ukrainischen Volksbewegung RUCH / Ausgewählt und übersetzt aus dem Ukrainischen Anna-Halja Horbatsch. – Bern, 1990. – P. 22–26.

1991

187. **Базилеос** : [про В. Стуса] // Комсомол. знамя. – 1991. – 12 апр. – С. 7. – ***Рец. див. у № 1885.***

188. **Берестечко** // Слово. – 1991. – Лютий (№ 4). – С. 8.

189. **Блудні** сини України : доп., виголошена 24 груд. 1990 р. в Києві на конф. «Україна і Росія», організ. Респ. асоц. україністів // Галиц. зоря. – 1991. – 20 берез. – С. 2–3.

190. **Блудні** сини України : думка небайдужого // Культура і життя. – 1991. – 8 берез. – С. 6.

191. **Бог** говорить до своїх дітей // Однокласник. – 1991. – № 4/5. – С. 16–32 ; № 6. – С. 19–30.

192. ***В єгипетському** полоні байдужости // Світ : часопис Нар. Руху України. – 1991. – № 3/4. – С. 13–17.

193. **Виходити** з нетрів безпросвітності / з Є. Сверстюком розмовляв В. Вербич // Нар. трибуна. – 1991. – 18 груд. – С. 3.

194. **Відкритий** лист Президентові Америки // Свобода. – 1991. – 24 серп. – С. 2.

195. **Віднайдена** імпровізація Василя Стуса : [спогади] // Київ. – 1991. – № 10. – С. 121–123 ; Сучасність. – 1991. – № 9. – С. 38–41.

196. **Відродження** починається із знання : розмова з Є. Сверстюком / передм. Т. Марусика ; провадив С. Шаповал // Укр. кур'єр. – 1991. – Грудень (№ 2). – С. 7.

197. **Віра** гори ворушить / інтерв'ю вів І. Лисенко // Україна. – 1991. – № 14. – С. 6–8.

198. **Джерело** води живої // Київ. – 1991. – № 9. – С. 121–122.

199. **Є інша** думка / Є. Сверстюк, О. Гнатюк // Слово і час. – 1991. – № 12. – С. 80–81. – (Читацький запит). – *Відгуки на ст. В. Діброви «Проблема збереження національної тотожності за умов тоталітаризму» (Слово і час. 1991. № 3).*

200. **Єдина** надія – правда : [про А. Сахарова] // Людина і світ. – 1991. – № 5. – С. 13–14.

201. **Загадка** смерті Василя Стуса // Молодь України. – 1991. – 18 черв. – С. 3.

202. **Зачарований** козак Іван [Макарович Гончар] // Молодь України. – 1991. – 26 січ. – С 1.

203. **Зустріч** з християнським проповідником о. Даніелем Анж // Наша віра. – 1991. – № 4. – С. 5.

204. **Іван** Котляревський сміється // Україна. Наука і культура. 1990. – Київ, 1991. – Вип. 25. – С. 302–317.

205. **І дух** оживе… : [про відродження укр. Церкви й наповнення її живим духом християнства] // Голос України. – 1991. – 25 верес. – С. 10.

206. **Інтерв'ю** на актуальну тему з Євгеном Сверстюком [після повернення з Польщі, з Тижня укр. культури в Люблін. католиц. ун-ті] / вела І. Роженко // Наша віра. – 1991. – № 3. – С. 3.

207. **Культура** і святість // Вісн. Міжнар. асоц. україністів. – 1991. – Вип. 1. – С. 72–75.

208. **Культура** політики // Эйникайт (газ.). – 1991. – № 3. – С. 1–2.

209. **Ми вистраждали** ідеал Єдності // Людина і світ. – 1991. – № 1. – С. 1, 3.

210. **Міжнародний** ПЕН-клуб у житті в'язнів сумління // Літ. Україна. – 1991. – 9 трав. – С. 6.

211. **Мстислав** (Патріарх): не роздрібнюйте душі / розмову вів Є. Сверстюк // Молодь України. – 1991. – 18 квіт. – С. 1, 3.

212. **На землі,** благословенній апостолом : [продовження] // Визвол. шлях. – 1991. – Кн. 1. – С. 17–30 ; Кн. 2. – С. 135–149. – *Початок у 1990 р.*

213. **Надії** на преображення : (з приводу Собору УПЦ) // Літ. Україна. – 1991. – 12 груд. – С. 5.

214. **Остання** сльоза // Визвол. шлях. – 1991. – Кн. 3. – С. 268–275. – *Три останні роки життя Т. Шевченка. – Передрук з вид.: Собор у риштованні. – Київ, 1988*. – ***Відгуки див. у № 1859, 1871.***

215. **Пам'ять** струни : [про Григора Тютюнника] // Літ. Україна. – 1991. – 5 груд. – С. 5.

216. **Перебудова** Вавилонської вежі : Чорнобил. притча // Київ. – 1991. – № 2. – С. 102–113 ; № 3. – С. 84–94.

217. **Передмова** до статті В. Стуса «Феномен доби» // Голос України. – 1991. – 1 черв. – С. 12.

218. **Поет** про поета : [В. Стус про П. Тичину] // Голос України. – 1991. – 1 черв. – С. 12.

219. **Роль** церкви у відродженні Української держави // Сучасність. – 1991. – № 1. – С. 70–75.

220. **Роля** церкви у відродженні Української держави // Патріярхат. – 1991. – Лютий (№ 2). – С. 17–20.

221. **Свобода** слова і культура думки : з матеріялів наук. конф. Респ. Асоц. Українознавців, Київ, 15–16 черв. 1990 р. «Бібліотека Українознавства», Київ, 1990 // Визвол. шлях. – 1991. – Кн. 4. – С. 456–463. – (На теми культури).

222. **Співи** Ярослава Лесіва : [післямова до поезій] // Дзвін. – 1991. – № 5. – С. 5.

223. **У дивосвіті** зруйнованої хати : [про Р. Лишу] // Сучасність. – 1991. – № 3. – С. 20–24.

224. **Феномен** Шевченка : [вперше опубліковано у повному обсязі] // Світи Тараса Шевченка : зб. ст. до 175-річчя з дня народж. поета. – Нью-Йорк, 1991. – С. 309–324. – ***Відгук див. у № 2171, 2229.***

225. **Феномен** Шевченка // Визвол. шлях. – 1991. – Кн. 7. – С. 829–844. – (Наука, досліди). – ***Відгук див. у № 2171, 2229.***

226. **Шевченкові** стовпи // Провісник. – Дрогобич, 1991. – № 9. – С. 3.

227. **Що таке** європейський контекст? : полеміка з автором [В. Дібровою], що заблукав біля коріння християнства // Літ. Україна. – 1991. – 20 черв. – С. 5–6 ; Слово і час. – 1991. – № 12. – С. 80–81.

228. **«Я любила** вік лицарства» : 25 лют. минає 120 років з дня народж. видат. письменниці Лесі Українки // Голос України. – 1991. – 23 лют. – С. 1–2.

1992

229. **Аристократ** Духу [В'ячеслав Липинський] // Нар. трибуна. – 1992. – 8 лип. – С. 5.

230. **Білий спогад** : [передмова] ; P.S. : [післямова] // Луцький Ю. Листування з Євгеном Сверстюком / Євген Сверстюк, Юрій Луцький. – Балтимор ; Торонто, 1992. – С. 9–10, 87–89. – ISBN 0-914834-66-5.

231. **Василь** Стус // Наша віра. – 1992. – № 16. – С. 7. – («У почині було слово»).

232. ***[Виступ** на врученні премії ім. Василя Стуса 12 січ. 1992 р. в Києві] // Ратуша. – 1992. – 6 лют. – С. 5.

233. **[Виступ** на Міжнародній конференції, присвяченій 110-й річниці від дня народження В. Липинського] // Нар. трибуна. – 1992. – 10 черв. – С. 2. – *Надруковано під загальною назвою: «Він вистояв проти всіх вітрів».*

234. **«Вірю** у щасливу для України зірку» / інтерв'ю вів С. Степанишин // Волинь. – 1992. – 19 черв. – С. 4.

235. **Діалог** на вершинах справжності : [виступ на засід. круглого столу] // Сучасність. – 1992. – № 7. – С. 162–164.

236. **До Сверстюка** у Мюнхен : [діалог] / Євген Сверстюк, Тарас Салига // Літ. і мистецтво. – Торонто, 1992. – 9 груд.

237. **До Сверстюка** у Мюнхен : (інтерв'ю з Є. Сверстюком) / [розмовляв Тарас Салига] // Визвол. шлях. – 1992. – Кн. 10. – С. 1260–1268. – (Огляди, рецензії).

238. **Добре** ім'я Світличного // Укр. слово. – 1992. – Число 33. – С. 4. – (Література й мистецтво) ; Наша віра. – 1992. – № 16. – С. 6.

239. **Дорога** до Христа і лабіринти // Наша віра. – 1992. – № 15. – С. 1–2, 5.

240. **Із зони** страждань // Україна-Ізраїль. – 1992. – № 1. – С. 46–58.

241. **Інтерв'ю** з головним редактором «Нашої віри» п. Євгеном Сверстюком / інтерв'ю взяв Віктор Григоренко // Наша віра. – 1992. – № 9. – С. 1.

242. **Історія** Української Православної Церкви // Наша віра. – 1992. – № 11. – С. 4 ; № 12. – С. 4 ; № 13. – С. 4.

243. **Його** високопреосвященствам бл. Митрополиту Філарету, Митрополиту Антонію, Ю. Колесникову, А. Сєрикову // Наша віра. – 1992. – № 15. – С. 6. – *Щодо внесення питання про газ. «Наша віра» на собор єпископів УАПЦ.*

244. **Лише** закон свободу може дати, або Як розв'язність і легковажна хоробрість у зайців стала модою // Голос України. – 1992. – 19 груд. – С. 12–13. – (Точка зору).

245. **Надії** на преображення [УПЦ] // Наша віра. – 1992. – № 2. – С. 2, 8.

246. **Народження** української інтелігенції // Сучасність. – 1992. – № 2. – С. 73–78.

247. **Наукова** конференція «Проект нової Конституції України : висновки і пропозиції», Мюнхен, 8 серп. 1992 р. / авт. текст варіянту преамбули Євгена Сверстюка // Визвол. шлях. – 1992. – Кн. 11. – С. 1324–1325. – (До питань державного будівництва).

248. **Нове** прочитання «Собору» Олеся Гончара // Всесвіт. – 1992. – № 5/6. – С. 176.

249. **Осінь** котилась у прірву : до 20-річчя масових репресій в Україні // За вільну Україну. – 1992. – 6 лют. – С. 2. – (Наші першодруки).

250. **Перед** входом у тунель : [про арешт 12 січ. 1972 р.] // Самост. Україна. – 1992. – Січень (№ 2). – С. 3 : фот. [Євген Сверстюк із сином Андрієм. 1965 р.].

251. **[Передмова** до новели Ніни Матвієнко «Портрет у рамці»] // Україна. – 1992. – № 17. – С. 14.

252. **Пізні** зустрічі з В'ячеславом Липинським // Сучасність. – 1992. – № 5. – С. 87–88.

253. **Приявність** Михайлини Коцюбинської : штрихи до портр. // Літ. Україна. – 1992. – 1 січ. – С. 5.

254. **Про громадянську** одвагу : [передм. до фрагм. ст. О. Теліги «Партачі життя»] // Голос України. – 1992. – 7 берез. – С. 12.

255. **Про ясний** дух Христової віри // Наша віра. – 1992. – № 4. – С. 2.

256. **Проблеми** української Церкви // Наша віра. – 1992. – № 17. – С. 2.

257. **Проводи** в Чорнобилі // Наша віра. – 1992. – № 9. – С. 4.

258. **Релігія** любови та анафеми // Наша віра. – 1992. – № 6. – С. 1–2.

259. **Свято** Волині // Наша віра. – 1992. – № 12. – С. 2.

260. **Свято** Різдва Христового // Наша віра. – 1992. – № 1. – С. 4.

261. **Симоненкові** листи : супровід до публ. листів Василя Симоненка до А. Перепаді та І. Світличного // Сучасність. – 1992. – № 7. – С. 115–119. – (З епістолярної спадщини).

262. **Слово** Євгена Сверстюка : [над могилою З. Красівського] // Патріярхат. – 1992. – Лютий (число 2). – С. 29–30.

263. **Спів** над прірвою : [про О. Телігу] // Літ. Україна. – 1992. – 13 лют. – С. 1.

264. **Співи** Ярослава Лесіва : [передмова] // Лесів Я. В. У небі пісня обірвалась : поезія / Я. В. Лесів. – Львів, 1992. – С. 5–7.

265. **Суворість** правди й милосердя // Наша віра. – 1992. – № 13. – С. 2. – *Роздуми про ідейні засади християнства.*

266. **Тиждень** Патріарха Мстислава // Наша віра. – 1992. – № 18. – С. 1. – *Підпис: Редакція.*

267. **Тисячі,** тисячі українців відпровадили на вічний спочинок о. Ярослава Лесіва // Патріярхат. – 1992. – Лютий (число 2). – С. 27. – (Наші втрати).

268. **Українська** література і християнська традиція // Наук. зб. Укр. Вільного Ун-ту. – Мюнхен, 1992. – С. 119–132 ; Сучасність. – 1992. – Грудень (№ 12). – С. 137–145.

269. **Урок** Бжезінського: після урочистостей // Літ. Україна. – 1992. – 23 лип. – С. 2. – *Роздуми автора над вчинком З. Бжезінського, який передав вручену йому частину грошової премії родинам тих, хто загинув у таборах.*

270. **Чи знято** із собору риштовання? / розмову з Є. Сверстюком вела Л. Ковальська // Мол. гвардія. – 1992. – 28 лют. – С. 6.

271. **Шістдесятники** і Захід : медитатив. погляд ізсередини // Літ. Україна. – 1992. – 18 черв. – С. 6.

272. **Шляхетний** українофіл Сергій Бердяєв : [вступ до ст. М. Рибакова «У тіні великого брата»] // Слово і час. – 1992. – № 7. – С. 61.

273. ***Я вірю** у щасливу для України зірку : [інтерв'ю] // Волинь. – [Луцьк], 1992. – 19 черв. – С. 4.

274. ***O Wasylu** Stusie // Kwartalnik literacki. – [Lublin], 1992. – № 9/10. – S. 85–91. – *У книжці вибраного «На святі надій» публікується під назвою «Летюча зірка української літератури».*

1993

275. **Блудні** сини України : [зб. есеїв, літ.-критич. ст.] / упоряд. Тарас Марусик. – Київ : Знання, 1993. – 255 с. : іл. – (Бібліотека журналу «Пам'ятки України» ; кн. 13. Серія 1. Українське відродження: історія і сучасність ; вип. 1/2) (Товариство «Знання» України. Серія 6. Письменники України та діяспори ; вип. 3/4). – Зі змісту: На моїм віку ; І. Блудні сини України : [доп., виголошена 24 груд. 1990 р. на конф. «Україна і Росія», організ. Респ. асоц. україністів] ; Осквернення священного дару життя ; Шістдесятники і Захід : [на основі доп., виголош. в Урбані й Гарварді] ; Я приніс гілку терну : [до 60-ї річниці СВУ] ; Берестечко ; Свобода слова і культура думки ; Духовні джерела відродження : [виступ на І з'їзді Народного Руху України (НРУ)] ; Моральні сили Руху : [виступ на ІІ Всеукр. зборах НРУ] ; Собаки на сіні : [текст виступу до установчої конф. Т-ва укр. мови ім. Тараса Шевченка] ; ІІ. Блаженні миротворці : [доп. на І Соборі УАПЦ в Києві 1990 р.] ; Лист митрополитові ; Чому партапарат боїться патріярха Мстислава ; Надії на преображення : з приводу Собору УПЦ ; Перебудова Вавилонської вежі ; ІІІ. Зерна українсько-ізраїльської солідарности ; В єгипетському полоні байдужости ; …Але істина дорожча ; Лист Адамові Міхніку ; Відкритий лист президентові Америки ; IV. Базилеос ; У боротьбі за істину ; Європейський контекст ; Феномен Шевченка ; Шевченкові стовпи ; Я любила вік лицарства : [про Лесю Українку] ; Прощання з Мадонною : [про П. Тичину] ; У дивосвіті зруйнованої хати ; Поет про поета : [В. Стус про П. Тичину] ; Василь Стус – летюча зірка української літератури ; Вірний до кінця : [до 90-річчя з дня народж. Б. Антоненка-Давидовича] ; Співи Ярослава Лесіва ; Мить на Чумацькому шляху ; Творець свого свята : [про худож. А. Антонюка] ; V. Свіча його віри : [про В. Марченка] ; Українська жінка на схилі віку : (пам'яті Оксани Мешко) ; Андрій Сахаров не здається. – ISBN 5-7770-0822-4. – ***Відгуки див. у № 1776, 1779, 1781, 1782, 1786, 1792, 1795, 1798, 1808, 1812, 1885, 2120, 2203, 2303.***

276. **Базилеос** // Не відлюбив свою тривогу ранню… : Василь Стус – поет і людина : спогади, статті, листи, поезії / упоряд. О. Ю. Орач. – Київ, 1993. – С. 188–218. – ISBN 5-333-01018-8. – ***Див. також № 1885.***

277. **Безсмертна** істина : [про Воскресіння Христове] // Голос України. – 1993. – 17 квіт. – С. 3.

278. **Берестечко** // Свобода. – 1993. – 24 груд. – С. 2–3.

279. **В боротьбі** із псевдокультурою і конформізмом : інтерв'ю з Сверстюком Є. О. / вів Н. Дм. (О. Кузьмович) // Свобода. – 1993. – 4 груд. – С. 1–3 : фот.

280. **В руїнах** Вавилонської вежі : становлення церкви без політики (з виступу в Ун-ті Меріленд США 11.11.93) // Наша віра. – 1993. – Грудень (№ 23/24). – С. 4, 6.

281. **Великодній** дзвін // Наша віра. – 1993. – Квітень (№ 7). – С. 3.

282. **[Виклад** промови Є. Сверстюка на науковій конференції «Демократія в Україні: минуле і майбутнє»] // Літ. Україна. – 1993. – 25 берез. – С. 1. – (Шукаючи в демократії українських рис).

283. **Відхід** Святійшого Патріарха Мстислава // Наша віра. – 1993. – Червень (№ 11/12). – С. 2.

284. **Генерал** Григоренко повертається до рідного краю // Наша віра. – 1993. – Серпень (№ 15/16). – С. 3.

285. **«Господи**, яке небо…» : з виступу на творч. вечорі 13 груд. 1992 р. в приміщенні Укр. Центр. Ради : [текст і вірші] // Зона. – 1993. – № 4. – С. 157–172 : портр. – Вірші: У щедрий вечір ; «В наших слідах…» ; Василеві Стусові на Колиму ; Сервантес ; Київ та ін.

286. **Григорій Герчак** // Наша віра. – 1993. – Травень (№ 9). – С. 4. – *Про екслібриси Г. Герчака, з яким Є. Сверстюк познайомився у 1973 р. в 36-му Кучинському таборі суворого режиму.*

287. **До мозаїчного** портрету Івана Світличного // Зона. – 1993. – № 4. – С. 31–33.

288. ***Дорога** до Христа і лабіринти // Дивосвіт. – 1993. – № 1. – С. 52– 57.

289. **Дороги** до храму і лабіринти // Церква і національне відродження / Ін-т нац. відносин і політології АН України ; редкол.: І. Ф. Курас (голова) [та ін.] ; упоряд.: О. І. Уткін, О. В. Шуба. – Київ, 1993. – С. 177–188. – ISBN 5-7702-0661-6.

290. **Драма** Першого Патріярха : виступ на 95-річному ювілеї Святійшого Патріярха Мстислава : (передрук з газ. «Вісті України») // Наша віра. – 1993. – Серпень (№ 15/16). – С. 2.

291. **Дух** об’єднання і модель ворожнечі // Наша віра. – 1993. – Липень (№ 13/14). – С. 3.

292. **Душа** шукає русло // Жінка. – 1993. – Квітень (№ 4). – С. 22–23. – *«До об’єднання церков треба йти дорогою християнської співпраці і довіри, а не замкнутості політизованих структур», – наголошує автор.*

293. **Євген Сверстюк**: Аксіома, яку треба доводити // Слово і час. – 1993. – № 6. – С. 3–9 : портр. – (Діє слово). – *Роздуми про суверенну укр. державу. У публ. також вміщено виступ Є. Сверстюка на захисті докторату в УВУ в Мюнхені 13 серп. 1992 р.*

294. **Євген Сверстюк**: «Влада і нині живе зі старим аморальним реквізитом» / інтерв’ю взяв Тарас Шамайда // Укр. слово. – 1993. – 3 листоп. – С. 1, 3.

295. **Євген Сверстюк.** Профіль на тлі покоління : [інтерв’ю з Є. Сверстюком] / розмову вела Валентина Пащенко // Літ. Україна. – 1993. – 25 лют. – С. 1, 6 : фот. ; 4 берез. – С. 6 : фот.

296. **Жнива** скорботи // Наша віра. – 1993. – Серпень (№ 15/16). – С. 14. – *Підпис: Є. С.*

297. **Зачарований** козак Іван [Макарович Гончар] // Зірка. – 1993. – 2 лип. – С. 1.

298. **Залізні** стовпи В’ячеслава Липинського // Наша віра. – 1993. – Лютий (№ 3). – С. 2.

299. **Листування** з Валерієм Марченком // Сучасність. – 1993. – Червень (№ 6). – С. 100–128. – *Публ. містить листування за 1981–1983 рр. Також вміщено поезії Є. Сверстюка «Останній лист Валерієві Марченкові», «Суд над Валерієм Марченком» та фрагм. інших віршів.*

300. **Молитва** Господня // Наша віра. – 1993. – Червень (№ 10). – С. 2.

301. **На мамине** свято // Наша віра. – 1993. – Квітень (№ 8). – С. 3.

302. **На святі** зустрічі [з Надією Світличною] // Наша віра. – 1993. – Серпень (№ 15/16). – С. 7. – *Підпис: Є. С.*

303. **Не судіть** за чужу провину : до найвищого Ізраїл. суду від колишніх в'язнів сумління / Є. Сверстюк, М. Горбаль, Л. Горохівський [та ін.] // Голос України. – 1993. – 2 квіт. – С. 12. – *Підписали також: М. Горинь, М. Мартинович, В. Овсієнко, З. Антонюк, Є. Пронюк.*

304. **Нова ре?** – де? – генерація : [репліка] // Літ. Україна. – 1993. – 11 лют. – С. 3.

305. **Нове** прочитання «Собору» Олеся Гончара // Високоліття : Олесю Гончару 75 : зб. матеріалів / ред.-упоряд. В. Я. П'янов. – Київ, 1993. – С. 108. – ISBN 5-333-01369-1.

306. **«Підслідне** літературознавство» : Ю. Хорунжий і Є. Сверстюк про судові процеси над інтелігенцією // Культура і життя. – 1993. – 20 листоп. – С. 3.

307. **Після** Соборів : [освячення Патріарха УАПЦ 14 жовт. і Патріарха УПЦ КП 24 жовт.] // Наша віра. – 1993. – Листопад (№ 21/22). – С. 1. – *Підпис: Є. С.*

308. **Пісня** Ярослава Лесіва : [післямова до зб. лірики] // Очима серця : ув'язн. лірика / упоряд. В. І. Боровий. – Харків, 1993. – С. 182–185.

309. **Поет**, філософ, самітник : [вступ. сл. до ст. В. Барки «"Кобзар" і Біблія»] // Слово і час. – 1993. – № 7. – С. 5.

310. **Православ'я** в контексті сучасного релігійного життя : з виступу на наук.-реліг. конф., 25 черв. 1993 р. // Наша віра. – 1993. – Липень (№ 13/14). – С. 5.

311. **Привид** комунізму : з виступу на форумі антиімпер. сил // Наша віра. – 1993. – Число 6. – С. 2.

312. **Привид** комунізму // Прикарпаття. – 1993. – 27 берез. – С. 3 ; *****Дивосвіт. – 1993. – № 1. – С. 5–7. – *Виступ на форумі антикомуніст., антиімпер. сил, 21 лип. 1993 р., м. Київ.*

313. **Примирись** перше з братом своїм : виступ на Соборі УАПЦ 7.09.93 р. // Наша віра. – 1993. – Вересень (№ 17/18). – С. 3.

314. **Світло** мудрості й віри // Почат. шк. – 1993. – № 7. – С. 3–4. – (Діалоги про духовність).

315. **Свято** Шевченка // Наша віра. – 1993. – Травень (№ 9). – С. 3.

316. **Сів шпак** на ялину // Культура і життя. – 1993. – 16 січ. – С. 3.

317. **Снігові** соняхи : [передм. до віршів Р. Лиші] // Україна. – 1993. – № 1. – С. 22–23.

318. **У руїнах** Вавилонської вежі // Наша віра. – 1993. – Число 23/24. – С. 4, 6.

319. **Українська** література і християнська традиція : текст виступу на захисті докторату в Укр. Віл. Ун-ті (Мюнхен) // Слово і час. – 1993. – № 6. – С. 7–8.

320. **[Уривки** з есеїв] // Слово і час. – 1993. – № 6. – С. 4–9. – *Надруковано під назвою «Аксіома, яку треба доводити».* – Зміст: Блудні сини України ;

Осквернення священного дару життя ; Я приніс гілку терну ; Берестечко ; Свобода слова і культура думки ; Духовні джерела відродження ; Собаки на сіні ; Блаженні миротворці ; Виступ на захисті докторату в УВУ в Мюнхені 13 серпня 1992 р. ; [Відповідь на запитання ж-лу «Слово і час»].

321. **Фронт**: no passaran!? : [виступ на з'їзді Антикомуніст. антиімпер. фронту] // Рада. – 1993. – 25 лют. (№ 8). – С. 2.

322. **Християнські** основи демократії // Демократія в Україні: минуле і майбутнє : матеріали наук. конф. / упоряд. Ю. В. Покальчук. – Київ, 1993. – С. 44–48. – ISBN 5-333-01360-8.

1994

323. **Автокефалія** на Волині // Волинь. – Рівне, 1994. – 2 лип. – С. 6 ; Наша віра. – 1994. – Травень (№ 8/9). – С. 11.

324. **Актуальне** інтерв'ю : [про створення кн. «Вінниця: злочин без кари»] / вів інтерв'ю М. Якубівський // УРП-Інформ : прес-бюл. – 1994. – 13 груд. (вип. 50). – С. 1–2.

325. **Білоруський** міжнародний конгрес ПЕН-клубу на захист демократії і культури // Літ. Україна. – 1994. – 16 черв. – С. 1.

326. **Блудні** сини України // Наша віра. – 1994. – Лютий (№ 2/3). – С. 2.

327. **Бог** і Україна : про діяльний патріотизм // Наша віра. – 1994. – Серпень (№ 14/15). – С. 1–2 ; Вересень (№ 16/17). – С. 2 ; Жовтень (№ 18/19). – С. 2.

328. **Бог** у Шевченковому житті і слові // Сучасність. – 1994. – № 5. – С. 99–106 ; Наша віра. – 1994. – Березень (№ 4/5). – С. 2 ; Квітень (№ 6/7). – С. 6.

329. **«Був** крик душі тепер вже – свист» : діалог / Є. Сверстюк, В. Шевчук ; записала Л. Тарнашинська // Літ. Україна. – 1994. – 14 лип. – (Письменницькі діалоги).

330. **В руїнах** Вавилонської вежі // Патріярхат. – 1994. – Січень (число 1). – С. 11–15.

331. **Визнання** Бога : до 100-річчя від дня народж. О. Довженка // Наша віра. – 1994. – Вересень (№ 16/17). – С. 1.

332. **Вірний** до кінця : (промова на святі 10 серп. 1989 р.) // Лицар неабсурдних ідей Борис Антоненко-Давидович : зб. споминів, листів і малодоступних творів / за ред. Лариси М. Л. Залеської Онишкевич. – [Б. м.], 1994. – С. 73–78.

333. **Влада** вбивць : [передмова] // Вінниця: злочин без кари : док., свідчення / [ред. і упоряд. тексту: Є. Сверстюк, О. Скоп]. – Київ, 1994. – С. 5–10. – ISBN 5-7101-0285-7.

334. **Генеральному** Прокурору України В. І. Шишкіну. Копія: Голові СНБУ Є. К. Марчуку : [лист-звернення з проханням поновити кримінальну справу щодо вбивства А. Горської] / О. Зарецький, Л. Танюк …, Є. Сверстюк [та ін.] // Україна. – 1994. – № 23/24. – С. 15. – *Надрук. в публ.: Зарецький О. Мої батьки (Алла Горська й Віктор Зарецький).*

335. **Гострої** розпуки гострий біль // Сучасність. – 1994. – № 11. – С. 24–30.

336. **Діяльний** патріотизм // Монастир. острів. – Дніпропетровськ, 1994. – № 3. – С. 66–73. – (Філософія) ; Укр. слово. – 1994. – 1, 8 верес.

337. **Духовні** основи розвитку особи // Наша віра. – 1994. – Червень (№ 10/11). – С. 1, 4 ; Липень (№ 12/13). – С. 4.

338. **Євген** Сверстюк : [відповіді на анкету редкол. бюл. «Політичний портрет України. Що відбувається в Україні та куди йдемо?»] // Політ. портрет України: Україна на роздоріжжі : бюлетень. – 1994. – № 7. – С. 24–27.

339. **[Євген** Сверстюк про Памфіла Юркевича] // Україна. – 1994. – № 14. – С. 11.

340. **За свободу** вибору треба платити // Вісті з України. – 1994. – 8–14 верес. (№ 37). – С. 10–11.

341. **Залізні** стовпи В'ячеслава Липинського // Липинський В. Студії. Т. 1. «В'ячеслав Липинський: історико-політологічна спадщина і сучасна Україна» : [матеріали Міжнар. наук. конф., 1992 ; Київ, Луцьк, Кременець]. – Київ ; Філадельфія, 1994. – С. 85–88. – (Твори, архів, студії).

342. **Зерна** українсько-ізраїльської солідарності // Поле відчаю й надії : альманах – Київ, 1994. – Число 1. – С. 6–15.

343. **Людина**, яка розширювала межі свободи : [про Т. Чернишову] // Collegium. – Київ, 1994. – № 1. – С. 62–63.

344. **Місія** поєднання і примирення : про підгот. об'єднав. Всеукр. православ. собору / Д. Ярема, І. Ісіченко, Є. Сверстюк // Наша віра. – 1994. – Березень (№ 4/5). – С. 1–2.

345. **Молитва** Господня // Отче наш : розповіді про віру і молитву / авт.-упоряд.: М. Ілляш, Є. Сверстюк. – Київ, 1994. – С. 77–92.

346. **Московські** перехрещення // Наша віра. – 1994. – Травень (№ 8/9). – С. 2. – *Підпис: Редактор.*

347. **Отець-провокатор** і «комсомолка» // Голос України. – 1994. – 14 квіт. – С. 6.

348. **«Панахида** потрібна для них…» : [у роковини відходу О. Братка] // Наша віра. – 1994. – Червень (№ 10/11). – С. 11. – *Підпис: Є. С.*

349. **Повернення** Михайла Ореста // Наша віра. – 1994. – Червень (№ 10/11). – С. 5. – *Підпис: Є. С.*

350. **Президентові** України Леоніду Даниловичу Кучмі : [привітання з нагоди обрання на пост Президента] // Наша віра. – 1994. – Липень (№ 12/13). – С. 1. – *Підпис: Від Українського ПЕН-центру його Президент Є. Сверстюк.*

351. **Розіп'ятий** праворуч : [до 100-річчя від дня народж. О. Довженка] // Сучасність. – 1994. – № 10. – С. 112–126 ; Літ. Україна. – 1994. – 8 верес. – С. 1, 3.

352. **Свіча** на підсвічнику // Літ. Україна. – 1994. – 17 лют. – (На здобуття Держ. премії України ім. Т. Шевченка).

353. **Свіча**, яка світила всім : [про І. Світличного] // Голос України. – 1994. – 20 верес. – С. 8.

354. **Симоненкові** листи // Симоненко В. У твоєму імені живу : збірник : для серед. та ст. шк. віку / Василь Симоненко ; упоряд. Василя Яременка. – Київ, 1994. – С. 320–326.

355. **Слідами** волинської легенди : [есе] // Визвол. шлях. – 1994. – Кн. 11. – С. 1354–1355.

356. **Собор** у риштованні : (розд. з кн.) // Українське слово : хрестоматія укр. літ. та літ. критики XX ст. : (у 3 кн.) / [упоряд.]: Василь Яременко, Євген

Федоренко. – Київ, 1994. – Кн. 3. – С. 50–66. – ISBN 5-7707-4893-1. – ISBN 5-7707-4896-6.

357. **У великого** письменника – великий Бог : [про В. Астаф'єва] // Наша віра. – 1994. – Травень (№ 8/9). – С. 13. – *Підпис: Є. С.*

358. **Україна** потребує хліба духовного // Наша віра. – 1994. – Червень (№ 10/11). – С. 16. – *Підпис: Є. С.*

359. **Уроки** Антонія [Печерського (982–1073)] // Голос України. – 1994. – 19 лют. – С. 5.

360. **Учитель** : [про роль учителя в суспільстві] // Наша віра. – 1994. – Серпень (№ 14/15). – С. 4.

361. **Церква** Христова : [розмова Є. Сверстюка з викладачем православ. ун-ту в Москві П. В. Сорокіним] // Наша віра. – 1994. – Листоп.-груд. (№ 20/23). – С. 4–5.

362. **Ціна** волі і честі // За Україну, за її волю… : матеріали II Всесвіт. конгр. укр. політ. в'язнів, 4–6 черв. 1993 р., м. Київ / [упоряд. В. Є. Бишовець]. – Київ, 1994. – С. 30–33.

363. **Чого бракує** Полтавській громаді? // Наша віра. – 1994. – Березень (№ 4/5). – С. 5.

364. **Чудотворний** образ Вишгородської Богоматері // Наша віра. – 1994. – Лютий (№ 2/3). – С. 1, 5. – *У тексті вірш «В лиці скорботнім».*

365. **Я вперто** вірю, що прийде такий час // Вірую. – 1994. – Лютий (№ 4). – С. 6.

366. **Як Господь** долі ділив // Наша віра. – 1994. – Жовтень (№ 18/19). – С. 5. – *Підпис: Є. С. – Про виховання духов. аристократизму.*

367. **Упоряд.:** Отче наш : розповіді про віру і молитву / авт.-упоряд.: М. Ілляш, Є. Сверстюк. – Київ : Веселка, 1994. – 96 с. ***– Відгуки див. у № 1818, 1822, 1824.***

368. **Ред. і упоряд.**: Вінниця: злочин без кари : док., свідчення / [ред. і упоряд. тексту: Є. Сверстюк, О. Скоп ; передм. Є. Сверстюка]. – Київ : Воскресіння, 1994. – 332 с., [16] арк. іл. – ISBN 5-7101-0285-7. ***– Відгуки та рец. див. у № 324, 1807, 1866.***

1995

369. **«Але, пам'ятай,** що за все будеш платити» // Наша віра. – 1995. – № 9. – С. 1, 3–4.

370. **«Блаженні** гнані і переслідувані за правду…» : пам'яти Г. Кочура // Наша віра. – 1995. – Січень (№ 1). – С. 16. – *Підпис: Редакція.*

371. Блудні сини України : [уривок] // Україна. – 1995. – № 15/16. – С. 15–16. – *Надрук. в публ.: Музичка І. Позбавлення інтелігенції.*

372. **Василь** Симоненко прилетів на білому коні // Сучасність. – 1995. – № 1. – С. 149–152.

373. **Василь** Стус у віддаленнях і наближеннях / Є. Сверстюк, І. Калиниченко // Сучасність. – 1995. – № 12. – С. 145–150 ; Самост. Україна. – 1995. – Число 3. – С. 3–7.

374. **Виступ** на засіданні круглого столу «Консолідація української нації – основа державности», 16 лют. 1995 р.] // УРП: республіканські четверги. – [Київ], 1995. – Вип. 2. – С. 11–14.

375. **Відвертість** протистояння і цивільна відвага // Укр. вісті. – 1995. – 22 жовт. – С. 2.

376. **Відкритий** лист до Президента України Леоніда Кучми // Наша віра. – 1995. – Лип.-серп. (№ 7/8). – С. 2.

377. **Вічна** сила святої землі / післямова А. Криштальського // Нар. трибуна. – 1995. – 13 черв. – С. 13. – У тексті вірші: «Сивий сонет», «У білу ніч».

378. **Волинь** у кінокадрах Михайла Ткачука // Літ. Україна. – 1995. – 9 лют. – С. 3. – На здобуття Держ. премії України ім. Тараса Шевченка.

379. **Грудневі** вибори до парламенту // Наша віра. – 1995. – Грудень (№ 12). – С. 4. – *Підпис: Є. С.*

380. **До 5-х роковин** відходу о. Олександра Меня // Наша віра. – 1995. – № 9. – С. 8.

381. **До Шевченківських** нагород // Шлях перемоги. – 1995. – 18 берез. – С. 8.

382. **Добросердий** лицар у старому панцирі : [вступ. сл. до кн.] // Перегук двох над безвістю : листування укр. політв'язня Зіновія Красівського з членом Міжнар. Амністії американкою Айріс Акагоші / упоряд. та прим. Люби Маринович і Мирослава Мариновича. – Харків, 1995. – С. 8–14. – ISBN 5-85882-162-6 ; Укр. проблеми. – 1995. – № 1. – С. 108–111.

383. **Є. Сверстюк:** Свято національної гідности // Укр. слово. – 1995. – 31 серп. (число 35). – С. 13.

384. **Євген Сверстюк:** «Ядро духовної аристократії завжди в опозиції» : [інтерв'ю з Є. Сверстюком] / розмову вела Людмила Тарнашинська // Універсум. – 1995. – № 1/2. – С. 27–30 : фот. – (Ексклюзив).

385. **Заява** Українського ПЕН-центру : [з приводу подій у Чеченії] // Наше слово [Польща]. – 1995. – 15 січ. (№ 3). – [С. 3].

386. **Зустрічай,** учителю, свято національної гідності // Освіта. – 1995. – 23 серп. – С. 1.

387. **Иллюзорность** пользы и искушение экстремизма // Финансовая Украина. – 1995. – 17 окт. – С. 12.

388. **Інтелігенція** як самоусвідомлення нації // Наша віра. – 1995. – Жовтень (№ 10). – С. 2–3.

389. **Липень 1995** // Наша віра. – 1995. – Лип.-серп. (№ 7/8). – С. 5. – *Підпис: Є. С. – Про смерть Є. Гуцала, О. Гончара і похорон Патріарха Володимира.*

390. **Лице** людини перед лицем терору : [доп. на міжнар. конф., присвяч. 60-річчю масових репресій укр. інтелігенції] // Сучасність. – 1995. – № 2. – С. 139–144.

391. **Лице** людини перед лицем терору : [фрагмент] // Наша віра. – 1995. – Січень (№ 1). – С. 4. – *Уривок з виступу на Міжнар. конф. «Уроки розстріляного відродження», що відбулася в Києві 9–10 груд. 1994 р.*

392. **Мир** вам // Наша віра. – 1995. – Лютий (№ 2). – С. 3 ; Березень (№ 3). – С. 3. – *Про необхідність будувати церкву, яка вчить журналістів і політиків мислити чесно.*

393. **Міфотворець** Панас Заливаха // Наша віра. – 1995. – Січень (№ 1). – С. 15. – *Без підпису.*

394. **Моральна** позиція Церкви // Наша віра. – 1995. – Лютий (№ 2). – С. 16.

395. **Моральний** приклад і моральний опір // Час/Time. – 1995. – 3 листоп. – С. 11.

396. **На зорі** шістдесятих // Добром нагріте серце : до 80-ліття Івана Бенедиктовича Бровка / [упоряд. Василь Овсієнко]. – Київ, 1995. – С. 6–16.

397. **Нам потрібна** висота духу : виступ Є. Сверстюка під час вручення Шевченків. премії [9 берез. 1995 р.] // Наша віра. – 1995. – Березень (№ 3). – С. 1.

398. **Нам потрібна** висота духу : слово під час отримання Шевченків. премії // Літ. Україна. – 1995. – 30 берез.

399. **Но помни,** что за все будешь платить // Лит. вести. – 1995. – № 11. – С. 2.

400. **Один** рік у долі Шевченка і в долі України // Чернеча гора. – 1995. – № 2/3. – С. 3.

401. **Світла** посмішка страдника [В. Марченка] // Наша віра. – 1995. – Жовтень (№ 10). – С. 15.

402. **Святейший** озвався // Наша віра. – 1995. – № 7/8. – С. 2.

403. **Слово** в пользу ленинских чтений // Социал-демократ. – 1995. – Март. – С. 3.

404. **Слово** на користь ленінських читань // Голос України. – 1995. – 25 лют. – С. 12.

405. **Спогади** Євгена Сверстюка про Василя Симоненка / [інтерв'ю взяла Тетяна Сікачина] // Укр. культура. – 1995. – № 1. – С. 8–11. – *Надрук. в публ.: Поет, народжений з любові.*

406. **Сумління** // Голос України. – 1995. – 18 квіт. – С. 13.

407. **Форум** украинской интеллигенции // Финансовая Украина. – 1995. – 21 нояб. – С. 12.

408. **Холодний** душ істерії // Час/Time. – 1995. – 22 груд. – С. 10.

409. **Ціна** свободи вибору // Всесвіт. – 1995. – № 2. – С. 160–162. – *Філос. роздуми про укр. інтелігенцію.*

410. **Ціною** чести : заява Укр. ПЕН-центру // Літ. Україна. – 1995. – 5 січ. – С. 1 ; Наша віра. – 1995. – Січень (№ 1). – С. 5.

411. **Шевченківські** лавреати 1995 року : 9 берез., у день народж. Великого Кобзаря, Україна, як завжди, вітала лавреатів Державної премії імени Тараса Шевченка // Шлях перемоги. – 1995. – 18 берез. – С. 8.

412. **Шевченкові** стовпи // Однокласник. – 1995. – № 3. – С. 5.

413. **Les racines** ukrainiennes de la pensée religieuse Russe : conférence de Ewhen Sverstiuk, le 4 oktobre 1994 devant l'Amicale Ukrainisants // Le Bulletin de Association des anciens Élèves. – [Paris], 1995. – Mai. – P. 104–111.

414. **W egipskiej** niewoli z obojętnienia // Zustryczi. – 1995. – № 9. – S. 19–26.

1996

415. **Шевченко** і час / [передм. Віктора Коптілова] ; Наук. т-во ім. Шевченка в Европі. – Київ ; Париж : Воскресіння, 1996. – 159 с. : портр. – Зі змісту : «То була дивовижна зоря…» : [вірш] ; У дорозі до Шевченка ; Етика прометеїзму ; На дев'яте березня ; Остання сльоза ; Шевченко непрочитаний ; Феномен Шевченка ; Шевченкові стовпи ; Бог у Шевченковому житті і слові ; Рік високого сонця ; Додатки : Екскурси в біографію Кобзаря ; Шевченко крізь велику і маленьку призму ; У пошуках єдино вірного образу ; Потрібна висота духу ; 22 травня. – ISBN 966-7017-01-X. ***– Відгуки див. у № 1823, 1825, 1828, 1839, 2126, 2132, 2258.***

416. **А соцреалізм** процвітає! // Час/Time. – 1996. – 21 черв. – С. 5. – (Лист у номер).

417. **Біля** стін Божої Матері в Люрді // Наша віра. – 1996. – Березень (№ 3). – С. 7. – *Підпис: Є. С.*

418. **Боротьба** за Шевченка // Голос України. – 1996. – 7 берез. – С. 3.

419. **«В обмеженні** помітний майстер справжній. Лише закон свободу може дати» (Гете) / записала О. Кошіль // Час/Time. – 1996. – 22 листоп. – С. 10. – *Бесіда з президентом Укр. ПЕН-центру Є. Сверстюком про Міжнар. конгр. ПЕН-клубу.*

420. **В руїнах** Вавилонської вежі: становлення церкви без політики // Свобода віровизнання. Церква і держава в Україні : матеріали Міжнар. наук. конф., Київ, 28–30 верес. 1994 р. – Київ, 1996. – С. 53–59. – ISBN 966-546-005-6.

421. **Виставка** Людмили Семикіної // Наша віра. – 1996. – Вересень (№ 9). – С. 15.

422. **[Виступ** на презентації книги Василя Овсієнка «Світло людей» у Державному музеї літератури, 11 черв. 1996 р.] // Слово і час. – 1996. – № 11/12. – С. 48–51.

423. **Від науки** до мудрости // Наша віра. – 1996. – Серпень (№ 8). – С. 11.

424. **Відновлення** історичної справедливості // Розбудова держави. – 1996. – № 11. – С. 44–47. – *Про переклад Біблії укр. мовою і духов. відродження нації.*

425. **[Вступне** слово] // Овсієнко В. Світло людей : спогади-нариси про В. Стуса, Ю. Литвина, О. Мешко / В. Овсієнко. – Київ, 1996. – 1-а с. обкл.

426. **Гідність** – це передусім захист гідності // Голос України. – 1996. – 15 жовт. – С. 6 ; Укр. вісті. – 1996. – 13 жовт. – С. 1. – *Відкритий лист укр. ПЕН-центру Президентові України з приводу захисту укр. громади.*

427. **Громадянин** – і на тому стою : [про П. Розумного] // Час/Time. – 1996. – 22 берез. – С. 10.

428. **День** подяки : [про концерт Н. Матвієнко] // Наша віра. – 1996. – Грудень (№ 12). – С. 1. – *Підпис: Є. С.*

429. **До редакції** і читачів «Українських вістей» // Укр. вісті. – 1996. – 18 лют. – С. 1.

430. **Дякую** за листа // Наша віра. – 1996. – Грудень (№ 12). – С. 3. – *Відповідь на лист кількох осіб з Харкова, в якому йдеться про публ. Є. Сверстюка в газ. «Час-Time» від 29 листоп. 1996 р., присвячену 75-річчю УАПЦ.*

431. **[З приводу** авантюр навколо УАПЦ] // Наша віра. – 1996. – Грудень (№ 12). – С. 3.

432. **Євген** Сверстюк: «Не робіть із Шевченка ідола» / розмову з Є. Сверстюком вів Б. Куфрик // Неділ. експрес. – 1996. – Травень (№ 19).

433. **Євген** Сверстюк: «Такого і в пеклі не придумаєш…» : інтерв'ю з голов. ред. газ. «Наша віра», д-ром філософії, президентом укр. ПЕН-клубу Є. Сверстюком / розмову вів Михайло Якубівський // Літ. Україна. – 1996. – 13 черв. – С. 2.

434. **Етнічна** сила української культури // Треті Гончарівські читання, Київ, 26–28 січ. 1996 р. – Київ, 1996. – С. 37–38.

435. **І знову**, Собор, і знову сумнівний : інтерв'ю із Є. Сверстюком з передм. ред. // Час/Time. – 1996. – 29 листоп. – С. 1.

436. **Інтелігенція** як самоусвідомлення нації // Час/Time. – 1996. – 2 лют. – С. 10.

437. **Княжна** снів [Л. Семикіна] // Людмила Семикіна. Високий замок : [альбом]. – [Б. м., 1996]. – С. 40–43.

438. **Козацький** корінь : (до 75-річчя М. Руденка) // Луцький замок. – 1996. – 2 лют. – С. 6.

439. **Козацький** корінь : 20–21 груд. минулого року відбулися літ. вечори М. Руденка // Час/Time. – 1996. – 19 січ. – С. 11.

440. **Людина** і людина // Наша віра. – 1996. – Жовт.-листоп. (№ 10). – С. 13. – *Передм. до оповідання В. Ярмуша «Журно тополі шуміли…».*

441. **Міжнародний** Біблійний симпозіум [в Любляні] // Наша віра. – 1996. – Вересень (№ 9). – С. 9 ; Жовт.-листоп. (№ 10). – С. 4 ; Грудень (№ 12). – С. 4–5. – *У 10-му та 12-му номерах журн. матеріали симпозіуму вміщено під назвою: «Біблія в Україні».*

442. **На могилу** Алли Горської // Червона тінь калини. Алла Горська : листи, спогади, ст. / ред. та упоряд. О. Зарецького та М. Маричевського. – Київ, 1996. – С. 110–112.

443. **«Нам постійно** робили кровопускання» : розмова з Є. Сверстюком / вів М. Рачук // Буковин. віче. – 1996. – 3 лип. – С. 3.

444. **Національне** свято без національної гідности // Наша віра. – 1996. – Серпень (№ 8). – С. 12.

445. **Олексій** Братко-Кутинський і його книга «Феномен України» // Час/Time. – 1996. – 8 трав. – С. 10.

446. **[Передмова**] // Овсієнко В. Світло людей : спогади-нариси про В. Стуса, Ю. Литвина, О. Мешко / Василь Овсієнко. – Київ, 1996. – 2-а с. обкл. – (Бібліотека журналу УРП «Республіка». Серія: політичні портрети ; № 4).

447. ***[Повернення** до пережитків : виступ на конференції в Варшаві 19 трав. 1996 р.] // Konteksty. – 1996. – № 3/4. – S. 56–57.

448. **Призрак** бродит // Финансовая Украина. – 1996. – 21 мая. – С. 12.

449. **Редакції** і читачам «Українських вістей» : [лист] // Укр. вісті. – 1996. – 14 квіт.

450. **Религиозный** фундамент морали и право // Финансовая Украина. – 1996. – 30 июля. – С. 12.

451. **Рік** високого сонця : [про Т. Г. Шевченка] // Наша віра. – 1996. – Лютий (№ 2). – С. 8 ; Березень (№ 3). – С. 14 ; Квітень (№ 4). – С. 7 ; Травень (№ 5). – С. 8–9 ; Червень (№ 6). – С. 4 ; Липень (№ 7). – С. 6 ; Серпень (№ 8). – С. 8.

452. **Роль** и призвание интеллигенции // Финансовая Украина. – 1996. – 19 нояб. – С. 13.

453. **Роль** интеллигенции – вакантна // Круг. – 1996. – Октябрь (№ 6). – С. 8.

454. **Роль** і покликання інтелігенції : [доп. президента Укр. ПЕН-центру Є. Сверстюка на Міжнар. конгр. ПЕН-клубу, Мінськ, 13–18 верес.] // Час/Time. – 1996. – 29 лист. (№ 47). – С. 11.

455. **Світлій** пам'яті Степана Мамчура // Визвол. шлях. – 1996. – Кн. 9. – С. 1102–1106.

456. **Свято** Незалежності [України] // Наша віра. – 1996. – Серпень (№ 8). – С. 2.

457. **Слово** і честь імени : [про М. Коцюбинську] // Кур'єр Кривбасу. – 1996. – № 47/48. – С. 58–61.

458. **Судьба** свергнутого с Олимпа : [про П. Шелеста] // Финансовая Украина. – 1996. – 2 апр. – С. 13.

459. **Твердий** горіх на насіння : виступ на творч. вечорі у зв'язку з висуненням В. Чорновола на Держ. премію ім. Т. Г. Шевченка // Час/Time. – 1996. – 8 берез. – С. 12.

460. **Туди повернули**, звідки вийшли // Голос України. – 1996. – 12 берез. – С. 9.

461. **Україна** в слові Довженка // Мандрівець. – 1996. – № 2/3. – С. 41–45.

462. **Українці** – будьмо! // Наша віра. – 1996. – Червень (№ 6). – С. 1–2.

463. **Холодний** душ істерії // Укр. вісті. – 1996. – 14 січ. – С. 1–2.

464. **Церква** – авторитет найвищий // Наша віра. – 1996. – Липень (№ 7). – С. 1.

465. **Час** збирати каміння : з виступу на III Гончарівських читаннях // Наша віра. – 1996. – Січень (№ 1). – С. 9.

466. **Час** скресання криги : передмова // Козак С. Скресання криги : з подій в Україні кінця 1980-х – початку 90-х / С. Козак. – Детройт, 1996. – С. 3–8.

467. **Чиєю** мовою ми говоримо // Укр. вісті. – 1996. – 8 груд. – С. 1–2.

468. **Шевченкове** повернення // Час/Time. – 1996. – 24 трав. – С. 10 ; Наша віра. – 1996. – № 5. – С. 1.

469. **Що трапилося** в УАПЦ // Час/Time. – 1996. – 29 листоп. – С. 10.

470. **Як Господь** долі ділив : [про духов. долю укр. народу] // Однокласник. – 1996. – № 1. – С. 26–27.

471. **Dovženko** [та] Ukraina : [післямова] // Oleksandr Dovženko. Zumottu joki. Suomentanut Eero Balk. – Helsinki, 1996. – S. 115–128.

472. **Powrót** do «pereżytków» : [виступ на конф. «Renesans Ukrainy» в Варшаві, 19 трав. 1996 р.] // Lithuania. – [Warszawa], 1996. – № 1/2. – S. 95–103.

473. **The Bible** in Ukrainian Literary Interpretation // International symposium on the interpretation of the Bible, 17–22 September 1996, Slovenija, Ljubljana. – Ljubljana, 1996. – S. 128–129 (англ. мовою) ; S. 129–130 (словен. мовою).

474. **Wybieraliśmy** Życie / z Jewhenem Swerstiukiem rozmawialą Bogumila Berdychowska i Aleksandra Hnatiuk // Wież. – 1996. – Lipiec. – S. 127–153.

1997

475. **Андрій** // Наша віра. – 1997. – Листопад (№ 11). – С. 1. – *Підпис: Є. С.*

476. **Вацлав Гавел** – президент Чехії і «президент дисидентів» – у Києві // Наша віра. – 1997. – Липень (№ 7). – С. 4.

477. **Великодні** дзвони // Зарубіж. літ. – 1997. – Число 15. – С. 2.

478. **Відійшов** наш милий гість Булат Окуджава // Наша віра. – 1997. – Червень (№ 6). – С. 4.

479. **Відкриття** Івана Кошелівця : (до 90-ліття від дня народж.) // Укр. мова та літ. – 1997. – Число 46. – С. 1–3.

480. **Відкриття** Івана Кошелівця : до 90-річчя від дня народж. // Час/Time. – 1997. – 27 листоп.-3 груд. – С. 12.

481. **[Відповіді** на запитання редакції] // Слово і час. – 1997. – № 4. – С. 62–65. – (Автопортрет).

482. **Відповідь** моїм землякам-волинянам : [про канонічність УПЦ КП і УПЦ МП] // Наша віра. – 1997. – Березень (№ 3). – С. 1–2.

483. **Віккерс** на Гоголя : [спогади] // Сучасність. – 1997. – № 12. – С. 18–23.

484. **Гості** про себе і свої враження : (короткі інтерв'ю) / П. Заливаха, Є. Сверстюк ; інтерв'ю провів ред. Любомир Наконечний // Визвол. шлях. – 1997. – Кн. 11. – С. 1348–1350.

485. **90-річчя** Івана Кошелівця // Наша віра. – 1997. – Грудень (№ 12). – С. 10.

486. **Дзвони** Великодні // Укр. вісті. – США, 1997. – 27 квіт. – С. 1–2 ; Наша віра. – 1997. – Квітень (№ 4). – С. 2.

487. **До Сверстюка** у Мюнхен… : [діалог] / Євген Сверстюк, Тарас Салига // Імператив : (літературознав. ст., критика, публіцистика) / Тарас Салига. – Львів, 1997. – С. 302–315. – ISBN 5-7773-0990-9.

488. **До колегії** Вітебського обласного суду ; Копія : до Верховної Ради Бєларусі / Є. Сверстюк, І. Дзюба, І. Драч // Час/Time. – 1997. – 29 трав.–4 черв. – С. 10.

489. **Евген Сверстюк**: «Наше общество не прошло очищение» : [беседа] / записал Т. Марусык // Зеркало недели. – 1997. – 8–14 февр. (№ 6). – С. 15.

490. **Іван Дзюба** – талант і доля // Дивослово. – 1997. – № 9. – С. 2–8 ; № 10. – С. 2–7 ; Кур'єр Кривбасу. – 1997. – № 85/86. – С. 53–81 ; Визвол. шлях. – 1997. – Кн. 7. – С. 873–886 ; Кн. 8. – С. 1003–1012.

491. **Ідеал** чистої святині : виступ на Соборі УАПЦ // Наша віра. – 1997. – Травень (№ 5). – С. 2, 10.

492. **Злидні** обезбоженого світу // Наша віра. – 1997. – Вересень (№ 9). – С. 6–7. – *Про необхідність осмислення сторінок боротьби за гідність народу.*

493. **З'явилася** перша книга про Аллу Горську // Наша віра. – 1997. – Лютий (№ 2). – С. 16.

494. **Коротке** інтерв'ю [редакції газети «Українська думка»] // Укр. думка. – Лондон, 1997. – 9 жовт. – С. 7.

495. **Людмила** Семикіна – жриця краси // Час/Time. – 1997. – 7 лют. – С. 10. – На здобуття Держ. премії України ім. Т. Шевченка.

496. **Ми тримаємося** за них, як за стеблину // Укр. вісті. – 1997. – 14 груд. – С. 1–2 ; Наша віра. – 1997. – Листопад (№ 11). – С. 3 : фот.

497. **Минає** чверть віку // Час/Time. – 1997. – 13–19 лют. – С. 5.

498. **Мистецький** ключ до вічних таємниць : з виступу на обговоренні виставки творів Г. Синиці // Наша віра. – 1997. – Червень (№ 6). – С. 7.

499. **Мить** на Чумацькому шляху // Укр. думка. – Лондон, 1997. – Вересень.

500. **Молох** – 72 // Наша віра. – 1997. – Січень (№ 1). – С. 3 ; Лютий (№ 2). – С. 4.

501. **На дев'яте** березня // Пороги. – 1997. – № 1/3. – С. 20–21.

502. **На могилу** сіячів слова // Наша віра. – 1997. – Жовтень (№ 10). – С. 1. – *Підпис: Є. С.*

503. **Наша** дорога до храму // Наша віра. – 1997. – Лютий (№ 2). – С. 2.

504. **Осяяний** високим небом : духов. світ Шевченка // Дошк. виховання. – 1997. – № 3. – С. 8–9.

505. **Отчий** дом Виктора Некрасова // Зеркало недели. – 1997. – 6–12 сент. (№ 36). – С. 11.

506. **Панько Куліш.** 100 років після відходу // Наша віра. – 1997. – Лютий (№ 2). – С. 8. – *Підпис: Є. С.*

507. **Плата** життям за слово правди : минуло 150 р. з часу арешту Т. Шевченка / М. Коцюбинська, А. Перепадя, Є. Сверстюк, В. Чорновіл // Час/Time. – 1997. – 29 трав.–4 черв. – С. 10.

508. **Повернення** до «пережитків минулого» : [про духов. відродження сусп-ва] // Сучасність. – 1997. – № 1. – С. 59–64.

509. **Покаяння** // Наша віра. – 1997. – Березень (№ 3). – С. 13. – *Підпис: Є. С. – Про реліг.-філос, морал., сусп. пробл. Покаяння.*

510. **Посткомуністи** // Наша віра. – 1997. – Липень (№ 7). – С. 4. – *Підпис: Є. С.*

511. **Президент** Чехії і «президент дисидентів» Вацлав Гавел у Києві // Час/Time. – 1997. – 7–13 серп.

512. **Про долю** української святині : [відкритий лист Президентові України] / Є. Сверстюк, І. Драч, І. Дзюба // Патріярхат. – 1997. – Жовтень. – С. 26–27.

513. **Свіча** його віри : 16 верес. В. Марченку виповнилося б 50 років // Наша віра. – 1997. – Вересень (№ 5). – С. 7. – *Надруковано також вірші: «Не відбувши року», «Господи, яке коротке і скупе життя…».*

514. **«Собор** у риштованні» : [уривок] // Наша віра. – 1997. – Травень (№ 5). – С. 5.

515. **Собор** у риштованні : (уривок) // Хрестоматія української літератури XX століття = Antology of the ukrainian literature of the XX-th century / упоряд. Євген В. Федоренко, Павло Маляр. – 2-е вид., допов. й перероб. – Нью-Йорк, 1997. – С. 211–213.

516. **Трудівник** : [про І. Світличного] // Кур'єр Кривбасу. – 1997. – № 69/70. – С. 107–110.

517. **У дорозі** до Шевченка : [передрук ст., що відкриває кн. Є. Сверстюка «Шевченко і час»] // Слово і час. – 1997. – № 3. – С. 55–56. – (Наші презентації).

518. **У Леніна** не просто атеїзм // Наша віра. – 1997. – Жовтень (№ 10). – С. 6. – *Підпис: Є. С.*

519. **УАПЦ** тримає Хоругов 75 років // Визвол. шлях. – 1997. – Кн. 1. – С. 59–61.

520. **Уроки** й заповіти Петра Могили // Літ. Україна. – 1997. – 23 січ. – С. 3 ; Наша віра. – 1997. – Січень (№ 1). – С. 2.

521. **Фольклор** у джунглях примусового ідеологізму // Освіта. – 1997. – 10–17 груд. – С. 11.

522. **Христос** і кесар // Наша віра. – 1997. – Травень (№ 5). – С. 1. – *Підпис: Є. С.*

523. **Хто** і чому боїться Біблії // Наша віра. – 1997. – Червень (№ 6). – С. 5. – *Підпис: Є. С.*

524. **Чого** навчаєте? // Наша віра. – 1997. – Березень (№ 3). – С. 2.

525. **Чорнобиль** як катастрофа моральна // Чорнобиль: літературний апокаліпсис і дійсність : матеріали конф., Київ, 24–26 квіт. 1996. – Київ, 1997. – С. 64–69.

526. **Шевченко** в сучасному прочитанні // Укр. мова та літ. – 1997. – Число 8 (№ 24). – С. 1–2.

527. **Шевченко** непрочитаний // Початк. шк. – 1997. – № 3. – С. 52–53.

528. **Шевченко** під оптичним прицілом // Час/Time. – 1997. – 6–12 берез. – С. 10. – *Відгук на ст. А. Каревина «Поет і цар», надрук. в газ. «Киев. новости» 24 січ. 1997 р.*

529. **Шевченко** – предтеча мирянського апостольства? // Наша віра. – 1997. – Липень (№ 7). – С. 2.

530. **Як вберегти** на Волині батюшок? // Наша віра. – 1997. – Жовтень (№ 10). – С. 2.

531. **Як перший** президент обміняв первородство на сочевичну юшку // Укр. вісті. – 1997. – 9 лют. – С. 2 ; Наша віра. – 1997. – Березень (№ 3). – С. 4.

532. **Ясновидіння** самотньої душі : [про худож. Б. Горбаля] // Наша віра. – 1997. – Січень (№ 1). – С. 10. – *Підпис: Є. С.*

533. **Suwerenność** potwierdzona // Gazeta wyborcza. – 1997. – 2 czerwca. – S. 16.

534. **Ukrainska** dusza gospodarcza / [rozmawiają] Irena Lewandowska // Gazeta wyborcza. – 1997. – 20 stycznia. – S. 10.

535. **Рец.:** Перша книга про Аллу Горську // Слово і час. – 1997. – № 7. – С. 78. – Рец. на кн.: Алла Горська: Червона тінь калини : листи, спогади, ст. / ред. та упоряд. О. Зарецького та М. Маричевського. – Київ : Спалах, 1996. – 239 с.

1998

536. **Бог** у Шевченковому житті й слові // Католицький щорічник, 1997 / упоряд. і ред. Надія Климчук. – Київ, 1998. – С. 169–179. – ISBN 966-518-001-0.

537. **Василеві** Стусові було б 60 років // Наша віра. – 1998. – Січень (№ 1). – С. 12. – *Підпис: Є. С.*

538. **Ваша** інформація – ваша візитка // Молодь України. – 1998. – 7 черв.

539. **Видатному** поету й великому громадянину України Василеві Стусу в січні 1998 року виповнилося б 60 літ // Дивослово. – 1998. – № 1. – С. 2–7. – (Літературознавство і критика).

540. **Визнання** Бога : уривок із есею «Розіп'ятий праворуч», присвяч. О. Довженку // Зоря Полтавщини. – 1998. – 6 січ.

541. **Виступ** на врученні премії ім. Василя Стуса 14 січня 1998 року // Наша віра. – 1998. – Лютий (№ 2). – С. 2 ; Кур'єр Кривбасу. – 1998. – Квітень (№ 99/100). – С. 170–171.

542. [**Виступ** на Перших Стусівських читаннях, Київ 1998 р.] // Слово і час. – 1998. – № 6. – С. 21–23. – *Вміщено в публ.: Коцюбинська М. Василь Стус у контексті сьогоднішньої культурної ситуації.*

543. **Відкритий** лист до Бл. Володимира, митрополита УПЦ Московського патріярхату // Наша віра. – 1998. – Лютий (№ 2). – С. 4. – *Підписи: М. Кравець, Є. Сверстюк, В. Єлепський, В. Карпенко та ін.*

544. ***Відкритий** лист до бл. Володимира, митрополита УПЦ Московського Патріярхату / М. Кравець, Є. Сверстюк, В. Єленський [та ін.] // Патріярхат. – 1998. – Квітень (число 4). – С. 23.

545. **Волинь** воліє благодать слова // Наша віра. – 1998. – Березень (№ 3). – С. 4.

546. **Гріхи** наших батьків // Наша віра. – 1998. – Серпень (№ 8). – С. 3.

547. **Дві зустрічі** з Чеславом Мілошем // Літ. Україна. – 1998. – 17 груд. (№ 49). – С. 4 ; Наша віра. – 1998. – Грудень (№ 12). – С. 3.

548. **До єдності** через співпрацю : інтерв'ю, дане Є. Сверстюком О. Скопові в Бавнд-Бруку 18.Х.98 // Укр. вісті. – 1998. – 20 груд. – С. 2–3.

549. **До питання** про націоналізм і культуру діалогу // Релігія і суспільство в Україні: фактори змін : матеріали Міжнар. конф., 15–16 трав. 1998 р. – Київ, 1998. – С. 96–99.

550. **До святих** на землі, що шляхетні вони, – до них все жадання моє (Пс.15:3) : [вірш] // Наша віра. – 1998. – Травень (№ 5). – С. 1.

551. **Духи** печерні // Шлях перемоги. – 1998. – 28 лип. – С. 8.

552. **Етнічне** закорінення української культури // Регрес і регенерація в народному мистецтві : колектив. дослідж. за матеріалами Третіх Гончарівських читань / Музей Івана Гончара ; Ін-т мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Рильського НАН України ; редкол.: О. Бріцина [та ін.]. – Київ, 1998. – С. 15–18. – ISBN 966-95114-3-7.

553. **Євген** Сверстюк: «Я народився під щасливою зіркою» / записав П. Маліш // Майбуття. – Хмельницький, 1998. – Червень (№ 11/12). – С. 6.

554. **Єрусалим** в усвідомленні поетів Українського відродження: про тих, що знову прагнули провести в життя дух Закону і Пророків // Наша віра. – 1998. – Січень (№ 1). – С. 8–9. – *Доповідь, виголошена на Міжнар. конф. в Гебрейському ун-ті в Єрусалимі.*

555. **З виступу** Євгена Сверстюка [на XV Соборі УПЦ (США)] // Наша віра. – 1998. – Листопад (№ 11). – С. 2.

556. **Загадка** Київо-Могилянської академії // Наша віра. – 1998. – Жовтень (№ 10). – С. 6.

557. **Зачарований** життям : інтелект. драма М. Руденка // Літ. Україна. – 1998. – 3 груд. – С. 9.

558. **Зачарований** життям : (презентація спогадів М. Руденка в Київ. будинку вчителя) // Свобода. – 1998. – 31 лип. – С. 10.

559. **Зона** умирання // Свобода. – 1998. – 23 жовт. – С. 11.

560. **Зустріч** на кладці : [про Б. Д. Антоненка-Давидовича] // Кур'єр Кривбасу. – 1998. – Грудень (№ 108). – С. 167–170.

561. **Зустрічі** з Аллою Горською // Терен. – Луцьк, 1998. – № 2. – С. 14–16.

562. **Іван** Котляревський сміється // Альм. Укр. Нар. Союзу. Річник 88. – Парсіпані ; Ню-Йорк, 1998. – С. 19–45.

563. **Інтерв'ю,** дане Є. Сверстюком Олександрові Скопу в Бавнд-Бруці, США, 18 жовтня 1998 року // Наша віра. – 1998. – Грудень (№ 12). – С. 1–2.

564. **Камерні** переклади : [передм. до зб. віршів Ф. Тютчева у пер. Є. Сверстюка] // Сучасність. – 1998. – № 12. – С. 39–40.

565. **Комуніст** з психологічного погляду // Визвол. шлях. – 1998. – Кн. 5. – С. 546–548.

566. **«Мені** випала повна чаша…» : на запитання відповідає президент Укр. ПЕН-центру, ред. газ. «Наша віра», лауреат Шевченків. премії письменник Є. Сверстюк / розмову провели і записали Р. Лиша і Ю. Вівташ // Час/Time. – 1998. – 11–18 груд. – С. 12.

567. **Міжнародна** конференція «Релігія і суспільство в Україні: фактори змін» [Київ, 15–16 трав. 1998 р.] // Наша віра. – 1998. – Квітень (№ 6). – С. 6.

568. **На 200-літній** ювілей української літератури : [фрагм. есею про І. Котляревського] // Наша віра. – 1998. – Грудень (№ 12). – С. 8–9.

569. **На моїм** віку : [з автобіографії] ; Засвітити людину : (розмова з Євгеном Сверстюком / інтерв'ю взяла Інга Дячук ; Лист Євгена Сверстюка Романові Корогодському з неволі ; Інтелігенція як самоусвідомлення нації : [скорочено] // Укр. мова та літ. – 1998. – Листопад (число 44). – С. 2–5.

570. **Націоналізм** сповнений любові / підгот. Ю. Огульчанський // Хрещатик. – 1998. – 14 берез. – *Про мотиви міжнац. відносин у творчості Т. Шевченка.*

571. **Остання** зона Василя Стуса // Наша віра. – 1998. – Жовтень (№ 10). – С. 3–4. – На світлинах: Зустріч в лагері: Л. Лук'яненко, Є. Сверстюк, В. Абанькін, С. Ковальов ; Євген Сверстюк в останній камері Василя Стуса.

572. **Остання** зона Василя Стуса : минуло 13 років від дня смерті поета // Літ. Україна. – 1998. – 24 верес. – С. 7.

573. **Отець** Никодим // Наша віра. – 1998. – Березень (№ 3). – С. 8. – *Передм. до нарису Б. Ширяєва «Парафія отця Никодима» з кн. «Незагасна лампада» (Москва, 1991). – Підпис: Є. С.*

574. **Письмо** политзаключенных пермского лагеря № 36 / Зиновий Антонюк, Игорь Калынец, …Евген Сверстюк [та ін.] // Листи з волі : Мирослав Маринович, Семен Глузман, Зиновій Антонюк : [збірник] / [редкол.: М. Рябчук та

ін.]. – Київ, 1999. – С. 56–57 : фотоіл. – (Бібліотека журналу «Дух і літера»). – ISBN 966-7267-63-6.

575. **Під плащем** патріотизму // День. – 1998. – 16 квіт. – С. 7. – (Репліка).

576. **«Погрітися** у променях канонічності» // Наша віра. – 1998. – Лютий (№ 2). – С. 8. – *Про матеріали, опубл. у «Православному Віснику» (1997, № 4).*

577. **Подвижник** нездоланний : [про Патріарха Мстислава] // Наша віра. – 1998. – Червень (№ 6). – С. 4 ; Липень (№ 7). – С. 5.

578. **Постать** Стуса над плином часу // Укр. мова та літ. – 1998. – Квітень (число 13). – С. 1–2 ; Віра = Faith. – 1998. – Ч. 1. – С. 13–15.

579. **Постать** Стуса над плином часу : слово про поета, мовлене з нагоди його 60-річчя у Нац. філармонії 26 січ. // Час/Time. – 1998. – 5–11 лют. – С. 10.

580. **[Про В. Стуса** : фрагмент виступу на перших Стусів. читаннях] // Слово і час. – 1998. – № 6. – С. 21–23.

581. **Проблеми** заміни основ культури // Towards a New Ukraine. – Ottawa, 1998. – Т. 2. – С. 159–168.

582. **[Промова** на зустрічі зі Збігнєвом Бжезінським] // Наша віра. – 1998. – Липень (№ 7). – С. 2–3. – *Вміщено у публ.: Чим краще об'єднання від співпраці?: зустріч зі Збігнєвом Бжезінським.*

583. **XV Собор** УПЦ США // Наша віра. – 1998. – Листопад (№ 11). – С. 1–2.

584. **Реалізм** на службі: аберація естетичних понять в ідеологічній системі // Слово і час. – 1998. – № 8. – С. 73–75. – (Дискусії).

585. **Реалізм** на службі. Аберація естетичних понять в ідеологічній системі // Філол. семінари / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – 1998. – Вип. 1. – С. 17–23.

586. **«Робити** щось справжнє можна лише на справжній основі…» : інтерв'ю з Є. Сверстюком / вів розмову Д. Стус // Шлях перемоги. – 1998. – 16 груд. – С. 6.

587. **Роздуми** після свята матері // Наша віра. – 1998. – Червень (№ 6). – С. 3.

588. **Свобода** пера под защитой имени // Зеркало недели. – 1998. – 20 июня. – С. 16. – *Про ст. О. Солженіцина «Славянская трагедия».*

589. **Слово** про Стуса на ювілейному святі // Визвол. шлях. – 1998. – Кн. 3. – С. 349–355.

590. **«Собор** у риштованні» // Наша віра. – 1998. – Вересень (№ 9). – С. 2.

591. **Тверезий** погляд // Визвол. шлях. – 1998. – Кн. 7. – С. 788–790.

592. **Тверезий** погляд : [про вибори до Верхов. Ради України] // Наша віра. – 1998. – Липень (№ 7). – С. 3.

593. **Трудівник** // Доброокий. Спогади про Івана Світличного / упоряд.: Леонід і Надія Світличні ; ред. рада: В. Шевчук (голова) [та ін.]. – Київ, 1998. – С. 177–194. – (Українська модерна література). – ISBN 966-95238-2-6.

594. **Україна** голосом Ніни Матвієнко // Наша віра. – 1998. – Квітень (№ 4). – С. 8.

595. **Що сталося** з основами культури // Свобода. – 1998. – 11 груд. (№ 24). – С. 12, 18.

596. **Я народився** під щасливою зорею / інтерв'ю вів П. Малиш // Майбуття. – Хмельницький, 1998. – № 11/12. – С. 6.

597. **«Я начал** молиться Богу» : из духовной биографии А. Довженко // Независимость. – 1998. – 15 апр. – С. 4, 13 ; 17 апр. – С. 6, 13.

598. **Return** to the «zone of death» : Perm Camp 36 // The Ukrainian weekly Sunday. – 1998. – 11 october (№ 41).

599. **The Bible** in Ukrainian Literary Interpretation // Interpretation of the Bible / Slovenska Akademija znanosti in umetnosti. – Ljubljana ; Scheffild, 1998.

600. **Член ради:** Шерех Ю. Пороги і запоріжжя : в 3 т. / Ю. Шерех ; ред. рада: Валерій Шевчук (голова, упоряд.) [та ін.] ; члени ради: Ігор Калинець, … Євген Сверстюк [та ін.] ; ред., упоряд. та авт. прим. Р. М. Корогодський. – Харків : Фоліо, 1998. – Т. 1–3. – (Українська література XX століття). – ISBN 966-03-0013-1 (т. 1). – ISBN 966-03-0014-X (т. 2). – ISBN 966-03-0015-8 (т. 3). – ISBN 966-03-0012-3.

1999

601. **На святі** надій : вибране / упоряд.: Валерія Андрієвська, Раїса Лиша ; ред. Олександер Рибалко. – Київ : Наша віра, 1999. – 781 с. – Тит. арк. парал. англ. – Зі змісту: *ПЕРЕД ВХОДОМ ДО ТУНЕЛЮ*: На моїм віку ; Перед входом до тунелю ; Останнє слово на суді ; *НА МЕЖІ ФАТАЛЬНІЙ*: Собор у риштованні ; Перебудова Вавилонської вежі (Чорнобильська притча) ; На межі фатальній ; *ДОРОГА ДО ХРАМУ*: Вступ до теми ; На святкуванні 1000-ліття хрещення Руси біля пам'ятника Володимирові Великому в Києві 5 червня 1988 року ; Залізні стовпи Вячеслава Липинського ; Дорога до Христа і лабіринти ; У руїнах Вавилонської вежі ; Патріярх Мстислав ; *ШУКАЮЧИ СТАРОГО РІЧИЩА*: Свобода слова і культура думки ; Народження української інтелігенції ; Духовні джерела української літератури ; Українська література і християнська традиція ; *ПРОФІЛІ І ЧАС*: ІВАН КОТЛЯРЕВСЬКИЙ: Іван Котляревський сміється ; ТАРАС ШЕВЧЕНКО: У дорозі до Шевченка ; На дев'яте березня ; Остання сльоза ; Шевченко непрочитаний ; Феномен Шевченка ; Рік високого сонця ; ПАВЛО ГРАБОВСЬКИЙ: Світлі вчинки – то наші мечі ; «України так і не побачу» ; ПАВЛО ТИЧИНА: Прощання з Мадонною ; ОЛЕКСАНДР ДОВЖЕНКО: Розіп'ятий праворуч ; МИКОЛА ЗЕРОВ: Гострої розпуки гострий біль ; БОРИС АНТОНЕНКО-ДАВИДОВИЧ: Вірний до кінця ; ВАСИЛЬ СИМОНЕНКО: Симоненко – ідея ; Симоненкові листи ; БОРИС МОЗОЛЕВСЬКИЙ: Етюд з калиною ; ВАСИЛЬ СТУС: Летюча зірка української літератури ; Поет про поета ; Над плином часу ; ЗІНОВІЙ КРАСІВСЬКИЙ: Добрий лицар у старому панцері ; ЯРОСЛАВ ЛЕСІВ: Співи Ярослава Лесіва ; ІВАН СВІТЛИЧНИЙ: Трудівник ; МИХАЙЛИНА КОЦЮБИНСЬКА: Слово і честь імени ; ІВАН ДЗЮБА: Іван Дзюба – талант і доля ; МИКОЛА РУДЕНКО: Зачарований життям ; МІҐЕЛЬ СЕРВАНТЕС: Вибитий із сідла ; Наш гість жаданий – Дон Кіхот ; ЙОГАНН-ВОЛЬФҐАНҐ ҐЕТЕ: Соняшний геній ; Відлуння Ґете ; АДЕЛЬБЕРТ ШАМІССО: Казка про трагедію втрати ; СТЕНДАЛЬ: Наполеонівський вершник з пером ; АНТУАН ДЕ СЕНТ ЕКЗЮПЕРІ: Людина і джерело ; ІВАН ТУРҐЄНЄВ: Шлях Турґенєва ; *МОРАЛЬНІ КОЛІЗІЇ ДОБИ*: На свято жінки ; Християнські основи демократії Скарб Великої гідности ; Привид комуніз-

му ; Повернення до «пережитків минулого» ; Віккерс на Гоголя ; ДОДАТКИ : Постанова № 2410, п. 90 Пленуму Верховного суду УРСР від 19 жовтня 1990 року ; Рецензії для слідчих ; АВТОРОВІ ПРИМІТКИ. – ISBN 966-95533-0-X. – ***Відгуки див. у № 1873, 1878, 1884, 1888, 1889, 1893, 1899, 1901, 2057, 2201.***

602. **«Базилеосе,** ти привітав першим…» : (передм. до віршів В. Стуса, присвяч. Є. Сверстюку) // Наша віра. – 1999. – Січень (№ 1). – С. 1. – Підпис: Тривайме Євген.

603. **Він проніс** через XX століття Шевченківський дух : [про Б. Антоненка-Давидовича] // Літ. Україна. – 1999. – 18 листоп. – С. 2.

604. **Віра,** Надія, Любов і їхня мати Софія // Жінка. – 1999. – Вересень (№ 9). – 1-а та 2-а с. обкл.

605. **Волинське** братство // Наша віра. – 1999. – Грудень (№ 12). – С. 6.

606. **Гоголевское** ясновиденье // Столич. новости. – 1999. – 6–13 апр. – С. 20.

607. **Громадянський** вибір // Сучасність. – 1999. – № 1. – С. 108–109.

608. **Діти** XX віку : з виступу на конф. «Катастрофа європейського єврейства в II Світовій війні», 31.08.99 // Наша віра. – 1999. – Вересень (№ 9). – С. 4.

609. **Діялоги** в редакції // Наша віра. – 1999. – Червень (№ 6). – С. 3.

610. **До 2000-ліття** Різдва Христового // Наша віра. – 1999. – Лютий (№ 2). – С. 1 ; Березень (№ 3). – С. 1 ; Квітень (№ 4). – С. 1 ; Травень (№ 5). – С. 1–2. – Підпис: Редактор, Є. С.

611. **Добігає** час тисячоліття // Наша віра. – 1999. – Грудень (№ 12). – С. 1–2.

612. **Духи** печерні : про право і обов'язок самозахисту // Літ. Україна. – 1999. – 21 берез. – С. 2 ; Шлях перемоги. – 1999. – 28 лип. – С. 8.

613. **Етнічне** закорінення української культури // Наша віра. – 1999. – Вересень (№ 9). – С. 6.

614. **Євген Сверстюк:** «Діалог – це робота душі» / розмовляв П. Дідула // Вірую. – 1999. – Жовтень (число 15/16). – С. 5. – *Про роль інтелігенції у популяризації християн. цінностей, поглибленні секулярних процесів у суспільстві та ін.*

615. **Євген Сверстюк:** «Один день без брехні – то вже революція» / інтерв'ю взяла Т. Гуреш // Укр. слово. – 1999. – 22 лип. – С. 6. – (Портрет зблизька).

616. **Євген Сверстюк:** «Письменником мене зробили тюрма і заслання» / розмовляв П. Марусенко // День. – 1999. – 21 лип. – С. 7. – (Персона).

617. **Євген Сверстюк:** про люстрацію говорить пізно… : розмова В. Цибулька з Є. Сверстюком // Політика і культура. – 1999. – 14–20 трав. – С. 38–39 : портр.

618. **Євген Сверстюк:** талант, поєднаний з високою порядністю / бліц-інтерв'ю записав В. Вербич // Луцький замок. – 1999. – 2 верес. – С. 9.

619. **Євген Сверстюк**: «Утрачено той рівень культури, який зобов'язує до сповідування вершин і плекання принципу правдивості» / інтерв'ю вела О. Лавриненко // День. – 1999. – 6 листоп. – С. 6 : фот.

620. **Євген Сверстюк**: «Християнство вимагає не осуду інших, а максималістського ставлення до себе» // Жива вода. – Дрогобич, 1999. – Жовтень

(№ 10). – С. 4. – *Запитання і відповіді, які прозвучали під час зустрічі з учасниками молодіж. Християн. з'їзду.*

621. **Євген Сверстюк:** «Я обрав дорогу вузьку» / інтерв'ю та комент. І. Дейнеки // Житомир. телеграф. – 1999. – 16 груд. – С. 1 : портр.

622. **Засвітити** гасло культури // Луцьк молодий. – 1999. – 12 серп. – С. 1. – *Побажання новоствор. газ. «Луцьк молодий».*

623. **Засів** Олени Пчілки // Наша віра. – 1999. – Червень (№ 6). – С. 9. – До 150-річчя. – *Підпис: Є. С.*

624. **Зустріч** на кладці : [про Б. Антоненка-Давидовича] // Визвол. шлях. – 1999. – Кн. 1. – С. 110–113 ; Независимость. – 1999. – 17 верес. – С. 12.

625. **Культурно**-духовні основи незалежності // Наша віра. – 1999. – Серпень (№ 8). – С. 1–2.

626. [**Листи** до Михайлини Коцюбинської, 1967–1970 років] // Укр. культура. – 1999. – № 1. – С. 28–30. – Надрук. в публ.: Коцюбинська М. Шістдесятники : епістолярне відлуння.

627. **Людина** приходить опановувати простір : [відповіді на запитання] / розмову провели і записали Р. Лиша і Ю. Вівташ // Кур'єр Кривбасу. – 1999. – Лютий (№ 110). – С. 3–10.

628. **Мутації** неопоганства // Наша віра. – 1999. – Лютий (№ 2). – С. 5.

629. **На Святвечір** народився Василь Стус // Наша віра. – 1999. – Січень (№ 1). – С. 4.

630. **НАТО** не може вчинити інакше… : думки [з приводу воєн. акції в Югославії] // День. – 1999. – 19 трав. – С. 17.

631. **Ні Юрій** Шевельов, ні Василь Барка… [не потребують Держ. премії] // Наша віра. – 1999. – Березень (№ 3). – С. 2. – *Підпис: Є. С.*

632. **Пам'ятник** совєтському танку // Луцьк молодий. – 1999. – Число 2. – С. 4. – (В роковини московського перевороту).

633. **Патріярх** Мстислав ; Письменник один під державним натиском : [про сталін. тиранію] ; Іван Кошелівець // Визвол. шлях. – 1999. – № 3. – С. 268–271 ; 332–337 ; 379–380.

634. **[Передмова** до публікації листа Мартіна Лютера Кінга-молодшого «Лист з Бірмінгемської в'язниці»] // Наша віра. – 1999. – Березень (№ 3). – С. 8.

635. **[Передмова** до фрагмента з книги Анатолія Дімарова «Прожити й розповісти»] // Наша віра. – 1999. – Червень (№ 7). – С. 9.

636. **Питання** честі та мужності : розмова з Є. Сверстюком – головою Українського ПЕН-клубу / вела розмову А. Вінницька // Наше слово. – Варшава, 1999. – 5 груд. – С. 1.

637. **Повернення** Олени Пчілки // Наша віра. – 1999. – Грудень (№ 12). – С. 7.

638. **Поганство** має стадний характер // Україна молода. – 1999. – 12 берез. – (Релігія і мораль).

639. **Потоптавши** гординю : діалог : Василь Овсієнко – Євген Сверстюк // Літ. Україна. – 1999. – 18 берез. – С. 11.

640. **Про відродження** віри і Церкви // Свобода. – 1999. – 3 верес. – С. 12.

641. **Роздуми** напередодні свята матері // Жінка. – 1999. – Травень (№ 5). – С. 2–3.

642. **Рукописи** горять. Рукописи не горять! // Наша віра. – 1999. – Червень (№ 7). – С. 3. – *Виступ на 66-му Світовому конгресі ПЕН-клюбу у Варшаві 15–20 червня 1999 р, який проходив під гаслом «Прощавай, XX століття!».*

643. **Свербіж** Геростратівський : нотатки на злобу дня у формі катехізису // День. – 1999. – 6 серп. – С. 20 : портр.

644. **Сверблячка** Геростратівська // Луцьк молодий. – 1999. – 12 серп. – С. 4. – *Відгук на публ. О. Бузини «Вурдалак Тарас Шевченко».*

645. **Слово** на зустрічі з християнською молоддю, 17.09.99 // Наша віра. – 1999. – Листопад (№ 11). – С. 2–3.

646. **Сторінка** для роздумів : [про Патріарха Алексія] // Наша віра. – 1999. – Червень (№ 6). – С. 2.

647. **100-річчя** лицаря прямої постави : [про Б. Антоненка-Давидовича] // Независимость. – 1999. – 17 сент. – С. 12.

648. **Сяє** на горі Почаївська Лавра // Наша віра. – 1999. – Вересень (№ 9). – С. 16.

649. **Україна.** Сторонній погляд // Наша віра. – 1999. – Листопад (№ 11). – С. 4.

650. **Феномен** віри / розмову вела С. Кочерга // Крим. світлиця. – 1999. – 5 листоп. – С. 5. – *Про роль релігії у розбудові укр. держави.*

651. **Феномен** Шевченко // Одноклассник. – 1999. – № 3. – С. 8–9. – (К 185-летию со дня рождения Т. Г. Шевченко). – *Напечатано в сокращении.*

652. **Християнство** вимагає не осуду інших, а максималістського ставлення до себе / запис о. М. Бучинського // Жива вода. – Дрогобич, 1999. – № 10. – С. 4.

653. **Шевченкові** метаморфози // Визвол. шлях. – 1999. – № 4. – С. 433–434. – (Наука, досліди).

654. **Шевченкові** метаморфози : учора минуло 185 років від дня народж. Т. Г. Шевченка // День. – 1999. – 10 берез. – С. 7.

655. **Шевченкові** руки // Наша віра. – 1999. – Березень (№ 3). – С. 1. – *Підпис: Є. С. – Про відтворення рук поета в скульптур. пам'ятниках.*

656. **Як я редагував** Івана Драча // Слово і час. – 1999. – № 11. – С. 77–79. – (З пам'яті літ) (Молодь 60-х).

657. **Rękopisy** płoną: Nasza pamięć historyczna… // Gazeta wyborcza. – 1999. – 18 czerwca. – S. 18.

2000

658. **Богонатхненне** оспівування любови : [вступ. слово] // Пісня пісень / переспів Андрія Криштальського. – Київ, 2000. – С. 6–7. – ISBN 96695533-1-8.

659. **Борітеся** – поборете! // Наша віра. – 2000. – Червень (№ 6). – С. 1. – *До приїзду Б. Клінтона до Києва.*

660. **В Україні** незалежність прийшла не тими дверима, освячували і приймали її не ті руки // Укр. вимір. – 2000. – С. 30–31. – *Відповіді на запитання анкети.*

661. **Вакантне** місце Андрія Сахарова // Наша віра. – 2000. – Січень (№ 1). – С. 6 : портр.

662. **Василь** Стус. 15 років. Міра присутности : [виступ на вечорі пам'яті В. Стуса в Київ. будинку вчителя, 4 верес. 2000 р.] // Укр. слово. – 2000. – 14–20 верес. – С. 1, 15 ; Наша віра. – 2000. – № 9. – С. 6–7 ; Універсум. – 2000. – № 7/10. – С. 38–39 ; Визвол. шлях. – 2000. – Кн. 9. – С. 85–89 ; *Луцьк молодий. – 2000. – 21 верес. – С. 1, 4.

663. **Великомученик** і цілитель Пантелеймон // Наша віра. – 2000. – Серпень (№ 8). – С. 6–7. – *Підпис: Є. С.*

664. **[Виступ]** // Три дні вересня вісімдесят дев'ятого : матеріали Установ. з'їзду Нар. руху України за перебудову. – Київ, 2000. – С. 106–111 : фот.

665. **Відповідь** на листи до редакції [газ. «Наша віра»] // Наша віра. – 2000. – Серпень (№ 8). – С. 2. – *Підпис: Є. С.*

666. **Гоголь** сокровенный: 11 февраля 1852 года Н. В. Гоголь сжег рукопись второго тома «Мертвых душ» // Независимость. – 2000. – 11 февр. – С. 13. – (Жизнь после жизни).

667. **Господній** дар – життя // Наша віра. – 2000. – Серпень (№ 8). – С. 7. – *Підпис: Є. С. – Про гріх самогубства.*

668. **Дата** Різдва Христового // Наша віра. – 2000. – Січень (№ 1). – С. 2.

669. **Десять** років Декларації про суверенітет України // Наша віра. – 2000. – Серпень (№ 8). – С. 1.

670. **Добігає** час тисячоліття : [есе] // Укр. слово. – 2000. – 6 січ. – С. 7.

671. **Другое** лицо православия : на вопросы «Тыгодника повшехнего» отвечает укр. православ. философ Е. Сверстюк // Рус. мысль. – 2000. – 7–13 дек. – С. 21.

672. **Євген** Сверстюк: «Нам бракує одвертості» / інтерв'ю О. Квасницької // Арка. – 2000. – Квітень. – С. 5.

673. **Євген** Сверстюк: «Поета Стуса зрадив Медведчук» : згадує колишній політв'язень, письменник Є. Сверстюк / розмову вів В. Ковальський // Хрещатик. – 2000. – 21 верес. – С. 4 : фот.

674. **Закон,** за яким живемо тисячу літ : (з виступу на святковій Академії в Миколаєві з нагоди 2000-ліття Різдва Христового) // Наша віра. – 2000. – Вересень (№ 9). – С. 3.

675. **Із виступів** на урочистій частині Собору [УАПЦ] // Наша віра. – 2000. – Жовтень (№ 10). – С. 7.

676. **Камінь** наріжний нашої історії : [доп. на Міжнар. наук. конф. «Україна у 2000 році: християнські святі і свята в духовному житті українців», Краків, 16–17 жовт. 2000 р.] // Наша віра. – 2000. – Листопад (№ 11). – С. 5, 14.

677. **Колективний** гріх чи особиста відповідальність кожного? : [інтерв'ю з Є. Сверстюком] / розмову провела Леся Вороніна // Універсум. – 2000. – Ч. 11/12. – С. 44–47. – (Суспільство).

678. **Країна,** яка не знала неволі // Стоголосник. – Київ, 2000. – Число 3/4 : Присвячено Норвегії. – С. 7–10.

679. **Культурна** присутність Юрія Луцького // Сучасність. – 2000. – № 9. – С. 138–140.

680. **Ліні** Костенко // Наша віра. – 2000. – Квітень (№ 5). – С. 12 ; Независимость. – 2000. – 17 марта. – С. 3. – *У тексті вірш «Ох, Пані, все розвіяв час!», присвячений Л. Костенко.*

681. **Микола** Добрий [М. Лукаш] // Наша віра. – 2000. – Січень (№ 1). – С. 10–11.

682. **На переломі** тисячоліть // Зарубіж. літ. – 2000. – Число 1. – С. 4.

683. **На порозі** тисячоліть // Уряд. кур'єр. – 2000. – 19 лют. – С. 4–5 : портр.

684. **«Наш** Тарас не умер, а только притворился мертвым», – говорит народная легенда / разговор с Е. Сверстюком записала О. Унгурян // Независимость. – 2000. – 10 марта. – С. 4, 13. – *Про глибинну суть поезії Т. Шевченка.*

685. **Не убий** // Самост. Україна. – 2000. – 27 черв. – С. 7. – *Погляд Є. Сверстюка на львів. події – убивство композитора І. Білозіра.*

686. **Одвічний** сценарій…: Євген Сверстюк про Василя Стуса : бесіда з Є. Сверстюком / записала Л. Воронина // Укр. слово. – 2000. – 26 жовт.-1 листоп. – С. 1, 6.

687. **Панас** Заливаха – мить на Чумацькому шляху // Укр. культура. – 2000. – № 11/12. – С. 24–25.

688. **[Передмова]** // Сугоняко О. Україна: повернення до себе / Олександр Сугоняко. – Київ, 2000. – С. 3–6. – ISBN 966-7305-29-5.

689. **Переживання** свята і почуття святости // Наша віра. – 2000. – Лютий (№ 1). – С. 1–2.

690. **«Полюбімо** один одного, щоб однодумно…» // Наша віра. – 2000. – Листопад (№ 11). – С. 1, 3. – *Про реліг. ситуацію в Україні.*

691. **Прапор** має силу тоді, коли його несуть : [про перепоховання В. Стуса, Ю. Литвина, О. Тихого] // Слово і час. – 2000. – № 1. – С. 13.

692. **Прапор** має силу тоді, коли його несуть : [вечір пам'яті з нагоди 10-річчя перепоховання В. Стуса, Ю. Литвина, О. Тихого] // Дзвін. – 2000. – № 5/6. – С. 119–120. – *Вміщено в публ.: Пам'яті Олекси Тихого, Юрія Литвина і Василя Стуса.*

693. **Продовження** старих ігор – це затяжний інфантилізм // День. – 2000. – 19 серп. – С. 6. – *Про досвід дев'яти років, прожитих укр. суспільством у нових іст. умовах.*

694. **Прощання** з століттям: що у Вашому розумінні є кінець XX ст. й початок третього тисячоліття для України? : на запитання «Укр. культури» відповідають: П. Загребельний, Є. Сверстюк, В. Шевчук та ін. // Укр. культура. – 2000. – № 1. – С. 3–4.

695. **Роздуми** Страсного тижня // День. – 2000. – 29 квіт. – С. 2.

696. **Свобода** слова і збереження обличчя // Уряд. кур'єр. – 2000. – 8 лип. – С. 11.

697. **[Спогади** про С. Я. Мамчура] // Наша віра. – 2000. – Вересень (№ 9). – С. 8.

698. **Сто** українців // Укр. слово. – 2000. – 2–8 берез. – С. 6. – *Відгук на ст. О. Кучерука «Сто українців усіх часів», надрук. у газ. «Укр. слово».*

699. **Тінь** калини: «У світлі нинішніх подій бачимо, що не змінилося нічого…» : інтерв'ю Є. Сверстюка з нагоди 30 р. від дня загибелі худож.

А. Горської / записала Н. Тисячна // Укр. слово. – 2000. – 14–20 груд. – С. 16. – (Епоха і особистість).

700. **Треба** боротись за інтереси народу : звернення до громадян України / підписали: Андрухович Юрій, Гаврилюк Іван, … Сверстюк Євген [та ін.] // Укр. слово. – 2000. – 7–13 груд. (число 49). – С. 3. – (На захист уряду Ющенка).

701. **Українське** коріння російської релігійної філософії // Наша віра. – 2000. – Липень (№ 7). – С. 3–4.

702. **Философия** милосердия : (на вопросы отвечает обществ. деятель, писатель Е. Сверстюк) / беседовал Т. Махринский // Столич. новости. – 2000. – 7–13 марта. – С. 5.

703. **Хто з вас** читав Біблію? // Наша віра. – 2000. – Жовтень (№ 10). – С. 12. – *Підпис: Є. С.*

704. **Чекання** Великодня // Независимость. – 2000. – 28 апр. – С. 3.

705. **«Ядро** духовної аристократії завжди в опозиції» : інтерв'ю з Є. Сверстюком / вела Л. Тарнашинська // Діалоги в універсумі : ексклюз. інтерв'ю з відомими вченими, політиками, письменниками і журналістами. – Львів, 2000. – С. 47–55 : портр. – (Громадянське суспільство).

706. **Inna** twarz prawosławia / z Jewhenem Swerstiukiem rozmawia Leszek Wołosiuk // Tygodnyk powszechny. – 2000. – 19 pazdzernika. – S. 18.

707. **Wybieraliśmy** Życie… : rozmova z Jewhenem Swerstiukiem // Berdychowska B. Bunt pokolenia : rozmowy z intelektualistami ukrainskimi / B. Berdychowska, O. Hnatiuk. – Lublin, 2000. – S. 27–77.

2001

708. **Білий** вітрильник надії – супроти вітру : [про приїзд Папи Івана Павла II в Україну] // Наша віра. – 2001. – Липень (№ 7). – С. 5 ; *Луцьк молодий. – 2001. – 23 серп. – С. 5.

709. **«В університеті** імені Івана Франка духу Франка, по суті, не було...» : інтерв'ю з Є. Сверстюком / інтерв'ю взяв Ярослав Грицак // Україна модерна. – 2001. – Число 6. – С. 99–110. – (Усна історія).

710. **Василь** Стус. 15 років. Міра присутності : із виступу на вечорі пам'яті Василя Стуса в Київ. будинку вчителя 4 верес. 2000 р. // Дивослово. – 2001. – № 1. – С. 54–55 : фот.

711. **Великий** іспит історії : [про усунення комуно-олігархами уряду В. Ющенка] // Наша віра. – 2001. – Травень (№ 5). – С. 3–4 ; Віра. – 2001. – Число 3. – С. 2–3. – З газ. «Наша віра», ч. 5.

712. **Вибух** 11 вересня [у США] // Наша віра. – 2001. – Жовтень (№ 10). – С. 1–2.

713. **Від Євгена** Сверстюка : [листи до З. Ґеник-Березовської, Київ, 1967–1970 рр.] // Коцюбинська М. Зафіксоване і нетлінне : роздуми про епістолярну творчість / Михайлина Коцюбинська. – Київ, 2001. – С. 254–262. – ISBN 966-7888-14-2.

714. **Відійшов** Віктор Астаф'єв // Наша віра. – 2001. – Грудень (№ 2). – С. 16. – *Підпис Є. С.*

715. **Відкритий** лист від Українського ПЕН-центру до Президента України з приводу захисту українських громадян // Голос України. – 2001. – 15 жовт. – С. 6 ; Укр. вісті. – 2001. – 13 жовт. – С. 1

716. [**Відповіді** на запитання редакції «Дивослово» про В. Стуса] // Дивослово. – 2001. – № 1. – С. 55–57.

717. **Відповіді** редактора на запитання братчиків [щодо місії Православної церкви] // Наша віра. – 2001. – Серпень (№ 8). – С. 3, 8.

718. **Дата** незалежності України // Наша віра. – 2001. – Серпень (№ 8). – С. 1. – *Підпис Є. С.*

719. **25.XI – День** пам'яті [голодомору] в Росії воліють не згадувати // Наша віра. – 2001. – Грудень (№ 12). – С. 7. – *Підпис: Є. С.*

720. **Друге** народження // Укр. культура. – 2001. – № 4/5. – С. 3.

721. **Друге** повернення Св. Андрія до Київа // Наша віра. – 2001. – Жовтень (№ 10). – С. 2.

722. **Дух** і віра в житті України : виступ на відкритті III Всесвіт. форуму українців, не допущений держадмін. // Наша віра. – 2001. – Вересень (№ 9). – С. 3, 5 ; Визвол. шлях. – 2001. – № 9. – С. 19–23.

723. **Духовний** і моральний стрижень виховання особи // Наша віра. – 2001. – Січень (№ 1). – С. 4.

724. **Евген** Сверстюк: «Когда наша зона взбунтовалась, майор по режиму съел гнилую селедку целиком, облизнулся и сказал: "Оч-чень хорошая селедочка!" : знаменитый укр. шестидесятник находился «под колпаком» советских спецслужб 30 лет / интервью с Е. Сверстюком вела О. Унгурян // Факты. – 2001. – 24 апр. – С. 5–6 : фот. – (Человек среди людей).

725. **Євген** Сверстюк: Від насильства – до порозуміння : [інтерв'ю Є. Сверстюка після одержання премії ЮНЕСКО] / записав Т. Марусик // Дзеркало тижня. – 2001. – 13 січ. – С. 14.

726. **Євген** Сверстюк: «Він не боявся…» : [спогади про духов. побратима М. Брайчевського] / записала О. Сущенко // Вечір. Київ. – 2001. – 4 груд. – С. 6 : портр. – (Незабутні).

727. **Євген** Сверстюк: «Ми могли реально заявити про українську культуру, яка сидить у в'язниці» / розмову вів А. Криштальський // Волинь. – 2001. – 20 січ. (№ 7). – С. 2. – *Про отримання Є. Сверстюком почесної нагороди – премії ЮНЕСКО імені Корнеліу Копосу за міжетніч. і міжконфес. толерантність у творчості.*

728. **Євген** Сверстюк: «Ядро духовної аристократії завжди в опозиції» : розмова Є. Сверстюка з Л. Тарнашинською // Тарнашинська Л. Закон піраміди : діалоги про літ. та соціокульт. клімат довкола неї / Л. Тарнашинська. – Київ, 2001. – С. 34–41.

729. **Закриття** Чорнобиля // Наша віра. – 2001. – Січень (№ 1). – С. 3.

730. **Застереження** пророків : [щодо дотримання заповідей «Не вбивай» і «Не свідчи неправдиво»] // Наша віра. – 2001. – Грудень (№ 12). – С. 3.

731. **Заява** правозахисників з приводу референдуму 16.04.2000 р. і виборчих технологій / підписали: Микола Горбаль, Опанас Заливаха, … Євген Сверстюк [та ін.] ; Телеграма Президенту Республіки Ічкерія Аслану Масхадову [з

приводу збройної агресії Росії в Чечні] / підписали: Микола Горбаль, Мустафа Джемілев, … Євген Сверстюк [та ін.] ; Звернення до громадян України [07.12.2000] / підписали: Андрухович Юрій, Гаврилюк Іван, … Сверстюк Євген [та ін.] // Горбаль М. 1 із 60 : спогади на тлі ювіл. року / Микола Горбаль. – Київ, 2001. – С. 153–154 ; 174 ; 366–368. – ISBN 966-631-721-4.

732. **І прости** нам… // Наша віра. – 2001. – Червень (№ 6). – С. 6. – *Про доброту і відповідальність людини.*

733. **Іван** Дзюба очима шістдесятників // Слово і час. – 2001. – № 7. – С. 11–12.

734. **Іван** Михайлович Дзюба // Сучасність. – 2001. – № 7/8. – С. 118–119.

735. **Із гармати** – по горобцях // День. – 2001. – 16 лют. – С. 9. – *Відповідь на запитання газ. «День» стосовно прямих аналогій деяких телеканалів щодо сил опозиції і нацистів.*

736. **Ім'я** зігріває душу : штрихи до портр. М. Коцюбинської // Літ. Україна. – 2001. – 27 груд. – С. 7.

737. **«Їм промовляти** душа моя буде» : [про Лесю Українку] // Філол. студії. – 2001. – № 1. – С. 4–9.

738. **Камінь** наріжний для XXI століття // Зарубіж. літ. – 2001. – Січень (число 1). – С. 1.

739. **Києво-Печерська** лавра. 950 літ // Наша віра. – 2001. – Вересень (№ 9). – С. 1–2.

740. **Леоніде** Даниловичу, Ви повинні піти! / Є. Сверстюк, В. Овсієнко, П. Заливаха та ін. // Укр. слово. – 2001. – 8–14 лют. – С. 2.

741. **Лице** людини перед лицем терору // Матеріали Міжнародного конгресу політичних в'язнів комуністичних режимів, Київ, 7–8 листоп. 1995 р. / Всеукр. т-во політ. в'язнів і репресованих ; упоряд.-ред.: Галина Дідківська, Олена Лук'янчук. – Київ, 2001. – С. 57–68 ; фото [Є. Сверстюка] : с. 107. – ISBN 966-7173-22-4.

742. **Майже** вся Україна вітає Михайлину Коцюбинську з днем народження (сімдесятим) // Наша віра. – 2001. – Грудень (№ 12). – С. 14.

743. **Майстер** досліджувати правду : [про І. Кошелівця] // Сучасність. – 2001. – № 4. – С. 107–112. – (Літературознавство).

744. **Михайло** Юліанович Брайчевський, 6.IX.1924 – 23.X.2001 // Наша віра. – 2001. – Листопад (№ 11). – С. 16. – *Підпис: Надгробне слово Є. С.*

745. **На моїм** віку ; Перед входом до тунелю ; Собор у риштованні : (розділи з книги) ; Шістдесятники і Захід // Українське слово : хрестоматія укр. літ. та літ. критики XX ст. : навч. посіб. У 4 кн. Кн. 4. Культурно-історична епоха модернізму. Пізній модернізм (1961–1991). Постмодерна література дев'яностих років / упоряд., фах. редагування та біобібліогр. довідки проф. Василя Яременка. – Вид. 3-є, змін., доопрац., допов. – Київ, 2001. – С. 244–271. – ISBN 966-7173-22-4. – ISBN 966-7173-03-8 (т. 4).

746. **«Наш Ар'є»** : інтерв'ю з Є. Сверстюком [про політв'язня Ар'є (Юрія) Вудку] / передм. Володимира Любченка // Єгупець = Егупец : худож.-публіцист. альм. Ін-ту юдаїки. – Київ, 2001. – № 9. – С. 353–360. – ISBN 966-7273-22-9.

747. **«Не туди** б'єш, Іване!» // День. – 2001. – 7 берез. – С. 21. – *Відповідь на ст. Олеся Донія «Смерть шістдесятницва» («Дзеркало тижня». 2001. 10 лют.)*

748. **Один** з покоління : з виступу у Варшаві на презентації кн. «Бунт покоління» : розмови з укр. інтелектуалістами // Літ. Україна. – 2001. – 5 квіт. – С. 3.

749. **Паломництво** Папи в Україну // Україна. – 2001. – № 7/8. – С. 40–43 : іл.

750. **Пам'яти** Юрія Остаповича Луцького // Наша віра. – 2001. – Грудень (№ 12). – С. 16. – *Підпис: Від Українського ПЕН-клубу – Є. С.*

751. **Перед** входом до тунелю // Волинь моя : журн. Міжнар. громад. обня «Волинське братство». – Київ, 2001. – Вип. 1. – С. 151–160.

752. **Післямова** ; Документ № 8 : Витяг із статті Євгена Сверстюка. Василь Стус. 15 років. Міра присутності // Чобіт Д. Нарцис : штрихи до політ. портр. В. Медведчука / Д. Чобіт. – 2-е вид., випр. і допов. – Київ ; Броди, 2001. – С. 101–107, 122.

753. **Правописна** гарячка : [про необхідність повернення до «харківського» правопису] // Наша віра. – 2001. – Лютий (№ 2). – С. 9.

754. **Про дурість** // Літ. Україна. – 2001. – 16 серп. – С. 7 : портр. – *Філос. роздуми, навіяні міжнар. зібранням письменників під гаслом «Література проти глупоти» (Лагота-2001, 17–21 черв.).*

755. **[Про Папу** Івана Павла II] // День. – 2001. – 27 черв. – С. 4. – (Думки). – Вміщено в публ.: Час дивитися в небо.

756. **Початок** 2001 – мовою християн // Зарубіж. літ. – 2001. – Квітень (№ 14). – С. 1–2.

757. **Релігія** в зоні посткомунізму // Наша віра. – 2001. – Травень (№ 5). – С. 2 ; Розбудова держави. – 2001. – № 1/6. – С. 62–65. – *Ст. написано на основі виступу авт. в Ін-ті слов'ян. студій у Парижі, 3 квіт. 2001 р.*

758. **Референдум** про незалежність // Наша віра. – 2001. – Грудень (№ 12). – С. 1–2. – *Підпис: Є. С.*

759. **Своя** міра правди : [відгук на кн. І. Гнатюка «Стежки-дороги»] // Сучасність. – 2001. – № 5. – С. 99–104. – (Критика). – ***Відгук див. у № 1911.***

760. **Святий** писав Сталіну // Наша віра. – 2001. – Грудень (№ 12). – С. 5. – *Підпис: Є. С.*

761. **Сміх** лікує : [передмова] // Шпилька О. І сміх, і горе за синім морем : [зб. гуморист. оповідань і фейлетонів] / Олесь Шпилька ; відп. ред. Валерія Андрієвська. – Київ, 2001. – С. 5–12. – ISBN 966-7332-51-9.

762. **Собор** у риштованні : [уривок] // Олесь Гончар : хрестомат. зб. : прогр. тексти, іл., пояснення, завдання, тести / авт.-упоряд.: Олена Луцишин. – [Київ], 2001. – С. 67–68.

763. **Собор** у риштованні : [уривок] // Україна. – 2001. – № 9. – С. 8–9.

764. **Талант** і доля : [до 70-річчя від дня народж. укр. літ. критика, акад. І. М. Дзюби] // Уряд. кур'єр. – 2001. – 26 лип. – С. 5.

765. **Творення** Помісної Церкви // Наша віра. – 2001. – Лютий (№ 2). – С. 1.

766. **III [Всесвітній]** форум [українців], Київ, 18–20 серпня // Наша віра. – 2001. – Жовтень (№ 10). – С. 3.

767. **Трудівник** : [про письменника І. Світличного] // Уряд. кур'єр. – 2001. – 22 серп. – С. 15.

768. **У.Б.Н.** – холодний душ в обличчя : [про муз. драму Г. Тельнюк «У.Б.Н.»] // Наша віра. – 2001. – Червень (№ 6). – С. 11.

769. **Україна** в червні : [про антихристиян. характер політики РПЦ] // Наша віра. – 2001. – Червень (№ 6). – С. 7.

770. **Християнин** іде попереду // Наша віра. – 2001. – Березень (№ 3). – С. 4. – *Пастир має бути не тільки священнослужителем, але й стратегом, оборонцем і наставником.*

771. **Церква,** яку ми обираємо : розмова з Є. Сверстюком / вела розмову [та авт. передм.] І. Тесленко // Україна молода. – 2001. – 28 листоп. – С. 5.

772. **Чекання** Великодня // Наша віра. – 2001. – Квітень (№ 4). – С. 4.

773. **Myszy** i ludzie : rozmowa z Jewhenem Swerstiukiem, prezesem ukraińskiego PEN-Clubu // Tygodnik powszechny. – 2001. – 8 lipca. – S. 19.

774. **La fede** e il gulag / [розмовляв] F.S. // Il Regno. – [Bologna], 2001. – № 8. – P. 225–226.

2002

775. **А небо** весніє… // Наша віра. – 2002. – Березень (№ 3). – С. 2. – *Підпис: Є. С.*

776. **Абсолютний** слух до правди вирізнив людину великої культури – Юрія Шевельова / фото І. Яїцького // Літ. Україна. – 2002. – 23 трав. – С. 3 : фот. [Ю. Шевельов та І. Шевченко (США) під час роботи Конгресу міжнар. Асоціації україністів у Києві в серпні 1990 р.]

777. **Авторитет** Церкви : [про спокуси прагматизму] // Наша віра. – 2002. – Квітень (№ 4). – С. 5.

778. **Без гріха** // Наша віра. – 2002. – Червень (№ 6). – С. 13. – *Про відповідальність кожного народу, який хоче інтегруватись в Європу, за свої помилки в минулому.*

779. **Большевизм.** Терор. Війна // Зона. – 2002. – № 16. – С. 51–65. – (Минувшина – сьогодення).

780. **В обороні** правди / Є. Сверстюк, І. Дзюба, М. Коцюбинська [та ін.] // Наша віра. – 2002. – Липень (№ 7). – С. 3. – *Про стривоженість громадськості України з приводу створення укр.-рос. коміс. по узгодженню питань висвітлення історії України.*

781. **[Відповіді** на запитання редакції] // Слово і час. – 2002. – № 9. – С. 73–76. – (Автопортрет).

782. **Віра** гори ворушить // Наша віра. – 2002. – Жовтень (№ 10). – С. 16. – *Підпис: Є. С.*

783. **Вождь** чи господар : [про роль особи, зокрема В. Ющенка, в сучас. політ. житті] // Наша віра. – 2002. – Січень (№ 1). – С. 3–6.

784. **Гоголь** і Шевченко: рік високого сонця в Україні // Наша віра. – 2002. – Березень (№ 3). – С. 6–7.

785. **Гоголь.** 150 років безсмертя // Дзеркало тижня. – 2002. – 6–12 квіт. (№ 13). – С. 20.

786. **2002 рік** добігає кінця // Наша віра. – 2002. – Грудень (№ 12). – С. 1.

787. **Державний** терор : [з історії СРСР] // Уряд. кур’єр. – 2002. – 21 листоп. (№ 217). – С. 18.

788. **Дзвони** сумління : виступ Є. Сверстюка на церемонії нагородження премією фундації ім. Івана Багряного // Наша віра. – 2002. – Липень (№ 7). – С. 7.

789. **Дзвони** сумління б'ють // Укр. слово. – 2002. – 20–26 черв. – С. 15. – *Текст виступу Є. Сверстюка на церемонії нагородження премією Фундації ім. Івана Багряного*.

790. **Діла** людини і сама людина мають бути порядними : за матеріалами преси : [про В. Ющенка] // Наша віра. – 2002. – Лютий (№ 2). – С. 3. – *Підпис: Є. С.*

791. **Дякуємо** за відгук : [В. Хоменко про перевид. антол. Ю. Лавріненка «Розстріляне відродження» у вид-ві «Смолоскип»] / Євген Сверстюк, Андрій Лівень // Літ. Україна. – 2002. – 3 жовт. – С. 7.

792. ***Євген Сверстюк:** Гідність, честь, відповідальність : [про політ.-екон. ситуацію в Україні: бесіда з президентом Укр. ПЕН-клубу] / записав В. Вербич // Луцький замок. – 2002. – 29 серп. (№ 36). – С. 9.

793. **Євген Сверстюк:** «Гоголь любив Україну, але не до загину» : інтерв'ю з Є. Сверстюком / розмову вела Катерина Дяченко // Патріот України. – 2002. – 21–27 берез. (№ 12). – С. 4. – (Наші інтерв'ю).

794. **Євген Сверстюк** // Слово і час. – 2002. – № 9. – С. 73–76 : фотопортр. – (Автопортрет). – *Є. Сверстюк відповідає на запитання анкети журн. «Слово і час».*

795. **З віддалі** 30 років : [нац. опір 1960-х років] // Наша віра. – 2002. – Січень (№ 1). – С. 3. – *Підпис: Є. С.*

796. **З приводу** процесу над Погружальським // Одержимість : інтерв'ю Юрія Зайцева з Ігорем Калинцем / Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича ; ред. Юрій Зайцев. – Львів, 2002. – С. 98–106. – (Усна історія України XX ст. ; № 2). – ISBN 966-02-280-58.

797. **Заїдемо до** Гоголя : інтерв'ю з Є. Сверстюком / розмову вела Людмила Коханець // Голос України. – 2002. – 17 жовт. – С. 20–21. – (Орфеї і корифеї) (Культура).

798. **Заручники** // Наша віра. – 2002. – Листопад (№ 11). – С. 1, 3. – *Роздуми про ін-т заручництва, який існував ще з біблейських часів, та про випадок у Театр. центрі Москви 26 жовт. 2002 р., коли було застосовано отруйний газ проти громадян.*

799. ***Застереження** пророків: религиоз. и филос. проблемы Холокоста // Вісн. «Ткума». – Груд. 2001-січ. 2002. – С. 9. – *Твір, надісланий Є. Сверстюком на адресу конф. «Проблеми Голокосту в Україні».*

800. ***[Інтерв'ю** з Є. Сверстюком] // Наша Україна. – 2002. – Квітень (№ 10). – С. 3. – *Надрук. в ст. І. Гайвановича «Церква і політика: рівняння з двома невідомими».*

801. **Каїн** і обличчя Христа // Наша віра. – 2002. – Червень (№ 6). – С. 7 ; Липень (№ 7). – С. 5 ; Серп.-верес. (№ 8/9). – С. 6. – *Продовж. під назвою: Учений з обличчям Христа. – Про репрес. математика акад. М. Кравчука.*

802. **Крутять** піар // Наша віра. – 2002. – Квітень (№ 4). – С. 4.

803. **«Кучму** геть!» Що це значить? // Наша віра. – 2002. – Жовтень (№ 10). – С. 4.

804. **Лемки** на мапі України // Наша віра. – 2002. – Червень (№ 6). – С. 2. – *Виступ на Міжнар. конгр. Світ. федерації укр. лемків. об'єднань (18–19 трав. 2002 р.).*

805. **Мудрість** серця : виступ 16 січ. на з'їзді блоку В. Ющенка // Наша віра. – 2002. – Лютий (№ 2). – С. 2.

806. **«Наша** віра» – не офіційний орган // Наша віра. – 2002. – Лютий (№ 2). – С. 16.

807. **Нічого** нейтрального тоді не було // Дух і Літера. – Київ, 2002. – № 9/10. – С. 164–186.

808. **Нова** книга, яка пролежала в рукописі півтора століття : [про кн. П. Юркевича «Історія філософії права»] // Наша віра. – 2002. – Лютий (№ 2). – С. 15. – *Підпис: Є. С.*

809. **Ой роде** наш красний // Наша віра. – 2002. – Грудень (№ 12). – С. 16. – *Присвяч. концерту Н. Матвієнко, який відбувся 4 груд. 2002 р. у Національній філармонії України.*

810. **Опозиція** Віктора Ющенка // Наша віра. – 2002. – Листопад (№ 11). – С. 3.

811. **«Отечественна»** // Наша віра. – 2002. – Червень (№ 6). – С. 3. – *Про кн. Ф. Пігідо-Правобережного «Велика Вітчизняна війна».*

812. **Підняти** чисту хоругву // Наша віра. – 2002. – Жовтень (№ 10). – С. 2 : фот. – *Про Патріярха УАПЦ Димитрія.*

813. ***Повнота** часу Юрія Шевельова // Свобода. – 2002. – 13 груд. – С. 13.

814. **Погром?** Синагоги? Книгарні? Аптеки? // Наша віра. – 2002. – Травень (№ 5). – С. 16. – *Підпис: Є. С.*

815. **[Про газету** «Наша віра»] // Літ. Україна. – 2002. – 3 січ. – С. 6. – Вміщено у публ.: Косовська М. Камо грядеши, українське письменство?

816. **Про етику** і розум журналіста // Наша віра. – 2002. – Лютий (№ 2). – С. 2. – *Підпис: Є. С.*

817. **Про «Розстріляне** відродження» : (сучас. рефлексії) : [післямова] // Лавріненко Ю. Розстріляне відродження : антологія, 1917–1933 : поезія – проза – драма – есей / Ю. Лавріненко. – Київ, 2002. – С. 968–973.

818. **Про свободу** преси : [роздуми] // Наша віра. – 2002. – Червень (№ 6). – С. 6.

819. **Революція** духовна // Наша віра. – 2002. – Травень (№ 5). – С. 1–2. – *Підпис: Є. С.*

820. **Різдво** – свято людської надії // Укр. думка. – 2002. – Число 1. – С. 5.

821. **Розгойдані** дзвони пам'яті і тривоги // Наша віра. – 2002. – Грудень (№ 12). – С. 1–2. – *Про Голодомор 1933 р.*

822. **Розлад** національного мислення // Наша віра. – 2002. – Липень (№ 7). – С. 7.

823. **«Скурвитись»** – дієслово неперехідне // Літ. Україна. – 2002. – 3 жовт. – С. 7. – *Роздуми про долі поетів-шістдесятників, які, на відміну від інших митців, не зрадили своїм життєвим принципам та обрали тернистий шлях.*

824. ***Слово** Євгена Сверстюка // Львів. газ. – 2002. – 1 листоп. (№ 35). – С. 4.

825. **[Спогади** про В. Стуса] // Нецензурний Стус : кн. у 2-х ч. / упоряд. Богдана Підгорного. – Тернопіль, 2002. – Ч. 1. – С. 278–298. – ISBN 966-562-712-0.

826. **Спогади** про Зерових // Наша віра. – 2002. – Листопад (№ 11). – С. 7.

827. **150 років** безсмертя : [про М. Гоголя] // Наша віра. – 2002. – Березень (№ 3). – С. 7. – *Без підпису.*

828. **«У нашій** квартирі влаштували дев'ятигодинний обшук» : інтерв'ю Є. Сверстюка / вів В. Хрущак // Експрес. – 2002. – 17–24 січ. – С. 21 : портр.

829. **УПА** – 60 років // Наша віра. – 2002. – Жовтень (№ 10). – С. 12.

830. **Фільм** Бі-Бі-Сі про владу України // Наша віра. – 2002. – Квітень (№ 4). – С. 3.

831. **Шевченко** і Гоголь // Літ. Україна. – 2002. – 16 трав. – С. 2.

832. **Що показали** вибори? // Наша віра. – 2002. – Квітень (№ 4). – С. 4. – *Підпис: Є. С.*

833. **Юрій** Бойко // Наша віра. – 2002. – Березень (№ 3). – С. 3. – *Під пис: Є. С.*

834. **Юрій** Шевельов // Наша віра. – 2002. – Травень (№ 5). – С. 8–9.

835. **Якби** покласти квіти : [про проект культ. Центру в Бабиному Яру] // Дзеркало тижня. – 2002. – 14 груд. (№ 48). – С. 17 : фот.

836. **Який** Бог у депутата? // Наша віра. – 2002. – Березень (№ 3). – С. 1–2.

837. **Рец.**: Драматичні спогади галичанки // Наша віра. – 2002. – Травень (№ 5). – С. 4–5. – Рец. на кн.: Крушельницька Л. І. Рубали ліс : (спогади галичанки) / Л. І. Крушельницька ; НАН України, Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника. – Львів, 2001. – 262 с.

838. **Член ради:** Корогодський Р. І дороги. І правди. І життя / Роман Корогодський ; редрада: Валерій Шевчук (голова, упоряд.) [та ін.] ; члени ради: Юрій Андрухович, … Євген Сверстюк [та ін.]. – Київ : Гелікон, 2002. – 365 с. : іл. – (Українська модерна література). – ISBN 966-7916-05-7.

839. **Член ради:** Корогодський Р. У пошуках внутрішньої людини : [І дороги, і правди, і життя] / редрада: Валерій Шевчук (голова, упоряд.) [та ін.] ; члени ради: Юрій Андрухович, … Євген Сверстюк [та ін.]. – Київ : Гелікон, 2002. – 197 с. : іл. – (Українська модерна література). – ISBN 966-7916-02-2.

2003

840. **Біблія** не є однією з книг: це книга книг // Наша віра. – 2003. – Березень (№ 3). – С. 13. – (Наука правди).

841. **Біль** України : [Голодомор 1933 р.] // Громадян. позиція. – 2003. – Грудень (№ 7). – С. 1. – *Вміщено у вкладці до газ. «Наша віра», № 12.*

842. ***Великі** злочини паралізують розум // Громада [Угорщина]. – 2003. – Листоп.-груд. (№ 6). – С. 13.

843. **Виступ** Євгена Сверстюка перед учасниками СКУ [Світового Конгресу Українців] 22.08.2003 // Наша віра. – 2003. – Жовтень (№ 10). – С. 1.

844. **[Виступ** на «круглому столі» 20–21 березня 1999 р.] // Універсум. – 2003. – № 11/12. – С. 31–32 : фот. – (Наш архів). – *Вміщено в публ.: Українське суспільство: перед новим президентом.*

845. **Відкритий** лист до редакції «Літературної України» : [відгук на ст. О. Полторацького «Ким опікуються деякі “гуманісти”» в «Літ. Україні» від 16 лип. 1968 р.] / Іван Дзюба, Євген Сверстюк, Михайлина Коцюбинська [та ін.] // Чорновіл В. Твори. В 10-ти т. Т. 2. Правосуддя чи рецидиви терору? Лихо з розуму (портрети двадцяти «Злочинців»). Документи та матеріали 1966–1968 рр. / Вячеслав Чорновіл ; Міжнар. благод. фонд В. Чорновола ; упоряд. та комент. Валентини Чорновіл ; редкол.: Атена Пашко (голова) [та ін.]. – Київ, 2003. – С. 814–817. – ISBN 966-7332-87-X. – ISBN 966-7332-99-3 (т. 2).

846. **Відкритий** лист Євгена Сверстюка : [про розкол в УАПЦ] // Наша віра. – 2003. – Серпень (№ 8). – С. 3. – (Проблеми Церкви).

847. **Відкритий** лист української інтелігенції з приводу загрозливих тенденцій «Року України в Росії» та «Року Росії в Україні» : Президентові України Кучмі Л. Д., Голові Верховної Ради України Литвину В. М., Прем'єр-міністру України Януковичу В. Ф. / Ю. Андрухович, С. Білокінь, … Є. Сверстюк [та ін.] // Універсум. – 2003. – № 1/2. – С. 21. – (Суспільство).

848. **Вітання** [укр. поетесі Є. Лещук у день 75-річчя] // Наша віра. – 2003. – Вересень (№ 9). – С. 11. – (Культура).

849. **Де трава** не росте // Терен. – Луцьк, 2003. – Число 4. – С. 8–13. – (Гострий кут) ; Громадян. позиція. – 2003. – Листопад (№ 6). – С. 2–3. – *До 70-річчя Голодомору 1932–1933 рр. – Вміщено у вкладці до газ. «Наша віра», № 11. – Полеміка з приводу монографії І. Дзюби «Пастка. 30 років зі Сталіним. 50 років без Сталіна».*

850. ***Два підходи** // Укр. самвидав : інформ. бюл. музею-архіву укр. самвидаву МБФ «Смолоскип». – 2003. – Червень (№ 2/3). – С. 1.

851. **Донецький** піяр // Громадян. позиція. – 2003. – Листопад (№ 6). – С. 1. – *Підпис: Є. С. – Вміщено у вкладці до газ. «Наша віра», № 11. – Про з’їзд партії «Наша Україна» у Донецьку.*

852. **Духовна** криза людини // Громадян. позиція. – 2003. – Листопад (№ 6). – С. 1. – (Виступи на парламентських слуханнях). – *Вміщено у вкладці до газ. «Наша віра», № 11 ;* *Форум націй. – 2003. – № 12/19. – С. 5.

853. **Експедиція в тайгу** // Вечір. Київ. – 2003. – 3 груд. – С. 13 : фот.

854. **Експедиція** : [у Бурятії, 1982 р.] // Наша віра. – 2003. – Грудень (№ 12). – С. 12.

855. **Евген Сверстюк**: «Чтение стихов Василя Симоненко в аудиториях обычно заканчивалось тем, что директор школы спрашивал меня: “У нас что, советской власти уже нет?”» : 40 лет назад ушел из жизни поэт Василь Симоненко / [записала] Ольга Унгурян // Факты и коммент. – 2003. – 30 дек. – С. 6. – (Имена в истории).

856. **Євген Сверстюк**: А найголовніше – мали б шанс уникнути червоної навали / [інтерв’ю взяв Микола Шатилов] // Визвол. шлях. – 2003. – Кн. 6. – С. 788–790.

857. **Євген Сверстюк:** «Мені не доводилось в житті грати у піжмурки» : у 60-ті він сидів у тюрмі, а нині відмовляється від президент. премій / розмовляла Леся Федів // Високий замок. – 2003. – 17 лип. – С. 5. – (Тет-а-тет).

858. **Євген Сверстюк:** «Усе, що хочу передати, передаю протягом останніх 40 років» : [інтерв'ю з Є. Сверстюком] / підгот. Олександр Солонець // Слово Просвіти. – 2003. – 17–23 груд. (число 51). – С. 13. – (Постать).

859. **Євген Сверстюк:** «Шукай сродної праці» / записала Людмила Таран // Вечір. Київ. – 2003. – 22 січ. – С. 9 : фот. – (Кредо).

860. ***[З виступу** Є. Сверстюка на IX семінарі творчої молоді] // Укр. самвидав : інформ. бюл. музею-архіву укр. самвидаву МБФ «Смолоскип». – 2003. – Червень (№ 2/3). – С. 3–4.

861. **За матеріалами** інтерв'ю [з Євгеном Сверстюком] // Джерела : часопис розвитку духовної культури. – [Луцьк], 2003. – Число 3. – С. 53–60. – (Інтерв'ю).

862. **Звідкіля** різдвяна ідилія? // Наша віра. – 2003. – Січень (№ 1). – С. 4. – *Підпис: Є. С.*

863. **Із Шевченка** роблять антихристиянина : [інтерв'ю з Є. Сверстюком] / розмовляв Олександр Солонець // Слово Просвіти. – 2003. – 17–23 верес. – С. 8. – (Шевченкіана).

864. **Кобзарева** церква // Громадян. позиція. – 2003. – Жовтень (№ 5). – С. 7. – *Вміщено у вкладці до газ. «Наша віра», № 10.*

865. **Коли** починається історія [журналу «Вітчизна»]? : роздуми // Літ. Україна. – 2003. – 26 черв. – С. 6. – фот. – ***Відгук див. у № 1954.***

866. **Лист** до поляків і українців: про нашу історичну пам'ять // Наша віра. – 2003. – Березень (№ 3). – С. 3 : фот. – (Час).

867. [**Листи** Євгена Сверстюка до Степана Сапеляка (Богдарин, 1977, 1979 рр.)] // Хроніки дисидентські від головосіку : невольнича мемуаристика / Степан Сапеляк. – Київ, 2003. – С. 222–223, 236–237. – ISBN 966-7332-82-9 ; Київ. – 2003. – № 11/12. – С. 147–148, 156. – *Вміщено в публ.: Сапеляк С. Невольнича мемуаристика.*

868. **«Літературна** Україна» для мене – це…» : [експрес-інтерв'ю] // Літ. Україна. – 2003. – 13 лют. – С. 3. – фот.

869. **Людомор** як філософія // Наша віра. – 2003. – Березень (№ 3). – С. 6.

870. **На історичній** хвилі відпливу // Наша віра. – 2003. – Лютий (№ 2). – С. 2. – (Народ і влада). – *Про першого секретаря ЦК КПУ В. Щербицького.*

871. **На межі** фатальній // Стилістика української мови : тексти для аналізу / Кафедра української мови НаУКМА. – Київ, 2003. – С. 7–10.

872. **На моїм** віку ; Перед входом до тунелю ; Собор у риштованні : (розділи з книги) ; Шістдесятники і Захід // Українське слово : хрестоматія укр. літ. та літ. критики XX ст. : навч. посіб. У 4 кн. Кн. 4. Культурно-історична епоха модернізму. Пізній модернізм (1961–1991). Постмодерна література дев'яностих років / упоряд., фах. редагування та біобібліогр. довідки проф. В. Яременка. – Вид. 3-є, змін., доопрац., допов. – Київ, 2003. – С. 262–289. – ISBN 966-8001-00-1. – ISBN 966-8001-04-4 (т. 4).

873. **Надходить** та дата [22 травня] // Наша віра. – 2003. – Червень (№ 6). – С. 9. – *Про народне свято перевезення праху Т. Шевченка в Україну.*

874. **Називати** своїм іменем : з виступу на конф. Голодомор в Будапешті // Наша віра. – 2003. – Грудень (№ 12). – С. 2–3. – (Літопис XX століття).

875. **Не судіть…** // Наша віра. – 2003. – Листопад (№ 11). – С. 1–2.

876. **«Нецензурний** Стус» : [про однойм. зб. інтерв'ю про письм. В. Стуса, запис. Б. Підгірним і С. Чернілевським] // Кур'єр Кривбасу. – 2003. – № 168. – С. 127–141.

877. **«Нецензурний** Стус» : [фрагм. ст.] // Літ. Україна. – 2003. – 3 квіт. (№ 4). – С. 7.

878. **Олесь Скоп** (12.IX.1923–3.IX.2003) // Наша віра. – 2003. – Вересень (№ 9). – С. 12. – *Підпис: Ред. «Нашої віри».*

879. **Остання** зустріч : [про білорус. письменника В. Бикова] // Уряд. кур'єр. – 2003. – 2 серп. – С. 8–9. – (Спогад).

880. **Пам'яті** Леоніди Світличної : [некролог] / В. Ющенко, Світличні-Стокотельні, Сверстюки [та ін.] // Україна молода. – 2003. – 22 лют. – С. 2.

881. ***Пам'яті** Олександра Скопа : [некролог] // Смолоскип України : інформ. бюл. для творч. молоді. – 2003. – Вересень (№ 9). – С. 4. – *Підпис колективний.*

882. **Патріарх** [Української автокефальної православної церкви] Мстислав // Уряд. кур'єр. – 2003. – 4 лип. (№ 121). – С. 8. – (До 10-річчя відходу).

883. **Під загрозою** – нація : відкритий лист укр. інтелігенції з приводу загрозливих тенденцій «Року України в Росії» та «Року Росії в Україні» : Президентові України Кучмі Л. Д., Голові Верховної Ради України Литвину В. М., Прем'єр-міністрові України Януковичу В. Ф. / Юрій Андрухович, Тарас Возняк, … Євген Сверстюк [та ін.] // Шлях перемоги. – 2003. – 19 лют. (№ 8). – С. 4.

884. **«Подай** же руку козакові і серце чистеє подай…» : Є. Сверстюк повертається до трагіч. подій на Волині // Високий замок. – 2003. – 4 берез. – С. 1, 3. – (Незагоєна рана історії).

885. ***Подвійні** стандарти не повинні домінувати в світі при оцінці явища совєтського тоталітаризму // Громада. – Будапешт, 2003. – Листоп.-груд. (№ 6). – С. 12.

886. **Покинуті** окопи і підміна правди : думки з приводу [святкування Дня Перемоги у Великій Вітчизняній війні] // Шлях перемоги. – 2003. – 8–14 трав. – С. 14. – (Трибуна).

887. **Початок** 2003 року // Наша віра. – 2003. – Лютий (№ 2). – С. 1, 3.

888. **Правдою** єдиною : [некролог В. Бикову] / Ліна Костенко, Михайлина Коцюбинська, Євген Сверстюк [та ін.] // Дзеркало тижня. – 2003. – 28 черв. – С. 13.

889. **Празька** весна // Наша віра. – 2003. – Серпень (№ 8). – С. 7.

890. **[Про Г. Севрук]** // Слово і час. – 2003. – № 8. – 3-я с. обкл.

891. **Про гідність** // Громадян. позиція. – 2003. – Вересень (№ 4). – С. 1. – *Вміщено у вкладці до газ. «Наша віра», № 9.*

892. **Про камінь,** якого відкинули // Наша віра. – 2003. – Липень (№ 7). – С. 2. – (Твердиня). – *Про християнство як основу сучас. культури.*

893. **Про «Розстріляне** відродження» : (сучасні рефлексії) : [післямова] // Лавріненко Ю. Розстріляне відродження : антологія, 1917–1933 : поезія – проза – драма – есей / [упоряд., передм., післямова Ю. Лавріненка]. – 2-е вид. – Київ, 2003. – С. 957–962. – ISBN 966-7332-81-1.

894. **Різдвяний** гість Гоголь // Міжнар. туризм. – 2003. – № 6. – С. 46–50 ; Уряд. кур'єр. – 2003. – 16 січ. (№ 8). – С. 16. – (Полеміка).

895. **Розмова** з редактором // Наша віра. – 2003. – Лютий (№ 2). – С. 3. – *Відповіді на запитання читачів стосовно інтерв'ю з В. Ющенком, опублік. в «Нашій вірі» (2003, № 1).*

896. ***Світ** без любови // Експрес. – [Львів], 2003. – 3–9 січ. – С. 16.

897. **Свято** неба і землі // Опанас Заливаха : альбом / упоряд. Б. Мисюга. – Київ, 2003. – С. 7–11 : іл. : портр. Є. Сверстюка, 1971-і рр. (полотно, олія). – ISBN 966-7332-79-9.

898. **Свято** неба і землі : [про О. Заливаху] // Терен. – Луцьк, 2003. – Число 1. – С. 8–12.

899. **«Сміх** буде, плач буде перламутровий…» // Літ. Україна. – 2003. – 13 лют. – С. 4. – *Роздуми про вплив сучас. укр. літ. на свідомість молодого покоління.*

900. **Солженіцина** атакують блощиці // Дзеркало тижня. – 2003. – 19 квіт. (№ 15). – С. 13.

901. **Спогади** про Зерових ; Родинне вогнище Зерових // Кур'єр Кривбасу. – 2003. – № 158. – С. 148–173.

902. **[Спогади** про перебування в неволі пермського концтабору та знайомство з Ар'є Вудкою – упорядником збірки поезій ув'язнених українських поетів] // Шлях перемоги. – 2003. – 20–26 лют. (№ 9). – С. 4 : фот. – (Зустріч в редакційній вітальні). – *Надрук. в публ.: Дмитренко О. Поезія з-за колючих дротів: шлях у вільний світ.*

903. **Суворість** демократії // Наша віра. – 2003. – Серпень (№ 8). – С. 1–2. – (Наш час).

904. **Творчість** духа // Наша віра. – 2003. – Липень (№ 7). – С. 1.

905. **У царстві** Сталіна // Наша віра. – 2003. – Березень (№ 3). – С. 4. – (Влада).

906. **УПА** як етап національного самоствердження // Громадян. позиція. – 2003. – Жовтень (№ 5). – С. 1. – *Вміщено у вкладці до газ. «Наша віра», № 10.*

907. **Цю ріку** не загатити : Укр. повстан. армія як етап нац. самоствердження // Україна молода. – 2003. – 20 листоп. – С. 6. – (Погляд).

908. **Чи виносити** сміття з Храму // Наша віра. – 2003. – Червень (№ 6). – С. 3. – *Присвячено собору УАПЦ, що відбувся в Києві 9 квіт. 2003 р.*

909. **Чорні** свічі // Наша віра. – 2003. – Серпень (№ 8). – С. 7. – *Підпис: Є. С. – Про похорон Патріарха Володимира 18 лип. 1995 р.*

910. **Шістдесятники** і Захід // У вирі шістдесятницького руху : погляд з відстані часу / ідея вид. та упоряд. В. Квітневого. – Львів, 2003. – С. 76–77. – ISBN 5-7745-1015-8.

911. **Що хвилює** «батюшку»? // Наша віра. – 2003. – Лютий (№ 2). – С. 7. – *Підпис: Є. С. – Про газ. «Православный собеседник».*

912. ***Які ми** є, українці? // Луцьк молодий. – 2003. – 6 лют. – С. 1.

913. ***Měli bychom** šanci uniknout rudé invazi / rozhovor s Jevhenom Sverst'ukem Mykola Šatylov // Literarni noviny. – [Praha], 2003. – 30 červen. – P. 9.

914. ***To prawdziwa** opowieść… // Wieź. – 2003. – Styczen (№ 1). – S. 103–104.

2004

915. **На хвилях** «Свободи» : короткі есеї [що транслювалися на хвилях радіостанції 1968–2004 рр.] / [ред. А. Криштальський]. – Луцьк : Терен, 2004. – 309 с. – Зміст: З листів та відгуків радіослухачів ; НА ВІТРАХ СВОБОДИ: «Собор в риштованні» : (фрагменти) ; «Іван Котляревський сміється» : (фрагмент) ; Знов заглушують «Свободу» ; ДУХОВНІ ТРИВОГИ УКРАЇНИ: Радість Різдвяних свят ; Чекання Великодня ; Творчість Духа ; Духовні тривоги України ; Розкажи про Христа ; Сто років Української Біблії ; Про камінь, який відкинули ; Авторитет Церкви ; Любов, яку ми успадкували ; Не судіть ; Все тримається на справжності ; Духовна криза ; Муки Христові ; В ОБОРОНІ ПРАВДИ: Назвати своїм іменем ; В обороні правди ; Розгойдані дзвони пам'яти ; Про людоїдство ; Дюранті, котрий продав правду ; УПА як етап національного самоствердження ; ЯКІ МИ Є?: Україна – не Росія ; Про народ ; Які ми є, українці? ; Як приймають на Заході? ; Адмінресурс. Яке йому діло до Тараса Шевченка? ; Про пошлість ; Свобода преси ; Про отруєння словом ; Заручники ; Роздуми після українсько-польського круглого столу ; Найбільший поет сучасности : [про Василя Симоненка] ; Рівень політичної культури ; ОСОБА: Особа (диптих) ; На історичній хвилі відпливу ; Чим наповнене життя ; Бути, а не здаватися ; Про стабільність ; Вождь чи господар? ; Культура і почуття сорому ; Мудрість серця ; ВІЙНА. І ВІЙНА З НАРОДОМ: «Отечественная» ; Покинуті окопи і підміна правди ; У царстві Сталіна ; 30 жовтня – день політв'язнів ; З віддалі 30-ти років ; Празька весна ; Згорів наш рідний концлагер ; Немає шпал. Немає шпал… ; СУВОРІСТЬ ДЕМОКРАТІЇ: Суворість демократії ; Кучму – геть! Що це значить? ; Називати речі своїми іменами ; Опозиція Віктора Ющенка ; 50-річний ювілей : [про Віктора Ющенка]; Логіка доконаних фактів ; Про гідність ; «Одинадцятий виклик – соборність» ; Анонімні салюти на святі химер ; Крутять піяр ; Свобода слова і чуття міри ; Бери, що хочеш ; Дружба з бульдозером ; Розлад національного мислення ; Ще раз про «Переяславську раду» ; Про реабілітацію добра ; НА ЗОРЯНОМУ НЕБІ: Родина Зерових ; Гоголь і Шевченко ; Учений з обличчям Христа (диптих) : [про математика Михайла Кравчука]; В Києві 140 років тому народився Микола Бердяєв ; Лицар з чужини : [про Джеймса Мейса] ; Як виправляти брехню ; Я відчиню дверцята пічки. – ISBN 966-8575-19-9. – ***Рец. та відгуки див. у № 1974, 1979, 2139.***

916. ***Банкрутство** сили // Терен. – Луцьк, 2004. – Число 2. – С. 3. – *Уривок із відгуку на фільм «Страсті Христові».*

917. **В Києві** 140 років тому народився Микола Бердяєв // Громадян. позиція. – 2004. – Квітень (№ 10). – С. 2. – *Вміщено у вкладці до газ. «Наша віра», № 4.*

918. **Вибори** президента 2004 р. // Громадян. позиція. – 2004. – Листопад (№ 16). – С. 11. – *Вміщено у вкладці до газ. «Наша віра», № 11.*

919. **Гоголь** і Шевченко – рік високого сонця в Україні : [про вплив творчості М. Гоголя на молодого укр. поета Т. Шевченка] // Культура і життя. – 2004. – 26 трав. (№ 18). – С. 4.

920. **Голод** у системі сталінської стратегії : [про голодомор в Україні: 1932–1933 рр.] // Україна молода. – 2004. – 18 лют. (№ 30). – С. 11.

921. ***22 листопада** 2004 року. Майдан Незалежності // Луцьк молодий. – 2004. – 2 груд. – С. 1, 3.

922. ***Диссидент** Евгений Сверстюк: «Некоторые протестанты сами работают на понятие “секта” своей замкнутостью, социальной безответственностью и культурной пассивностью» / интервью взял Руслан Кухарук // Камень краеугольный. – 2004. – Март (№ 3). – С. 1, 4, 6.

923. **«Для мене,** як і для будь-якого іншого православного…» // Наша віра. – 2004. – Грудень (№ 12). – С. 3. – *Підпис: Є. С.*

924. **Євген Сверстюк:** «Кожна поразка чи перемога – кинуте в землю зерно» / інтерв'ю взяла Ірина Мироненко // Березіль. – 2004. – № 12. – С. 161–164. – (Бліц-інтерв’ю).

925. **Євген Сверстюк:** «Потрібне законодавче обмеження морального сповзання» : [бесіда про незалежність України та культуру ЗМІ] / записали Ігор Полянський, Оксана Левкова // Вісн. Львів. ун-ту. Сер. «Журналістика» / Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка ; редкол.: М. Присяжний (голова) [та ін.]. – Львів, 2004. – Вип. 25. – С. 531–537 ; Дзеркало тижня. – 2004. – 10–16 лип. (№ 27). – С. 13.

926. **Єзуїти.** Переступ межі // Наша віра. – 2004. – Липень (№ 7). – С. 5.

927. **З Новим** роком! // Громадян. позиція. – 2004. – Січень (№ 8). – С. 1. – *Підпис: Є. С. – Вміщено у вкладці до газ. «Наша віра», № 1.*

928. **Кожному** своє : лист до ред. «Літ. України» // Літ. Україна. – 2004. – 19 серп. – С. 1. – (Відлуння теми). – *Роздуми з приводу ст. В. Микульського «Український Гоголь» і Б. Мельника «Чи Гоголь український патріот». –* ***Відгук див. у № 1975.***

929. **Ми вибирали** життя : розмова з Євгеном Сверстюком / Богуміла Бердиховська, Оля Гнатюк // Бунт покоління : розмови з укр. інтелектуалами : [інтерв’ю із Є. Сверстюком, І. Дзюбою, М. Коцюбинською, М. Горинем, М. Рябчуком] / Богуміла Бердиховська, Оля Гнатюк ; пер. із пол. Роксана Харчук]. – Київ, 2004. – С. 33–90. – ISBN 966-7888-63-0. – ISBN 83-227-1622-2 (пол.).

930. **Мовознавці** і колабораціоністи // Березіль. – 2004. – № 6. – С. 186–189. – (Книжкові презентації). – *Про презентацію книжки Ю. Шевельова «Портрети українських мовознавців» у Національному музеї літератури України.*

931. **Муки Христові** : кінофільм Мела Гібсона. США // Громадян. позиція. – 2004. – Квітень (№ 10). – С. 3. – *Вміщено у вкладці до газ. «Наша віра», № 4.*

932. **На зоряному** небі : [передмова] ; Гострої розпуки гострий біль ; Етапи Миколи Зерова // Родинне вогнище Зерових / [упоряд. Марини Зерової та ін.]. – Київ, 2004. – С. 11–12 ; 206–224 ; 339–355. – (Українська модерна література). – Покажч. імен: с. 422–425. – ISBN 966-7916-09-X.

933. **«Налітайте,** воріженьки, я вас накликаю…» : [про ситуацію в Україні за часів правління Л. Кучми] // Сучасність. – 2004. – Вересень (№ 9). – С. 134–137. – (Суспільне життя).

934. **«Не будьте** теплими»! // Наша віра. – 2004. – Червень (№ 6). – С. 2. – *Роздуми про патріотизм.*

935. **Не вибори**, а вибір! [Президента України] // Громадян. позиція. – 2004. – Серп.-верес. (№ 14). – С. 1–2. – *Вміщено у вкладці до газ. «Наша віра», № 8/9.*

936. **Незгасаючий** обрій // Літ. Україна. – 2004. – 4 листоп. – С. 6. – *Про кн. М. Коцюбинської «Мої обрії» (Київ. 2003).*

937. **«…Обирати** треба дорогу відважних» : (інтерв'ю з Є. Сверстюком) / бесіду вела Леся Бондарук // Визвол. шлях. – 2004. – Кн. 2 – С. 50–59 : фот. – (Культура. Література).

938. **Одна** людина // Наша віра. – 2004. – Листопад (№ 11). – С. 1. – *Роздуми про християнство як вчення для окремої людини, а не для мас.*

939. ***Оранжевий** колір об'єднав усю Україну / інтерв'ю Віктора Вербича // Сім'я і дім. – 2004. – 25 листоп. – С. 8.

940. **Освячення** наріжного каменя : [про майбутній храм на Совках (вул. Каменярів) 22 квіт.] // Наша віра. – 2004. – Травень (№ 5). – С. 12. – *Підпис: Є. С.*

941. **Пам'яті** Джеймса Мейса // Громадян. позиція. – 2004. – Червень (№ 12). – С. 4. – Вміщено у вкладці до газ. «Наша віра», № 6.

942. ***Пам'яті** Миколи Руденка // Луцьк молодий. – 2004. – 22 квіт. – С. 3.

943. **Пам'яті** Миколи Руденка : [некролог] / Сверстюки, Сергій Ковальов, Заливахи [та ін.] // Дзеркало тижня. – 2004. – 10 квіт. (№ 14). – С. 13 : фот.

944. **Поет** і символ // Наша віра. – 2004. – Лют.-берез. (№ 2/3). – С. 1, 4. – *До 190-річчя Тараса Шевченка*.

945. **Президент** // Громадян. позиція. – 2004. – Листопад (№ 16). – С. 15. – *Вміщено у вкладці до газ. «Наша віра», № 11*.

946. **Президент** про право // Громадян. позиція. – 2004. – Червень (№ 12). – С. 1. – *Вміщено у вкладці до газ. «Наша віра», № 6*.

947. **Президентський** старт 2004 // Громадян. позиція. – 2004. – Липень (№ 13). – С. 1. – Вміщено у вкладці до газ. «Наша віра», № 7 (195).

948. **Про екс-в'язнів** // Громадян. позиція. – 2004. – Серп.-верес. (№ 14). – С. 3. – *Підпис: Є. С. – Вміщено у вкладці до газ. «Наша віра», № 8/9.*

949. **Про здоровий** націоналізм // Наша віра. – 2004. – Жовтень (№ 10). – С. 1, 2.

950. **Про релігію** і мораль // Громадян. позиція. – 2004. – Червень (№ 12). – С. 3. – *Вміщено у вкладці до газ. «Наша віра», № 6.*

951. **Про «Розстріляне** відродження» : (сучасні рефлексії) : [післямова] // Лавріненко Ю. Розстріляне відродження : антологія, 1917–1933 : поезія – проза – драма – есей / [упоряд., передм., післямова Ю. Лавріненка ; післямова Є. Сверстюка]. – 3-є вид. – Київ, 2003. – С. 968–973. – ISBN 966-7332-72-1.

952. **Про християнську** етику в посткомуністичному світі // Наша віра. – 2004. – Листопад (№ 11). – С. 2.

953. **50-річний** ювілей [В. Ющенка] // Громадян. позиція. – 2004. – Лют.-берез. (№ 9). – С. 1. – *Вміщено у вкладці до газ. «Наша віра», № 2/3.*

954. **«Розкажи** про Христа…» // Наша віра. – 2004. – Січень (№ 1). – С. 2.

955. **Русановичі**-Русанівка-Русанів // Громадян. позиція. – 2004. – Липень (№ 13). – С. 4 : фот. – *Вміщено у вкладці до газ. «Наша віра», № 7. – Про презентацію кн. «Дума про Оглав» (Бровари, 2004) у приміщенні Бровар. райдержадмін. 22 черв. 2004 р.*

956. **Свобода** слова і чуття міри // Громадян. позиція. – 2004. – Лют.-берез. (№ 9). – С. 4. – *Вміщено у вкладці до газ. «Наша віра», № 2/3.*

957. **«Сильний** лідер» : [про вибори Президента України] // Громадян. позиція. – 2004. – Жовтень (№ 15). – С. 2. – *Вміщено у вкладці до газ. «Наша віра», № 10.*

958. **«Смолоскипи»** й «вогнегасники» : [соціол. аспект. нац. виховання в Україні : бесіда с письменником Є. Сверстюком в День пам'яті героїв Крут / записала Ярослава Музиченко] // Україна молода. – 2004. – 29 січ. (№ 16). – С. 4.

959. **Т. Шевченко** як символ // Жінка. – 2004. – Березень. – С. 2–3. – (190 років від дня народження Тараса Шевченка).

960. **Таких** жінок дуже небагато на світі : [про худож. й діячку правозахис. руху 60-х рр. XX ст. А. Горську] // Демократ. Україна. – 2004. – 17 верес. (№ 119). – С. 9. – (Пам'ять) ; Укр. мова і літ. в шк. – 2004. – № 7/8. – С. 75–76. – (Слово – культура – духовність) ; Громадян. позиція. – 2004. – Серп.-верес. (№ 14). – С. 2. – *Вміщено у вкладці до газ. «Наша віра», № 8/9.*

961. **1945.** Перемога? Поразка? // Наша віра. – 2004. – Травень (№ 5). – С. 1.

962. **Тільки** не смійтесь // Шлях перемоги. – 2004. – 29 січ.-4 лют. – С. 12. – *З приводу «славного» 85-річчя ВЛКСМ.*

963. **Той образ** буде в очах назавжди : [Майдан Незалежності 22 листоп. 2004 р.] // Наша віра. – 2004. – Грудень (№ 12). – С. 5. – (Майдан).

964. **Тринадцять** днів – у Європу // Наша віра. – 2004. – Грудень (№ 12). – С. 8.

965. **Чи хабар** – то гріх? // Громадян. позиція. – 2004. – Серп-верес. (№ 14). – С. 4. – *Вміщено у вкладці до газ. «Наша віра», № 8/9.*

966. **Чим пишається,** Донеччина? // Вечір. вісті. – Київ, 2004. – 24–30 груд. – С. 4 : фот. – (Актуальне питання).

967. **Шевченко** як символ // Демокр. Україна. – 2004. – 6 берез. (№ 26). – С. 10. – (До 190-ї річниці від дня народження Т. Г. Шевченка).

968. **Ще раз** про «Переяславську раду» // Громадян. позиція. – 2004. – Січень (№ 8). – С. 4. – *Вміщено у вкладці до газ. «Наша віра», № 1.*

969. **«Я відчиню** дверцята пічки і побалакаю з вогнем» : [про спогади І. Жиленко «Homo feriens»] // Терен. – Луцьк, 2004. – Число 2. – С. 32–35. – (Рецензії).

970. **Як виправляти** брехню в алфавітному порядку : [про С. Аверинцева] // Наша віра. – 2004. – № 4. – С. 7.

971. **Рец.:** [Рецензія] // Наша віра. – 2004. – Серп.-верес. (№ 8/9). – С. 7. – Рец. на кн.: Едлинский М. «Любящее Господа сердце» / Михаил Едлинский, Георгий Едлинский. – Киев : Дух і Літера, 2004. – 480 с.

972. **Рец.: Чорноморець**, матінко // Громадян. позиція. – 2004. – Травень (№ 11). – С. 3. – Рец. на кн.: Криштальський А. Чорноморець, матінко / Андрій Криштальський. – Луцьк : Терен, 2004. – 225 с. – *Вміщено у вкладці до газ. «Наша віра», № 5.*

973. **Член ради:** Родинне вогнище Зерових / [упоряд. Марини Зерової та ін.] ; редрада: Валерій Шевчук (голова, упоряд.) [та ін.] ; члени ради: Юрій Андрухович, … Євген Сверстюк [та ін.]. – Київ : Гелікон, 2004. – 427 с. – (Українська модерна література). – ISBN 966-7916-09-X.

2005

974. **Базилеос** // Стус В. Отак і ти згоряй : вірші = Вот так и ты сгорай : стихи / Василь Стус ; [пер. на рос. мову Любов Сирота і Анатолій Ткаченко ; ред. і уклад. Віктор Грабовський]. – Київ, 2005. – С. 85–127 : іл. – Текст укр., рос. – ISBN 966-8547-49-7.

975. **Блудні** сини України // Українська література сьогодні: есеїстика / авт. проекту та упоряд. В'ячеслав Медвідь. – Київ, 2005. – С. 24–34. – ISBN 966-8093-41-0.

976. **В умовах** особливо жорстокого тиску нас спасала віра : [розмова з В. Коршаком, ред. ж-лу «Сіяч»] // Сіяч : [інформ. вид. укр. лютеран. церкви]. – 2005. – Жовт.-листоп. (число 7). – С. 9–11.

977. **Виклики,** породжені свободою // Наша віра. – 2005. – Грудень (№ 12). – С. 10. – (Громадянська позиція). – *Передм. до доп. О. Забужко «Виклики чи загрози?», виголош. на перших Президент. слуханнях (28 листоп. 2005 р.).*

978. **Високість** фатальних роздоріж : [уривок із есе «Рік високого сонця»] // Жінка. – 2005. – Березень (№ 3). – С. 2–3. – (До Шевченківських днів).

979. **Виступ** на презентації книжки Павла Ямчука [«Християнський консерватизм: дух, епоха, людина»] // Наша віра. – 2005. – Листопад (№ 11). – С. 5.

980. **Відкритий** лист до Юрія Луценка [міністра внутрішніх справ] // Наша віра. – 2005. – Квітень (№ 3). – С. 13.

981. **Віра** без закону // Наша віра. – 2005. – Березень (№ 2). – С. 6. – *Про напад 4 лют. 2005 р. на культур. центр УАПЦ з каплицею св. Димитрія, розгром ред. газ. «Наша віра».*

982. **Демократія** на розмитому ґрунті // Наша віра. – 2005. – Жовтень (№ 10). – С. 2–3.

983. **Дім** молитви чи вертеп розбійників : з розмови з Є. Сверстюком / записала Леся Воронина // Наша віра. – 2005. – Березень (№ 2). – С. 4.

984. **Діялог** перед камерою німецького ТБ : [Є. Сверстюк та архієпископ Ігор (Ісіченко)] // Наша віра. – 2005. – Квітень (№ 3). – С. 12.

985. **Добре** зерно: родючий ґрунт // Літ. Україна. – 2005. – 15 груд. – С. 6. – *Про кн.: Олександр Довженко вчора і сьогодні: затемнені місця в біографії : зб. матеріалів / упоряд. Є. Сверстюк. – Луцьк : Терен, 2005. – 197 с.*

986. **Добросердий** лицар у старому панцирі // Жага і терпіння. Зеновій Красівський у долі українського народу / упоряд. : Роман Коваль, Віктор Рог. – Київ, 2005. – С. 35–42. – ISBN 966-83-31-12-14-1**.**

987. **Довженко** прихований // Наша віра. – 2005. – Жовтень (№ 10). – С. 16.

988. **Друге** життя поета : [про Тараса Шевченка] // Слобід. край. – 2005. – 21 трав. (№ 92). – С. 11. – (Національна святиня).

989. **Думки** про об’єднання [між православними церквами в Україні] // Наша віра. – 2005. – Липень (№ 7). – С. 2.

990. **Євген Сверстюк:** «Демократія – добрий майданчик для принципових негідників» / розмовляла Леся Федів // Високий замок. – 2005. – 9–15 черв. – С. 4. – (Вустами філософа).

991. **Євген Сверстюк:** «Я впізнав того самого Святослава» : [про актора Львів. театру ім. Марії Заньковецької, поета С. Максимчука] / інтерв'ю взяв Ігор Павлюк // Літ. Україна. – 2005. – 27 січ. – С. 7 : фот.

992. **З виступу** на І Соборі УАПЦ, 1990 р. // Наша віра. – 2005. – Травень (№ 4). – С. 1–2.

993. **Звернення** до клиру й мирян УАПЦ «Про скликання Помісного Собору Української Автокефальної Православної Церкви» (6 лют. 2005 р.) / Ігор, Архієпископ Харківський і Полтавський, Юрій Бойко, Євген Сверстюк, Валентина Чешкова // Наша віра. – 2005. – Березень (№ 2). – С. 2.

994. **Ідеологія** як злочин // Наша віра. – 2005. – Листопад (№ 11). – С. 12. – (Громадянська позиція) ; Укр. мова і літ. в шк. – 2005. – № 8. – С. 68–69. – (Слово – культура – духовність). – *Передрук з часопису «Наша віра». 2005. № 11.*

995. **Його** сила була в слабості : [про Патріарха УАПЦ Димитрія] // Наша віра. – 2005. – Грудень (№ 12). – С. 3. – *Підпис: Ред.*

996. **Кілька** запитань адресатові : [відповіді Є. Сверстюка на питання В. Овсієнка] ; «Вам кому рокувала доля…» : [вірш] // Сучасність. – 2005. – Травень (№ 5). – С. 50–52. – *Вміщено в публ.: Овсієнко В. Два листи Василя Стуса до Євгена Сверстюка.*

997. **Коли** посуд не досить чистий, скисне все, що б ти туди не влив… // Дзеркало тижня. – 2005. – № 6. – 19–25 лют. – С. 19. – (Свободівська «альтернатива» про люстрацію).

998. **Коментарі** до джерельної книги… : [про Біблію] // Наша віра. – 2005. – Жовтень (№ 10). – С. 8.

999. **Лист** у минуле // Наша віра. – 2005. – Січень (№ 1). – С. 5. – (Майдан). – *Про Майдан 2004 р., який за декілька тижнів змінив свідомість людей.*

1000. **Майдан** вимагає служіння // Наша віра. – 2005. – Серп.–верес. (№ 8/9). – С. 1, 4 ; Нація і держава. – 2005. – 27 верес.–3 жовт. – С. 1–2 ; Ратуша. – 2005. – 29 верес.–6 жовт. (число 40) – С. 6 : фот. – (Про нас) ; *Луцьк молодий. – 2005. – 29 верес. – С. 1, 3.

1001. **Мову** розстріляти не можна : виступ на презентації кн. [«Українська мова в XX сторіччі: історія лінгвоциду» за ред. Л. Масенко] 24.05.2005 // Наша віра. – 2005. – Травень (№ 4). – С. 6.

1002. **Мої війни** : розмова [І. Бровка та Є. Сверстюка] 24 січня 2002 року ; Мій космос : [розмова І. Бровка та Є. Сверстюка] ; Моя бібліотека : розмова [І. Бровка, Є. Сверстюка та В. Овсієнка] ; На зорі шістдесятих : [про І. Бровка] // Добром нагріте серце : до 90-річчя Івана Бенедиктовича Бровка / ред. Василь Овсієнко. – Харків, 2005. – С. 11–26 ; 40–54. – ISBN 966-03-2899-0.

1003. **Навіщо** вам свобода слова? : лист до колег-журналістів // Літ. Україна. – 2005. – 11 серп. – С. 2. – *З приводу стилю написання листів до найвищих осіб держави.*

1004. **«Найбільша** геополітична катастрофа XX ст.» // Наша віра. – 2005. – Травень (№ 4). – С. 3. – *Про розпад СРСР.*

1005. **«Наша** віра» після погрому // Наша віра. – 2005. – Травень (№ 4). – С. 4.

1006. **Не судіть**, щоб і вас… : (див. початок у поперед. числі «Майдан вимагає служіння») // Наша віра. – 2005. – Жовтень (№ 10). – С. 1–2.

1007. **Не торкайтесь:** болить / Микола Горбаль, Василь Овсієнко… Євген Сверстюк [та ін.] // Літ. Україна. – 2005. – 21 квіт. – С. 4. – *Колектив. лист до О. Мороза від імені Оргкомітету Всеукр. об-ня «Громадянська позиція» про недопустимість запровадження російської мови як другої офіційної мови в Україні.*

1008. **Осквернення** храму : трапилося це в час затв. Верховною Радою нового уряду 4 лют. 2005 р. // Шлях перемоги. – 2005. – 9 лют. (№ 6). – С. 4. – (Моніторинг совісті). – *Про напад 4 лют. 2005 р. на приміщення Патріархії УАПЦ (м. Київ, вул. Трьохсвятительська 8), розгром ред. газ. «Наша віра».*

1009. **Пам'ятник** Василеві Стусові // Наша віра. – 2005. – Серп.-верес. (№ 8/9). – С. 10 ; Укр. мова і літ. в шк. – 2005. – № 7. – С. 67– 68. – (Слово – культура – духовність). – *Передрук з часопису «Наша віра», № [8/9] за 2005 р.* ; Уряд. кур'єр. – 2005. – 3 верес. – С. 9.

1010. **Передмова** до першого видання 1996 року ; [Виступ в Київському будинку вчителя на презентації творів Василя Стуса, 1 черв. 1999 р.] ; [З розмов біля могили В. Марченка 14 жовтня 2002 року] // Овсієнко В. Світло людей : мемуари та публіцистика : [у 2 кн.] / Василь Овсієнко. – 2-е вид., допов. – Київ ; Харків, 2005. – Кн. 1. – С. 4–5 ; 235 ; 330–335. – ISBN 966-8499-12-3. – ISBN 966-8499-13-1.

1011. **Помаранчева** стрічка з написом «SOS» // Березіль. – 2005. – № 10. – С. 146–158. – (Есеїстика).

1012. **Потоптавши** гординю : діалог: Василь Овсієнко – Євген Сверстюк ; Кава на трьох, або Міт про дисидентів (16 черв. 2002 р.) / Євген Сверстюк, Микола Горбаль, Василь Овсієнко // Овсієнко В. Світло людей : мемуари та публіцистика : [у 2 кн.] / Василь Овсієнко. – 2-е вид., допов. – Київ ; Харків, 2005. – Кн. 2. – С. 225–248. – *Також висловлювання Є. Сверстюка про Є. Концевича та з нагоди десятиліття Українського культурологічного клубу (УКК): с. 88 ; 104–105.* – ISBN 966-8499-12-3. – ISBN 966-8499-14-X.

1013. **Приваба** вершин і спокуса безодні : виступ перед випускниками УКУ [Українського католицького університету] 18.06.2005 // Наша віра. – 2005. – Липень (№ 7). – С. 6–7.

1014. **Приваба** вершин і спокуса безодні : промова на випускних урочистостях в Українському Католицькому Університеті, Львів, 18 червня 2005 / фото Юрія Гелитовича. – Львів : Вид-во Укр. Католиц. Ун-ту, 2005. – 20 с. : фотоіл. – ISBN 966-8197-19-4.

1015. **«Примирення»** почалось в сорок четвертому : [про знищення загонів УПА радян. військами] // Наша віра. – 2005. – Червень (№ 5). – С. 8. – (Літопис XX століття).

1016. **Про абетку** духовної грамоти // Наша віра. – 2005. – Жовтень (№ 10). – С. 6.

1017. **Про ідіотизм** духовний : з виступу на форумі «Тоталітаризм в Україні» 5.IX.05 // Наша віра. – 2005. – Серп.-верес. (№ 8/9). – С. 8.

1018. **[Про Помаранчеву** революцію 2004 р.] // Дзвін. – 2005. – № 1. – С. 144–149. – *Надрук. в публ.: Дідула Р. Революція з усмішкою на устах.*

1019. **Психічні** атаки «новосвячених» // Наша віра. – 2005. – Берез. (№ 2). – С. 2. – *Про проблеми укр. православ'я, зокрема УАПЦ.*

1020. **5 червня** – 15 років від дня Собору відновлення – І Собору УАПЦ // Наша віра. – 2005. – Червень (№ 5). – С. 1–2.

1021. ***Радість** Різдвяних свят // Укр. мова та літ. – 2005. – Січень (№ 1). – С. 22.

1022. **Різдвяний** гість Гоголь // Крим. світлиця. – 2005. – 6 січ. (№ 2). – С. 11. – (Постаті).

1023. **Рукописи** горять. Але любов триває // Олександр Довженко вчора і сьогодні: затемнені місця в біографії : зб. матеріалів / упоряд. Є. Сверстюк. – Луцьк, 2005. – С. 115–132. – ISBN 966-8575-32-6. – ***Відгуки та рец. див. у № 1988, 1997, 2011, 2012.***

1024. **Світає**, крайнеба палає // Наша віра. – 2005. – Грудень (№ 12). – С. 1–2. – *Роздуми про майбутнє України.*

1025. **Святі** у законі : найбільшими ворогами рад. влади вважалися харизматичні світлі особистості : [про шістдесятників та їхній духов. зв'язок з поколіннями попередників та послідовників : бесіда з Є. Сверстюком] / записала Ярослава Музиченко // Україна молода. – 2005. – 13 груд. (№ 233). – С. 8.

1026. **Свято** Майдану // Наша віра. – 2005. – Листопад (№ 11). – С. 1–2.

1027. **Свято** незалежності // Наша віра. – 2005. – Липень (№ 7). – С. 1.

1028. **Совість** українського літературознавства : [бесіда з Є. Сверстюком] // Демократ. Україна. – 2005. – 16 берез. (№ 38). – С. 10 ; 18 берез. (№ 40). – С. 10.

1029. **Стандарти** високих частоколів : (про християн. етику в шк.) // Наша віра. – 2005. – Червень (№ 5). – С. 4 ; Укр. мова і літ. в шк. – 2005. – № 6. – С. 70–71. – (Слово – культура – духовність). – *Передрук. з газ. «Наша віра» № 5 за 2005 р.*

1030. **У гроні** чесних і сміливих : [передмова] // Мороз Р. Проти вітру : спогади дружини укр. політв'язня / Раїса Мороз. – Львів, 2005. – С. 3–6. – ISBN 966-8744-24-1.

1031. **Українська** перспектива: гуманітарні аспекти // Українська перспектива: свідомісні та соціокультурні виміри / [В. Сергійчук, Є. Сверстюк, М. Розумний та ін. ; за заг. ред. В. Сергійчука] ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Центр українознавства. – Київ, 2005. – С. 19–22. – Авт. зазнач. у змісті. – ISBN 966-7060-95-0.

1032. **Чим горда** Донеччина? // Наша віра. – 2005. – Січень (№ 1). – С. 4. – (Майдан).

1033. **«Я для** тебе горів» : повертання Василя Симоненка // Літ. Україна. – 2005. – 19 трав. – С. 1, 7. – (Подвижники духу).

1034. ***Literackie ptakiwolnosci** // Gazeta wyborcza. – 2005. – 8 grudzien.

1035. **Рец.:** У гроні чесних і сміливих // Наша віра. – 2005. – Листопад (№ 11). – С. 7. – Рец. на кн.: Мороз Р. Проти вітру: спогади дружини укр. політв'язня. – Львів : Свічадо, 2005. – 213 с.

1036. **Упоряд.:** Олександр Довженко вчора і сьогодні: затемнені місця в біографії : зб. матеріалів / упоряд. Є. Сверстюк. – Луцьк : Терен, 2005. – 197 с. – ISBN 966-8575-32-6. – ***Відгуки та рец. див. у № 985, 1988, 1997, 201, 2012.***

2006

1037. **«А слава** – заповідь моя» // Літ. Україна. – 2006. – 6 квіт. – С. 1, 3 ; Наша віра. – 2006. – Берез. (№ 3). – С. 1–2. – *Про релігійні мотиви у творчості Т. Шевченка.*

1038. **Біблійний** слід в Україні : 15 років Українського біблійного Товариства // Наша віра. – 2006. – Листопад (№ 11). – С. 6 : портр.

1039. **«Блакитне** сонце мені світило…» : [вступ. ст.] // Теліга О. І. Вибрані твори / Олена Теліга ; упоряд. Осип Зінкевич. – Київ, 2006. – С. 9–23. – ISBN 966-8499-47-6.

1040. **В наближенні** до Стуса // Молода нація. – 2006. – № 1. – С. 7–11. – ISBN 966-7332-13-6.

1041. **Вимагаємо** від уряду України негайно відправити Дмитра Табачника у відставку! : відкритий лист Д. В. Табачнику, віце-прем'єру з гуманітар. питань уряду України! / Мирослав Маринович, Євген Сверстюк // Укр. слово. – 2006. – 6–12 груд. (число 49). – С. 5. – (Політична полеміка).

1042. **Висока** ніша Єжи Гедройця // Наша віра. – 2006. – Грудень. (№ 12). – С. 14.

1043. **Висока** присутність // Літ. Україна. – 2006. – 27 лип. – С. 2. – *Привітання І. М. Дзюбі з нагоди 75-річчя.*

1044. **[Виступ** Є. Сверстюка за Президентським круглим столом 27 лип. 2006 р.] // Наша віра. – 2006. – Серпень (№ 8). – С. 14. – (Громадянська позиція).

1045. **[Виступ** при обговоренні творчого звіту Богдана Гориня на тему «Питання психології художньої творчості», 20 листопада 1962 року : стенограма] // Горинь Б. Не тільки про себе. У 3 кн. Кн. 1 (1955–1965) / Богдан Горинь. – Київ, 2006. – С. 197–199. – ISBN 966-8767-22-5. – ISBN 966-8767-23-3 (кн. 1).

1046. **Від редакції** // Наша віра. – 2006. – Серпень (№ 8). – С. 10. – *Про розвідку акад. О. І. Білецького «Деякі зауваження з приводу атеїстичної літератури останніх років».*

1047. **Відкритий** лист : Д. Табачнику, віце-прем'єру з гуманітар. питань / Мирослав Маринович, Євген Сверстюк // Літ. Україна. – 2006. – 7 груд. – С. 2.

1048. **Відкритий** лист Д. В. Табачнику, віце-прем'єру з гуманітарних питань уряду України / Мирослав Маринович, Євген Сверстюк // Форум націй. – 2006. – № 11/54. – (Позиція).

1049. **Відкритий** лист до президента РФ [В. Путіна] // Наша віра. – 2006. – Березень (№ 3). – С. 10. – (Громадянська позиція).

1050. **«Вони** не знали, хто така Надія Світлична...» / підготувала матеріал Наталя Котенко // Молода нація : альманах. – 2006. – № 2. – С. 12–14. – *Виступ на вечорі пам'яті Н. Світличної 8 листоп. 2006 р. у Будинку вчителя в Києві.*

1051. **Гендлярі** в храмі : «Код да Вінчі». Фірма Бравна – «з обмеженою відповідальністю» // Наша віра. – 2006. – Лип. (№ 7). – С. 4.

1052. **День** [Незалежності], який дано навіки // Наша віра. – 2006. – Серпень (№ 8). – С. 1–2.

1053. **День,** який дано навіки: процес становлення незалежності позначений поразками, але в нас є національна енергія до еволюціонування : [розповідь

Є. Сверстюка] / записала Ніна Климковська // Хрещатик. – 2006. – 24 серп. (№ 123). – С. 4 : фот. – (Точка зору).

1054. **Дзвін** на сполох? // Літ. Україна. – 2006. – 2 берез. – С. 2. – *Роздуми про свободу слова та запитання до данської газ., в якій було надрукувано карикатуру на пророка Магомета.*

1055. **До громадянської** совісти : Слово за очищення Церкви [УАПЦ] підіймають миряни. Черга за духівництвом… / Михайлина Коцюбинська, Ніна Матвієнко, Раїса Руденко [та ін.] // Наша віра. – 2006. – Березень (№ 3). – С. 12. – (Громадянська позиція). – *Серед підписантів Є. Сверстюк.*

1056. **До 100-річчя** Івана Багряного // Наша віра. – 2006. – Верес.-жовт. (№ 9/10). – С. 8. – (Постаті) ; Укр. мова і літ. в шк. – 2006. – № 7. – С. 69–71. – (Слово – культура – духовність).

1057. **[Дружкопільська** церква] // Наша віра. – 2006. – Січень (№ 1). – С. 15.

1058. **Жила** з гідністю : [про правозахисницю, члена закордон. представництва Укр. Гельсін. групи (УГГ) Н. Світличну] // Дзеркало тижня. – 2006. – 19–26 серп. (№ 31). – С. 12.

1059. **Жорстоке** милосердя : 50 років тому… // Наша віра. – 2006. – Грудень (№ 12). – С. 3. – *1956-й рік в історії СРСР.*

1060. **З думок** на сходах : [до 60-річчя ліквідації УГКЦ] // Наша віра. – 2006. – Березень (№ 3). – С. 16.

1061. **[З передмови** до «Вибраних творів» О. Теліги (Київ, «Смолоскип», 2006] // Наша віра. – 2006. – Листоп. (№ 11). – С. 14.

1062. **За краєм**… : з приводу теми Василя Стуса у театр. використанні : [про виставу «Іду за край» у Нац. акад. театрі рос. драми ім. Лесі Українки] // Дзеркало тижня. – 2006. – 2–8 груд. (№ 46). – С. 18.

1063. **Запліднити** ниву життя // Наша віра. – 2006. – Липень (№ 7). – С. 12–13. – До 150-річчя І. Франка. – (Постаті) ; Культура і життя. – 2006. – 30 серп. (№ 34/35). – С. 4. – (До 150-річчя з дня народження Івана Франка). – *За сторінками газ. «Наша віра».*

1064. **Іван** Дзюба – талант і доля : видат. українцеві – 75 // Укр. культура. – 2006. – № 5/6. – С. 12–14 : іл.

1065. **Історична** пам’ять // Наша віра. – 2006. – Серпень (№ 8). – С. 11. – *Про останню кн. Йоана Павла II «Пам’ять та ідентичність».*

1066. *__Ліна__ Костенко // Независимость. – 2006. – 17 квіт.

1067. **Ми вибрали** життя : розмова з Є. Сверстюком : [про покоління шістдесятників] // Укр. мова та літ. – 2006. – Квітень (число 14/15). – С. 12–14.

1068. **Мусульманський** опір // Наша віра. – 2006. – Лютий (№ 2). – С. 5. – *З приводу карикатури на пророка Магомета, надрук. у данській газ.*

1069. **Над Вифлеємом** ясная зоря // Наша віра. – 2006. – Січень (№ 1). – С. 1.

1070. **Надійка** : жінка, яку ніхто не захищав : [про Н. Світличну] // Березіль. – 2006. – № 7/8. – С. 172–175. – (Публіцистика).

1071. **Наклепника** – під суд, Мейсу – вічна слава : Є. Сверстюк про світлу постать дослідника голодомору Джеймса Мейса / записав Аркадій Сидорук // Україна молода. – 2006. – 27 груд. – С. 4. – (Акція «УМ»).

1072. **Напівправди** з Нюрнберзького процесу // Наша віра. – 2006. – Листопад (№ 11). – С. 4–5. – (Літопис ХХ ст.).

1073. **Негативне** служіння : відкритий лист Д. В. Табачнику, віце-прем'єру з гуманітар. питань Уряду України / Мирослав Маринович, Євген Сверстюк // Наша віра. – 2006. – Грудень (№ 12). – С. 3.

1074. **«Ніколи** наші політичні діячі не мали такого шансу чесно ввійти в історію свого народу» // Інформ. бюл. – 2006. – 26 жовт. (№ 37). – С. 6–7 : фот.

1075. **Підкуп,** зрада і брехня // Наша віра. – 2006. – Липень (№ 7). – С. 16. – *Про політичну партію «Партія регіонів».*

1076. **Поет** і доля : виступ на презентації [«Вибраних творів» О. Теліги (вид-во «Смолоскип»)] // Наша віра. – 2006. – Листопад (№ 11). – С. 14.

1077. **Портрет** на осінньому плесі : інтерв'ю-діалог Василя Овсієнка з Євгеном Сверстюком / Василь Овсієнко, Євген Сверстюк // Березіль. – 2006. – № 2. – С. 102–162 : іл. ; № 3/4. – С. 91–140 : іл. – (Про пережите).

1078. **Правда** і сповідь : [роздуми] // Наша віра. – 2006. – Липень (№ 7). – С. 14. – (Громадянська позиція).

1079. **[Про Голодомор** 1933 р.] // Наша віра. – 2006. – Грудень (№ 12). – С. 2.

1080. **Птахи** свободи // Літ. Україна. – 2006. – 12 січ. – С. 1 ; Наша віра. – 2006. – Січень (№ 1). – С. 16 : фот. – *Текст виступу Є. Сверстюка у Королівському замку в Варшаві на відзначенні 80-х роковин Польського ПЕН-клубу, яке відбулось 1–7 груд. 2005 р.*

1081. **50-річний** ювілей архиєпископа Харківського і Полтавського Ігоря // Наша віра. – 2006. – Лютий (№ 2). – С. 5. – *Підпис: Є. С.*

1082. **Рік** після погрому : [ред. газ. «Наша віра»] // Наша віра. – 2006. – Лютий (№ 2). – С. 16.

1083. **Рятунок** націоналізмом : [бесіда з Є. Сверстюком / записала Ольга Жук] // Україна молода. – 2006. – 24 листоп. (№ 219). – С. 9.

1084. **Свята** минули різдвяні // Наша віра. – 2006. – Лютий (№ 2). – С. 1.

1085. **Свято** Покрови // Наша віра. – 2006. – Верес.-жовт. (№ 9/10). – С. 1.

1086. **750-річчя** Львова. 150-річний ювілей Франка // Наша віра. – 2006. – Верес.-жовт. (№ 9/10). – С. 4.

1087. **Слово** має тяжіти до істини // Літ. Україна. – 2006. – 14 верес. – С. 3. – (Четверта влада) ; Наша віра. – 2006. – Верес.-жовт. (№ 9/10). – С. 14. – (Громадянська позиція) ; Шлях перемоги. – 2006. – 25 жовт. – *Роздуми про укр. інформ. простір.*

1088. **[Статті,** виступи, звернення, підписані Євгеном Сверстюком, вміщені в позацензурному журналі «Український вісник» у 1970–1971 роках] // Чорновіл В. Твори. В 10-ти т. Т. 3. Український вісник. Вип. I–VI / Вячеслав Чорновіл ; Міжнар. благод. фонд В.Чорновола ; упоряд. Валентини Чорновіл ; редкол.: Атена Пашко (голова) та ін. – Київ : Смолоскип, 2006. – С. 252–256 ; 297–298 ; 318–321 ; 418–427 ; 531–537. – Зі змісту: «Іван Котляревський сміється» ; Голові правління СПУ, депутатові Верховної Ради СРСР О. Т. Гончареві : [з приводу арешту В. Мороза] ; Відкритий лист до редакції «Літературної України» : [відгук на ст. О. Полторацького «Ким опікуються деякі "гуманісти"» в

«Літ. Україні» від 16 лип. 1968 р.] ; На свято жінки ; Виступ Євгена Сверстюка на вечорі пам'яті Василя Симоненка в Київському медінституті в грудні 1963 року. – ISBN 966-7332-87-X.– ISBN 966-8499-31-X (т. 3).

1089. **Створення** інституту національної пам'яті // Наша віра. – 2006. – Травень (№ 5). – С. 6. – (Громадянська позиція).

1090. **Теплий** патріотизм // Наша віра. – 2006. – Лютий (№ 2). – С. 12. – (Громадянська позиція).

1091. **Учитель** [Олекса] Тихий // Наша віра. – 2006. – Грудень (№ 12). – С. 10.

1092. **Франкова** правда // Вісн. Львів. ун-ту. Сер. «Журналістика». – Львів, 2006. – Вип. 29. – С. 14–18.

1093. **Християнська** етика – фундамент культури // Наша віра. – 2006. – Травень (№ 5). – С. 7.

1094. **Ще один** поділ? // Наша віра. – 2006. – Квітень (№ 4). – С. 4. – (Проблеми Церкви).

1095. **Ще раз** про війну [Другу світову] // Наша віра. – 2006. – Травень (№ 5). – С. 14. – (Громадянська позиція).

1096. **Як артилерист** артилеристові // Літ. Україна. – 2006. – 20 квіт. – С. 4. – (На перехресті). – *Роздуми про ст. О. Ярового «Знайшовся хоч один козак» (Літ. Україна. 2006.6 квіт.).*

1097. **Як святкували** різдво // Наша віра. – 2006. – Січень (№ 1). – С. 3.

1098. **My** devoted friend Pit : [про П. Розумного] // Кур'єр Кривбасу. – 2006. – № 196. – С. 191–193. – (Постаті).

2007

1099. **Батько** // Кур'єр Кривбасу. – 2007. – Берез.-квіт. (№ 208/209). – С. 181–192. – (Витоки).

1100. **Безкомпромісність** на полі честі : есе // Березіль. – 2007. – № 5/6. – С. 151–164. – (Есеїстика).

1101. **Бліда** поганка в театральній обгортці // Літ. Україна. – 2007. – 18 січ. – С. 3. – *Про виставу Київ. театру рос. драми імені Лесі Українки «Іду за край» про В. Стуса.*

1102. **В обороні** правди // Феномен Івана Дзюби : матеріали круглого столу [17 листоп. 2006 р.]. – Київ, 2007. – С. 155–159. – ISBN 966-518-404-0.

1103. **В обороні** слова : [передмова] // Василь Стус у віддзеркаленнях : спогади Василя Овсієнка про Василя Стуса / упоряд. Оксани Дворко. – Полтава, 2007. – С. 3–7. – ISBN 978-966-8270-15-4.

1104. **Високий** дух офіри : [передмова] // Ольжич О. Вибрані твори / Олег Ольжич ; упоряд. Осип Зінкевич ; передм. Євгена Сверстюка. – Київ, 2007. – С. 7–11. – ISBN 978-966-8499-63-0.

1105. **Високий** дух офіри : [про О. Ольжича] // Літ. Україна. – 2007. – 28 черв. – С. 7 : фот.

1106. **Високі** зорі й чорні діри // Експрес. – 2007. – 24–25 берез. – С. 17. – (Публіцистика). – *Роздуми про значення постатей видатних українців, які є золотим фондом нації.*

1107. **Відозва** української інтелігенції з приводу спорудження на нашій землі пам'ятників російській цариці Катерині II // Літ. Україна. – 2007. – 30 серп. – С. 3. – *Серед підписантів Є. Сверстюк.*

1108. **[Відповідь** на лист пенсіонера, колишнього вчителя П. Розумного з с. Пшеничне на Дніпропетровщині] // Наша віра. – 2007. – Серпень (№ 8). – С. 16. – *Підпис: Редактор.*

1109. **Вісник** призначення України / [портр. В. Липинського худож. В. Цимбала] // Наша віра. – 2007. – Трав. (№ 5). – С. 4 : портр. – *До 125-річчя Вячеслава Липинського.*

1110. **Вісник** призначення України : [про В. Липинського] // Дзеркало тижня. – 2007. – 30 черв. – 6 лип. (№ 25). – С. 22.

1111. **Вічний** будитель з Данії [Петро-Кузьма Балицький, голова укр. громади в Данії] // Наша віра. – 2007. – Травень (№ 5). – С. 13. – (Громадянська позиція).

1112. **Д. Табачник** на службі // Наша віра. – 2007. – Березень (№ 3). – С. 9.

1113. **Доля** поета : [про П. Тичину] // Літ. Україна. – 2007. – 22 лют. – С. 1 : фот.

1114. **Евген Сверстюк**: «Карцер – это холод, голод, бессонница. В одном белье, босой, ты ходишь из угла в угол, чтобы согреться. Из еды только хлеб и вода…» / [інтерв'ю] Михаила Назаренко // Бульвар Гордона. – 2007. – Июль (№ 28). – С. 8–9. – (Времена не выбирают).

1115. **Євген Сверстюк:** «Розслідування має бути сумлінним перед обличчям закону і правди» / розмову вів Олег Романчук // Слово Просвіти. – 2007. – 2–8 серп. – С. 3. – (Авторитетно). – *Роздуми про те, як вплинув на формування світогляду і світосприйняття укр. суспільства «развітой соціалізм» та нинішній «дикий капіталізм».*

1116. **Жнива** скорботи й ужинок історії: [передмова] // Конквест Р. Жнива скорботи: радянська колективізація і голодомор / Роберт Конквест ; пер. з англ. Наталії Волошкової, Зорини Корабліної, Вікторії Новак. – Луцьк : Терен, 2007. – С. 7–18. – ISBN 978-966-8575-57-0.

1117. **З пам'яті** про війну // Наша віра. – 2007. – Липень (№ 7). – С. 6. – (Літопис XX століття).

1118. **Захист** національної гідності : раби будують пам'ятники засновниці кріпацтва! [Катерині II в Сімферополі і Одесі] // Літ. Україна. – 2007. – 30 серп. – С. 1. – (Попіл імперії).

1119. **Кожен** другий був звинувачений, кожен десятий – розстріляний або депортований // Слово Просвіти. – 2007. – 16–22 серп. – С. 7. – (Геноцид).

1120. **Коли** починалася війна : [спогад] // Кур'єр Кривбасу. – 2007. – Трав.-черв. – № 210/211. – С. 218–226. – (Витоки). – *До публікації вміщено вірш Є. Сверстюка «На кладці».*

1121. **Коляборaціоналізм** чи співіснування і гра з вогнем // Наша віра. – 2007. – Серпень (№ 8). – С. 9. – Роздуми про те, чи можна засуджувати укр. націоналістів, які були змушені співіснувати з комуністами та нацистами, проте ніколи з ними не співпрацювали (О. Ольжич, О. Теліга, Р. Шухевич).

1122. **На захист** скверу Василя Стуса [в м. Києві] // Наша віра. – 2007. – Жовтень (№ 10). – С. 14. – *Серед підписантів Є. Сверстюк.*

1123. **Над книгою** М. Коцюбинської // Кур'єр Кривбасу. – 2007. – Лип.-серп. (№ 212/213). – С. 338–339. – (Scriptible).

1124. **Нам доведеться** розглядати помаранчеву революцію як репетицію // Без цензури. – 2007. – 18–24 січ. – С. 19. – (Акценти).

1125. **Нація** постгеноцидна [після 1933 р.] // Наша віра. – 2007. – Листопад (№ 11). – С. 5.

1126. **Наша** дума, наша пісня : з передмови Є. Сверстюка : [до зб. хорових творів, обробок та аранж. Р. Кушнірука, присвяч. темі героїч. боротьби вояків УПА «Ми зродились із крові народу»] // Наша віра. – 2007. – Жовтень (№ 10). – С. 7.

1127. **Не будьмо** теплими // Наша віра. – 2007. – Серпень (№ 8). – С. 4. – *Заклик до творення християнської України.*

1128. ***Пам'ять** і самоповага // Волинь. – 2007. – 3 лип. (№ 72). – С. 7.

1129. **Повертаючись** до надрукованого [«Розвідки академіка О. І. Білецького про Воскресіння Христове»] // Наша віра. – 2007. – Жовтень (№ 10). – С. 14.

1130. **Поет** і офіра // Наша віра. – 2007. – Березень (№ 3). – С. 6. – *Про Т. Шевченка як основоположника духовних основ української літератури.*

1131. **Поминання** в Биківні // Наша віра. – 2007. – Червень (№ 6). – С. 2.

1132. **[Про голодомор]** // Наша віра. – 2007. – Жовтень (№ 10). – С. 5.

1133. **Про національну** честь // Наша віра. – 2007. – Вересень (№ 9). – С. 14–15. – (Громадянська позиція) ; *Закордоння. – 2007. – Oktober (№ 19). – С. 6.

1134. **Про національну** честь / фото Василя Артюшенка // Дзеркало тижня. – 2007. – 29 верес.–5 жовт. (№ 36). – С. 3 : фот. – (Нерв).

1135. **Про «Розстріляне** відродження» : (сучас. рефлексії) : [післямова] // Лавріненко Ю. Розстріляне відродження : антологія, 1917–1933 : поезія – проза – драма – есей / [упоряд., передм., післямова Ю. Лавріненка ; післямова Є. Сверстюка]. – 5-е вид. – Київ, 2007. – С. 957–962. – ISBN 978-966-8499-79-1.

1136. **Про утвердження** громадянської гідності // Наша віра. – 2007. – Черв. (№ 6). – С. 13. – (Громадянська позиція) ; Пам'ятки України: історія та культура. – 2007. – № 3. – С. 143. – 2-а с. обкл.

1137. **Прощання** з майстром [Панасом Заливахою : некролог] / Сверстюки, Севруки, Коцюбинські [та ін.] // Наша віра. – 2007. – Травень (№ 5). – С. 16. – (Громадянська позиція).

1138. **Прощання** з Миколою Косицьким : [некролог] // Наша віра. – 2007. – Листопад (№ 11). – С. 16. – Слово останньої шани від численних друзів і від редакції.

1139. **Світильник** ночі : [передмова] // Павлівський Б. Мерехтить самітниця зоря : вибр. поезії / Борис Павлівський ; упоряд. Я. Гевка. – Тернопіль, 2007. – С. 5–12. – ISBN 978-966-656-107-0. – ISBN 966-656-107-7.

1140. **Свіча** його віри : [про В. Марченка] // Молода нація. – 2007. – № 3. – С. 178–182. – ISBN 966-7332-13-6.

1141. ***Свято** неба і землі : [про О. Заливаху] // Укр. самвидав. – 2007. – Травень (№ 2). – С. 1–3.

1142. **Свято** Різдвяних Василів // Наша віра. – 2007. – Лютий (№ 2). – С. 4. – (Лавреати премії ім. Василя Стуса 2007 р.). – *Роздуми про силу поетич. слова В. Стуса та премію його імені.*

1143. **Служіння** народного митрополита Василя Липківського // Наша віра. – 2007. – Листопад (№ 11). – С. 6 ; Грудень. (№ 12). – С. 6–7.

1144. **Сонячні** кларнети перетинають кордони : [передм. до поезій Герберта Нойфельда] // Літ. Україна. – 2007. – 22 листоп. – С. 3.

1145. **Сорок** днів у пустелі // Наша віра. – 2007. – Березень (№ 3). – С. 1. – *Роздуми про значення Великого посту.*

1146. **Твориться** підміна церкви // Наша віра. – 2007. – Червень (№ 6). – С. 4. – (Проблеми Церкви).

1147. **1937.** Що то було? // Літ. Україна. – 2007. – 6 верес. – С. 3. – (Суд історії).

1148. ***Трагічний** талант : [про А. Горську] // Fine Art. – 2007. – № 1. – С. 66–69.

1149. **«Україно,** ти для мене диво!» : [роздуми] // Наша віра. – 2007. – Серп. (№ 8). – С. 2.

1150. **Чудо** уздоровлення [біснуватого] // Наша віра. – 2007. – Лютий (№ 2). – С. 1.

1151. **Широка** дорога. Присвячується В. І. Леніну : есе // Березіль. – 2007. – № 3/4. – С. 136–143. – (Есеїстика).

1152. **65-річниця** УПА // Наша віра. – 2007. – Жовтень (№ 10). – С. 6.

1153. **Що ми?** Чиї сини? : [вступ] // Корсак І. Імена твої, Україно / Іван Корсак. – Луцьк, 2007. – С. 5–6 : фот. – (Пантеон). – ISBN 978-966-2115-01-7. – ISBN 978-966-8770-55-5 (серія).

1154. **Що у нас** діється? // Наша віра. – 2007. – Травень (№ 5). – С. 13. – (Громадянська позиція). – *Про політич. ситуацію в Україні, зокрема на Донбасі.*

1155. «**Я для** тебе горів» : повертання Василя Симоненка // Літ. Україна. – 2007. – 12 квіт. – С. 1, 7. – (Призначення слова).

1156. ***Упоряд.:** Олександр Довженко вчора і сьогодні: образ дисидента : [зб. матеріалів] / [упоряд. Євген Сверстюк]. – 2-е вид., випр. і допов. – Луцьк : Волинська мистецька агенція «Терен», 2007. – 237 с. : іл., портр. – ISBN 978-966-8575-59-4. – ***Рец. див. у № 2058.***

2008

1157. **А правда** залишиться : помер О. Солженіцин // Укр. культура. – 2008. – № 8. – С. 19.

1158. **«Блакитне** сонце мені світило…» : [вступ. ст.] // Теліга О. І. Вибрані твори / Олена Теліга ; упоряд. Осип Зінкевич. – Вид. 2-е, допов. – Київ, 2008. – С. 7–20. – ISBN 978-966-8499-90-6.

1159. **Бути** собою : розмова з Є. Сверстюком Р. Лиші // Наша віра. – 2008. – Грудень (№ 12). – С. 4–5.

1160. **В наближенні** до Стуса : [ст. з альм. «Молода нація»] // Слово Просвіти. – 2008. – 10–16 січ. (число 2). – С. 1, 9.

1161. **Вибране** : [цитати з творів Є. Сверстюка] // Форум націй. – 2008. – Грудень (№ 12). – С. 2. – (Подія). – *Вміщено в публ.: Євгенові Сверстюку – 80 років.*

1162. **Відкритий** лист Євгена Сверстюка до Президента РФ [Д. А. Медвєдєва, стосовно відмови останнього брати участь у поминальних заходах, пов'язаних із Голодомором в Україні 1933 р.] // Літ. Україна. – 2008. – 4 груд. – С. 3.

1163. **Вітер** свободи // Наша віра. – 2008. – Серпень (№ 8). – С. 11. – (Громадянська позиція) ; Україна молода. – 2008. – 5 лип. – С. 6. – *Роздуми після перегляду фільму М. Ткачука «Загадка Норильського повстання».*

1164. **Володька** Сосюра і червона калина // Літ. Україна. – 2008. – 6 берез. – С. 7 ; Наша віра. – 2008. – Лютий (№ 2). – С. 14. – (Громадянська позиція).

1165. **Гоголь** і Шевченко в Петербурзі // Наша віра. – 2008. – Квітень (№ 4). – С. 4–5.

1166. **Дмитро** Донцов // Наша віра. – 2008. – Квітень (№ 4). – С. 6. – *Підпис: Є. С. – Вступ до публікації уривків з брошури Д. Донцова «Хрестом і мечем».*

1167. **Душа** : з нової кн. Є. Сверстюка «Гоголь і українська ніч» // Наша віра. – 2008. – Грудень (№ 12). – С. 6.

1168. **Євген Сверстюк: «**За найтяжчих обставин залишатися собою може віруюча людина» / розмову вів Юрій Федів // Успенська Вежа. – Львів, 2008. – Березень (№ 3). – С. 1, 7 : фот. – (Гість редакції).

1169. **Євген Сверстюк:** «Загублено ключ до Шевченкової творчості» : д-р філософії, голов. ред. газ. «Наша віра», президент Укр. Пен-клубу Є. Сверстюк ділиться думками про велич і таїну Шевченкового слова / записав М. Сидоржевський // Літ. Україна. – 2008. – 11 груд. – С. 8. – (Діалоги «ЛУ»).

1170. **Євген Сверстюк:** «Я розшукав оригінальну публікацію таємного виступу Сталіна проти Довженка» / бесіду вів Олександр Ткачук // Дзеркало тижня. – 2008. – 16 лют. (№ 4). – С. 13 : фот. – (Втеча з полону).

1171. **З мого** берега : есе // Березіль. – 2008. – № 9/10. – С. 124–138. – (Есеїстика).

1172. **Заповіти** Гоголя і Шевченка // Наша віра. – 2008. – Травень (№ 5). – С. 4–5.

1173. **І край** мене почує : виступ у Києві на вечорі пам'яті Василя Стуса з нагоди його 70-річчя // Донеччина. – 2008. – 15 лют. (№ 11). – С. 2.

1174. **Ім'я** : «…Неложними устами казати правду» // Літ. Україна. – 2008. – 26 черв. – С. 1, 3 ; Наша віра. – 2008. – Липень. (№ 7). – С. 6–7. – *Як дорожили своїм ім'ям у творчості М. Гоголь та Т. Шевченко.*

1175. **[Коментар** до документального фільму «Пейзаж після мору» ; реж. Ю. Терещенко, у позаконкурсній програмі «Кінодокументи про Голодомор» на міжнародному кінофестивалі «Молодість»] // День. – 2008. – 28 жовт. – С. 6.

1176. **Лихо** століття // Наша віра. – 2008. – Липень (№ 7). – С. 4. – (Літопис XX ст.). – *Про презентацію 19 черв. в Києві кн. відомого фр. мислителя, дослідника історії XX ст. А. Безансона «Лихо століття».*

1177. **«Мерехтить** самітниця зоря» // Кур'єр Кривбасу. – 2008. – Листоп.-груд. (№ 228/229). – С. 315–320. – (Scriptible). – *Аналіз поетич. творчості Б. Павлівського.*

1178. **Міт** Лесі Українки / Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки. – Луцьк : Вежа, 2008. – 33 с. – ISBN 978-966-600-352-5.

1179. **Молитва** є зброєю захисників життя // Наша віра. – 2008. – Жовтень (№ 10). – С. 1.

1180. **На моїм** віку ; Заповіти Гоголя і Шевченка ; Володька Сосюра і червона калина ; «І край мене почує» : [есеї] // Дивослово. – 2008. – № 12. – С. 51–56 : фот.

1181. **На осінньому** тлі : до 80-річчя від дня народж. Є. Сверстюка / інтерв'ю вів В. Овсієнко // Укр. культура. – 2008. – № 11. – С. 16–19 : фот. – (Ювілеї).

1182. **На святкуванні** 1000-ліття хрещення Руси-України біля пам'ятника Володимирові Великому в Київі 5 червня 1988 р. // Наша віра. – 2008. – Серпень (№ 8). – С. 3.

1183. **Народ** пройняло, коли заговорили про всесвітню курву Катерину другу // За вільну Україну плюс. – 2008. – 8 трав. (№ 17). – С. 7. – *Вміщено в публ.: Міщенко М. Із глибин народної пам'яті.*

1184. **Народ** пройняло, коли заговорили про всесвітню курву Катерину другу // Донеччина. – 2008. – 30 трав. (№ 37). – С 2. – *Вміщено в публ.: Міщенко М. Якби не затаєний у підсвідомості геноцид 33-го, незалежності 1991 року не було б.*

1185. **«Не можу** брудного брати до рук і в душу» – каже літературознавець, поет, філософ, правозахисник, представник покоління «шістдесятників» Євген Сверстюк / записав Степан Карачко // Буковин. віче. – 2008. – 26 берез. (№ 22). – С. 1, 3.

1186. **«Не можу** брудного брати до рук і в душу»: каже літературознавець, поет, філософ, правозахисник, представник покоління «шістдесятників» Євген Сверстюк / розмовляла Наталія Балюк // Високий замок. – 2008. – 13 берез. – С. 7.

1187. **Небесний** коваль кує, а жаба й собі… // Літ. Україна. – 2008. – 4 верес. – С. 3. – *Роздуми після публ. в «ЛУ» вірша Й. Бродського «На независимость Украины».*

1188. **Нищівний** удар голодом [1933 р.] // Наша віра. – 2008. – Жовтень – (№ 10). – С. 10. – (Громадянська позиція).

1189. **Німб** над Софією Київською // Наша віра. – 2008. – Вересень (№ 9). – С. 4.

1190. **Особистості** першого ряду // Наша віра. – 2008. – Грудень (№ 12). – С. 12–13. – (Громадянська позиція). – *Про перших осіб держави – Президента України В. Ющенка та прем'єр-міністра України Ю. Тимошенко.*

1191. **Пам'яті** Андрія [сина Є. Сверстюка] // Наша віра. – 2008. – Листопад (№ 11). – С. 16. – *Без підпису.*

1192. **Переваги** правди : [про О. Солженіцина] // Літ. Україна. – 2008. – 7 серп. – С. 2.

1193. **Підіймати** гідність в народі // Наша віра. – 2008. – Листопад (№ 11). – С. 1–2 ; Україна молода. – 2008. – 13 листоп. – С. 8.

1194. **Повесть** о невозможном : [передмова] // Грицяк Е. Норильское восстание / Евгений Грицяк. – Харьков, 2008. – С. 3–8. – ISBN 978-966-8919-42-8.

1195. **Повість** про неможливе : [передмова] // Грицяк Є. Норильське повстання / Євген Грицяк. – Харків, 2008. – С. 3–8. – ISBN 978-966-8919-41-1.

1196. **Повість** про неможливе // Наша віра. – 2008. – Червень (№ 6). – С. 8–9. – (Громадянська позиція). – *Про кн. Є. Грицяка «Норильське повстання» (Харків, 2008).*

1197. **Правда** и кривда : еще раз о Солженицыне // Зеркало недели. – 2008. – 9 авг. (№ 29). – С. 12 : фот. – (Контексты).

1198. **Правда** полинова // Сучасність. – 2008. – № 12. – С. 84–89. – (Постаті). – *Роздуми про проблеми посткомуністичного суспільства.*

1199. **Приязнь** і правда : наш гість – французький мислитель Ален Безансон // Україна молода. – 2008. – 19 черв. (№ 112). – С. 8. – (Щоб пам'ятали).

1200. **[Про Вселенського** Патріарха Варфоломія I] // Наша віра. – 2008. – Серпень (№ 8). – С. 1. – *Підпис: Є. С.*

1201. **[Про О. М. Бодянського]** // Наша віра. – 2008. – Листопад (№ 11). – С. 6–7. – *Передмова до життєпису О. Бодянського, написаного відомим славістом Торонт. ун-ту Ю. Луцьким для англомов. читача.*

1202. **Про «Розстріляне** відродження» : (сучас. рефлексії) : [післямова] // Лавріненко Ю. Розстріляне відродження : антологія, 1917–1933 : поезія – проза – драма – есей / [упоряд. Ю. Лавріненка]. – 6-е вид. – Київ, 2008. – С. 957–962. – ISBN 978-966-8499-79-1.

1203. **Промінентна** особистість // Наша віра. – 2008. – Червень (№ 6). – С. 3. – *Передмова до кн. про ранній період життя і діяльності С. Скрипника – Патріарха УАПЦ Мстислава (вид-во «Смолоскип»).*

1204. **Прощання** з майстром : [про А. Перепадю] // Літ. Україна. – 2008. – 12 черв. – С. 2.

1205. **Реставрація** образів : [про місце письменників в укр. русі опору 1960–1980 рр. : бесіда з поетом Є. О. Сверстюком] / записала Олена Рибка // Слобід. край. – 2008. – 18 жовт. (№ 119). – С. 18. – (Постаті).

1206. **Роздуми** й афоризми Євгена Сверстюка, підібрані Михайлиною Коцюбинською // День. – 2008. – 13 груд. – С. 6. – (Вітаємо!).

1207. **Свобода** слова і культура думки // Укр. мова та літ. – 2008. – Травень (число 18/19). – С. 40–43. – *Передрук з вид.: Сверстюк Є. Блудні сини України : есеї, літ.-критич. ст. / Є. Сверстюк. – Київ : Знання, 1993. – С. 40–45.*

1208. **Служіння** народного Митрополита Василя Липківського // Служіння і спадщина Митрополита Василя Липківського : матеріяли Всеукр. наук. конф., Київ, 17 листоп. 2007 р. / Всеукр. т-во ім. Василя Липківського ; упоряд. А. Л. Зінченко. – Київ, 2008. – С. 35–50. – ISBN 966-2954-49-X.

1209. **Собор** у риштованні (Витяг. Початок есею) // Зарецький О. Офіційний та альтернативний дискурси. 1950–80-ті роки в УРСР / Олексій Зарецький ; відп. ред. М. Коцюбинська. – Вид. 2-е, випр. та допов. – Київ, 2008. – С. 344–350. – ISBN 966-306-016-6.

1210. **Собор** у риштованні : (фрагмент) // Хроніка 2000 : укр. культурол. альм. – Київ, 2008. – Вип. 74. – С. 622–645.

1211. **«То був вибір** на все життя» : з відповідей Є. Сверстюка у кн. пол. дослідників укр. руху 60–80-х років Б. Бердиховської та О. Гнатюк «Бунт поко-

ління: розмови з українськими інтелектуалами» (2004) // Наша віра. – 2008. – Грудень (№ 12). – С. 5.

1212. **У колі** вічної мерзлоти // Березіль. – 2008. – №3/4. – С. 142–148. – (Есеїстика).

1213. **Хвиля** відзначення 75-річчя Голодомору // Наша віра. – 2008. – Листопад (№ 11). – С. 12. – (Громадянська позиція).

1214. **Хто є хто** «на службі народові»? // Наша віра. – 2008. – Вересень (№ 9). – С. 13. – (Громадянська позиція).

1215. **«Чого** той дід хоче?» // Наша віра. – 2008. – Вересень (№ 9). – С. 15. – *Про урок самоповаги, який дають нам українці діаспори.*

1216. Чому Гоголь не Шевченко? // Наша віра. – 2008. – Березень (№ 3). С. 2.

1217. Ред.: Лавріненко Ю. Розстріляне відродження : антологія, 1917–1933 : поезія – проза – драма – есей / [упоряд., післямова Ю. Лавріненка ; ред. Є. Сверстюк]. – 6-е вид. – Київ, 2008. – С. 957–964. – ISBN 978-966-8499-79-1.

2009

1218. **Мій** батько : [спогади]. – Луцьк : Терен, 2009. – 30 с. ; 2 арк. іл. – ISBN 978-8575-15-2.

1219. **Не мир**, а меч : есеї / ред.-упоряд. Леся Бондарук. – Луцьк : Терен, 2009. – 499 с. – Тит. арк. парал. англ. – Зі змісту: НА ПОЛІ ЧЕСТИ: Панове, де ваші шпаги? ; Моральний приклад і моральний опір ; На полі чести ; Про національну честь ; Про релігію і мораль ; Інтелігенція як самоусвідомлення нації ; Діяльний патріотизм ; Про здоровий націоналізм ; Холодний душ гістерії ; Свято української незалежности. НА ПОРОЗІ: З рюкзачком на порозі ІІІ тисячоліття ; Добігає час тисячоліття ; На порозі тисячоліть ; Перед символом Різдва ; П’ятий рік у ІІІ тисячолітті ; Білий вітрильник надії ; Віра без закону ; Дух і віра в житті українців : текст виступу на відкритті ІІІ Всесвіт. форуму українців, не виголошений у зв’язку із забороною держадміністрації ; Приваба вершин і спокуса безодні : виступ перед випускниками Укр. католиц. ун-ту ; Церква – авторитет найвищий ; Думки про об’єднання ; Культурно-духовні основи незалежности ; Камінь наріжний нашої історії ; Застереження пророків ; Духовний і моральний стрижень виховання особи ; Проблема заміни основ культури ; Німб над Софією Київською ; Одна людина. ТІЛЬКИ НЕ СМІЙТЕСЬ!: Большевицька відсіч пані Северінсен і пані Вольвенд ; Тільки не смійтесь! ; «Найбільша геополітична катастрофа ХХ століття» ; Як перший Президент обміняв первородство на сочевичну юшку ; «Не туди б’єш, Іване!» ; Пам’ятник совєтському танку ; Д. Табачник на службі ; Сто українців. АТАКУЮТЬ БЛОЩИЦІ: Солженіцина атакують блощиці ; За краєм : з приводу театрального і дезінформаційного використання теми Василя Стуса ; Шевченко під оптичним прицілом ; Свербіж геростратівський ; Поганство має стадний характер ; Комунізм без вождя. А СОЦРЕАЛІЗМ ПРОЦВІТАЄ…: Дмитренкові роздуми про «Гайдамаки» Т. Шевченка ; А соцреалізм процвітає… ; Про ідіотизм духовний : з виступу на форумі «Тоталітаризм» ; Стандарти високих частоколів : про християнську етику ; Товкоцький і великий птах ; Духи печерні. НА ЗОРЯНОМУ НЕБІ: «…А слава – заповідь моя» ; Гоголь і Шевченко в Петербурзі ; Чому Гоголь не Шев-

ченко ; Повернення Олени Пчілки ; Запліднити ниву життя ; Володька Сосюра і червона калина ; Василь Стус. Міра присутности ; Пам'ятник Василю Стусові ; «Нецензурний Стус»; Постать Стуса над плином часу ; І край мене почує ; «Я для тебе горів…» : повертання Василя Симоненка ; Козацький корінь ; Вакантне місце Андрія Сахарова ; Відкриття Івана Кошелівця : до 90-річчя від дня народження ; Висока ніша Ґедройця ; Учитель Тихий ; Надійка. Жінка, яку ніхто не захищав ; Наш гість – Безансон. У ПРАВДІ – ПОЛИН: З приводу процесу над Погружальським ; Ідеольогія як злочин ; Коли посуд нечистий… ; «Скурвитись» – дієслово неперехідне ; Державний терор ; Напівправда з Нюрнберзького процесу ; Людомор як філософія ; Хто є хто на службі народу? ЗГАДКИ: Батько : 1886–1960 ; «Під крилом» академіка Дмитра Зерова ; Минає четверть віку ; У колі вічної мерзлоти ; Експедиція ; Зустріч на кладці ; Моє повернення. Примітки автора. – ISBN 978-966-8575-95-2. ***– Відгуки та рец. див. у № 2066, 2070, 2082, 2085, 2106.***

1220. **Правда** полинова = The Wormwood Truth. – Київ : Києво-Могилян. акад., 2009. – 191, 111 с. ; іл. : 8 арк. іл. – Кн.-«переверт». – До кн. приплетено вид. англ., рос. нім., та ін. мовами. – Паг. окрема. – Зміст: Правда полинова (замість передмови) ; Останнє слово на суді (1973) ; Василь Стус – летюча зірка української літератури (1987) ; Скарб великої гідности (1988) ; На святкуванні 100-ліття Хрищення Руси біля пам'ятника Володимирові Великому в Київі 5 червня 1988 року ; Перебудова Вавилонської вежі : [уривок із публ. 1990 р.] ; Блудні сини України (1990) ; Шістдесятники і Захід (1991) ; Культура і святість (1991) ; Відкритий лист Президентові Америки (1991) ; В єгипетському полоні байдужости (1991) ; Урок Бжезінського : (після урочистостей) (1992) ; У руїнах Вавилонської вежі (1993) ; Українське коріння російської релігійної філософії (1994) ; Письменник один під державним пресом (1995) ; Повернення до «пережитків минулого» (1996) ; Творчість і зона (1996) ; Роля і покликання інтеліґенції (1996) ; Єрусалим в усвідомленні поетів Українського відродження (1997) ; Проблеми заміни основ культури (1998) ; Біблія в Україні (1998) ; Панас Заливаха – мить на Чумацькому шляху (1998) ; Дві зустрічі з Чеславом Мілошем (1998) ; Діти XX віку (1999) ; Рукописи горять. Рукописи не горять! (1999) ; Діяльне християнство за сучасних умов (2000) ; Камінь наріжний нашої історії (2000) ; Закон, за яким живемо тисячу літ (2000) ; Про дурість (2001) ; Один з покоління (2001) ; Релігія в зоні посткомунізму (2001) ; Застереження пророків (2001) ; Називати своїм іменем (2003) ; Птахи свободи (2005). Final Plea before the Court (1973) ; O Wasylu Stusie (1987) ; Звон затерянного источника (1988) ; Millenium of Christianity in Rus' (5 June 1988) ; Lehrjahre des ewigen Gottes? (1990) ; An Open letter to the President of the United States (1991) ; Но помни, что за все будешь платить (1993); Цена свободы выбора (1994) ; Les racines ukrainiennes de la pensée religieuse russe ; Powrót do «przeżytków» (1996) ; Creativity and the Zone (1996) ; Роль и призвание интеллигенции (1996) ; The problem of the Substitution of Cultural Fundamentals: Some Theses (1998) ; The Bible in Ukrainian Literary Interpretation (1998) ; Слово под прессом и слово в невесомости (1988) ; Проблема избавления от лжи (1999) ; Rękopisy płoną (1999) ;

Adják vissza a szavak értelmét! (2003) ; Literackie ptaki volności (2006). – ISBN 978-966-518-520-8. – ***Відгуки див. у № 2060, 2070, 2073, 2075, 2288.***

1221. **Бути** чи здаватися // Наша віра. – 2009. – Травень (№ 5). – С. 8. – (Громадянська позиція). – *Про націоналізм як позитивне поняття.*

1222. **Василь** ранній : [про В. Овсієнка, політв'язня, публіциста, історика дисидентського руху] // Літ. Україна. – 2009. – 23 квіт. – С. 3. – (Високий чин).

1223. **Високий** дух офіри : [передмова] // Ольжич О. Вибрані твори / Олег Ольжич ; упоряд. Осип Зінкевич ; передм. Є. Сверстюка. – Вид. 2-е. – Київ, 2009. – С. 7–11. – ISBN 978-966-8499-63-0.

1224. **Від Євгена** Сверстюка : [листи до З. Ґеник-Березовської, Київ, 1967–1970 рр.] // Коцюбинська М. Листи і люди : роздуми про епістоляр. творчість / Михайлина Коцюбинська. – Київ : Дух і Літера, 2009. – С. 320–330. – (Бібліотека Шевченківського комітету). – ISBN 966-01-9320-4 (серія). – ISBN 978-966-378-129-7.

1225. **Від самих** початків // Наша віра. – 2009. – Січень (№ 1). – С. 4. *Про зб. християн. поезії «Струни вічності» (Львів, 2008).*

1226. **Геній** віри й любови : [до 195-річчя з дня народж. Т. Г. Шевченка] // Літ. Україна. – 2009. – 5 берез. – С. 1, 3.

1227. **Гоголева** помилка // Наша віра. – 2009. – Жовтень (№ 10). – С. 6–7.

1228. **Гоголь** і Шевченко в Петербурзі // Дивослово. – 2009. – № 4. – С. 56–58.

1229. **Гоголь** // Соборність. – 2009. – № 1. – С. 16–23. – (До 200-річчя від дня народження М. В. Гоголя).

1230. **20 років** із «Нашою вірою» : Євген Сверстюк про витоки й сьогодення відомого укр. духовно-культурологічного часопису : [інтерв'ю] / записала Ярослава Музиченко // Україна молода. – 2009. – 9 жовт. – С. 20 : фот.

1231. **День** матері // Наша віра. – 2009. – Травень (№ 5). – С. 2.

1232. **Для політиків** він – чужий, бо інший // Україна молода. – 2009. – 31 жовт. – С. 5. – (Підтримка). – *Про В. Ющенка.*

1233. **«Дрімливій** Росії Гоголь відкрив «потонулу Атлантиду» – Україну» : Євген Сверстюк прочитав лекцію волинським студентам : [бесіда з Є. Сверстюком] / розмовляла Наталія Малімон // День. – 2009. – 22 трав. – С. 7.

1234. **Духовні** джерела відродження : з виступу Є. Сверстюка на І з'їзді Народного Руху України 20 років тому [1989 р.] // Наша віра. – 2009. – Серп.-верес. (№ 8/9). – С. 4.

1235. **Душа** : з нової кн. Є. Сверстюка «Гоголь і українська ніч» // Наша віра. – 2009. – Січ. (№ 1). – С. 6–7. – *Закінч., поч. див. у № 12 за 2008 р.*

1236. **Євген Сверстюк:** «Я не збирався виїжджати з Полтави» / [записав] Сергій Шебеліст // Рідний край. – 2009. – № 2. – С. 163–167. – (Діалоги).

1237. **Її так** бракує в нашому суспільстві сьогодні : 18 верес. – 80 р. від дня народж. Алли Олександрівни Горської (1929–1970), укр. худож. і діяча правозахис. руху 60-х років // Київ. правда. – 2009. – 17 верес. (№ 99). – С. 4. – (Славетні українці).

1238. **Її тепер** так бракує в нашому суспільстві сьогодні : 18 верес. – 80 р. від дня народж. А. О. Горської, укр. худож. і діячки правозахис. руху 60-х років // Чорномор. новини. – 2009. – 17 верес. (№ 101). – С. 3.

1239. **Ким є** для нас Зеновій Красівський? (1929–1991) // Наша віра. – 2009. – Листопад (№ 11). – С. 12. – (Громадянська позиція).

1240. **Комунізм** і нацизм : до 60-річчя пакту Молотова-Ріббентропа // Наша віра. – 2009. – Липень (№ 7). – С. 10–11. – (Громадянська позиція).

1241. **Ленін**-Антихрист… і хлоп'яча самодіяльність // Наша віра. – 2009. – Червень (№ 6). – С. 16.

1242. **Листи** Євгена Сверстюка Романові Корогодському з неволі // Корогодський Р. Брама світла. Шістдесятники. [Т. 2] / Роман Корогодський ; упоряд.: М. Коцюбинська, Н. Кучер, О. Сінченко. – Львів, 2009. – С. 167–169. – ISBN 978-966-8197-07-47-5.

1243. **Микола** Гоголь – містик : з нової кн. «Гоголь і українська ніч» // Наша віра. – 2009. – Лютий (№ 2). – С. 5 ; Березень (№ 3). – С. 6–7.

1244. **Микола** добрий, що вилетів з пісні ; У Києві помер український письменник Микола Лукаш ; Слово Євгена Сверстюка про Миколу Лукаша // Наш Лукаш. У 2 кн. Кн. 1 / упоряд. Леонід Череватенко ; редкол.: І. Дзюба [та ін.]. – Київ, 2009. – С. 583–598. – ISBN 978-966-518-531-4 (заг.). – ISBN 978-966-518-529-1.

1245. **Мистецтво** бути собою : розмова з Є. Сверстюком Р. Лиші // Літ. Україна. – 2009. – 15 жовт. – С. 6 : портр. – (Діалоги «ЛУ»).

1246. **Між** двох культур : до 200-ліття від дня народж. М. Гоголя // Березіль. – 2009. – № 3/4. – С. 158–167. – (Критика).

1247. **На захист** скверу ім. Василя Стуса [в м. Києві] // Наша віра. – 2009. – Березень (№ 3). – С. 15. – (Громадянська позиція). – *Серед підписантів Є. Сверстюк.*

1248. **На чому** тримаємось? // Наша віра. – 2009. – Серп.-верес. (№ 8/9). – С. 11. – (Громадянська позиція).

1249. **Наш великий** Гоголь : до 200-річчя від дня народж. // Літ. Україна. – 2009. – 2 квіт. – С. 1, 7.

1250. **Обирати** – кого? // Наша віра. – 2009. – Листопад (№ 11). – С. 9. – (Громадянська позиція). – *Про вибори Президента України.*

1251. **Пам'яті** Олександра Рибалка (1951–2009) / Михайлина Коцюбинська, Євген Сверстюк, Костянтин Тищенко та ін. // Дивослово. – 2009. – № 2. – С. 63–64.

1252. **Поки** грім не вдарить // Україна молода. – 2009. – 28 жовт. – С. 4. – (Погляд). – *Про критерії, якими слід керуватись під час вибору кандидатів на посаду Президента України.*

1253. **Послідовний** у правді // Літ. Україна. – 2009. – 22 січ. – С. 1, 8 : фот. ; Наша віра. – 2009. – Січень (№ 1). – С. 14. – *До 100-річчя Ю. Шевельова.*

1254. **Послідовний** у правді // Шевельов Ю. З історії незакінченої війни : [есеї і розвідки] / Юрій Шевельов ; упоряд.: Оксана Забужко, Лариса Масенко. – Київ, 2009. – С. 15–24. – ISBN 978-966-518-519-2.

1255. **Про поганих.** Безсоромність // Наша віра. – 2009. – Грудень (№ 12). – С. 10–11. – *Роздуми про моральну катастрофу в період посткомунізму, звідки є лише одна дорога – повернення до людської норми.*

1256. **Проблеми** заміни основ культури : [уривки з есею Є. Сверстюка «Не мир, а меч» (Луцьк, ВМА «Терен», 2009)] // Наша віра. – 2009. – Жовтень (№ 10). – С. 7. – ***Відгуки на кн. див. у № 2066, 2070.***

1257. **Промінентна** особистість : [передмова] // Смирнов А. Мстислав (Скрипник): громадсько-політичний і церковний діяч 1930–1944 : монографія / Андрій Смирнов. – 2-е вид., допов. – Київ, 2009. – С. 7–11. – ISBN 978-966-8499-95-1.

1258. **Прости** їм, Господи, бо не відають… // Наша віра. – 2009. – Лютий (№ 2). – С. 2. – (Проблеми Церкви).

1259. **Самородок** на узбіччі // Наша віра. – 2009. – Квітень (№ 4). – С. 14. – (Громадянська позиція). – *Про кн. І. Захарченка «Небо минулих і теперішніх днів» (Київ, 2008).*

1260. **Священнослужитель** чи піп? // Наша віра. – 2009. – Жовтень (№ 10). – С. 12. – (Громадянська позиція).

1261. **Слово** про Любомудра [Мирослава Мариновича] // Наша віра. – 2009. – Лютий (№ 2). – С. 13. – (Громадянська позиція).

1262. **Сон** рябої кобили … у краю озер і лісів : як сучасні екскурсоводи продовжують утримувати «постсовєцьких людей» у просторі віджитих міфів // Україна молода. – 2009. – 11 серп. – С. 7. – *Враження від екскурсії до Музею історії космонавтики в м. Житомирі.*

1263. **«Спи,** козаче, душа щира» : [некролог І. Б. Бровкові] / Євген Сверстюк, Михайлина Коцюбинська, Василь Горбачук [та ін.] // Наша віра. – 2009. – Лютий (№ 2). – С. 16.

1264. **Тарасові** залізні стовпи : творчість Шевченка і християнська віра // Наша віра. – 2009. – Березень(№ 3). – С. 1, 3 ; Україна молода. – 2009. – 11 берез. – С. 9.

1265. **Феномен** Шевченка ; Мить на Чумацькому шляху : (уривки) ; Козацькі хрести серед степу // Пороги : літ.-мистец. і громад.-політ. самвидав. журн., Дніпропетровськ, 1988–1990 рр. : вибране : числа 1–9 / упоряд.: Раїса Лиша, Юрій Вівташ, Орися Сокульська. – Київ, 2009. – С. 446–456 ; 561–562. – ISBN 966-8499-38-7.

1266. **Явити** правду [про О. Довженка] : діалог Івана Малюти з Євгеном Сверстюком // Культура і життя. – 2009. – 2–8 жовт. – С. 23–24. – (Постаті).

1267. **Якому** Богу молитеся? : То питання усім. Але передусім – обранцям народу // Наша віра. – 2009. – Жовтень (№ 10). – С. 11. – (Громадянська позиція).

2010

1268. **Агонія** політичних судів // Літ. Україна. – 2010. – 18 листоп. – С. 4. – (Наголос).

1269. **Те саме** [Електронний ресурс] // Наша віра. – 2010. – Листопад (№ 11). – Текст дані. – Режим доступу: http://nashavira.ukrlife.org/11_2010.html (дата звернення: 05.02.2016). – Назва з екрана.

1270. **Активна** присутність Василя Стуса : сьогодні – 25 років із дня смерті Поета // Україна молода. – 2010. – 4 верес. – С. 8 : фот.

1271. **Божий** дар свободи: чи сумісні мораль і політика – розмірковує перший і поки що єдиний у світі лауреат нагороди «Світло Справедливості» // Україна молода. – 2010. – 10 листоп. – С. 8.

1272. **Вартості**, стереотипи: погляд зсередини. Письменницький діалог: Євген Сверстюк і Валерій Шевчук / Є. Сверстюк, В. Шевчук ; [записала Л. Тарнашинська] // Тарнашинська Л. Українське шістдесятництво: профілі на тлі покоління : (іст.-літ. та поетик. аспекти) / Людмила Тарнашинська ; Ін-т літ. ім. Т. Г. Шевченка НАН України. – Київ, 2010. – С. 583–592. – ISBN 978-966-2164-06-6.

1273. [**Висловлювання** Євгена Сверстюка про відродження Ізраїлю] // День. – 2010. – 25 листоп. – С. 3. – *Вміщено в публ. : Перес Ш. Україна викликає до себе пошану.*

1274. **Висока** думка пульсує на хвилі часу : (про відкритий лист М. Мариновича до трьох патріархів) // Маринович М. Вибране : у 6 т. / Мирослав Маринович. – Львів, 2010. – Т. 1. – С. 320–321. – ISBN 978-966-8197-62-8 (серія). – ISBN 978-966-63-5 (т. 1).

1275. **Виступ** Є. Сверстюка на презентації книги «Український самвидав» [Електронний ресурс] // Наша віра. – 2010. – Квітень (№ 4). – Текст. дані. – Режим доступу: http://nashavira.ukrlife.org/04_2010.html (дата звернення: 04.02.2016). – Назва з екрана.

1276. [**Виступ** Євгена Сверстюка у мистецькій вітальні, 15 жовтня 1990 р.] // Маринович М. Вибране : у 6 т. / Мирослав Маринович. – Львів, 2010. – Т. 2. – С. 143–148. – *Надрук. у публ.: Маринович М. До чого кличуть учорашні «злочинці»?* – ISBN 978-966-8197-62-8 (серія). – ISBN 978-966-8197-64-2 (т. 2).

1277. **Відкритий** лист Д. В. Табачникові, віце-прем'єрові з гуманітарних питань Уряду України / Мирослав Маринович, Євген Сверстюк // Маринович М. Вибране : у 6 т. / Мирослав Маринович. – Львів, 2010. – Т. 3. – С. 418–421. – ISBN 978-966-8197-62-8 (серія). – ISBN 978-966-8197-64-2.

1278. **Війна** очима українського підлітка // Березіль. – 2010. – № 9/10. – С. 141–143. – (Публіцистика).

1279. **Вічна** пам'ять : [усім замученим і убієнним в останню поминальну суботу листопада] [Електронний ресурс] // Наша віра. – 2010. – Листопад (№ 11). – Текст. дані. – Режим доступу: http://nashavira.ukrlife.org/11_2010.html (дата звернення: 05.02.2016). – Назва з екрана.

1280. **Вічний** феномен дисидентства // Права Людини : бюл. Харків. правозахис. групи. – 2010. – № 18. – С. 4–10. – *Розшифровка лекції Є. Сверстюка, прочитаної 17 берез. 2010 р. в Будинку вчених у Києві, в рамках проекту «Публічні лекції «Політ.UA».*

1281. ***Волинська** аудиторія шістдесятників // Волинь-нова. – 2010. – 25 берез. (№ 33). – С. 5 ; 27 берез. (№ 34). – С. 7.

1282. **Волинський** святий [Електронний ресурс] // Наша віра. – 2010. – Квітень (№ 4). – Текст. дані. – Режим доступу: http://nashavira.ukrlife.org/04_2010.html (дата перегляду: 04.02.2016). – Назва з екрана. – *Підпис: Є. С.* –

Про Амфілохія Почаївського (мирське ім'я Я. В. Головатюк, 1894 р. н.), святого, чудотворця, старця, послушника Почаївської лаври з 1925 р.

1283. **Добігає** кінця рік 2010… // Наша віра. – 2010. – Грудень (№ 12). – С. 10. – (Громадянська позиція).

1284. **Епоха** пробудження віри : (з приводу публ. в «Дзеркалі тижня» за 13–19 лют. 2010 р.) [Електронний ресурс] // Наша віра. – 2010. – Лютий (№ 2). – Текст. дані. – Режим доступу: http://nashavira.ukrlife.org/02_2010.html (дата звернення: 02.02.2016). – Назва з екрана.

1285. **[Євген** Сверстюк про українську мову] // Дивослово. – 2010. – № 1. – С. 25. – (Для пам'яті, для розмислу…).

1286. **Євген** Сверстюк: «Убивці Бандери не можуть пробачити своїй жертві власного вчинку» : [бесіда з укр. дисидентом / розмову вела Оксана Климчук] // Луцький замок. – 2010. – 22 квіт. (№ 17). – С. 4, 7.

1287. **Законодавча** самодіяльність «Регіонів» // Наша віра. – 2010. – Вересень (№ 9). – С. 12.

1288. **Зірка** Василя Стуса // День. – 2010. – 10–11 верес. – С. 6. – (Пам'ять).

1289. **«Зірнула** зірниця» // Наша віра. – 2010. – Серпень (№ 8). – С. 8. – *Про кн. поезій Р. Лиші «Зірнула зірниця» (Київ, вид-во «Ярославів Вал», 2010).*

1290. **З'ява** Великого Митрополита : фрагм. з публ. 1990 р. під назвою «Лист Митрополитові» // Наша віра. – 2010. – Червень (№ 6). – С. 4.

1291. **Інтелектуальна** сповідь дисидента // Наша віра. – 2010. – Жовтень (№ 10). – С. 12. – *Про кн. рос. дисидента Ю. Орлова «Небезпечні думки» (Київ, 2012).*

1292. **Книга** Мариновича – на тій полиці, де треба читати // Маринович М. Вибране : у 6 т. / Мирослав Маринович. – Львів, 2010. – Т. 6. – С. 472. – ISBN 978-966-8197-62-8 (серія). – ISBN 978-966-8197-68-0.

1293. **Коли** сіль землі ізвітріє // Наша віра. – 2010. – Липень (№ 7). – С. 1. – *Роздуми про євангельську метафору «Ви сіль землі».*

1294. **Криза** є нагадуванням // Українознав. альм. / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – Київ, 2010. – Вип. 2. – С. 314–315.

1295. **Куплені** Зірки [естради на виборах Президента України] // Наша віра. – 2010. – Січень (№ 1). – С. 11.

1296. **Людина** культури : [спогади про О. Рибалка] // Правдиве українське серце : Олександр Рибалко : [спогади, ст., бібліогр. покажч. пр. / упоряд.: І. Гирич, К. Рибалко ; заг. ред. К. Рибалко]. – Київ, 2010. – С. 646–648. – ISBN 978-966-2068-19-1.

1297. **Марксизм** про масові комунікації // Україна молода. – 2010. – 10 лют. – С. 9. – (Погляд).

1298. **«Мені** здається, що наші журналісти втратили смак до роботи на глибині» : письменник і філософ Є. Сверстюк про професійну майстерність, громадянську позицію та свободу слова / записав Петро Марусенко // День. – 2010. – 26–27 лют. – С. 15 : фот.

1299. **Місіонер** в одеській опері // Наша віра. – 2010. – Серпень (№ 8). – С. 10. – *Про виступ Патріарха РПЦ Кирила в одеській опері 28 лип. 2010 р.*

1300. **Молоді** доведеться… здобувати власний гарт // Літ. Україна. – 2010. – 15 квіт. – С. 2. – (Уже в книгарні). – *Виступ на презентації кн. Олеся Обертаса «Український самвидав», що вийшла у вид-ві «Смолоскип» (Київ, 2010)*.

1301. **Моральні** імперативи : з виступу при врученні нагороди «Світло справедливості» 1.11.2010 р. // Літ. Україна. – 2010. – 2 груд. – С. 1, 3. – (Подвижники).

1302. **Те саме** [Електронний ресурс] // Наша віра. – 2010. – Листопад (№ 11). – Текст. дані. – Режим доступу: http://nashavira.ukrlife.org/11_2010.html (дата звернення: 05.02.2016). – Назва з екрана.

1303. **На моїм** віку // Молитва вигнанця : [збірник] / упоряд. Галина Кирієнко. – Київ, 2010. – С. 84–92. – З кн. «Блудні сини України» (Київ, 1993). – ISBN 978-966-432-068-6.

1304. **Навколо** руїн Берлінського муру // Наша віра. – 2010. – Листопад (№ 11). – С. 6.

1305. **«Нам** не вистачає інстинкту національного самозахисту» : візит Патріарха Кирила в Україну коментує доктор філософії Євген Сверстюк / бесіду вела Юлія Тужик // Голос України. – 2010. – 24 лип. – С. 12 : фот.

1306. **Народе,** хто з вас? // Наша віра. – 2010. – Серпень (№ 8). – С. 1. – *Фрагмент виступу Є. Сверстюка перед учасниками XIX серпневої пішої прощі до Свято-Успенської Унівської Лаври УГКЦ, яка проходила під гаслом «Молитва за Україну».*

1307. **Національний** сором : [про В. Януковича] // День. – 2010. – 27 квіт. – С. 1.

1308. **Невігластво** чи ксенофобія? / Мирослав Попович, Михайлина Коцюбинська, … Євген Сверстюк [та ін.] // Україна молода. – 2010. – 21 лип. (№ 132). – С. 11. – (Відкритий лист).

1309. **Ні – антиукраїнській** гуманітарній політиці! : звернення до укр. громадськости [Електронний ресурс] // Наша віра. – 2010. – Травень (№ 5). – Текст. дані. – Режим доступу: http://nashavira.ukrlife.org/05_2010.html (дата звернення: 04.02.2016). – Назва з екрана. – *Щодо гуманітар. політики віце-прем'єра В. Семиноженка та міністра освіти і науки Д. Табачника.*

1310. ***Перезва** в горах : [до 90-річчя з дня народж. Юрія Луцького] // Україна і світ: прагнення змін : монографія / відп. ред. Наталія Висоцька. – Київ, 2010. – С. 139–149. – ISBN 978-966-378-169-3. – ***Відгук див. у № 2111.***

1311. **Перший** «Кобзар» : до 170-річчя // Наша віра. – 2010. – Травень (№ 5). – С. 4.

1312. **Підступна** хода Сталінізму // День. – 2010. – 14 груд. – С. 4.

1313. **«Пістони** для Андруховича» б'ють у десятку // День. – 2010. – 19 серп. – С. 4. – (Резонанс).

1314. **Посієш** вітер?.. : відкритий лист Президентові України В. Ф. Януковичу // Наша віра. – 2010. – Березень (№ 3). – С. 9. – *Про призначення Д. Табачника на посаду міністра освіти і науки. Серед підписантів Є. Сверстюк.*

1315. **Початки** відродження [церковного в Україні у 1989 р.] // Наша віра. – 2010. – Червень (№ 6). – С. 4. – *Підпис: Є. С.*

1316. **«Проти** чистої церкви» // Наша віра. – 2010. – Серпень (№ 8). – С. 11. – *Про кн. Є. Заплетнюка, в якій автор торкається проблеми розколу в УАПЦ.*

1317. **[Розмова** з Євгеном Сверстюком стосовно УГКЦ (Українська Греко-Католицька Церква) 21 листопада 1990 року] // Маринович М. Вибране : у 6 т. / Мирослав Маринович. – Львів, 2010. – Т. 2. – С. 154–158. – *Надрук. у публ.: Маринович М. Без лестощів про конфесії.* – ISBN 978-966-8197-62-8 (серія). – ISBN 978-966-8197-64-2 (т. 2).

1318. **Самородок** на узбіччі // Літ. Україна. – 2010. – 17 черв. – С. 7. – (Творчий профіль). – *Про укр. публіциста, дисидента, шістдесятника І. Захарченка.*

1319. **«СВУ»** // Наша віра. – 2010. – Березень (№ 3). – С. 10. – *Без підпису. – До 80-ї річниці суду над «Спілкою визволення України».*

1320. **Сво-бо-да!** // Наша віра. – 2010. – Січень (№ 1). – С. 13. – *Роздуми про Майдан 2004 р. та роль президента В. Ющенка в утвердженні демократії в Україні.*

1321. **Слово** на врученні відзнаки [Блаженного священно-мученика Омеляна Ковча 27 черв. 2010 р. у Луцьку] // Наша віра. – 2010. – Липень (№ 7). – С. 16.

1322. **Слово** на захист «селюків» // Екстракт + 200 : у 2 ч. / за заг. ред. Лариси Івшиної ; упоряд.: Надія Тисячна [та ін.]. – Київ, 2010. – С. 174–176. – (Бібліотека газети «День» ; кн. 3). – ISBN 978-966-8152-18-4 (кн. 3–4). – ISBN 978-966-8152-19-1 (кн. 3).

1323. **Спокуса** безкарного злочину // Наша віра. – 2010. – Липень (№ 7). – С. 9. – *Написано 19 черв. 2010 р. в м. Києві. – Про встановлення на Волині пам'ятника енкаведистам.*

1324. **Старокиївська** Реймська Євангелія видана в Україні // Наша віра. – 2010. – Жовтень (№ 10). – С. 20. – *Без підпису.*

1325. **Така** служба // День. – 2010. – 23–24 лип. – С. 12. – (Резонанс). – *Про брошуру Д. Табачника «Утиный суп по-украински» (Вид-во «Фоліо»).*

1326. **Творити** авторитетну Церкву : виступ Є. Сверстюка на Установчому з'їзді УНР [Електронний ресурс] // Наша віра. – 2010. – Січень (№ 1). – Текст. дані. – Режим доступу: http://nashavira.ukrlife.org/01_2010.html (дата звернення: 01.02.2016). – Назва з екрана.

1327. **Христос** воскрес, Вікторе Андрійовичу [Ющенко]! [Електронний ресурс] // Наша віра. – 2010. – Квітень (№ 4). – Текст. дані. – Режим доступу: http://nashavira.ukrlife.org/04_2010.html (дата звернення: 04.02.2016). – Назва з екрана.

1328. **Шукаючи** рідного краю : [з передм. до зб. поезії «Молитва вигнанця», упоряд. Г. Кирієнко] // Наша віра. – 2010. – Жовтень (№ 10). – С. 14.

1329. **«Я для тебе** горів…» : [передмова] // Симоненко В. Вибрані твори / Василь Симоненко ; упоряд.: Анатолій Ткаченко, Дана Ткаченко ; передм. Ростислава Семківа, Євгена Сверстюка, Анатолія Ткаченка. – Київ, 2010. – С. 9–11. – (Шістдесятники). – ISBN 978-966-2164-23-7. – ISBN 978-966-2164-22-0 (серія).

1330. **Як «царя»** вибирають // Наша віра. – 2010. – Лютий (№ 2). – С. 11. – *Про вибори Президента України 2010 р.*

2011

1331. **Шевченко** понад часом : есеї / упоряд. Олексій Сінченко ; кн. віддрукована завдяки фінансуванню Наукового Товариства ім. Шевченка в Америці з Фонду ім. Олени Джуль. – [Вид. 2-е]. – Луцьк : Терен ; Київ : Києво-Могилян. акад., 2011. – 277 с. : портр. – Тит. арк. парал. англ. – Зміст: ШЕВЧЕНКОВІ СТОВПИ : То була дивовижна зоря ; У дорозі до Шевченка ; Остання сльоза ; Шевченкові стовпи ; Феномен Шевченка ; Бог у Шевченковому житті і слові ; Внутрішня свобода ; Рік високого сонця : I. Зашорений погляд ; II. Особа ; III. Свобода ; IV. Доля ; V. Рік 1845 ; VI. Псалми ; VII. Мова ; VIII. Офіра ; IX. Скрижалі ; «А слава – заповідь моя» : до 150-х роковин смерті Тараса Шевченка ; Перший «Кобзар» : до 170-річчя ; Міт козацький чи кріпацький? ; Шевченко непрочитаний ; Геній Віри й Любови ; Над «Гайдамаками» ; Етика прометеїзму ; ПАРАЛЕЛІ : Гоголь і Шевченко в Петербурзі; Рік високого сонця в Україні: Гоголь і Шевченко ; Заповіти Гоголя і Шевченка ; Люди з його оточення ; ПОЕТ І ЧАС : Шевченко в сучасному озвученні ; Шевченкові метаморфози : минуло 185 років від дня народж. Тараса Григоровича Шевченка ; На дев'яте березня ; Боротьба за Шевченка ; Навернення до залізних стовпів ; Дата 22 травня ; Поет і символ ; Один рік у долі Шевченка і в долі України ; Фантомний біль душі ; «Загублено ключ до Шевченкової творчости»; «Чого той дід хоче?» ; Кобзарева церква ; Надходить та дата ; Потрібна висота духу ; Примітки. – ISBN 978-966-2276-53-4 (ВМА «Терен»). – ISBN 978-966-518-591-8 (Києво-Могилян. акад.). – ***Відгуки див. у № 1393, 2141, 2142, 2159, 2192.***

1332. **«А слава –** заповідь моя» // Укр. літ. газ. – 2011. – 11 берез. – С. 1, 3. – *До 150-х роковин смерті Т. Шевченка.*

1333. ***Будителька** національного духу : [про поетесу Є. Лещук] // Волинь-нова. – 2011. – 17 лют. (№ 19). – С. 6.

1334. **Виступ** на презентації книги Раїси Лиші «Зірнула Зірниця» // Наша віра. – 2011. – Січень (№ 1). – С. 13. – (Громадянська позиція).

1335. **«Він умів** збирати навколо себе порядних людей. І то була найбільша бомба в Російській імперії» // День. – 2011. – 20–21 трав. – С. 4. – *Вміщено у публ.: Людина на всі часи, або Непрочитане послання Андрія Сахарова.*

1336. **Внутрішня** свобода [Т. Г. Шевченка] // Літ. Україна. – 2011. – 21 квіт. – С. 1, 4–5 : портр., мал. ; Наша віра. – 2011. – Травень (№ 5). – С. 12–13.

1337. **Вони** хочуть проковтнути весь світ // День. – 2011. – 27–28 трав. – С. 4. – *Комент. до ст. Марії Томак «Атака на "ДНК"» про виставку «Святая Русь» у Третьяковській галереї в Москві.*

1338. **Гавелу** – 75! // День. – 2011. – 5 жовт. – С. 3. – (Ювілей).

1339. **Диво** тисячоліття [Електронний ресурс] // Наша віра. – 2011. – Жовтень (№ 10). – Текст. дані. – Режим доступу: http://nashavira.ukrlife.org/10_2011.html (дата звернення: 09.02.2016). – Назва з екрана. – *Роздуми з нагоди 20-ї річниці Незалежності України.*

1340. **Добрий** брат // Березіль. – 2011. – № 11/12. – С. 122–126. – (Публіцистика). – *Про відносини М. Гоголя з наймолодшою сестрою Ольгою.*

1341. **Те саме** [Електронний ресурс] // Наша віра. – 2011. – Вересень (№ 9). – Текст. дані. – Режим доступу: http://nashavira.ukrlife.org/09_2011.html (дата звернення: 09.02.2016). – Назва з екрана.

1342. ***Добросердний** лицар у старому панцирі : [спогад авт. про З. Красівського, політ. в'язня і письменника] // Шлях перемоги. – 2011. – 14 верес. (№ 37). – С. 6.

1343. [**З виступу** Євгена Сверстюка на вечорі-презентації книги Ірини Жиленко «Homo feriens»] / фото Олеся Дмитренка // Слово Просвіти. – 2011. – 15–21 груд. (число 50). – С. 8–9 : фот. – *Вміщено в публ.: Цимбалюк М. Колективний портрет в історично-психологічному інтер'єрі.*

1344. **Іміджмейкер** для Януковича [Електронний ресурс] // Наша віра. – 2011. – Липень (№ 7). – Текст. дані. – Режим доступу: http://nashavira.ukrlife.org/07_2011.html (дата звернення: 09.02.2016). – Назва з екрана.

1345. **[Ірина Жиленко** на святі життя : виступ на презентації кн. «Homo feriens»] // Слово Просвіти. – 2011. – 15–21 груд. (№ 50). – С. 8 : фот. – *Вміщено в публ.: Колективний портрет в історично-психологічному інтер'єрі. : [про вечір-презентацію кн. І. Жиленко «Homo feriens», ведучий Є. Сверстюк].*

1346. **Кларнет** Павла Тичини // Наша віра. – 2011. – Березень (№ 3). – С. 16.

1347. [**Листи** Євгена Сверстюка до Івана Дзюби (Київ, 1962–1964 рр.)] // Рукопис : укр. альм. спогадів, щоденників, листів, док., світлин : у 2 т. / за заг. ред. Івана Дзюби. – Київ, 2011. – Т. 2. – С. 22–28. – (Бібліотека Шевченківського комітету). – Надрук. в публ.: Дзюба І. Спогади і роздуми в епістолярному жанрі. – ISBN 978-966-01-0320-4 (серія). – ISBN 978-966-7575-71-3. – ISBN 978-966-7575-96-0 (т. 2).

1348. **Марченко** Ніна Михайлівна (7.02.1929 – 15.04.2011) / Євген і Валерія [Андрієвська] Сверстюки, Осип і Надія Зінкевичі, Віктор і Катерина Ющенки [та ін.] // Слово Просвіти. – 2011. – 21–27 квіт. (число 16). – С. 11.

1349. **Мати** – проти тиранії : [про маму В. Марченка] // День. – 2011. – 19 квіт. – С. 1, 4. – (Втрата).

1350. **Міт** козацький чи кріпацький? [Електронний ресурс] // Наша віра. – 2011. – Березень (№ 3). – Текст. дані. – Режим доступу: http://nashavira.ukrlife.org/03_2011.html (дата звернення: 08.02.2016). – Назва з екрана. – *150 років від дня смерті Т. Шевченка.*

1351. **Міт** кріпацький чи козацький? // День. – 2011. – 4–5 берез. – С. 10.

1352. ***На першому** місці в житті має бути Бог і його правда // Подоляни. – 2011. – Грудень (№ 48).

1353. **На святі** життя [Електронний ресурс] // Наша віра. – 2011. – Грудень (№ 12). – Текст. дані. – Режим доступу: http://nashavira.ukrlife.org/ 12_2011.html (дата звернення: 09.02.2016). – Назва з екрана. – *Про кн. спогадів І. Жиленко «Homo feriens» (Київ, вид-во «Смолоскип», 2011).*

1354. **Ненависть** [Електронний ресурс] // Наша віра. – 2011. – Листопад (№ 11). – Текст. дані. – Режим доступу: http://nashavira.ukrlife.org/11_2011.html (дата звернення: 09.02.2016). – Назва з екрана. – *Підпис: Є. С. – Передмова до вірша польської поетеси В. Шимборської «Ненависть».*

1355. **Ніна Марченко** // Зона. – 2011. – № 26. – С. 257–258.

1356. **Ніна Марченко** пішла до свого сина (7.02.1929, с. Гатне Києво-Святошинського р-ну Київської обл. – 15.04.2011, Київ) : [некролог] / підписали: Євген і Валерія Сверстюки, Осип і Надія Зінкевичі, Віктор і Катерина Ющенки [та ін.] // Незборима нація. – 2011. – Червень (число 6). – С. 2.

1357. **Нойфельд Г.** Поет жорстокого віку : до 120-річчя від дня народж. Павла Тичини / Герберт Нойфельд, Євген Сверстюк // Березіль. – 2011. – № 1/2. – С. 174–185. – (Критика).

1358. **Пам'яті** Михайлини Коцюбинської / Іван Дзюба, Мирослав Маринович, Євген Сверстюк [та ін.] // Критика. – 2011. – № 1/2. – С. 40–43.

1359. **Пам'ятник** бандерівцеві [Електронний ресурс] // Наша віра. – 2011. – Листопад (№ 11). – Текст. дані. – Режим доступу: http://nashavira.ukrlife.org/11_2011.html (дата звернення: 09.02.2016). – Назва з екрана.

1360. **1 грудня** 1991 року // Наша віра. – 2011. – Грудень (№ 12). – С. 12. – (Громадянська позиція). – *Про значення загальнонаціонального референдуму щодо проголошення незалежності України.*

1361. **Під дамоклевим** мечем // Наша віра. – 2011. – Квітень (№ 4). – С. 10–11. – (Громадянська позиція). – *Роздуми над метафорою із притч Соломонових про страх Господній як початок премудрості.*

1362. **Помолімося** за Віру Ткаченко [Електронний ресурс] // Наша віра. – 2011. – Лютий (№ 2). – Текст. дані. – Режим доступу: http://nashavira.ukrlife.org/02_2011.html (дата звернення: 08.02.2016). – Назва з екрана.

1363. ***Почаїв** ; Богданівка ; Атмосфера доби ; Особистості ; Вірші того часу // Золота пектораль. – 2011. – № 1/2. – С. 123–129. – *Біогр. довідка на початку публ.*

1364. **Президенти** України // Наша віра. – 2011. – Серпень (№ 8). – С. 4–5. – (Громадянська позиція).

1365. **[Про Михайлину Коцюбинську]** // Незборима нація. – 2011. – Лютий (число 2). – С. 3. – *Вміщено у публ.: Овсієнко В., Рапп І. На святвечір 2011 року : 7 січня, на Святвечір, у Києві відійшла у засвіти Михайлина Коцюбинська – літературознавець, учасниця руху шістдесятників, племінниця видатного укр. письменника Михайла Коцюбинського.*

1366. **Просвітлене** обличчя церкви [Електронний ресурс] // Наша віра. – 2011. – Квітень (№ 4). – Текст. дані. – Режим доступу: http://nashavira.ukrlife.org/04_2011.html (дата звернення: 08.02.2016). – Назва з екрана. – *Про обрання нового глави УГКЦ С. Шевчука.*

1367. **Прощання** з Михайлиною Коцюбинською // Права Людини : бюл. Харків. правозахис. групи. – 2011. – Лютий (№ 6). – С. 2.

1368. **Свідчення** про людей і час // День. – 2011. – 23–24 верес. – С. 23. – (Особистість). – *Про кн. Василя Горбачука «Тридцять років на Донбасі» (Слов'янськ, 2010).*

1369. **Світло** Василя Стуса, Валерія Марченка, Юрія Литвина, Олекси Тихого : виступ Є. Сверстюка на вечорі «Осінній зорепад» 15 верес. 2011 р. в Будинку Вчителя [Електронний ресурс] // Наша віра. – 2011. – Вересень (№ 9). – Текст. дані. – Режим доступу: http://nashavira.ukrlife.org/09_2011.html (дата звернення: 09.02.2016). – Назва з екрана.

1370. **Світло** Михайлини Коцюбинської // Наша віра. – 2011. – Лютий (№ 2). – С. 5.

1371. **Секретне** – то соромітне? // Березіль. – 2011. – № 3/4. – С. 156–162.

1372. **Совість** усе пам'ятає [Електронний ресурс] // Наша віра. – 2011. – Березень (№ 3). – Текст. дані. – Режим доступу: http://nashavira.ukrlife.org/03_2011.html (дата звернення: 08.02.2016). – Назва з екрана. – *Про кн. Д. Гойченка «Сквозь раскулачивания и голодомор», видану Всеросійською мемуарною бібліотекою в 2006 р. та Л. Копелєва «И сотворил себе кумира», видану в Харкові у 2010 р.*

1373. **Совість** усе пам'ятає : про суть системи, що навчала людей ненавидіти інших // Україна молода. – 2011. – 11 берез. (№ 42). – С. 11. – (Згадати все) (Духовність).

1374. **Сороковини** великого погрому // Зона. – 2011. – № 27. – С. 60–63. – *Про арешт Ю. Луценка та утримання його в Лук'янівській в'язниці.*

1375. **Українське** привітання Президентові Чеської Республіки В. Гавелу до його ювілею [Електронний ресурс] // Наша віра. – 2011. – Жовтень (№ 10). – Текст. дані. – Режим доступу: http://nashavira.ukrlife.org/10_2011.html (дата звернення: 09.02.2016). – Назва з екрана. – *Підпис: Є. Сверстюк, почесний президент Українського ПЕН-клубу.*

1376. **[Фрагмент** виступу на вечорі пам'яті М. Коцюбинської в Нац. музеї літ. України 15 лют. 2011 р.] // День. – 2011. – 17 лют. – С. 2. – (Пам'ять). – *Вміщено в публ.: Тисячна Н. Великий характер.*

1377. **Рец.** : Свідчення про людей і час // Літ. Україна. – 2011. – 20 жовт. – С. 5. – Рец. на кн.: Горбачук В. Т. Тридцять років на Донбасі : (щоденникові записи) : 1973–2004 рр. / Василь Горбачук. – Слов'янськ : Друкар. двір, 2010. – 216 с.

2012

1378. **200 афоризмів** Євгена Сверстюка / упоряд. Ореста Ковцун. – Київ : Києво-Могилян. акад., 2012. – 31 с. – ISBN 978-966-518-594-9.

1379. **Агафонова А. М.** Типологія лексичних засобів експресивності публіцистики Євгена Сверстюка / А. М. Агафонова, О. Р. Пелішенко // Актуальні проблеми сучасної філології. Мовознавчі студії : зб. наук. пр. Рівнен. держ. гуманітар. ун-ту / Рівнен. держ. гуманітар. ун-т ; редкол.: Г. М. Вокальчук (голов. ред.) [та ін.]. – Рівне, 2012. – Вип. 20. – С. 58–61. – Бібліогр.: с. 61. – ISBN 978-966-2254-22-8.

1380. **Берімо** відповідальність на себе : звернення Ініціативної групи «Першого грудня» до укр. суспільства напередодні виборів до Верховної Ради України / В'ячеслав Брюховецький, ... Євген Сверстюк [та ін.] // Дзеркало тижня. – 2012. – 20–26 жовт. (№ 37). – С. 3.

1381. ***Будителі** свободи закликають до боротьби // Свобода. – 2012. – 22 черв. (№ 25). – *Виступ Є. Сверстюка у Сімферополі на зустрічі колишніх радянських дисидентів.*

1382. **Відкритий** лист Президентові Америки // Наша віра. – 2012. – Серпень (№ 8). – С. 9. – (Громадянська позиція). – *Написано у Філадельфії 10 серп. 1991 р.*

1383. **Вільний** університет [одеський] // Наша віра. – 2012. – Серпень (№ 8). – С. 15.

1384. **Вплив** тоталітарного минулого на тенденції до встановлення авторитарних режимів у колишньому СРСР на прикладі України, Росії, Білорусі та ін. // Співпраця СРСР і Німеччини у міжвоєнний період та під час Другої світової війни: причини і наслідки : матеріали Міжнар. наук. конф., м. Київ, 5–6 листоп. 2011 р. – Київ, 2012. – С. 187–191. – ISBN 978-617-646-064-0.

1385. **День** Свободи [22 листопада 2004 р.] [Електронний ресурс] // Наша віра. – 2012. – Листопад (№ 11). – Текст. дані. – Режим доступу: http://nashavira.ukrlife.org/11_2012.html (дата звернення: 16.02.2016). – Назва з екрана.

1386. **Десь знялася** шура-бура, вона того комарика з дуба здула // Літ. Україна. – 2012. – 24 трав. – С. 4. – (Сучасна байка)

1387. **Те саме** [Електронний ресурс] // Наша віра. – 2012. – Травень (№ 5). – Текст. дані. – Режим доступу: http://nashavira.ukrlife.org/05_2012.html (дата звернення: 16.02.2016). – Назва з екрана.

1388. **Довженко.** Втечі з полону : [з виступу Є. Сверстюка на вечорі, присвяч. О. Довженку, що відбувся в Будинку вчителя 12 листоп. 2012 р.] [Електронний ресурс] // Наша віра. – 2012. – Листопад (№ 11). – Текст. дані. – Режим доступу: http://nashavira.ukrlife.org/11_2012.html (дата звернення: 16.02.2016). – Назва з екрана.

1389. **Думки** про Шевченка, вибрані Надією Самуляк з книги «Шевченко понад часом» [Терен, 2011] // Наша віра. – 2012. – Травень (№ 5). – С. 4.

1390. **Евген Сверстюк:** «Для официальных кругов Гоголь был если не врагом, то уж точно диссидентом» : исполнилось 160 лет со дня смерти великого писателя Николая Гоголя : [бесіда з Є. Сверстюком / розмовляла] Ольга Унгурян // Факты и коммент. – 2012. – 29 марта. – С. 12. – (Таланты и поклонники).

1391. **Євген Сверстюк:** «Влада, яку ми маємо, – це ганьба передусім для кожного з нас» : [інтерв'ю з Є. Сверстюком про політич. ситуацію в Україні / записала] Юлія Банкова // Нар. слово. – 2012. – 19 лип. (№ 26). – С. 6. – (Справжній українець).

1392. **Євген Сверстюк:** «2013-й стане роком боротьби за українську свободу» / записав Вадим Лубчак // День. – 2012. – 14–15 груд. – С. 6. – (Дзвінок іменинникові). – *Бесіда з Є. Сверстюком про початок роботи Верховної Ради України 7-го скликання та перспективи розвитку політ. ситуації в Україні.*

1393. **Євген Сверстюк:** «На ґрунті постмодернізму такі "фрукти", як Шевченко, не водяться» : книга «Шевченко понад часом» відкриває українцям іншого, нового Кобзаря : [бесіда з Є. Сверстюком / розмовляла] Галина Гузьо // Високий замок. – 2012. – 29 лют. (№ 38). – С. 10.

1394. **Євген Сверстюк:** «Наша напівголодна людина потрапила, як дикун, на ярмарок секонд-хенду і розміняла рештки моральності» : представники інтелігенції взялися за оздоровлення українського суспільства : [з матеріалів круглого столу «Місія інтелігентів та вільних людей України», Український дім, 5 квіт. 2012 р.] / [записала] Галина Гузьо // Високий замок. – 2012. – 6–8 квіт. (№ 64). – С. 3. – (Актуально).

1395. **Євген Сверстюк:** «У 45 років, коли я лише йшов у концтабори, Кобзар звідтіль уже повертався…» : [розмова з Є. Сверстюком, автором багатьох шевченкознав. праць, лауреатом Нац. премії імені Тараса Шевченка / бесіду вела] Оксана Загакайло // Дзеркало тижня. – 2012. – 15–21 верес. (№ 32). – С. 11.

1396. **Євген Сверстюк:** «Українці завжди мали погану владу» / розмовляла Галина Гузьо // Високий замок. – 2012. – 15–21 берез. (№ 48). – С. 12. – (Тет-а-тет). – *Розмова з Є. Сверстюком про стиль правління В. Януковича і перспективи укр. євроінтеграції.*

1397. [**З виступу** Є. Сверстюка на прес-конференції, на якій оголосили про ініціативу скликати Національний круглий стіл] // Слово Просвіти. – 2012. – 8–14 берез. (число 10). – С. 2. – *Вміщено у публ.: Лише духовність і мораль виведуть на загублений шлях: Ініціативна група «Першого грудня» скликає Національний круглий стіл.*

1398. **«Закон»** // Наша віра. – 2012. – Липень (№ 7). – С. 1. – Без підпису. – *До дня Конституції України.*

1399. ***Заповіти** Гоголя і Шевченка // Чорномор. новини. – 2012. – 25 жовт. (№ 84). – С. 3.

1400. **Захищати** людину : на 30-тисячному мітингу в пам’ять геноциду кримськотатар. народу 18 трав. були укр. і рос. правозахисники з різних країн [Електронний ресурс] // Наша віра. – 2012. – Травень (№ 5). – Текст. дані. – Режим доступу: http://nashavira.ukrlife.org/05_2012.html (дата звернення: 16.02.2016). – Назва з екрана.

1401. **Індивідуальна** позиція кожного українця є вирішальною // День. – 2012. – 23–24 серп. – С. 7. – *Вміщено в публ.: Скуба В. Чому 24 серпня немислиме поза історичним контекстом?*

1402. **Ініціятива** 1 грудня : декларація [Електронний ресурс] // Наша віра. – 2012. – Січень (№ 1). – Текст. дані. – Режим доступу: http://nashavira.ukrlife.org/01_2012.html (дата звернення: 10.02.2016). – Назва з екрана. – *Декларацію підписано 13 грудня 2011 р.; серед підписантів Є. Сверстюк.*

1403. **Інтелектуальна** сповідь дисидента : (передм. до укр. вид.) // Орлов Ю. Небезпечні думки : мемуари з рос. життя / Юрій Орлов ; пер. з рос. Петра Ромка ; передм. Є. Сверстюка. – Київ, 2012. – С. 15–19. – ISBN 978-966-1676-39-7 (МБФ «Смолоскип»). – ISBN 978-966-2164-20-6 (ТОВ «Смолоскип»). – ***Див. також № 1291, 2162.***

1404. **Книга** джерельна // Літ. Україна. – 2012. – 2 лют. – С. 10. – *Про роман М. Дочинця «Вічник».*

1405. **[Коментар** до статті Оксани Миколюк «Право на вибір» про заборону абортів в Україні] // День. – 2012. – 15 берез. – С. 6.

1406. **Критичний** момент настав… [для самоорганізації суспільства] [Електронний ресурс] // Наша віра. – 2012. – Березень (№ 3). – Текст. дані. – Режим доступу: http://nashavira.ukrlife.org/03_2012.html (дата звернення: 11.02.2016). – Назва з екрана.

1407. **[Листи** стосовно створення Музею шістдесятництва] // Плахотнюк М. Коловорот : ст., спогади, док. / Микола Плахотнюк. – Київ, 2012. – С. 451–454 ; 457–458 ; 461–464 ; 470–476. – Зі змісту: Директорові Музею історії міста

Києва Євецькій І. О. / підписали: Богдан Горинь, Валентина Чорновіл, … Є. Сверстюк [та ін.] ; Голові Київської міської державної адміністрації п. Леонідові Черновецькому / підписали: Микола Плахотнюк, Людмила Семикіна, … Євген Сверстюк [та ін.] ; Голові Наглядової ради Міжнародного благодійного фонду «Україна-3000» п. Катерині Ющенко / підписали: М. Плахотнюк, Є. Свер стюк ; Віце-прем'єр-міністру України Васюнику Іванові Васильовичу / підписали: М. Х. Плахотнюк, М. Х. Коцюбинська, Є. О. Сверстюк [та ін.] ; Раднику Президента України п. В. Журавському / підписали: Микола Стратілат, Богдан Горинь, …Євген Сверстюк [та ін.]. – ISBN 978-966-2164-64-0 (ТОВ «Смолоскип»). – ISBN 978-966-1676-43-4 (МБФ «Смолоскип»).

1408. **«Лиш боротись** – значить жити!» : [роздуми] // Літ. Україна. – 2012. – 8 листоп. – С. 9 : фотопортр. – (Призначення слова). – *Про цінності особистого і нац. життя, роль укр. інтелігенції.*

1409. **«Лиш боротись** – значить жить!» // Наша віра. – 2012. – Листопад (№ 11). – С. 11, 16.

1410. ***Мама** // Золота пектораль. – 2012. – № 3. – С. 102–111.

1411. [**Матеріали** про В. Стуса] // Стус В. Вибрані твори / Василь Стус ; упоряд. Дмитро Стус. – Київ, 2012. – С. 732–743 ; 812–814. – (Серія «Шістдесятники»). – Зі змісту: Василь Стус – летюча зірка української літератури ; «Врізуючись гранітним профілем…» : Василеві Стусові : [вірш] ; «Я прийду на Свят-Вечір між люди…». – ISBN 978-966-2164-22-0 (серія). – ISBN 978-966-2164-50-3.

1412. **Мова** як дар Духа // Наша віра. – 2012. – Червень (№ 6). – С. 1.

1413. **Мови** не продають // Наша віра. – 2012. – Серпень (№ 8). – С. 8. – (Громадянська позиція).

1414. **Мовна** поведінка [утверджує Україну як незалежну державу] // Літ. Україна. – 2012. – 23 серп. – С. 3. – (Наболіле) ; Наша віра. – 2012. – Верес.-жовт. (№ 9/10). – С. 17. – (Громадянська позиція).

1415. **Мудрість** серця : про кн. Мирослава Дочинця «Вічник» // День. – 2012. – 27–28 січ. – С. 23. – (Рецензія).

1416. ***«Мусите** на своєму місці бути героями!» // Волинь. – 2012. – 20 верес. (№ 5). – С. 5.

1417. **На свято** жінки ; З мого берега // Українки в історії. XX – XXI століття : [зб. нарисів] / [Валентина Борисенко, Петро Кононенко, Євген Сверстюк та ін.]. – Київ, 2012. – С. 10–18 ; 29–36. – ISBN 978-966-06-0613-5.

1418. ***Найбільше** наше прокляття – страх : (правда Євгена Сверстюка який ніколи не служив політикам і владі) / інтерв'ю Олександра Нагорного // Волинь-нова. – 2012. – № 111. – С. 3, 13.

1419. ***Найбільший** ворог той, що в собі / інтерв'ю Романа Кракалії // Чорномор. новини. – 2012. – 7 лип. (№ 52). – С. 1, 3.

1420. ***Народ** не приймає стиль, який йому зараз нав'язують : [інтерв'ю] // Універсум. – 2012. – № 3/4. – С. 47 : фот.

1421. **Нас зібрала** тривога : виступ на Нац. круглому столі 5 квіт. у Києві «Місія інтелігенції та вільних людей України» // Наша віра. – 2012. – Квітень (№ 4). – С. 11–12.

1422. «**Не чиніть** зла, воно повернеться проти вас. Не зупиняйте Україну» : звернення Ініціатив. групи «Першого грудня» до укр. суспільства напередодні виборів до Верховної Ради України / В'ячеслав Брюховецький, Богдан Гаврилишин, … Євген Сверстюк [та ін.] // Газета по-українськи. – 2012. – 17 жовт. (№ 153). – С. 1, 8 ; *Свобода. – 2012. – 26 жовт. (№ 43). – С. 1, 3.

1423. **Нехай** постане вулиця Віктора Некрасова : Голові Київ. міськдержадмін. О. П. Попову / І. Дзюба, Є. Сверстюк, Л. Танюк, І. Левітас // Літ. Україна. – 2012. – 12 січ. – С. 3. – (Відкритий лист).

1424. **Оригінальність** і вторинність // День. – 2012. – 30–31 берез. – С. 13. – *Репліка на виступ на 5-му каналі укр. телебачення керівника рос.-укр. інформ. центру О. Бондаренка.*

1425. **Плохій С.** Брама Європи : історія України від скіфських воєн до незалежності / Сергій Плохій. – Харків : Клуб сімейн. дозвілля, 2016. – 495 с. – *Про Є. Сверстюка див. Алфавіт. покажч.: с. 491.* – ISBN 978-617-12-1056-1 (укр.). – ISBN 978-0-4652-05091-8 (англ.).

1426. **Померла** Атена Пашко – дружина В'ячеслава Чорновола / Лесь Танюк, Неллі Корнієнко, … Євген Сверстюк [та ін.] // Слово Просвіти. – 2012. – 29 берез.–4 квіт. (число 10). – С. 16. – (Пам'ять).

1427. **Представлення** Української Хартії вільної людини // Наша віра. – 2012. – Грудень (№ 12). – С. 1–2. – *Хартія, укладена учасниками Ініціативної групи Першого грудня.*

1428. **Самозахист культури** : [передмова] ; На сонячній хвилі до останку : [спогади про М. Коцюбинську] // У мерехтінні найдорожчих лиць : згадуючи Михайлину Коцюбинську / упоряд. і відп. ред. Елеонора Соловей. – Київ, 2012. – С. 9–17 ; 332–336. – ISBN 978-966-378-284-3.

1429. «**"Свободі"** бракує політичної культури, але там є люди, які можуть внести струмінь, що оздоровлює» // День. – 2012. – 7 листоп.– С. 5 : фот. – Надрук. в публ.: Інший рівень вишколу.

1430. **Сковорода** притягує до себе : передусім непогамовною духовною свободою, а ще – глибиною і масштабом відчуття універсуму буття // Літ. Україна. – 2012. – 27 груд. – С. 3. – (Світочі).

1431. **Соборність** духовна // Наша віра. – 2012. – Лютий (№ 2). – С. 10. – (Громадянська позиція).

1432. **Совість** усе пам'ятає // Гойченко Д. Красный апокалипсис: сквозь раскулачивание и голодомор : мемуары свидетеля / Дмитрий Гойченко. – Київ, 2012. – С. 5. – ISBN 978-617-585-039-8.

1433. **Сороковини** великого погрому // День. – 2012. – 17 січ. – С. 1. – (Дата). – *Про арешт Ю. Луценка та утримання його в Лук'янівській в'язниці.*

1434. **У гроні** чесних і сміливих : (передм. до першого вид.) // Мороз Р. Проти вітру : спогади дружини укр. політв'язня / Раїса Мороз ; ред. Люба Маринович. – Вид. 2-е, зі змін. й допов. – Харків, 2012. – С. I–IV. – *Про Є. Сверстюка див. Імен. покажч.: с. 278.* – ISBN 978-617-587-086-0.

1435. **Українська** мова в обороні // Літ. Україна. – 2012. – 21 черв. – С. 2. – (Нам це болить).

1436. **Українська** Хартія вільної людини : [укладено учасниками Ініціатив. групи «Першого грудня»] / В'ячеслав Брюховецький, … Євген Сверстюк [та ін.] // Дзеркало тижня. – 2012. – 28 груд. (№ 49). – С. 2.

1437. **[Уривок** з виступу Є. Сверстюка на Нац. круглому столі] // Наша віра. – 2012. – Грудень (№ 12). – С. 10. – Вміщено у публ.: Національний круглий стіл Ініціятивної групи «Першого грудня». Хартія вільної людини» (Український дім, 8 груд. 2012 р.).

1438. **Хліб** святий [Електронний ресурс] // Наша віра. – 2012. – Березень (№ 3). – Текст. дані. – Режим доступу: http://nashavira.ukrlife.org/03_2012.html (дата звернення: 11.02.2016). – Назва з екрана.

1439. **Чвари** гоголівських панів, або Світ без любові // Березіль. – 2012. – № 7/8. – С. 114–124. – (Критика. Перечитуючи класику).

1440. **«Я для** тебе горів…» : [передмова] ; Василь Симоненко прилетів на білому коні // Симоненко В. Вибрані твори / Василь Симоненко ; упоряд.: Анатолій Ткаченко, Дана Ткаченко ; [передм. Р. Семківа, Є. Сверстюка, А. Ткаченка]. – Вид. 2-е. – Київ, 2012. – С. 9–17 ; 621–626. – (Серія «Шістдесятники»). – ISBN 978-966-2164-22-0 (серія). – ISBN 978-966-2164-23-7.

2013

1441. Гоголь і українська ніч : есеї / [упоряд. О. Сінченко]. – Київ : КЛІО, 2013. – 327 с. – *Про Є. Сверстюка див. Імен. покажч.: с. 323.* – ISBN 978-966-617-7023-05-9. – ***Відгуки та рец. див. у № 2182, 2193, 2225, 2233.***

1442. Гоголь і українська ніч : есеї / [упоряд. О. Сінченко]. – Вид. 2-е, випр. – Київ : КЛІО, 2013. – 327 с. – *Про Є. Сверстюка див. Імен. покажч.: с. 323.* – ISBN 978-966-617-7023-05-9. – ***Відгуки та рец. див. у № 2182, 2193, 2225, 2233.***

1443. **Анонім** про музу Василя Стуса / Євген Сверстюк, Михайлина Коцюбинська // Наша віра. – 2013. – Вересень (№ 9). – С. 10.

1444. **А що, якби** Шевченко… // Літ. Україна. – 2013. – 19 груд. – С. 1, 4–5.

1445. **Бог** у Шевченковому житті і слові // Дивослово. – 2013. – № 5. – С. 31–35.

1446. **Василь** Лісовий : (з приводу виставки 30 черв. 2013) // Наша віра. – 2013. – Лип.-серп. (№ 7/8). – С. 16.

1447. **Василь** Стус (1938–1985) : у січні 2013 року Василеві Семеновичу Стусу могло би виповнитися лише 75 років. Вік дієвої мудрості та непорушної переконаності. Та загинув поет у 47 // Укр. культура. – 2013. – № 3. – С. 48. – З есею «Постать Стуса за плином часу».

1448. **«Вибір** майбутнього повинен ґрунтуватися на цінностях» : заява Ініціатив. групи «Першого грудня» про європ. вибір укр. суспільства / В'ячеслав Брюховецький, ... Євген Сверстюк [та ін.] // День. – 2013. – 20 лют. – С. 2.

1449. **Візія** [Національного] Музею Шевченка // Наша віра. – 2013. – Листопад (№ 11). – С. 3.

1450. **Волинь.** Спогад війни // Наша віра. – 2013. – Травень (№ 5). – С. 9. – (Громадянська позиція). – *Статтю про Волин. трагедію 1943 р. написано на засланні в Сибіру (2.VI.81).*

1451. ***Гавел** втілював у собі принцип свободи // Голос Громадянина. – 2013. – № 1. – С. 44.

1452. **Гідність** є прикметою вільної людини : [розмова на тему «Культура пам'яті» з Є. Сверстюком / бесіду вела] Лариса Гончаренко // Укр. культура. – 2013. – № 3. – С. 41–43 : фот. – (Монологи).

1453. **«Гоголь** дал мне пищу для размышлений, как никакой другой писатель», – признается публицист Евгений Сверстюк : [інтерв'ю з публіцистом] / провел Андрей Михайлик // Бизнес. – 2013. – 5 июля (№ 30/31). – С. 46–47. – *Обговорюється кн. Є. Сверстюка «Гоголь і українська ніч».*

1454. **Гоголь** і українська ніч / передм. Н. Кучер // Наша віра. – 2013. – Червень (№ 6). – С. 6–7. – (Події культури). – *Уривок з кн. есеїв Є. Сверстюка «Гоголь і українська ніч», с. 52–54.*

1455. **Діти** різних народів : [передмова] // Іноземці про українських політв'язнів : спогади / голов. ред. Осип Зінкевич ; упоряд. Олена Голуб ; Музей-архів і документац. центр укр. самвидаву при вид-ві «Смолоскип». – Київ, 2013. – С. 5–11. – ISBN 978-966-80-0 (ТОВ «Смолоскип»). – ISBN 978-966-1676-55-7 (МБФ «Смолоскип»).

1456. **«Договір»** з Москвою // Дзеркало тижня. – 2013. – 16–22 лют. (№ 6). – С. 6 : фот. – (Погляд). – *Проблеми укр.-рос. відносин.*

1457. **Договір** з Москвою // Наша віра. – 2013. – Лютий (№ 2). – С. 11. – *Про історію укладення договорів України з Росією.*

1458. **Євген Сверстюк** і його константи : розмова з Є. Сверстюком / [бесіду вела] Неля Ваверчак // День. – 2013. – 15–16 берез. – С. 23 : фот. – (Зустріч в бібліотеці).

1459. ***Євген Сверстюк**: «Жива риба пливе проти течії» / запитувала Людмила Зузяк // Верховин. вісті. – 2013. – 14 черв. (№ 24). – С. 5.

1460. **Євген Сверстюк**: «Майдан працює на перспективу» : укр. письменник, філософ та дисидент – про новий рівень солідарності, знесення пам'ятника Леніну, владу та опозицію / [бесіду вела] Олеся Яремчук // День. – 2013. – 13–14 груд. – С. 5.

1461. **Євген Сверстюк**, письменник, філософ, дисидент: «Майдан працює на перспективу» : інтерв'ю газ. «День» (13.12.2013) : про новий рівень солідарності, знесення пам'ятника Леніну, владу та опозицію / запитувала О. Яремчук // Наша віра. – 2013. – Грудень (№ 12). – С. 3.

1462. **Євген Сверстюк**: «Справжнього націоналізму у нас замало» : [бесіда з громад. діячем, учасником Ініціативної групи «Першого грудня» Є. Сверстюком про політ. ситуацію в Україні] / розмовляв Сергій Борис // Шлях перемоги. – 2013. – 15 трав. (№ 18/19). – С. 5 : фот.

1463. **Європейський** вибір – вибір вартостей // Наша віра. – 2013. – Вересень (№ 9). – С. 1–2.

1464. [**З виступу** Євгена Сверстюка на вечорі з нагоди 75-річчя Василя Стуса в Київському будинку вчителя] // Слово Просвіти. – 2013. – 14–20 лют. (число 7). – С. 7. – *Вміщено в публ.: Кир'ян Н. Народе мій, до тебе я ще верну.*

1465. [**З виступу** Євгена Сверстюка на XX Форумі видавців у Львові] // Слово Просвіти. – 2013. – 26 верес. – 2 жовт. (число 38). – С. 10. – *Вміщено в*

публ.: Залізняк Б. «Всі ми вийшли з книжок…», або Спроба «точкових» розмірковувань із приводу XX Форуму видавців у Львові.

1466. **[З виступу** Євгена Сверстюка на XX форумі видавців у Львові] / фот. Миколи Тимченка // День. – 2013. – 17 верес. – С. 10 : фот. – *Вміщено у публ.: Формула українського успіху: тяглість у пориві.*

1467. [**З виступу** Євгена Сверстюка на нараді у Національному музеї Тараса Шевченка, 23 жовтня 2013 р.] // Слово Просвіти. – 2013. – 14–20 листоп. (число 45). – С. 10. – (Гаряча тема). – *Вміщено у публ.: Цимбалюк М. Громадська опозиція музейній експозиції.*

1468. **Зачарований** життям // Наша віра. – 2013. – Жовтень (№ 10). – С. 13. – *Про укр. письменника М. Руденка.*

1469. **Зачарований** життям : [передмова] // Руденко М. «Найбільше диво – життя» : спогади / Микола Руденко ; упоряд. Раїса Руденко. – Київ, 2013. – С. 7–18. – ISBN 978-617-7023-07-3.

1470. **Зоря** над українським вертепом : [передмова] // «Кобзар» і Україна. – Львів, 2013. – С. 7–12 : іл. – Репр. відтворення празького вид. текстового матеріалу «Кобзаря» 1941 р. – ISBN 978-617-629-159-6.

1471. **Зоря** над українським вертепом // Тарас Шевченко та кобзарство : Друга міжнар. наук.-практ. конф. : у рамках Четвертого міжнар. конґресу «Світове українство як чинник утвердження держави Україна у міжнародній спільноті» «…Землякам моїм в Україні і не в Україні…», 22–24 серп. 2013 р., м. Львів, Україна / Нац. ун-т «Львів. політехніка», Львів. обл. орг. Всеукр. жіноч. т-ва ім. О. Теліги, Нар. музей Тараса Шевченка Львів. палацу мистецтв [та ін.] ; відп. ред. М. Галік. – Львів, 2013. – С. 248–255. – ISBN 978-617-607-462-5.

1472. **Ім'я** : [уривок з кн. Є. Сверстюка «Гоголь і українська ніч»] // Літ. Україна. – 2013. – 11 квіт. – С. 1, 4.

1473. **[Коментар** Євгена Сверстюка до статті Валерія Мельника «Волинська трагедія: 70 років потому…»] // Уряд. кур'єр. – 2013. – 29 трав. (№ 94). – С. 18. – (Сторінки історії).

1474. [**Матеріали** про В. Стуса] // Василь Стус: Поет і Громадянин : кн. спогадів та роздумів / упоряд. Василь Овсієнко. – Київ, 2013. – С. 177–182 ; 286–287 ; 410–478. – (Програма «Українська книга»). – Зі змісту: Василь Стус у віддаленнях і наближеннях / Іван Калиниченко, Євген Сверстюк ; Зірка Василя Стуса ; Базилеос ; Василь Стус – летюча зірка української літератури ; Постать Стуса під плином часу ; Василь Стус. 15 років. Міра присутности ; Колективний гріх чи особиста відповідальність кожного? : [інтерв'ю з Є. Сверстюком] / розмову провела Леся Вороніна ; «Нецензурний Стус» ; Пам'ятник Василю Стусові ; В наближенні до Стуса ; За краєм ; І край мене почує. – ISBN 978-617-7023-12-7.

1475. **Ми знову є**! : [про політ. ситуацію в Україні в зв'язку з мас. акціями на підтримку євроінтеграції] // Час Руху. – 2013. – Грудень (№ 20/21). – С. 4. – (Євромайдани) ; Шлях перемоги. – 2013. – 11 груд. (№ 49). – С. 2.

1476. **Ми українці,** дитино… // Наша віра. – 2013. – Січень (№ 1). – С. 3 ; Літ. Україна. – 2013. – 7 лют. – С. 1, 5. – *Про кн. М. Плахотнюка «Коловорот» (Київ, «Смолоскип», 2012).*

1477. **Національний** вибір свободи // День. – 2013. – 9 лип. – С. 5. – (Погляд).

1478. **Освіта** чи занепад? // Наша віра. – 2013. – Березень (№ 3). – С. 11. – (Громадянська позиція). – *Учасник ініціативної групи «Першого грудня» Є. Сверстюк щодо комітетських слухань «Про законодавче забезпечення розвитку вищої освіти в Україні».*

1479. **Пам'ять** від роду в рід : [виступ на відкритті Міжнар. форуму «Народ мій є! Народ мій завжди буде!», орг. Громад. ком. із вшанування пам'яті жертв Голодомору-геноциду 1932–33 рр. до 80-х роковин Голодомору (21 листоп. 2013 р., Київ, Нац. опера України)] // Наша віра. – 2013. – Грудень (№ 12). – С. 11.

1480. **Петро** Розумний (1926–2013) // Наша віра. – 2013. – Квітень (№ 4). – С. 14.

1481. **Про Гоголя** : уривок із кн. «Гоголь і українська ніч» // Літ. Україна. – 2013. – 23 трав. – С. 4. – (Література. Критика. Час).

1482. **Світає**, край неба палає // Наша віра. – 2013. – Жовтень (№ 10). – С. 1–3. – *Роздуми про наслідки перебування України у складі Російської імперії, потім – у складі СРСР.*

1483. **Свобода** // Наша віра. – 2013. – Березень (№ 3). – С. 5. – *Уривок з кн. Є. Сверстюка «Шевченко понад часом» (Луцьк, Київ, 2011).*

1484. **Сім** сучасників Євгена Сверстюка : письменник, дисидент, філософ згадує Бориса Антоненка-Давидовича, Олеся Гончара, Івана Світличного, Миколу Лукаша, Максима Рильського, Василя Симоненка, Василя Стуса / записала Тетяна Терен // Україна молода. – 2013. – 20–21 верес. (№ 136). – С. 18–19 : фот. – (Щоб пам'ятали).

1485. **Совість** усе пам'ятає // Гойченко Д. Красный апокалипсис: сквозь раскулачивание и голодомор : мемуары свидетеля / Дмитрий Гойченко. – Київ, 2013. – С. 5. – ISBN 978-617-585-039-8.

1486. **Срібний** дзвіночок тих літ : [про письменницю І. Жиленко] // Літ. Україна. – 2013. – 15 серп. – С. 3. – (Незабутні) ; Наша віра. – 2013. – Вересень (№ 9). – С. 13.

1487. **У гроні** чесних і сміливих // Літ. Україна. – 2013. – 28 лют. – С. 1, 10. – (Призначення слова). – *Про кн. Р. Мороз «Проти вітру» (Львів, Свічадо, 2005).*

1488. **Уроки** з Майдану // Наша віра. – 2013. – Грудень (№ 12). – С. 10 ; Шлях перемоги. – 2013. – 18 груд. (№ 50). – С. 4.

1489. **«Хмари** ламаються» // Наша віра. – 2013. – Квітень (№ 4). – С. 1–3 ; День. – 2013. – 12–13 квіт. (№ 67/68). – С. 15 : фот. – (Погляд). – *Роздуми про можливий початок неохристиянської ери після ери матеріалізму і споживацтва.*

1490. **Хрещення** Київської Руси // Наша віра. – 2013. – Червень (№ 6). – С. 12.

1491. **Хто не йде** вперед, той тягне назад // Шлях перемоги. – 2013. – 4 груд. (№ 48). – С. 5. – (Позиція).

1492. **«Чи знаєте** ви мою маму?» // Матінка Ніна : спогади про Ніну Михайлівну Марченко (Смужаницю) / упоряд.: Андрій Горбаль, Наталія Пуряєва. –

Київ, 2013. – С. 112–118. – ISBN 978-966-2164-70-1 (ТОВ «Смолоскип»). – ISBN 978-966-1676-46-1 (МБФ «Смолоскип»).

1493. **Чому** я проти публікації «Архіву розстріляного відродження» // Березіль. – 2013. – № 9/10. – С. 145–149. – (Публіцистика. Погляд на проблему).

1494. **Шевченкова** «Княгиня» // Літ. Україна. – 2013. – 14 берез. – С. 1, 4 ; Наша віра. – 2013. – Березень (№ 3). – С. 4–5 : мал. – (Сполохи думки).

2014

1495. **Світлі** голоси життя. – Київ : КЛІО, 2014. – 767 с. – (Бібліотека Шевченківського комітету). – Зі змісту: В'ЯЧЕСЛАВ ЛИПИНСЬКИЙ : Вісник призначення України ; Залізні стовпи В'ячеслава Липинського ; ВАСИЛЬ ЛИПКІВСЬКИЙ : Служіння народнього митрополита Василя Липківського ; МСТИСЛАВ : Патріярх Мстислав ; УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА І ХРИСТИЯНСЬКА ТРАДИЦІЯ : Річище традиції ; Особливості української традиції ; Прозріння у вічність ; Духовий опір шістдесятників ; Проблема вибору ; ІВАН КОТЛЯРЕВСЬКИЙ : Іван Котляревський сміється ; ТАРАС ШЕВЧЕНКО : На дев'яте березня ; Остання сльоза ; Феномен Шевченка ; Рік високого сонця ; Гоголь і Шевченко в Петербурзі ; ІВАН ФРАНКО : Голос через віки ; Запліднити ниву життя (записи на маргінесі) ; Зустріч двох великих : публікується вперше ; ЛЕСЯ УКРАЇНКА : «Я любила вік лицарства» ; Міт Лесі Українки ; ОЛЕНА ПЧІЛКА : Повернення Олени Пчілки ; ПАВЛО ГРАБОВСЬКИЙ : «Світлі вчинки – то наші мечі!» ; «України так і не побачу» ; ПАВЛО ТИЧИНА : Прощання з Мадонною ; Соняшні клярнети пересікають кордони ; ЮРІЙ ЛАВРІНЕНКО : «Розстріляне відродження» ; МИКОЛА ЗЕРОВ : Родина Зерових ; Гострої розпуки гострий біль ; МИХАЙЛО ОРЕСТ : Михайло, народжений у сорочці? ; ОЛЕКСАНДЕР ДОВЖЕНКО : Розіп'ятий праворуч ; ВОЛОДИМИР СОСЮРА : Володька Сосюра і червона калина ; БОРИС АНТОНЕНКО-ДАВИДОВИЧ : Вірний до кінця ; ДМИТРО ДОНЦОВ : Дмитро Донцов ; ОЛЕГ ОЛЬЖИЧ : Високий дух офіри ; ОЛЕНА ТЕЛІГА: «Блакитне сонце мені світило…» ; МИКОЛА БЕРДЯЄВ : Київське коріння Бердяєвих ; ВІКТОР НЕКРАСОВ : Отчий дім Віктора Некрасова ; МИКОЛА РУДЕНКО : Зачарований життям ; ЄЖИ ҐЕДРОЙЦЬ : Висока ніша ЄЖИ ҐЕДРОЙЦЯ ; ЮРІЙ ШЕВЕЛЬОВ : Послідовний у правді ; ІВАН КОШЕЛІВЕЦЬ : Відкриття Івана Кошелівця ; МІҐЕЛЬ СЕРВАНТЕС : Вибитий із сідла ; Наш гість жаданий – Дон Кіхот ; ЙОГАНН-ВОЛЬФҐАНҐ ҐЕТЕ : Соняшний геній ; Відлуння Ґете ; АДЕЛЬБЕРТ ШАМІССО : Казка про трагедію втрати ; СТЕНДАЛЬ : Наполеонівський вершник з пером ; АНТУАН ДЕ СЕНТ-ЕКЗЮПЕРІ : Людина і джерело ; ІВАН ТУРҐЄНЄВ : Шлях Турґєнєва ; АЛЕН БЕЗАНСОН : Наш гість – французький мислитель Ален Безансон ; ВАЦЛАВ ГАВЕЛ : Гавелу –75 ; ВАСИЛЬ СИМОНЕНКО : Симоненко – ідея ; «Я для тебе горів» : повертання Василя Симоненка ; БОРИС МОЗОЛЕВСЬКИЙ : Етюд з калиною ; МИКОЛА ЛУКАШ : Микола добрий, що вилетів з пісні ; ІВАН ДЗЮБА : Іван Дзюба – талант і доля ; В обороні правди ; ЛІНА КОСТЕНКО : Ліна Костенко ; ВАСИЛЬ СТУС : Базилеос ; Летюча зірка української літератури ; ІРИНА ЖИЛЕНКО : Срібний дзвіночок тих літ ; Я відчиняю дверцята пічки ; ІВАН СВІТЛИЧНИЙ : Трудівник ; НАДІЯ СВІТЛИЧНА : На-

дійка ; МИХАЙЛО КРАВЧУК : Учений з обличчям Христа ; ВАЛЕРІЙ МАРЧЕНКО : Свіча його віри ; «Чи знаєте ви мою маму?» ; ОЛЕКСА ТИХИЙ : Учитель Тихий ; МИХАЙЛИНА КОЦЮБИНСЬКА : Слово і честь імени ; Самозахист культури ; ЗІНОВІЙ КРАСІВСЬКИЙ : Поет національного болю : публікується вперше ; Добрий лицар у старому панцирі ; ЯРОСЛАВ ЛЕСІВ : Прагнення святости ; ЄВГЕН ГРИЦЯК : Повість про неможливе ; ОКСАНА МЕШКО : Українська жінка на схилі віку ; АНДРІЙ САХАРОВ : Андрій Сахаров не здається ; ОЛЕКСАНДЕР СОЛЖЕНІЦИН : Солженіцина атакують блощиці ; ЮРІЙ ОРЛОВ : Інтелектуальна сповідь дисидента ; ДЖЕЙМС МЕЙС : Пам'яті Джеймса Мейса ; МИРОСЛАВ МАРИНОВИЧ : Слово про любомудра ; ОЛЕКСІЙ БРАТКО : Чайка на ім'я Джонатан : публікується вперше ; ІВАН БРОВКО : Непогасні ватри Івана Бровка ; ВАЛЕРІЯ АНДРІЄВСЬКА : Валерія Андрієвська: публікується вперше ; ВАСИЛЬ ЛІСОВИЙ : Василь Лісовий ; ВАСИЛЬ ОВСІЄНКО : Світло людей ; Дорога висхідна : публікується вперше ; ДІТИ РІЗНИХ НАРОДІВ ; ОПАНАС ЗАЛИВАХА : Мить на чумацькому шляху ; АНДРІЙ АНТОНЮК : Творець свого свята ; МИРОСЛАВ ДОЧИНЕЦЬ : «Вічник» – книга джерельна ; МАРІЯ ПРИЙМАЧЕНКО : У Марії Приймаченко : [вірш] ; БУТИ СОБОЮ : Розмова Раїси Лиші з Євгеном Сверстюком ; ОЛЕСЬ ШПИЛЬКА : Сміх лікує ; ОЛЕКСАНДЕР СУГОНЯКО : Україна : Повернення до себе ; Світлі голоси життя – то острівки освоєної нами культури. – ISBN 978-966-01-03-20-4 (серія). – ISBN 978-617-7023-21-9. – ***Відгук див. у № 2290.***

1496. **А що,** якби Шевченко… // Наша віра. – 2014. – Січень (№ 1). – С. 4–5 : портр. – До 200-річчя Т. Шевченка ; День. – 2014. – 10–11 січ. (№ 2/3). – С. 14–15. – *Міркування про можливий виїзд Т. Шевченка на навчання до Рима.*

1497. **«Блакитне** сонце мені світило…» : [вступ. ст.] // Теліга О. І. Вибрані твори / Олена Теліга ; упоряд. Осип Зінкевич ; [передм. Ростислава Семківа]. – Вид. 3-є. – Київ, 2014. – С. 7–20. – Бібліогр.: с. 507–517. – Анот. покажч. імен: с. 499–506. – ISBN 978-617-7173-01-3.

1498. **«Визволителі»** // Наша віра. – 2014. – Червень (№ 6). – С. 12. – (Майдан). – *Підпис: Є. С. – Про кн. Я. Гросса «Революція на експорт» в пер. відомої дисидентки Р. Мороз.*

1499. **Виступ** Євгена Сверстюка з нагоди 25-х роковин виходу УГКЦ на волю // Наша віра. – 2014. – Листопад (№ 11). – С. 10.

1500. **«Героям** Слава!» : на смерть Валерії Новодворської / Євген Сверстюк, Ніна Матвієнко, Олександра Матвійчук [та ін.] // День. – 2014. – 16 лип. – С. 11. – (Пам'ять).

1501. **Гоголь.** Остання втеча з полону : [біогр. нарис] // День. – 2014. – 18–19 квіт. – С. 22.

1502. **Допоможімо** побратиму Василя Стуса [Василю Голобородьку] : Президенту України Порошенку П. О., Прем'єр-міністру України Яценюку А. П., Київському міському голові Кличку В. В. [щодо допомоги з евакуацією з окупованого Луганська рукописів та архіву Голобородька та сприяння забезпеченню поета житлом у Києві] / підписали: Ліна Костенко, Ада Роговцева, …Євген Сверстюк [та ін.] // Слово Просвіти. – 2014. – 23–29 жовт. (число 42). – С. 3.

1503. **Євген Сверстюк**: Москву не влаштовує мирний протест … : колишній радян. політв'язень – про кухню «секретних» провокацій, методи дискредитації суспіл. авторитетів та «сіонських мудреців» на Майдані : [бесіда з Є. Сверстюком / бесіду вела] Ярослава Музиченко // Україна молода. – 2014. – 31 січ.–1 лют. (№ 15). – С. 6.

1504. **Євген Сверстюк**: «Україна в очах багатьох – десь на сакральній висоті» // Золота пектораль. – 2014. – № 1/2. – С. 114–115. – (Постаті).

1505. **Змінні** вітри часу : [післямова] // Майдан. (Р)еволюція духу / авт. і куратор проекту Антін Мухарський. – Київ, 2014. – С. 118–129 : іл. – ISBN 978-966-97425-1-3.

1506. **Зоря** над українським вертепом : [передмова] // Шевченко Т. Г. Світ Правди засвітить Кобзар : [книга-альбом / Тарас Шевченко ; передм. Є. Сверстюка ; післямова З. Філіпчука]. – Репр. відтворення празького вид. текстового матеріалу «Кобзаря» 1941 р. – Львів, 2014. – С. 7–12. – *Присвяч. 200-річчю від дня народж. Т. Шевченка.* – ISBN 978-617-629-177-0.

1507. **Історію** творять хоробрі серця // Освіта України. – 2014. – 8 груд. (№ 46). – С. 14 : фот. – (Людина-легенда).

1508. **Йде боротьба** за пробудження людських душ : [бесіда з Є. Сверстюком про політич. ситуацію в Україні] / записала Олена Горбунова // Голос України. – 2014. – 25 січ. – С. 3.

1509. **Ліричний** голос Поета [Т. Шевченка] // Літ. Україна. – 2014. – 17 лип. – С. 1, 6–7. – (Література. Критика. Час) ; Наша віра. – 2014. – Лип.–серп. (№ 7/8). – С. 4–5 : фот. – *До 200-річчя Т. Шевченка*.

1510. **[Майдан]** // Наша віра. – 2014. – Квітень (№ 4). – С. 12–13. – *Роздуми про значення для України такого явища, як Майдан.*

1511. **Ми пережили** фортунний поворот історії : [з остан. інтерв'ю на Радіо «Свобода»] // Уряд. кур'єр. – 2014. – 3 груд. (№ 225). – С. 3.

1512. **Молитва** Господня // Наша віра. – 2014. – Березень (№ 3). – С. 1–2 ; Квітень (№ 4). – С. 3. – (Скрижалі Духа).

1513. ***Молодь** потребує доброї школи, яка не присипляє і не вчить імітації : (портрет на обкладинці) // Перспектива. – 2014. – Жовтень (№ 1). – С. 4–5.

1514. **На дев'яте** березня // Пед. пошук. – 2014. – № 1. – С. 7. – *До 200-річчя Т. Г. Шевченка.*

1515. **На моїм** віку // Слово Просвіти. – 2014. – 4–10 груд. (число 48). – С. 3. – (Пам'ять).

1516. **Надворі** розвиднюється // Наша віра. – 2014. – Лип.–серп. (№ 7/8). – С. 1. – *Про релігійний дух Майдану, інавгурац. виступ президента П. Порошенка.*

1517. **Народ** і Церква на Майдані // Наша віра. – 2014. – Березень (№ 3). – С. 3.

1518. **Наш час** випробувань // Наша віра. – 2014. – Жовтень (№ 10). – С. 14. – *Роздуми про нац. і реліг. дух Майдану (2014).*

1519. **Отчий** дім Віктора Некрасова // Ізгой. Віктор Некрасов у спогадах сучасників : [збірник] / Нац. ун-т «Києво-Могилян. акад.», Центр дослідж. історії та культури східноєвроп. єврейства, Центр європ. гуманітар. дослідж. ; ред.-упоряд. Л. Танюк]. – Київ, 2014. – С. 75–82. – ISBN 978-966-378-272-0.

1520. **Переднє** слово // Кониський О. Тарас Шевченко-Грушівський. Хроніка його життя / Олександр Кониський ; упоряд. Валерія Смілянська. – Київ, 2014. – С. 6–8. – ISBN 978-617-7023-18-9.

1521. **Потрібна** висота духу // Українознав. альм. – 2014. – Вип. 15. – С. 244–245.

1522. **Прагнення** святости : [передмова] // Лесів Я. Сніг без ґрат : поезія, епістолярій, публіцистика, спогади, документи / Ярослав Лесів. – Київ, 2014. – С. 11–17. – ISBN 978-966-2164-72-5 (ТОВ «Смолоскип»). – ISBN 978-966-1676-47-2 (МБФ «Смолоскип»).

1523. **Про Шевченка,** царя, царицю та ін. // День. – 2014. – 3 квіт. – С. 11.

1524. **Розширювати** сферу добра : [роздуми про Майдан] // Наша віра. – 2014. – Жовтень (№ 10). – С. 16.

1525. **Сверстюк:** Путин ниже Гитлера. Он прыщ, который выскакивает в непристойном месте [Электронный ресурс] / [интервью взял] Александр Хоменко // Гордон. – 2014. – 30 апр. – Текст. данные. – Режим доступа: http://gordonua.com/publications/sverstyuk-putin-nizhe-gitlera-eto-pryshch-kotoryy-vyskakivaet-v-nepristoynom-meste-20613.html (дата обращения: 31.10.2016). – Заглавие с экрана.

1526. **7 цитат** Евгена Сверстюка : [з інтерв'ю Є. Сверстюка для архіву Харків. правозахис. групи / взяв Василь Овсієнко] // Фокус. – 2014. – 12 дек. (№ 50). – С. 49.

1527. **«Хочу** сидіти в тюрмі за Україну» : щоденник / підгот. Наталія Павленко ; фото Миколи Тимченка // Країна. – 2014. – 11 груд. (№ 48). – С. 31–34 : фот. – *Щоденник укладено на основі інтерв'ю у пресі, виступів і спогадів Є. Сверстюка.*

1528. **[Цитати** Євгена Сверстюка про Т. Г. Шевченка] // З літопису Кобзаревої долі : інформ.-бібліогр. матеріали до 200-річчя з дня народж. Т. Г. Шевченка / Упр. культури Полтав. облдержадмін., Полтав. обл. універс. наук. б-ка ім. І. П. Котляревського, Бібліогр. від. ; [уклад.: М. О. Митько, О. І. Щербініна ; ред.: К. М. Щира]. – Полтава, 2014. – С. 9–10.

1529. **Шевченко** : записи на маргінесі // Літ. Україна. – 2014. – 27 листоп. – С. 1, 6 ; Наша віра. – 2014. – Грудень (№ 12). – С. 12.

1530. **Шевченко** на барикадах Свободи // Літ. Україна. – 2014. – 13 лют. – С. 1.

1531. **Шевченко** понад часом // Літ. Україна. – 2014. – 20 берез. – С. 1, 8–9. – (Два століття з Кобзарем) ; Наша віра. – 2014. – Березень (№ 3). – С. 6–7. – *До 200-річчя Т. Шевченка.*

2015

1532. **На полі** чести. У 2 кн. Кн. 1. Невже то я? / упоряд. Олексій Сінченко. – Київ : Кліо, 2015. – (Книгозбірня Євгена Сверстюка). – 364 с., [48] арк. іл. – Імен. покажч.: с. 353–360. – Зміст: На моїм віку. 1. НЕВЖЕ ТО Я? ; Батько ; Мама : *Гніда ; Рід ; Політика ; «Прощання» з мамою ; Батьки і діти ; Коли народилася моя мама? ; Сусіди ; Катаклізм ; Мамине листування : (за кн. Романа Корогодського «Брама світла: Шістдесятники») ; Відхід ; Коло останнє ;* День мого народження ; Брати Дмитро і Яків ; Школа і перші совєти ; Спогад

війни ; Тітка Паранька таки взяла верх над совєтами… ; «Хайль Гітлер!» ; Підміна контексту ; Рая Біда ; Хліб святий ; Швидкості ; Університет ; У колі ровесників ; Конфлікт із вождем ; Почаїв ; Бунт рятує ; Стереотипи свідомости ; Богданівка ; Атмосфера доби ; Помер Сталін… ; Аспірантура ; Особистості ; Полтавський педінститут ; Київ ; У Зерова ; Початок шістдесятих… ; Горить моя бібліотека! Арешт 14 січня 1972 року ; Слідство ; Суд ; Урал : *З лаґерного життя ; Сусід* ; *«Біблія!»* ; Етап ; Заслання в Бурятії ; Відпустка ; Повернення ; Золота пектораль ; Український культурологічний клуб ; «Пора друкуватися!» ; Виїзд за кордон ; Катастрофа ; «Наша віра» ; Шевченківська премія ; Життя : *Безвихідні ситуації ; У людини різні життя ; Інше життя ; Клімат ; Отже, інше життя ; Притча про таланти ;* Замість епілога. 2. КРИМІНАЛЬНИЙ РОЗДІЛ : Секретне – то соромітне? ; Перед входом до тунелю ; Останнє слово на суді ; Постанова : 2410, п. 90 Пленуму Верховного Суду УРСР від 19 жовтня 1990 року; Дело № 7, том 3 ; Рецензії для слідчих. 3. ІЗ СИБІРУ : Перезва в горах ; У колі вічної мерзлоти ; Діти різних народів ; Експедиція. 4. У Тенетах Свободи : Вічний феномен дисидентства ; Широка дорога : присвячується В. І. Леніну ; Під дамокловим мечем : «*Не сотвори собі кумира» ; Сліпуча темрява ; Українська зона страху ;* Моральні імперативи із промови на врученні нагороди «Світло справедливости» 1.11.2010 ; Бо ти на землі – людина! : *А час – то люди ; Акт останній ; Учасники і співучасники* ; *Закон без кари, що дзвін без язика* ; Ідеологія як злочин. 5. ОСЯГНЕННЯ І СВІДЧЕННЯ : З мого берега : *Чи був вибір? ; Осуд відступництва ; Народ ; Володимир Козак ; Дух спорідненості ; Історичний відсів* ; Дорога висхідна ; Безкомпромісність на полі чести : «*Ви працюєте проти себе» ; Вибір дороги ; Екзюпері ; «У людині поважали Бога» ; Слово ; Закон ;* З віддалі тридцятьох років ; Людині потрібне прощення. ПРИМІТКИ. – ISBN 978-617-7023-29-5. – ***Поетичні твори див. у № 1681.***

1533. **На полі** чести. У 2 кн. Кн. 2. Наш сучасник Євген Сверстюк / упоряд. Василь Овсієнко. – Київ, 2015. – С. 352–356 ; 373–378. – Із змісту: Двадцять років із «Нашою вірою»: Євген Сверстюк – про витоки й сьогодення відомого українського духовно-культурологічного часопису / [розмовляла Ярослава Музиченко] ; Свобода й обов’язок : інтерв’ю з Євгеном Сверстюком, весна 2009 р. / [розмовляв Роман Павлов]. – ISBN 978-617-7023-30-1. – ***Відгук див. № 2285.***

1534. **Українські душі** : телевізійні зустрічі з Євгеном Сверстюком / [підготував] Святослав Пирожко. – Луцьк : Терен, 2015. – 238 с. – Зміст: [телефільми із відеотеки Волинського телебачення, зняті за участю Є. Сверстюка] : Та Волинь у мені ; Мені тринадцятий минало ; Шевченко сьогодні ; Кобзар у вічності ; Українські душі ; Гоголь з українською пропискою ; Він на землі – Людина ; Не мир, а меч ; Людина гідна свого Бога ; За ініціативою 1 грудня ; Не переставайте читати! ; Не будьмо купленими баранами ; Чесну людину не купити ; Фізики і лірики, взяті разом ; Повернення ; Не Шевченка – нас підмінили! – ISBN 978-617-7117-34-5.

1535. **Шевченко** понад часом : есеї / упоряд. Олексій Сінченко ; кн. видано за сприяння Івана Васюника. – Вид. 3-є, випр. та допов. – Київ : Кліо, 2015. – 342 с. – Тит. арк. парал. англ. – Зміст: ШЕВЧЕНКОВІ СТОВПИ : То бу-

ла дивовижна зоря ; У дорозі до Шевченка ; Остання сльоза ; Шевченкові стовпи ; Феномен Шевченка ; Бог у Шевченковому житті і слові ; Внутрішня свобода ; Рік високого сонця ; «А слава – заповідь моя»: до 150-х роковин смерти Тараса Шевченка ; Перший «Кобзар» : до 170-річчя ; Міт козацький чи кріпацький? ; Шевченко непрочитаний ; Геній віри й любови ; Над «Гайдамаками» ; Шевченкова «Княгиня» ; Етика прометеїзму ; ПАРАЛЕЛІ : Гоголь і Шевченко в Петербурзі ; Рік високого сонця в Україні: Гоголь і Шевченко ; Заповіти Гоголя і Шевченка ; Люди з його оточення ; ПОЕТ І ЧАС : Шевченко в сучасному озвученні ; Шевченкові метаморфози : минуло 185 років від дня народж. Тараса Григоровича Шевченка ; На дев'яте березня ; Боротьба за Шевченка ; Навернення до залізних стовпів ; Дата 22 травня ; Поет і символ ; Один рік у долі Шевченка і в долі України ; Фантомний біль душі ; Загублено ключ до Шевченкової творчости : з інтерв'ю із Михайлом Сидоржевським ; «Чого той дід хоче?» ; Кобзарева церква ; Надходить та дата ; Потрібна висота духу ; Примітки ; Іменний покажчик ; Покажчик цитованих творів Шевченка. – ISBN 978-617-7023-26-4.

1536. **Геній** віри й любови : з кн. «Тарас Шевченко понад часом» [Київ, 2011] // Наша віра. – 2015. – Берез.-квіт. (№ 3/4). – С. 4. – (Сполохи думки).

1537. **22 листопада** – День Свободи // Наша віра. – 2015. – Жовт.-листоп. (№ 10/11). – С. 10. – (Майдан).

1538. **До дружини** Валерії і доні Віри : лист 1–2, січ. 1977, Багдарин // Наша віра. – 2015. – Грудень (№ 12). – С. 12 : фот. : [Є. Сверстюк з дружиною і донькою]. – (З листування).

1539. **Євген Сверстюк**: «Жива риба пливе проти течії» / запитувала Л. Зузяк // Наша віра. – 2015. – Берез.-квіт. (№ 3/4). – С. 10–11. – *Це інтерв'ю Є. Сверстюк дав під час свого приїзду до с. Криворівні, де молився на Літургії у храмі Різдва Пресвятої Богородиці та відповів на запитання випускників Криворівнян. загальноосвіт. шк. І –ІІІ ступенів ім. Михайла Грушевського.*

1540. **Золота** пектораль : [про Б. Мозолевського] // Наша віра. – 2015. – Черв.-лип. (№ 6/7). – С. 12–13.

1541. **Зоряний** слід // Наша віра. – 2015. – Черв.-лип. (№ 6/7). – С. 7. – *Уривок з роздумів Є. Сверстюка про О. Телігу.*

1542. **Культурно**-духовні основи незалежності // Наша віра. – 2015. – Січень. (№ 1). – С. 10.

1543. **Ліна** Костенко // Наша віра. – 2015. – Берез.-квіт. (№ 3/4). – С. 5.

1544. **Мій батько** ; Афоризми Євгена Сверстюка : (із кн. «Блудні сини України», Львів, «Апріорі», 2014) // Духовний Учитель: Євген Сверстюк / [авт.-упоряд. Зеновія Філіпчук]. – Львів, 2015. – С. 27–74. – ISBN 978-617-629-256-2.

1545. **Народження** української інтелігенції // Психологія і суспільство. – 2015. – № 2. – С. 7–13. – Друкується за виданням: Сверстюк Є. На святі надій : вибране / Євген Сверстюк ; упоряд.: Валерія Андрієвська, Раїса Лиша ; ред. Олександер Рибалко. – Київ : Наша віра, 1999. – 781 с. – Тит. арк. парал. англ.

1546. **Обличчя** часу : [добірка матеріалів] // Наша віра. – 2015. – Грудень (№ 12). – С. 15 : фот. [Є. Сверстюк біля пам'ятника Т. Шевченкові у Вашингтоні, 1993 р.]. – Зміст: Роля і покликання інтелігенції : з виступу на Міжнар. конгр. ПЕН-клубу в Мінську, верес. 1996 р. ; Один з покоління ; Творчість і зона : з

виступу на Європ. конф. ПЕН-клубу «Література, ув'язнення, заслання» в Празі, 1996 р. ; Цитаделя духу ; Що нового створили? ; Феномен Києва : з виступу у Варшаві на презентації кн. «Бунт покоління», 2001 р.

1547. **Одна** людина // Наша віра. – 2015. – Грудень (№ 12). – С. 2. – *Роздуми про християнство як релігію для окремої людини.*

1548. **Повернення** до «пережитків минулого»: [з виступу на конф. «Ренесанс України», Варшава, 1996 р.] // Наша віра. – 2015. – Грудень (№ 12). – С. 7.

1549. **Прагнення** святости : [про Я. Лесіва] // Наша віра. – 2015. – Жовт.-листоп. (№ 10/11). – С. 12. – (Майдан).

1550. **Про «Розстріляне** відродження» : (сучас. рефлексії) // Лавріненко Ю. Розстріляне відродження : антологія, 1917–1933 : поезія, проза, драма, есей / Юрій Лавріненко. – 7-е вид. – Київ, 2015. – С. 957–962. – ISBN 978-617-7173-21-1.

1551. **Слово** Євгена Сверстюка : [цитати] // Україна молода. – 2015. – 6 січ. (№ 1). – С. 12.

1552. **Слово** освячує офіра : афоризми // Дзвін. – 2015. – № 1. – С. 146–148.

1553. **Слово** освячує офіра // Наша віра. – 2015. – Січень (№ 1). – С. 5 : фот. – *З кн. «200 афоризмів Євгена Сверстюка», упоряд. О. Ковцун (Київ, 2012).*

1554. **Треба** змінювати себе, люди добрі! : [афоризми й висловлювання] / [уклав Р. Павлов] // Наша віра. – 2015. – Травень (№ 5). – С. 13 ; Грудень (№ 12). – С. 16.

1555. **ТРК «Київ»** зробила документальний фільм про Євгена Сверстюка [Електронний ресурс] // Релігія в Україні : [сайт]. – Текст. дані. – 2015. – Режим доступу: http://www.religion.in.ua/news/ukrainian_news/27930-trk-kiyiv-zrobila-dokumentalnij-film-pro-yevgena-sverstyuka.html (дата звернення: 31.10.2016). – Назва з екрана.

1556. «**Я для** тебе горів» : [передмова] ; Василь Симоненко прилетів на білому коні ; Симоненко – ідея // Симоненко В. Вибрані твори / Василь Симоненко ; упоряд.: Анатолій Ткаченко, Дана Ткаченко. – Вид. 3-є. – Київ, 2015. – С. 9–17 ; 621–626 ; 671–676. – (Серія «Шістдесятники»). – ISBN 978-966-2164-22-0 (серія). – ISBN 978-966-2164-23-7.

1557. **Яблука** з мокрого саду // Наша віра. – 2015. – Грудень (№ 12). – С. 13. – *З листа до дружини [Багдарин, 1977].*

2016

1558. **Вислови** [Є. Сверстюка надрук. в черговому числі ювілейного місячника, що його видає о. Василь Пишний разом з громадою храму Святої Покрови с. Рубанівське Васильківського р-ну на Січеславщині] // Наша віра. – 2016. – Черв.-лип. (№ 6/7). – С. 8.

1559. **Виступи** Євгена Сверстюка в київському Музеї Лесі Українки (Музей видатних діячів української культури Лесі Українки, Миколи Лисенка, Панаса Саксаганського, Михайла Старицького). Вечір до 160-річчя від дня народження М. Драгоманова, 29 листопада 2001 р. ; Виступ на вечорі пам'яті Олени Пчілки, 19 жовтня 2005 р. ; Виступ на вечорі з нагоди 160-річчя від дня народження Олени Пчілки, 17 червня 2014 р. / звукозаписи розшифрували Ірина Щукіна та Микола Захаркін // Слово і час. – 2016. – № 4. – С. 113–122 : фот.

1560. **Євген Сверстюк:** Жменя цитат на світлу пам'ять : [добірка афоризмів] / [уклала О. Голуб] // Наша віра. – 2016. – Січень (№ 1). – С. 16. – (Майдан).

1561. **[Про Івана Дзюбу]** // Літ. Україна. – 2016. – 28 квіт. – С. 7. – *Вміщено у публ.: Салига Т. О націє моя, роздерта і розбита : (наближення до портр. І. Дзюби).*

1562. **[Про Івана Дзюбу]** // Літ. Україна. – 2016. – 4 серп. – С. 13. – *Вміщено у публ.: Дух і творчість академіка.*

1563. **[Про Оксану Мешко]** // Літ. Україна. – 2016. – 4 лют. – С. 14. – (Українська доля). – *Вміщено у публ.: Чернов А. Козацька мати.*

1564. **Треба** змінювати себе, люди добрі! : афоризми й висловлювання Є. Сверстюка з добірки, яку уклав студент НаУКМА Роман Павлов // Наша віра. – 2016. – Квіт.-трав. (№ 4/5). – С. 16. – (Майдан).

1565. **Усе життя** боровся за людину, совість якої ніщо не зламає / [підгот.] Т. Трофимчук // Наша віра. – 2016. – Січень (№ 1). – С. 13. – (Серце віддане Україні). – *Добірка міркувань Є. Сверстюка, висловлених ним у телефільмі «Він на землі людина».*

Поетичний доробок: вірші, поеми

1977

1566. **[Поезії]** // Визвол. шлях. – 1977. – Кн. 5. – С. 542–547. – Зміст: Матері-страдниці ; Не приходь до мене ; «Любіте своїх ворогів…» ; І знов та камера ; У білу ніч ; Я знаю ; Їдуть додому вмирати.

1567. **[Поезії]** // Визвол. шлях. – 1977. – Кн. 6. – С. 679–682. – Зміст: Реквієм ; Лютував перший сніг ; Дон Кіхот ; «Хвилі радости, дні розплати…» ; «Світ держиться на гранях міри…».

1568. **Реквієм** : Горській, Симоненкові : [вірш] // Жіночий світ. – Торонто, 1977. – Число 3. – С. 7.

1569. «**У білу** ніч, як по ударі дзвону…» ; «Синя ніч. В срібнім мареві тиша…» ; «Тут віками брели і зривалися…» : [поезії] // Сучасність. – 1977. – Лип.-серп. (число 7/8). – С. 12–13. – (Література і мистецтво). – *Вміщено в публ.: Ув'язнена поезія.*

1570. **Ув'язнена** поезія : [добірка віршів] // Сучасність. – 1977. – Березень (число 3). – С. 3–6. – (Література і мистецтво). – Зміст: «Лютував перший сніг…» ; «Далека, самотня й далека…» ; «Не приходь до мене в снах…» ; «Їдуть додому вмирати…» ; «Знов та камера, знов ті стіни…».

1978

1571. **[Добірка** поезій] // Поезія з-за колючих дротів : слово репрес. Москвою укр. поетів / передм. Степана Галамая. – Мюнхен, 1978. – С. 44–57. – Зміст: Матері-страдниці ; Реквієм ; Їдуть додому вмирати ; Не приходь до мене у снах ; Дон Кіхот ; Лютував перший сніг ; У білу ніч, як по ударі дзвону ; Знов та камера, знов ті стіни ; Любіте своїх ворогів ; Я знаю, це буде так ; Хвилі радости, дні розплати ; Світ держиться на гранях міри ; Синя ніч.

1572. ***«Знов** та камера…» ; «Далека, самотня й далека…» : [поезії] // Поэзия в концлагерях. Публикация Центра исследования тюрем, психтюрем и концлагерей СССР / сост. А. Шифрин. – Израиль, 1978. – С. 92–93.

1573. **Матері**-страдниці : [вірш] // Визвол. шлях. – 1978. – Кн. 10. – С. 1145.

1979

1574. **Тут віками** брели і зривалися : [вірш] // Жіночий світ. – Торонто, 1979. – Число 2. – С. 8.

1981

1575. **Вони** ішли удвох ; Реквієм : [поезії] // Визвол. шлях. – 1981. – Кн. 10. – С. 1196–1197.

1576. **Дон Кіхот** : [вірш] // Визвол. шлях. – 1981. – Кн. 4. – С. 465.

1577. **«Не приходь** до мене в снах…» : [вірш] // Альманах Укр. Нар. Союзу. – Джерзі-Сіті – Нью-Йорк, 1981. – Річник 71. – С. 268.

1578. ***Не приходь** до мене в снах ; Їдуть додому вмирати : [поезії] // Жіночий світ. – 1981. – Число 2. – С. 1, 10.

1982

1579. **З дороги** у невідомість : [вірш] // Визвол. шлях. – 1982. – Кн. 8. – С. 972.

1580. «**Любіте** своїх ворогів…» ; «Скільки доріг і мук…» : [поезії] // Сучасність. – 1982. – Квіт.-трав. (число 4/5). – С. 41–42 ; 43–45. – *Вміщено до ст.: Сусленський Я. Табірна творчість Євгена Сверстюка.*

1581. **Лютував** перший сніг : [вірш] // Визвол. шлях. – 1982. – Кн. 11. – С. 1364–1365.

1582. ***Матері-страдниці** : [вірш] // Жіночий світ. – 1982. – Травень (число 5). – С. 1 ; Наше життя. – 1982. – Число 5. – С 2.

1583. **Поезії** // Сучасність. – 1982. – Квіт.-трав. (число 4/5). – С. 4–10. – *Підпис: Є. С.* – Зміст: «Най заносять вітри – довіку…» ; «Коли в цю неділю останню…» ; Звичайна людина ; Фраґмент з речі про Гоголя «Слово».

1584. **«Стоять,** як пні, в риштованні…» : [вірш] // Альм. Укр. Нар. Союзу на рік 1982. – Джерзі Сити – Нью-Йорк, 1982. – Річник 72. – С. 177.

1585. ***«Das** Wort» : (fragment ausdem Poem) // Kuratorium Geistge Freihheit (Literaria Ukraina Samuwydaw). – 1982. – 8 p.

1983

1586. **Віра** Надія Любов : [вірш] // Сучасність. – 1983. – Березень (число 3). – С. 3–4. – (Література). – *Підпис: Є. С.*

1587. **«Як далеко** мене занесло...» : [вірш] // Укр. вісті. – Детройт, 1983. – 20 берез. – С. 2. – *Надрук. в публ.: Бойчук Г. Знущання з Євгена Сверстюка.*

1588. ***Angst-ist** bin dich Losgeworden : Ukrainische gedichte aus der Verbannung. – Hamburg : Gerold & Appel, 1983. – 127 s. – *Вірші Є. Сверстюка, В. Стуса, І. Світличного.*

1987

1589. **Київ**: площа Революції : [вірш] // Визвол. шлях. – 1987. – Кн. 4. – С. 439.

1988

1590. **В день** народження Василя Стуса : [вірш] // Сучасність. – 1988. – № 4. – С. 5–6 ; Наше життя. Our Life. – 1988. – Січень. – С. 2.

1591. ***Веселих** свят : [вірш] // Наше життя. Our life. – 1988. – Грудень (№ 11). – С. 2.

1592. **«Врізуючись** гранітним профілем…» ; «Осінь коли умирала мама..» : [вірші] // Укр. вісник. – Балтимор-Торонто, 1988. – Вип. 7, 8, 9/10 (серпень, вересень, жовтень/листопад 1987 р.). – С. 174–175. – (Бібліотека «Смолоскипа» ; ч. 55). – *Передрук з самвидав. журн. з України. – Київ ; Львів. – Вип. 7–10 в одній оправі*.

1593. **«Врізуючись** гранітним профілем…» : [вірш, присвяч. В. Стусу] // Укр. вісн. – Київ ; Львів, 1988. – Вип. 8 (вересень 1987). – С. 61–63. – *Передрук закордон. представництва Укр. Гельсін. спілки.* – ISBN 3-89278-013-7.

1594. **Г. Герчакові** : [вірш] // Шлях перемоги. – 1988. – 20 листоп. (число 47). – С. 2.

1595. **«Не приходь** до мене у снах…» ; «Нині Святвечір. Я сам, з листами…» ; «Коли в ту неділю останню…» : [поезії] // Хрестоматія української релігійної літератури. Кн. 1. Поезія / Наук. конгр. у тисячоліття хрищення Руси-України ; упоряд. і вступ. есей Ігоря Качуровського. – Мюнхен ; Лондон, 1988. – С. 500–501. – У надзаг.: Т. 2. – Кн. в суперобкл.

1989

1596. **Білий** вітрильник : [поема] // Київ. – 1989. – № 2. – С. 87–92.

1597. **«Врізуючись** гранітним профілем…» : [вірш, присвяч. В. Стусу] // Визвол. шлях. – 1989. – Кн. 4. – С. 486–488.

1598. **Найперше** було Слово ; Псалом I : [поезії] // Наша віра – православ'я. – 1989. – Вересень (№ 1). – С. 7. – (Поетична сторінка).

1599. **У щедрий** вечір : [вірш] // Укр. вісн. – Нью-Йорк, 1989. – Вип. 11/12 (січень-березень 1988 р.). – С. 68–69. – Із «Кафедри» № 1. – Передрук з самвидавного журналу закордон. представництва Укр. Гельсін. спілки. – Київ ; Львів. – ISBN 0-86725-006-2 ; Шлях перемоги. – 1989. – 15 січ. (№ 3).

1600. **Vira** – Nadija – Liubov = Віра – Надія – Любов : [вірш] // Soviet Ukrainian Affairs, 1989. – № 3/4. – S. 20–21.

1990

1601. **[Поезії]** // Поезія 90'2 : [збірник] / упоряд. Л. В. Голота. – Київ, 1990. – Вип. 2. – С. 153–162. – (Поет про себе). – Зміст: Шпага ; «Західним вітром…» ; СВУ ; «Нині святвечір…» ; Звичайна людина ; «Бог милував тебе…» ; «Нині той великий день…» ; «Кажуть на обличчі моєї мами…» ; «Сивіє небо…» ; «Гойда осені небо» ; «Слава тобі Господи» ; «Скільки тих справ…» ; «Над Ніагарою вічні веселки цвітуть…» ; «Мої рідні…».

1602. **Проти** вітру кидаєм насіння : [поезії] // Україна. – 1990. – № 26. – С. 13–16. – (Поезія). – Зміст: «Лютував перший сніг» ; «Не являйся мені…» ; Сервантес ; «Знов та камера» ; Реквієм : В. С. [Василь Симоненко] і А. Г. [Алла Горська] ; «Відходять, раптово відходять…» : С. К. ; «В житті бездомнім» ; Різ-

двяний вірш ; «То була дивовижна зоря…» ; Естамп : Л. К. [Ліна Костенко] ; У щедрий вечір ; Шпага ; «Західним вітром» ; СВУ ; Відгомін псалмів : Псалом 43 ; Дзвони: (уривок з поеми).

1603. **Роздвоєний** дух : уривок з поеми // Дзвін. – 1990. – № 2. – С. 2–10.

1604. **Франко** : [вірш] // Київ. – 1990. – № 4. – С. 61–64.

1605. **Франко** ; Щедрий вечір : [поезії] // Кафедра (Нью-Йорк). – 1990. – № 1. – С. 68–74. – Передрук з самвидав. журн. «Кафедра». – 1988. – № 1. – ISBN 0-86725-004-6.

1991

1606. **[Вірші]** / передм. «Наповнити хвилини світлом» М. Коцюбинської // Філос. і соціол. думка. – 1991. – № 7. – С. 160–170. – Зміст: Псалом 78 ; Життя ; Сивий сонет.

1607. **[Поезії]** // Березіль. – 1991. – № 8. – С. 2–7 : фот. – (Поезії). – Зміст: Віра-Надія-Любов ; Напинайте вітрила і струни душі ; «Одшуміли бенкети. Пропито медалі. Обсіли турботи…» ; Присвячується Стеллі ; «Я прийду на святвечір між люди…» : [«В день народження Василя Стуса»] ; Володимирська Богоматір.

1608. **[Поезії]** // Філос. і соціол. думка. – 1991. – № 7. – С. 160–170 : фот. – Зміст: Teatrummundi ; Псалом 78 ; «Таємні знаки людської долі…» ; Життя ; Сивий сонет ; Другий міт про Сізіфа. – (Поезія як філософія).

1609. **То була** дивовижна зоря : [вірш] // Визвол. шлях. – 1991. – Кн. 3. – С. 299–300 ; *Дружно вперед. – [Чехословаччина], 1991. – № 3. – Березень.

1610. **«Хвилі** радості – дні розплати…» : [вірш] // Київ. – 1991. – № 1. – С. 2.

1992

1611. **А човен** вже на риф пливе : [вірш] // Наша віра. – 1992. – № 5. – С. 2.

1612. **На старому** Подолі : [вірш] // Київ. – 1992. – № 7. – С. 6–8. – (Поезія) ; Наша віра. – 1992. – № 5. – С. 7. – («У почині було слово…»).

1613. **[Поезії]** // Луцький Ю. Листування з Євгеном Сверстюком / Євген Сверстюк, Юрій Луцький. – Балтимор ; Торонто, 1992. – С. 12–13 ; 16–18 ; 20–24 ; 26–28 ; 32–42 ; 46–52 ; 70–71 ; 75–77 ; 81–82. – Зміст: Сервантес ; «Знову подвійний стиль…» ; «Сміх мій терпкий не вдавсь…» ; «Колом пройдуть віки…» ; «Кригою темних рік…» ; Достоєвський ; «Він копав величезний колодязь…» : [дод. до вірша «Достоєвський»] ; Франко : [поема] ; «Твій образ – промінь згаслий, біль і пам’ять…» ; Сікстинська мадонна ; «Хто хліба у сльозах не їв…» : [пер. з Goethe «Wernieden Brotmit Tránenass»] ; Роздвоєний дух ; «Може голод серця» ; Опори ; Молитва ; «Знову сиза Волинь…» ; Над листами ; «Хай ми близькими зовсім…» ; «У білу ніч, мов по ударі дзвону…» ; «Чому ти мені так часто снилась…» ; «Нам би слід було…». – ISBN 0-914834-66-5.

1614. **Сервантес** : [вірш] // Мол. гвардія. – 1992. – 28 лют. – С. 6.

1993

1615. **Віра** – Надія – Любов : [вірш] // Наша віра. – 1993. – Вересень (№ 17/18). – С. 7.

1616. **Вірші** [14 творів, 1976–1980] // Очима серця : ув'язнена лірика / упоряд. В. І. Боровий. – Харків, 1993. – С. 295–308.

1617. **«Надходить** та дата…» : [вірш] // Наша віра. – 1993. – Травень (№ 9). – С. 3.

1618. **Поезії** : [10 віршів] // З облоги ночі : зб. невільн. поезії України, 30–80 рр. – Київ, 1993. – С. 394–402.

1619. **Та Волинь** у мені : [вірші] // Нар. трибуна. – 1993. – 10 берез. – С. 7.

1994

1620. **Вам, кому** рокувала доля… : [вірш] // Слово і час. – 1994. – № 4/5. – С. 58. – (Відродження майбутнього).

1621. **Відходять,** раптово відходять ; Сивий сонет ; Їдуть додому вмирати // Визвол. шлях. – 1994. – Кн. 12. – С. 1488–1490.

1622. **[Поезії]** // Визвол. шлях. – 1994. – Кн. 11. – С. 1354–1359. – Зміст: Вам, кому рокувала доля ; Ми все таки зустрілись ; Несуть своє серце… : П. Зорянові ; «Неба і сонця нема…» : В. Стусові на Колиму ; «Я знаю, це буде так…».

1995

1623. **До 22 травня** : [вірш] // Наша віра. – 1995. – Травень (№ 5). – С. 1.

1624. **«Нині** Святвечір» : [вірші] // Буковина. – 1995. – 7 січ.

1625. **Сивий** сонет ; «У білу ніч, мов по ударі дзвону…» ; «Знову сиза Волинь…», «Мої рідні у сивих віках…» : [вірші] / передм. А. Криштальського // Нар. трибуна. – 1995. – 30 черв. – С. 13.

1626. **«Тихо** пливу в імлі…» : [вірш] // Наша віра. – 1995. – Грудень (№ 12). – С. 4.

1996

1627. **В лиці** скорботнім… : [вірш] // Наша віра. – 1996. – Вересень (№ 9). – С. 1. – *Підпис: Є. С.*

1628. **Волинь** : (уривок з поеми) // Наша віра. – 1996. – Березень (№ 3). – С. 2.

1629. **До роковин** Чорнобильської катастрофи ; Одшуміли «бенкети» : [вірші] // Наша віра. – 1996. – Квітень (№ 4). – С. 1.

1630. **«Знову** сиза Волинь…» : [вірш] // Хрещатик. – 1996. – 20 квіт. – С. 12.

1631. **«Надходить** та дата…» : [вірш] // Час/Time. – 1996. – 24 трав. – С. 10. – *Наведено у ст.: Сверстюк Є. Шевченкове повернення.*

1632. **Не приходь** до мене у снах : [вірші] / передм. ред. // Вісті. – 1996. – 31 жовт. – С. 12. – Зміст: «Не приходь до мене у снах…» ; «Нині Святвечір…» ; «Коли в ту неділю…».

1633. **«Нині** Святвечір…» : [вірш] // Дніпро. – 1996. – № 3/4. – С. 10.

1634. **«Одшуміли** бенкети. Пропито медалі. Обсіли турботи…» : [вірш] // Літ. Україна. – 1996. – 25 квіт. – С. 3. – («Перепустка в зону») ; Наша віра. – 1996. – Квітень (№ 4). – С. 1. – *До роковин Чорнобильської трагедії.*

1635. **XXX** : [вірш] // Хрещатик. – 1996. – 20 квіт. – С. 12.

1997

1636. **«Нині** Святвечір. Я сам…» : [вірш] // Наша віра. – 1997. – Січень (№ 1). – С. 1.

1637. **Хвилі** радості – дні розплати : [вірш] // Зарубіж. літ. – 1997. – Число 15. – С. 2.

1998

1638. **Напинайте** вітрила і струни душі : [вірш] // Зарубіж. літ. – 1998. – Грудень (число 48). – С. 2.

1639. **«Неба** і сонця нема» : [вірш, присвяч. В. Стусові] // Наша віра. – 1998. – Січень (№ 1). – С. 13.

1640. **Переспів** псалма 78 // Наша віра. – 1998. – Квітень (№ 4). – С. 2.

1641. **Переспів** псалма 41 // Наша віра. – 1998. – Серпень (№ 8). – С. 1.

1642. **[Поезії]** // Укр. мова та літ. – 1998. – Листопад (число 44). – С. 1–2, 4–7. – Зміст: «Тихо пливу в імлі…» ; Життя ; Сервантес ; Естамп : Л. К. [Ліна Костенко] ; Реквієм : В. С. [Василь Стус] і А. Г. [Алла Горська] ; «Любіте своїх ворогів…» ; «Власне, хто був отой ідальго…».

1643. **Реквієм** : [вірш] // Укр. мова та літ. – 1998. – Число 44. – С. 5. – Присвята В. С. [Василь Стус] і А. Г. [Алла Горська].

1644. **Сервантес** : [вірш] // Літ. Україна. – 1998. – 17 груд. (№ 49). – С. 4 : фот.

1999

1645. **Коню** мій білий… : [вірш] // Наша віра. – 1999. – Січень (№ 1). – С. 4.

2000

1646. **«В житті** бездомнім» : [вірш] // Кур'єр Кривбасу. – 2000. – Листопад (№ 132). – С. 3, обкл.

1647. **Жан :** [вірш, Багдарин, 1980] / з передм. авт. // Наша віра. – 2000. – Травень (№ 5). – С. 7. – 55-й день перемоги… Чиєї перемоги?

1648. **Молитва** : з поеми «Роздвоєний дух» / з передм. авт. // Наша віра. – 2000. – Лютий (№ 2). – С. 10.

1649. **«Найперше** було слово…» : [вірші] // Наша віра. – 2000. – Червень (№ 6). – С. 4.

1650. **Симоненкова** з'ява : [вірш] // Літ. Україна. – 2000. – 6 січ. – С. 1.

2001

1651. **«Вам** – кому рокувала доля…» : [вірш] // Голос України. – 2001. – 23 серп. – С. 13.

1652. **22 травня** : [вірш] : 140-річчя відходу Т. Шевченка // Наша віра. – 2001. – Травень (№ 5). – С. 1.

1653. **Та Волинь** у мені : [вірші] // Філол. студії. – 2001. – № 1. – С. 9–13.

2002

1654. **«Вам – кому** рокувала доля…» : [вірш] // Укр. культура. – 2002. – № 7. – 3-я с. обкл.

1655. **Звичайна** людина : [вірш, Кучино, 1978 р.] // Наша віра. – 2002. – Жовтень (№ 10). – С. 6.

1656. **«Нині** той великий день…», «Мамо…» : [поезії, присвяч. матері Є. Сверстюка] // Наша віра. – 2002. – Грудень (№ 12). – С. 4 : фот. [матері Є. Сверстюка]. – (Куточок пам'яті).

1657. **Перші** українці в Канаді : [вірш] // Наша віра. – 2002. – Квітень (№ 4). – С. 8.

1658. **Слово** : [розд. з поеми «Роздвоєний дух»] // Наша віра. – 2002. – Березень (№ 3). – С. 14.

2003

1659. **Різдвяний** вірш [Багдарин, 1980 р.] // Наша віра. – 2003. – Січень (№ 1). – С. 4.

2004

1660. **У щедрий** вечір : [вірш] // На щедрий вечір : зб. на пошану Є. Сверстюка / [упоряд.: М. Коцюбинська, Р. Корогодський ; худож. О. Заливаха]. – Луцьк, 2004. – С. 3–4 : портр. – ISBN 966-8575-11-3.

1661. **У щедрий** вечір : [вірш] // Укр. мова та літ. – 2004. – Липень (число 25/28). – С. 3 : фот. – *Написано в Багдарині (Бурятія) 13.01.1982 р.*

2006

1662. **22 травня :** [вірш] // Наша віра. – 2006. – Травень (№ 5). – С. 1.

1663. **Франко** : поема // Дзвін. – 2006. – № 9. – С. 135–137.

2007

1664. **На кладці** : [вірш] // Кур'єр Кривбасу. – 2007. – Трав.-черв. (№ 210/211). – С. 226. – *Вміщено в публ.: Сверстюк Є. Коли починалася війна.*

2008

1665. **Зі старого** зошита : [поезії] // Березіль. – 2008. – № 1/2. – С. 16–34. – Зміст: Життя ; Сповідь блудного сина ; Синій сад ; «Прокричали, знялись у відліт…» ; «Побачення» на 35-й зоні ; Nike ; Жан ; «Щодалі на схід, етапом на схід…» ; «Власне хто був отой ідальґо…» ; «Десь діти від ҐПУ ховалися в кропиву…» ; «Вона заховала в серці…» : С. К. ; За рікою ; СВУ ; «Коли вже завоювали …» ; «Стільки тих справ…» ; «В небі високім…» ; До святих на землі (Псалом 15.3). ***–Відгук див у № 2080.***

1666. **Крути** : [вірш] // Наша віра. – 2008. – Лютий (№ 2). – С. 9.

1667. **У Марії** Приймаченко : [вірш] // Наша віра. – 2008. – Жовтень (№ 10). – С. 16. – *До 100-річчя М. Приймаченко.*

2009

1668. **Нині** свят-вечір : [вірш] // Дивослово. – 2009. – № 1. – С. 61.

1669. **У Марії** Приймаченко : [вірш] // Літ. Україна. – 2009. – 27 серп. – С. 8.

2010

1670. **«Нині** Святвечір. Я сам… **»** : [вірш] [Електронний ресурс] // Наша віра. – 2010. – Жовтень (№ 10). – Текст. дані. – Режим доступу: http://nashavira.ukrlife.org/10_2010.html (дата звернення: 05.02.2016). – Назва з екрана.

1671. **[Поезії] //** Молитва вигнанця : [збірник] / упоряд. Галина Кирієнко. – Київ, 2010. – С. 87–92. – Зміст: «Стільки тих справ…» ; «Далека. Самотня й далека…» ; «Нині Святвечір. Я сам…» ; Віра-Надія-Любов ; Дзвони : (уривок з поеми. Алюзії до похорону Алли Горської) ; «Слава Тобі Господи…». – ISBN 978-966-432-068-6.

1672. **Театр** світу : [вірш] // Правдиве українське серце : Олександр Рибалко : [спогади, ст., бібліогр. покажч. пр. / упоряд.: І. Гирич, К. Рибалко ; заг. ред. К. Рибалко]. – Київ, 2010. – С. 634–640. – ISBN 978-966-2068-19-1.

2012

1673. **[Поезії** 1970–1980 років] // Поезія із-за ґрат : антологія / упоряд. Олена Голуб. – Київ, 2012. – С. 651–670. – Зміст: Віра-Надія-Любов ; «Не являйся мені у снах…» ; «Далека, самотня і далека…» ; «Лютував перший сніг…» ; Реквієм: *Горській, Симоненкові* ; Шпага ; Сервантес : «Побачення» на 35-й зоні ; «В речах моїх дітей…» ; У щедрий вечір ; Стусові на Колиму ; «Скільки тих справ…» ; «Самітні пророки» ; СВУ. – ISBN 978-966-2164-53-4.

2013

1674. **Відгомін** псалмів : Псалом 43 : [вірш] // Наша віра. – 2013. – Грудень (№ 12). – С. 16.

2014

1675. **Вся штука** наповнити хвилини світлом : [поезії] // Наша віра. – 2014. – Грудень (№ 12). – С. 11. – («У почині було Слово»).

1676. **[Надходить** та дата… : вірш, присвяч. Т. Шевченку] // Наша віра. – 2014. – Травень (№ 5). – С. 1.

1677. **[Поезії]** // Сверстюк Є. Світлі голоси життя / Євген Сверстюк. – Київ, 2014. – С. 348–349. – (Бібліотека Шевченківського комітету). – Зі змісту : Сервантес ; «Ох, Пані, все розвіяв час…» : [присвячено Ліні Костенко] ; «І раптом з камінної клітки…» : [уривок з поеми «Дзвони»] ; «Врізуючись гранітним профілем…» : [портр. Василя Стуса] ; «Я прийду на Святвечір між люди…» : [«В день народження Василя Стуса»] ; «Мерзлота у снігах…» : [фрагмент] ; «Не відбувши і року..» : [Валерію Марченку] ; «Господи яке коротке і скупе життя…» : [Валерію Марченку] ; Привітання з в’язниці 27 жовтня 1972 року : [Валерії Андрієвській]. – ISBN 978-966-01-03-20-4 (серія). – ISBN 978-617-7023-21-9. – ***Відгук див. у № 2290.***

1678. **«То була** дивовижна зоря…» : [вірш] // Пед. пошук. – 2014. – № 1. – С. 7. – До 200-ліття Т. Г. Шевченка.

2015

1679. **На полі** чести : у 2 кн. Кн. 1. Невже то я? / упоряд. Олексій Сінченко. – Київ, 2015. – С. 30–31 ; 48–55 ; 69 ; 123 ; 228. – Із змісту: «Тату, день твій

погас…» ; «Коло останнє в цій ямі повторень!» ; «Нині той великий день…» ; «Вночі мені стало страшно на землі без мами…» ; «В п'ятницю ми бачились востаннє…» ; «Мамо. Я прийшов до Вас зовсім білий…» ; «Далека самотня й далека…» ; «В тихий час вечірнього спокою…» ; «Знову рідний поріг я лишив у мовчазній тривозі..» ; А. І. П. ; На кладці ; «Я один, як у полі вітряк…» ; «Сірий птах помахнув крилом».

1680. **Писані** синім крилом : [поетич. зб.] / упоряд. О. Голуб. – Київ : КЛІО, 2015. – 255 с. – Зміст: Переднє слово автора ; *З ЗЕЛЕНОГО ШУМУ (1948–1960-і)* : «Люблю прохолоду, вечір прозорий…» ; Етюд ; Матері ; «І досі кличе, і манить…» ; На кладці ; Над волинськими листами ; «Хай ми близькими зовсім…» ; У шкільному клясі ; «Юні серцем, дивлюсь я на вас…» ; «У білу ніч, мов по ударі дзвону…» ; «Ходить осінь в порожніх полях…» ; Синій сад ; Сповідь блудного сина ; «Тату, день твій погас…» ; «Знову рідний поріг я лишив у мовчазній тривозі…» : *Мамі* ; «У шумливому морі на зламі стихій…» ; «По колу земля, по колу…». *1972* : «Дивлюсь на розп'яття…» ; Матері-страдниці ; Київ ; «Лютував перший сніг…». *ДРУЖИНІ Й ДОНЬЦІ*: «Не являйся мені у снах…» ; «Милі Мачинко-Лілянко» ; «Прокричали, знялись у відліт…» ; «Моя блідорожева, сиза…» ; «Встала Мачинка рано…» ; «Невідступна, як тінь і подих…» ; «Вже п'ята осінь золотить схили…». *1973–1979,* Перм ; «Кожен день життя сниться мені…» ; «Любіте своїх ворогів…» ; І. Драч ; «Я знаю, це було так…» ; Сервантес ; Реквієм : А. Горській і В. Симоненкові ; «Знов та камера знов ті стіни…» ; «Їдуть додому вмирати…» ; «Несуть своє серце, тепло…» : *Зорянові Попадюкові* ; А от вам для розваги – про лікаропоета: «Давайте багато на себе візьмемо!» ; Кантата ; Розплата ; Гей! Шевченко ; «Найперше було Слово…» ; Хто вона є і була : (*роздуми про Марію Заньковецьку*) ; За рікою ; Мильні бульбашки ; «Твій образ – промінь згаслий, біль і пам'ять…» ; Естамп : Л. К. ; «Відходять, раптово відходять…» : *С. К.* ; «Хвилі радости – дні розплати…» ; Дзвони (уривки з поеми) ; «І раптом з камінної клітки…» ; Василеві Стусові на Колиму ; «В житті бездомнім…» ; Звичайна людина ; «Ходять говорять…» ; «Ми все-таки зустрілись…» ; «Море хиталось…» ; «Побачення» на 35 зоні ; «Власне хто був отой ідальго…» ; Ермітаж ; «Коли замкнулось і клацнув годинник…» ; Коло останнє ; «Як далеко мене занесло…» ; Соната старого альбому ; Ідеї ; «Напинайте вітрила і струни душі…» ; Сікстинська мадонна. *1980-і* : Сивий сонет ; «Цей гумовий сфінкс як на сіні пес…» ; «Сьогодні знов…» ; Тут зібрано величезні брили…» ; Минають наші роки…» ; «Завтра тихенько стукає у вікно…» ; Жан ; Різдвяний вірш ; Nike ; «В речах моїх дітей…» ; «Кригою темних рік…» ; «Нині святвечір…» ; «Нам ніхто не розказав про Христа…» ; А. І. П. : *присвячується Атені та Ірині Пашко* ; Присвячується Стеллі : *[назва кінофільму 70-х років*] ; «Коли в цю неділю останню…» ; До 22 травня ; Село Варварівка ; Вічно голодним ; Перший день війни ; «Зброя пахне смертю…» ; То було десь у 1971 ; «А може Юда продав зі страху…» ; Кучинський сонет ; «Щодалі на схід, етапом на схід…» ; «Світ повниться…» ; «Вона заховала в серці…» : *С. К.* ; «Коли ми жили безіменними…» ; «Десь за порогом…» ; У щедрий вечір ; «Стільки тих справ…» ; «Рік почався…» ; «Мої рідні у сивих віках прародичі…» ; «Чому Ти мені так часто снилась…» ; «Він

нам світить вже стільки літ!..» : *з листа до дружини. 17.04.1982* ; «Цвірінькання горобців…» ; «Благословенний день» ; «Стільки спогадів…» ; «В небі високім…» ; «Отже вони розійшлись…» ; «Яка страшна доля стрижених учителів життя…» ; «Може це саме та неповторна зоряна мить…» *: фільм «Слідами втікача»* ; «На порозі XX віку…» ; «Він припав лицем до теплої землі…» ; «Отруєні насильством…» ; «Можна б забутись…» ; «Сивіє даль в осінньому промінні…» ; «Сивіє небо…» ; «Імена і портрети…» ; «У дощах важко спить…» ; «Кінець настає раптом…» ; «У чеканні на чисту мить…» ; «Коли вже завоювали прекрасне майбутнє…» ; «Гойда осені небо» ; «Слава Тобі Господи…» ; «Вони будуть прислухатися і придивлятися до вас…» ; «На зустрічі у заметах опалого листя…». *МАМІ*: «Нині той великий день, коли навіть найбільша земна любов…» ; «Нині той великий день, про який Мама давно думала…» ; «Осінь, коли умирала Мама…» ; «Тут в шаленому цоканні годинника…» ; «В п'ятницю ми бачились востаннє…» ; «Вночі мені стало страшно без Мами…» ; «Кажуть на обличчі моєї Мами…» ; «Мама на світлині…» ; Тихий Святвечір. *1980-і (продовження*) : «Коли ви розсипаєте іскри…» ; Віра-Надія-Любов ; Межі ; «Вимагали зречення…» ; «Потріскались скрижалі віри…» ; Тенета часу ; «Мерзлоти у снігах самоти…» ; «Вона вже перетліла на вугіль…» ; Володимирська Богоматір ; «Пречиста Діва безстрашна Мати…» ; NIKo ; «Коли люди бояться заглянути на дно…» ; «Десь діти від ГПУ ховалися в кропиву…» ; «Два сусідні кадри кінокамери вже неоднакові…» ; «Та камениста земля…» ; «Я вірю в людину…» ; Першому ідеалістові ; Життя ; Відгомін псалмів. Псалом 43 ; Переспів псалма 78 ; «Таємні знаки людської долі…» ; Theatrum mundi (Театр світу) ; «Кожному поколінню кажуть…». *ВАЛЕРІЮ МАРЧЕНКУ*: Валерію Марченку ; Суд над Валерієм Марченком ; «Усе маліє тільки смерть постійно велика…» ; Останній лист Валерієві Марченкові. *1980-і (продовження*) : До святих на землі (Пс. 15.3). *ВАСИЛЕВІ СТУСОВІ*: «Стоять у вічній задумі…» : *Василеві Стусові*; «Стус пробиває головою ватяну стелю…» ; «Мир на планеті…» : *Василеві Стусові* ; «Я вийду на Свят-Вечір між люди…» : *Василеві Стусові.1980-і (продовження*) : На старому Подолі ; «Вам кому рокувала доля…» ; «Ми не знаємо істини…» ; СВУ ; «Західним вітром…» ; У Марії Приймаченко ; «Знову сиза Волинь…» ; На біблійний мотив ; Другий міт про Сізіфа ; «Одшуміли бенкети. Пропито медалі. Обсіли турботи…» ; «Тихо пливу в імлі…» ; Веселих свят. *1990-і*: Перші українці в Канаді ; «Мамо я прийшов до Вас зовсім білий…». *ПОЕМИ :* Білий вітрильник : (поема) (1981) ; Волинь : (уривок з поеми) (1984) ; Гоголь : (поема) ; Достоєвський : (поема) (1979) ; Франко : (поема) (1981). – ISBN 978-617-7023-34-9.

1681. **«Встала** Мачинка рано…» ; «Далека, самотня й далека…» ; «Василеві Стусу на Колиму» // Сверстюк Є. На полі чести. У 2 кн. Кн. 2. Наш сучасник Євген Сверстюк / упоряд. Василь Овсієнко. – Київ, 2015. – С. 14–15 ; 39 ; 317. – ISBN 978-617-7023-30-1.

1682. **Проспівай** свій псалом Тому, Хто послав нас промінням у світ : [поезії] // Наша віра. – 2015. – Жовт.-листоп. (№ 10/11). – С. 7–8.

1683. **Це ж як треба** піднятися високо, щоб узріти спасенний шлях : [поезії різних років] // Наша віра. – 2015. – Грудень (№ 12). – С. 9–10 : фот. – Зміст:

Світ повниться ; Сервантес ; Реквієм ; Першому ідеалістові ; Тенета часу ; Другий міт про Сізіфа.

Див. також: № 285, 364, 377, 513, 680, 996, 1120, 1363.

Переклади

1977

1684. **Каджионіс Й.** Остання ніч : [вірш] / Йонас Каджионіс ; пер. [з лит.] Є. Сверстюк // Визвол. шлях. – 1977. – Кн. 6. – С. 689.

1978

1685. **Каджионіс Й.** Остання ніч / Йонас Каджионіс ; з лит. переклав Є. Сверстюк // Поезія з-за колючих дротів : слово репрес. Москвою укр. поетів / передм. Степана Галамая. – Мюнхен, 1978. – С. 58.

1981

1686. **Качеоніс Й.** Ніч : [вірш] / Йонас Качеоніс ; пер. з лит. Є. Сверстюка // Визвол. шлях. – 1981. – Кн. 3. – С. 339.

1982

1687. **Кіплінг Р.** Якщо : [вірш] / Р. Кіплінг // Сучасність. – 1982. – Квіт.-трав. (число 4/5). – С. 39. – *Вміщено до ст.: Сусленський Я. Табірна творчість Євгена Сверстюка. –* ***Відгук про переклад вірша див. № 2169.***

1989

1688. **Кіплінг Р.** Матір моя ; Тягар Білих ; Останній спів : [вірші] : пер. з англ. / Р. Кіплінг // Всесвіт. – 1989. – № 5. – С. 104.

1990

1689. **Ельдорадо** : пер. з Едгара По // Кафедра. – Нью-Йорк, 1990. – № 1. – С. 75. – *Передрук з самвидав. журн. «Кафедра». – 1988. – № 1.* – ISBN 0-86725-004-6.

1690. **Пастернак Б.** Гефсиманський сад : [вірш із циклу «Вірші Юрія Живаго, вміщ. в романі «Доктор Живаго»»] / Б. Пастернак ; пер. Є. Сверстюка // Слово і час. – 1990. – № 2. – С. 46–47.

1992

1691. **Пастернак Б.** Гетсиманський сад : [вірш] / Б. Пастернак // Наша віра. – 1992. – № 18. – С. 7.

1692. **«Хто хліба** у сльозах не їв…» : [пер. з Goethe «Wernieden Brotmit Tránenass»] // Луцький Ю. Листування з Євгеном Сверстюком / Євген Сверстюк, Юрій Луцький. – Балтимор ; Торонто, 1992. – С. 28. – ISBN 0-914834-66-5.

1994

1693. **Кіплінг Р.** Якщо…: [вірш] : пер. з англ. / Р. Кіплінг // Однокласник. – 1994. – № 1. – С. 47. – ***Відгук про переклад вірша див. у № 2169.***

1995

1694. **Сковорода Г.** Пісня 11 ; Пісня 23 / Г. Сковорода ; пер. Є. Сверстюка // Наша віра. – 1995. – Травень (№ 5). – С. 11.

1996

1695. **Пастернак Б.** Гамлет / Борис Пастернак ; пер. Є. С. // Наша віра. – 1996. – Березень (№ 3). – С. 4.

1997

1696. **Окуджава Б.** Прощання з новорічною ялинкою / Булат Окуджава ; пер. Є. Сверстюка // Наша віра. – 1997. – Січень (№ 1). – С. 3.

1998

1697. **Пастернак Б.** Гамлет / Б. Пастернак // Столич. новости. – 1998. – 15–22 дек. – С. 19. – *Надруковано в ст. Чувалов Б. Но сейчас идет другая драма.*

1698. **Сковорода Г.** Пісня 11 ; Пісня 23 / Григорій Сковорода ; пер. Є. Сверстюка // Наша віра. – 1998. – Лютий, № 2. – С. 4.

1699. **Тютчев Ф.** [Поезії] / Ф. Тютчев // Сучасність. – 1998. – № 12. – С. 41–43. – Зміст: «Не розмірковуй, не падкуй!..» ; Silentium ; «Чого б там нас життя не вчило…» ; «Отій байдужій і сліпій…» ; «З того життя, що вирувало тут…» ; «У мреві віщої дрімоти…» ; 14 грудня 1825.

1700. **Шиллер Ф.** Туга : [вірш] / Фрідріх Шиллер ; пер. Є. Сверстюк // Зарубіж. літ. – 1998. – Грудень (число 48). – С. 2.

1999

1701. **Сковорода Г.** «О найдорожчий час життя» / Григорій Сковорода ; пер. Є. Сверстюка // Наша віра. – 1999. – Лютий (№ 2). – С. 3.

2005

1702. **Пастернак Б.** Гамлет / Б. Пастернак ; пер. з рос. Є. Сверстюка // Наша віра. – 2005. – Квітень (№ 3).– С. 13.

2007

1703. **Квінт Курцій Руф.** Історія Олександра Македонського : (написано в 40-х роках після Р. Х., тобто раніше, ніж були написані Євангелії) / Квінт Курцій Руф ; пер. Є. Сверстюка // Наша віра. – 2007. – Вересень (№ 9). – С. 12. – (Під небом України). – *Про зустріч О. Македонського зі скитами (скіфами) 333 р. до народж. Христа.*

2009

1704. **Кіплінг Р.** Якщо… / Редьярд Кіплінг ; пер. з англ. Є. Сверстюк // Наша віра. – 2009. – Листопад (№ 11). – С. 16. – (На побажання читачів). – ***Відгук про переклад вірша див. у № 2169.***

1705. **Шіллер Ф.** Пілігрим / Фрідріх Шіллер ; переклав з нім. Є. Сверстюк // Наша віра. – 2009. – Грудень (№ 12). – С. 16.

2010

1706. **Кіплінг Р.** Царства, Міста і Трони : [вірш] [Електронний ресурс] / Редьярд Кіплінг ; пер. Є. Сверстюка // Наша віра. – 2010. – Квітень (№ 4). – Текст. дані. – Режим доступу: http://nashavira.ukrlife.org/04_2010.html (дата звернення: 04.02.2016). – Назва з екрана.

1707. **Лонгфелло Г.** Псалом життю : [вірш] / Генрі Лонгфелло ; переклав з англ. Є. Сверстюк // Наша віра. – 2010. – Червень (№ 6). – С. 16.

1708. **Саутсвел Р.** Все змінить час [Електронний ресурс] / Роберт Саутсвел ; пер. з англ. Є. Сверстюка // Наша віра. – 2010. – Лютий (№ 2). – Текст. дані. – Режим доступу: http://nashavira.ukrlife.org/02_2010.html (дата звернення: 02.02.2016). – Назва з екрана.

1709. **Сковорода Г.** Пісня 13 [Електронний ресурс] / Григорій Сковорода ; пер. Є. Сверстюка // Наша віра. – 2010. – Квітень (№ 4). – Текст. дані. – Режим доступу: http://nashavira.ukrlife.org/04_2010.html (дата звернення: 04.02.2016). – Назва з екрана.

2012

1710. **Пастернак Б.** Гетсиманський сад [Електронний ресурс] / Борис Пастернак // Наша віра. – 2012. – Березень (№ 3). – Текст. дані. – Режим доступу: http://nashavira.ukrlife.org/03_2012.html (дата звернення: 11.02.2016). – Назва з екрана.

2013

1711. **Кіплінг Р.** Якщо… / Редьярд Кіплінг ; [пер. Є. Сверстюка] // Всесвіт. літ. та культура в навч. закл. України. – 2013. – № 12. – С. 8. – ***Відгук про переклад вірша див. у № 2169.***

2014

1712. **Кіплінг Р.** Синові : [вірш] / Редьярд Кіплінг ; пер. Є. Сверстюка // Укр. літ. газ. – 2014. – 5 груд. – С. 2.

1713. **Шаміссо А.** Замок Бонкур : [вірш] / пер. Є. Сверстюка // Сверстюк Є. Світлі голоси життя / Євген Сверстюк. – Київ, 2014. – С. 407. – (Бібліотека Шевченківського комітету). – ISBN 978-966-01-03-20-4 (серія). – ISBN 978-617-7023-21-9.

2015

1714. **Ісаакян А.** «А я вам скажу: прийде голод такий…» : [вірш] / Аветик Ісаакян ; пер. Є. Сверстюка // Сверстюк Є. На полі чести. У 2 кн. Кн. 2. Наш сучасник Євген Сверстюк / упоряд. Василь Овсієнко. – Київ, 2015. – С. 316–317. – ISBN 978-617-7023-30-1.

1715. **Казка** про Веселика та його скрипку : [пер. укр. Є. Сверстюк з кн. Ф. Браунел «The story of Merrimind». VIII, p. 32 і надіслав у листі до доньки Віри-Мачинки 1977 р. із сибір. заслання] // Наша віра. – 2015. – Грудень (№ 12). – С. 14. – *Закінчення див. у № 1 за 2016 р.*

2016

1716. **Казка** про Веселика та його скрипку [пер. укр. Є. Сверстюк з кн. Ф. Браунел «The story of Merrimind». VIII, p. 32] // Наша віра. – 2016. – Січень (№ 1). – С. 10–11 : фот. [Є. Сверстюк на засланні в Багдарині (Бурятія)]. – (Педагогічна сторінка). – *Закінч., поч. див. у № 12 за 2015 р.*

II. ЛІТЕРАТУРА ПРО ЖИТТЯ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ ЄВГЕНА СВЕРСТЮКА

1963

1717. **Колесник П.** «Опір оточенню» чи вигадки критика? / П. Колесник // Літ. Україна. – 1963. – 28 трав. – С. 2, 4. – *З приводу ст. Є. Сверстюка «У пошуках єдино вірного образу» про Т. Шевченка (1963).*

1969

1718. **Новий** документ з України : (про «Собор у риштованні» – «захалявну книжку» Є. Сверстюка) // Християн. голос. – Мюнхен, 1969. – 31 серп.– 7 верес. – С. 10, 35–36.

1970

1719. **Антонович М.** Вступ / М. Антонович // Сверстюк Є. Собор у риштованні. – Париж ; Балтимор : Смолоскип, 1970. – С. 9–15.

1971

1720. **Голос** нескорених : [«Український вісник», випуск IV] : хроніка // Визвол. шлях. – 1971. – Кн. 6. – С. 669–709. – *Про Є. Сверстюка: с. 671.*

1721. **Український** вісник : [захаляв. журн. з України]. Вип. I–II, січень 1970–травень 1970 : док. V. – Париж : Перша укр. друк. у Франції ; Балтимор : Укр. вид-во «Смолоскип» ім. В. Симоненка, 1971. – Вип. I–II. – 246 с. – (Бібліотека «Смолоскипа» ; ч. 10). – *Про Є. Сверстюка див. Імен. покажч.: с. 243.*

1972

1722. **Євген** Сверстюк : [біогр. довідка] // Широке море України : док. самвидаву з України : док. VII. – Париж ; Балтимор, 1972. – С. 7–8. – (Бібліотека «Смолоскипа» ; ч. 14). – На шмуцтит. назва англ.

1723. **Нова** хвиля терору на Україні // Сучасність. – 1972. – Число 4. – С. 119–121. – Про Є. Сверстюка: с. 119, 121.

1724. **Нові** арешти на Україні // Сучасність. – 1972. – Число 2. – С. 126–127. – *Зокрема про Є. Сверстюка.*

1725. **Повідомлення** : [про притягнення до кримін. відповідальності Є. Сверстюка та ін.] // Рад. Україна. – 1972. – 11 лют.

1726. **Український** вісник. Вип. VI, берез. 1972 : док. VIII. – Париж ; Балтимор : Смолоскип, 1972. – 183 с. – (Бібліотека «Смолоскипа» ; ч. 15). – Передрук самвидав. журн. з України. – *Про Є. Сверстюка див. Імен. покажч.: с. 180.*

1973

1727. **Євген** Сверстюк засуджений на 7 років ув’язнення // Сучасність. – 1973. – Число 7/8. – С. 252.

1728. **Сверстюк** Євген (*1928) / І. К. // Енциклопедія українознавства : слов. частина / Наук. Т-во ім. Шевченка ; голов. ред. Володимир Кубійович. – [Б. м., 1973]. – Т. 7. – С. 2718.

1729. **Суд** над Іваном Світличним і Євгеном Сверстюком // Сучасність. – 1973. – Число 6. – С. 124.

1974

1730. **Волошко Є.** Хто вони – «друзі» та «доброзичливці»? / Є. Волошко // Донбас. – 1974. – № 4. – С. 114–123. – *Контрстаття проти укр. патріотів, у т. ч. Є. Сверстюка.*

1731. **Євген** Сверстюк : [корот. біогр. довідка] // Панорама найновішої літератури в УРСР : поезія, проза, критика = Panorama of the New Ukrainian Literature = Panorama der Neuen Ukrainischen Literatur = Panorama de la Nouvelle Litterature Ukrainienne / упоряд., вступ. ст. і біогр. довідки Івана Кошелівця. – Вид. 2-е, перероб. і допов. – Мюнхен, 1974. – С. 537.

1732. **З України** одержано слово Сверстюка на суді. Валентина Мороза знову побили. Гель і Лук'яненко провели голодівку // Сучасність. – 1974. – Число 4. – С. 121–122.

1733. **Роснянська Р.** Мої зустрічі з Євгеном Сверстюком / Раїса Роснянська // Визвол. шлях. – 1974. – Кн. 11/12. – С. 1159–1173 ; Сучасність. – 1974. – Число 10. – С. 23–39.

1976

1734. **Luckyi,** George S. N. Introduction / George S. N., Luckyi // Sverstiuk Y. Clandestine Essays. – Published by the Ukrainian Academia Press for the Harvard Ukrainian Research Institute. – Cambridge, 1976. – P. 7–16.

1978

1735. **Євген** Сверстюк // Поезія з-за колючих дротів : слово репрес. Москвою укр. поетів / передм. Степана Галамая. – Мюнхен, 1978. – С. 41–44 : фотопортр.

1979

1736. **Кошелівець І.** З іскрою донкіхотства в серці / Іван Кошелівець // Сучасність. – 1979. – Число 6. – С. 31–43.

1737. **Роснянська Р.** Мої зустрічі з Євгеном Сверстюком / Раїса Роснянська // Сверстюк Є. Вибране / Євген Сверстюк ; упоряд. і передм. І. Кошелівця. – Мюнхен,1979. – С. 245–267.

1738. ***Reshetar**, John S. Clandestine Essays. By Yevhen Sverstiuk // Slavic Review. – 1979. – Vol. 38, № 2.

1980

1739. **Вісник** репресій в Україні, 1980 рік : показник імен випусків 1–12 / Закордонне представництво Української Гельсінської групи ; упоряд. Надія Світлична. – Нью-Йорк, 1980. – 21 с. – *Про Є. Сверстюка: с. 15.*

1740. **Плющ Л.** У карнавалі історії / Леонід Плющ ; з дод. Тетяни Житнікової-Плющ ; ред., вступ і пер. Марка Царинника. – [Б. м.] : Сучасність, 1980. – 375 с. – Про Є. Сверстюка: с. 133, 250, 259. – (Бібліотека прологу і сучасности ; ч. 141).

1981

1741. **Вісник** репресій в Україні, 1981 рік : покажчик імен випусків 1–12 / Закордонне представництво Української Гельсінської групи ; упоряд. Надія Світлична. – Нью-Йорк, 1981. – 42 с. – *Про Є. Сверстюка: с. 31.*

1742. **З міжнародної** хроніки // Сучасність. – 1981. – Число 6. – С. 124. – *Зокрема повідомлення А.-Г. Г[орбач] про вихід у Штуттґарті ст. про Є. Сверстюка та два його есеї нім. мовою (1976).*

1982

1743. **Сусленський Я.** Табірна творчість Є. Сверстюка / Я. Сусленський // Сучасність. – 1982. – Число 4/5. – С. 36–45.

1983

1744. **Бойчук Г.** Знущання з Євгена Сверстюка / Ганна Бойчук // Укр. вісті. – Детройт, 1983. – 20 берез. – С. 2.

1745. **Світлична Н.** З живучого племені Дон Кіхотів : про людей укр. опору / Надія Світлична // Сучасність. – 1983. – Число 9. – С. 55–76. – *Про Євгена Сверстюка: с. 72–76.*

1984

1746. **Пелех У.** Євген Сверстюк – Людина, яка любить правду, не терпить діяльної бездіяльности і байдужости / Уляна Пелех // Промінь = Promin. – Winnipeg, 1984. – Ч. 3, берез. – С. 7–11. – (Розстріляне відродження і шестидесятники в українській літературі).

1747. **Пелех У.** Євген Сверстюк – шукач джерел духовного оціління народу / Уляна Пелех // Промінь = Promin. – Winnipeg, 1984. – Ч. 2, лют. – С. 9–11. – (Розстріляне відродження і шестидесятники в українській літературі).

1985

1748. **Вісник** репресій в Україні, 1984 рік : показн. імен випусків 1–12 / Закордонне представництво Укр. Гельсін. групи ; упоряд. Надія Світлична. – Нью-Йорк, 1985. – 21 с. – *Про Є. Сверстюка: с. 17.*

1749. **Вісник** репресій в Україні, 1985 рік : покажч. імен випусків 1–12 / Закордонне представництво Укр. Гельсін. групи ; упоряд. Надія Світлична. – Нью-Йорк, 1985. – 27 с. – *Про Є. Сверстюка: с. 22.*

1750. **Менделевич Й.** Спогад про українських політв'язнів / Йосип Менделевич // Сучасність. – 1985. – Число 7/8. – С. 197–207. – *Про Є. Сверстюка: с. 199–202.*

1988

1751. **[Євген** Сверстюк : біогр. довідка] // Укр. вісн. – Київ ; Львів, 1988. – Вип. 8 (вересень 1987). – С. 61 : портр. – *Передрук закордонного представництва Української Гельсінської спілки.* – ISBN 3-89278-013-7.

1752. **Євген** Сверстюк : [корот. біогр. довідка] // Укр. вісн. Вип. 7–9/10 (серпень, вересень, жовт./листоп. 1987 р.). – Балтимор-Торонто, 1988. – С. 173. – (Бібліотека «Смолоскипа» ; ч. 55). – *Передрук з самвидавного журналу з України. – Київ ; Львів. – Вип. 7–10 в одній оправі. – Також про Є. Сверстюка див. Покажч. імен і назв: с. 626.*

1753. **Кучер М.** Боротьба шістдесятників за душу українського народу / М. Кучер // Альм. Укр. Нар. Союзу на рік 1988. – Джерзі-Сити ; Нью-Йорк : Свобода, 1988. – Річник 78. – С. 185–192.

1754. **Reflection** of Sverstiuk on Millennium: «We Have a Great Thirst and Spiritual Hunger Unknown to Those Living in the West…» / [пер. на англ. М. Скрупської] // The Ukrainian Weekly. – 1988. – 4 september.

1989

1755. **Євген** Сверстюк : [корот. біогр. довідка] // Визвол. шлях. – 1989. – Кн. 4. – С. 486–487.

1756. **Євген** Сверстюк та Адам Міхнік : [під час роботи Установ. з'їзду Народного руху України] / фото Л. Петренка // Просвіта. – 1989. – Жовтень. – С. 2.

1757. ***Литовченко Л. Є.** Сверстюкові 60 літ / Л. Є. Литовченко // Укр. Слово. – 1989. – Число 2459.

1758. **Наша** анкета : О чем молчим? и почему? / В. Александров, П. Браженас, В. Брюховецкий [и др.] // Вопросы лит. – 1989. – № 3. – С. 30–58. – *Зокрема В. Брюховецький про Є. Сверстюка: с. 37.*

1990

1759. **Від редакції** // Слово і час. – 1990. – № 10. – С. 10–12. – (Естетика плюралізму). – *Аналіз листів з приводу ст. В. Коваля «Донос», М. Коцюбинської «Донос?!», Є. Сверстюка «У боротьбі за істину» (1990).*

1760. **Євген** Сверстюк : [корот. біогр. довідка] // Кафедра. – Нью-Йорк, 1990. – № 1. – С. 66. – *Передрук з самвидав. журн. «Кафедра». – 1988. – № 1.* – ISBN 0-86725-004-6.

1761. **Кіт Я.** Євген Сверстюк в Оттаві / Я. Кіт // Поступ (XV). – 1990. – 25 лют. (число 8). – С. 7 : фот.

1762. **Коцюбинська М.** Крізь велику призму / М. Коцюбинська // Слово і час. – 1990. – № 9. – С. 26–27. – (Відродження майбутнього). – *Перші виступи і критич. ст. Є. Сверстюка, 1960-і рр.*

1763. **Осадчий М.** Творчий вечір Євгена Сверстюка та Івана Світличного / Михайло Осадчий, о. Василь Романюк // Визвол. шлях. – 1990. – Кн. 7. – С. 892–893.

1764. **Філатов О. М.** Правління Спілки письменників України, О. Т. Гончару : [відповідь заст. Голови Верхов. Суду СРСР на лист О. Т. Гончара й групи письменників України Президенту СРСР М. С. Горбачову з проханням реабілітувати літераторів М. Д. Руденка, В. С. Стуса, Є. О. Сверстюка, І. М. Світличного, І. О. Калинець, Ю. В. Бадзьо, Г. І. Снєгирьова, Г. Г. Кочура, В. В. Марченка] / О. М. Філатов // Літ. Україна. – 1990. – 9 серп. (№ 32). – С. 1.

1765. ***Horbatsch A.-H.** Lehryahre des ewigen Gottes / A.-H. Horbatsch. – Hamburg : Gerold. Appel, 1990.

1991

1766. **Бойкий І.** Хранителі вогню : нотатки з Форуму інтелігенції України «Державна незалежність і культура» / І. Бойкий // Сіл. вісті. – 1991. – 17 верес. – *Викладено думку учасника форуму Є. Сверстюка.*

1767. **Есей** Є. Сверстюка [Перебудова Вавилонської вежі = Lehrjahredese wigen Gottes] появився німецькою мовою // Свобода. – 1991. – 16 січ. (№ 10). – С. 2.

1768. **Коцюбинська М.** «Наповнити хвилини світлом…» : [передм. до зб. віршів Є. Сверстюка] / М. Коцюбинська // Філос. і соціол. думка. – 1991. – № 7. – С. 159–160. – (Поезія як філософія).

1769. **У «Континенті»** появилася стаття Є. Сверстюка // Свобода. – 1991. – 6 черв. (№ 106). – С. 2. – *Про ст. Є. Сверстюка «Андрій Сахаров не здається» у перекладі Анни-Галі Горбач, передрук. з газ. «Літ. Україна» 20 груд. 1990 р.*

1770. **Шумук Д.** Із Гулагу у вільний світ : роздуми про зустрічі з укр. діяспорою і урядовими чиновниками та доповнення до кн. «Пережите і передумане» / Данило Шумук. – Торонто : Новий шлях, 1991. – 258 с. – *Про Є. Сверстюка: с. 103–104, 109, 164.* – ISBN 0920365-70-1.

1992

1771. **Дідик О.** Під щасливою зіркою / О. Дідик // Горохів. вісн. – Волин. обл., 1992. – 30 трав. (№ 43). – С. 2.

1772. **Листування** Юрія Луцького з Євгеном Сверстюком // Луцький Ю. Листування з Євгеном Сверстюком / Євген Сверстюк, Юрій Луцький. – Балтимор ; Торонто, 1992. – С. 7–8.

1773. **Овсієнко В.** Покіс / В. Овсієнко // Самост. Україна. – 1992. – Січень (№ 2). – С. 2–3. – *Про арешти КДБ укр. інтелігенції (в т. ч. Є. Сверстюка) у 1972 р.*

1774. **Рудницький Л.** Християнський голос секулярної доби / Л. Рудницький // Слово і час. – 1992. – № 11. – С. 19–21. – (Відродження майбутнього).

1775. **Хейфец М.** Украино-еврейский язык: почему Украина стала самым спокойным для евреев регионом в СНГ? : об этом размышляет укр. литературовед Е. Сверстюк / М. Хейфец // Окна. – Израиль, 1992. – 23 дек. – С. 4–5.

1993

1776. **Дибко-Филипчак І.** Тридцять шість перлин / І. Дибко-Филипчак // Свобода. – 1993. – 26–27 серп. – *Про кн. «Блудні сини України» (1993).*

1777. **Євген** Сверстюк : [автобіографія] // Очима серця : ув'язн. лірика / упоряд. В. І. Боровий. – Харків, 1993. – С. 294–295.

1778. **Євген** Сверстюк: Аксіома, яку треба доводити : [біогр. довідка] // Слово і час. – 1993. – № 6. – С. 3–4.

1779. **Заливаха П.** Слово про книжку Є. Сверстюка [«Блудні сини України» (1993)] / П. Заливаха // Свобода. – 1993. – 4 груд. (число 231). – С. 2.

1780. **Краянин М.** Що обстоює «Наша віра», або ж Новини християнської моралі / М. Краянин // Замкова гора. – 1993. – № 8. – С. 7.

1781. **Криштальський А.** Народився в іншу епоху / А. Криштальський // Літ. Україна. – 1993. – 24 черв. – С. 3. – *Про кн. «Блудні сини України»(1993).*

1782. ***Криштальський А.** Народивуся ву іншу епоху / А. Криштальський // Нар. трибуна. – Болгарія, 1993. – 1 берез.

1783. **Лицар** правди і віри : (про жит. і твор. шлях Є. Сверстюка) : [сценарій літ. вечора] / Волин. обл. б-ка для юнацтва та ін. ; склад. Л. І. Муравчук. – Луцьк, 1993. – 9 с. – *Машинопис.*

1784. **Появилася** збірка есеїв Є. Сверстюка // Свобода. – 1993. – 18 груд.

1785. **Сверстюк Євген Олександрович** : [корот. довідка] // Хто є хто в українській політиці : довідник : інформація станом на 1 верес. 1993 р. / Київ. наук. т-во ім. Петра Могили ; авт.: Сергій Білокінь, Олександр Гриценко, Олексій Кілієвич [та ін.]. – Київ, 1993. – Вип. 1. – С. 155. – (Серія «Хто є хто в Україні). – ISBN 5-7707-5327-7.

1786. ***Стратійчук В.** Блудні сини України / В. Стратійчук, О. Мельниченко // Рід. край. – Старожинці (Чернівец. обл.), 1993. – 11 верес.

1787. **Хейфец М.** Встреча в гнезде сионизма / М. Хейфец // Евр. вести. – 1993. – Декабрь (число 23/24). – С. 2. – *Зустріч автора з Є. Сверстюком в Ізраїлі, 1992 р.*

1788. **Sverstiuk**, Yevgen // Encyclopedia of Ukraine / edited by Danilo Husar Struk. – Toronto ; Buffalo ; London, 1993. – V. 5. – P. 117.

1994

1789. **Бердик Ю.** Тичин було два і про обох було сказано майже порівну / Ю. Бердик // Київ. вісн. – 1994. – 31 берез. – *Комент. до виступу Є. Сверстюка на вечорі пам'яті П. Тичини.*

1790. **Вівташ Ю.** Насіння проти вітру, або Світло Гетсиманського саду / Ю. Вівташ // Сучасність. – 1994. – № 2. – С. 139–142.

1791. **Івашко В.** Міф про Василя Стуса як дзеркало шістдесятників / В. Івашко // Світовид. – 1994. – Число 3. – С. 104–120. – *Зокрема про Є. Сверстюка.*

1792. **Осипчук В.** Дорога до спільного храму : християн. ідеологіка в кн. Є. Сверстюка «Блудні сини України» / В. Осипчук // Вечір. Київ. – 1994. – 12 трав. – С. 3.

1793. **Стус В**. Твори. У 4 т., 6 кн. Т. 4. Повісті та оповідання. Незакінчені твори. Сценарії. Літературна критика. Заяви, публіцистичні листи та звернення. З таборового зошита / Василь Стус ; підгот. тексти, упоряд. та склали прим.: Микола Гончарук, Сергій Гальченко ; Від. рукоп. фондів і текстології ім. Т. Г. Шевченка Ін-ту літ. НАН України. – Львів : Просвіта, 1994. – 544 с. – *Про Є. Сверстюка див. Імен. покажч.: с. 539*. – ISBN 5-7707-0611-2.

1794. **Феллер М.** Пошуки, роздуми і спогади єврея, який пам'ятає своїх дідів, про єврейсько-українські взаємини, особливо ж про мови і ставлення до них / Мартен Феллер. – Дрогобич : Відродження, 1994. – 236 с. – *Про Є. Сверстюка: с. 22, 31, 200–201*. – ISBN 5-7707-5173-8.

1995

1795. **Абліцов В.** «Мама мріяла, щоб я став священиком…» : [про кн. Є. Сверстюка «Блудні сини України»] / В. Абліцов // Голос України. – 1995. – 14 лют. – С. 16. – (На здобуття Держ. премії України ім. Т. Шевченка).

1796. **Бондар-Терещенко І.** «Ми часом бували несправедливі» / І. Бондар-Терещенко // Слово. – 1995. – Число 5. – С. 7–8. – *Про «деякі неточності», на думку авт. ст., що трапилися у спогадах Є. Сверстюка про виступ І. Дзюби на вечорі, присвяч. 30-літтю від народин В. Симоненка.*

1797. **Бути** чи не бути? або Соло без скрипки : [автор. вечір Є. Сверстюка] // Вечір. Київ. – 1995. – 11 берез. – С. 3.

1798. **Гасюк О.** Шевченківські лавреати 1995 року : 9 берез., у день народж. Великого Кобзаря, Україна, як завжди, вітала лавреатів Держ. премії ім. Т. Г. Шевченка [серед них Є. Сверстюк за кн. «Блудні сини України»] / О. Гасюк // Шлях перемоги. – 1995. – 18 берез. – С. 8.

1799. **Дзюба І.** Феномен Євгена Сверстюка / Іван Дзюба // Літ. Україна. – 1995. – 2 берез. – С. 3. – (На здобуття Держ. премії України ім. Т. Шевченка).

1800. **Євген** Сверстюк – один із визначних промовців IV-го Світового З'їзду УССПУ : [фото] // Америка. – Філядельфія, 1995. – 27 верес. (число 73). – С. 1.

1801. **Євген** Сверстюк / фото С. Козака [з корот. біогр. довідкою] // Укр. вісті. – 1995. – 22 жовт. – С. 1.

1802. **Касьянов Г.** Незгодні: українська інтелігенція в русі опору 1960–80-х років / Георгій Касьянов ; голов. ред. С. В. Головко. – Київ : Либідь, 1995. – 223 с., [16] арк. вкладки. – *Про Є. Сверстюка див. Імен. покажч.: с. 219.* – ISBN 5-325-00704-1.

1803. **Квецко П.** Бачити, чути можуть тільки люди з вірою, надією і любов'ю / П. Квецко // Полтав. вісн. – 1995. – 22–28 груд. – С. 4. – *Про презентацію кн. «Злочин без кари».*

1804. **Ковтун В.** Історія Народного Руху України / Володимир Ковтун. – Київ : [б. в.], 1995. – 382 с. ; іл. : [14] с. – *Про Є. Сверстюка: с. 136, 138, 148.* – ISBN 5-7705-0676-8.

1805. **Криштальський А.** Вічна сила святої землі / А. Криштальський // Нар. трибуна. – 1995. – 30 черв.

1806. **Музичка І.** Отець Іван Музичка з Риму: «Ми не мали часу, можливостей для кристалізації еліти…» / І. Музичка ; вів розмову Б. Залізняк // Україна. – 1995. – № 15/16. – С. 15–16. – *У розмові неодноразово цитується Є. Сверстюк, дається висока оцінка його праць і людських якостей.*

1807. **Потупейко М.** Злочин, поки що не покараний / М. Потупейко // Панорама. – [Вінниця], 1995. – 21 січ. – С. 3. – *Про кн. «Вінниця: злочин без кари : док., свідчення» (1994), яку підгот. до друку Є. Сверстюк та О. Скоп.*

1808. **Про присудження** Державних премій України імені Т. Шевченка 1995 року : Указ Президента України // Літ. Україна. – 1995. – 9 берез. – *Зокрема Є. Сверстюку за книжку «Блудні сини України».*

1809. **Сверстюк** Євген Олександрович : [корот. довідка] // Хто є хто в українській політиці : [довідник] : інформація станом на березень 1995 р. / Київ. наук. т-во ім. Петра Могили ; ред. 2-го вид.: О. Гриценко [та ін.]. – Київ, 1995. – Вип. 1. – С. 180. – (Серія «Хто є хто в Україні»). – ISBN 5-87274-189-8.

1810. **Стрельбицький М. П.** Він думку духом освятив : проповідницьке літературознавство Є. Сверстюка / М. П. Стрельбицький // Імпульс. – 1995. – Число 1. – С. 16–19. – (Ноосфера).

1811. **Ступка Б.** Народний артист України Богдан Ступка: «Я завжди пер плуга. Я селянин у мистецтві» / Б. Ступка ; розмовляв Б. Залізняк // Україна. – 1995. – № 15/16. – С. 20–22. – *Є згадка про Є. Сверстюка.*

1812. **Тарнашинська Л.** Коли повертаються блудні сини… : [про кн. Є. Сверстюка «Блудні сини України»] / Л. Тарнашинська // Уряд. кур'єр. – 1995. – 16 лют. – С. 8. – *На здобуття Держ. премії України імені Т. Г. Шевченка.*

1813. **Филипович-Михайлевич О.** Феномен Сверстюка: сьогодні духовність підмінено здебільшого грубою матеріальністю / О. Филипович-Михайлевич // Нар. трибуна. – 1995. – 14 берез. – С. 6.

1814. **Филипович-Михалевич О.** Феномен Сверстюка / Ольга Филипович-Михалевич // Хрещатик. – 1995. – 28 лют. – С. 7. – (На здобуття Держ. премії ім. Т. Г. Шевченка).

1815. **Gość** z Ukrainy; Dom Literatury; Spotkanie z Jewhenem Swerstiukem // Gazeta wyborcza. – 1995. – 8 czerwca. – S. 8.

1816. **Masłoń K.** Prezes Ukraińskiego PEN-Clubu w Warszawie; Wolność bez absolutu; Jewhen Swerstiuk i Artur Międzyrzecki / K. Masłoń ; fot. Michał Sadowski // Respublica. – 1995. – 8 czerwca. – S. 6.

1996

1817. **Вечір** пам'яті [Ярослава Лесіва] // Укр. Слово. – 1996. – 24 жовт. – С. 7. – *Із вступ. словом на вечорі виступив Є. Сверстюк.*

1818. **Зубань М.** Вшановані «Веселкою» / М. Зубань // Час/Time. – 1996. – 13 верес. – С. 11. – *Про вид. кн. О. Гаєцької «Допоможіть ангеляткові» та М. Ілляша і Є. Сверстюка «Отче наш» (1994).*

1819. **Коптілов В.** У згоді з Богом : [передмова] / Віктор Коптілов // Сверстюк Є. Шевченко і час / Євген Сверстюк ; Наук. т-во ім. Шевченка в Европі. – Київ ; Париж, 1996. – С. 5–8. – ISBN 966-7017-01-X.

1820. **Корогодський Р.** Вечір Євгена Сверстюка, або Наближення до ідеалу / Р. Корогодський // Час/Time. – 1996. – 5 квіт. – С. 12.

1821. **Корогодський Р.** Мистецький вечір: еволюція жанру / Р. Корогодський // Культура і життя. – 1996. – 17 січ. – С. 4. – *Зокрема йдеться про орг. Є. Сверстюком літ. вечорів.*

1822. **Коханець Л.** Осінь високого сонця / Л. Коханець // Голос України. – 1996. – 2 листоп. – С. 5. – *Вид-во «Веселка» за кн. «Отче наш» удостоїло Є. Сверстюка премії ім. Олени Пчілки.*

1823. **Лиш серцем** можна прочитати його рядки / А. Перепелиця // Голос України. – 1996. – 1 листоп. – С. 4. – *Про презентацію кн. «Шевченко і час».*

1824. **Нові** лауреати премії імені Олени Пчілки // Літ. Україна. – 1996. – 15 серп. – С. 2 : фот. – *За створення книги «Отче наш» – книги-розповіді про Господню молитву, християнські цінності, традиції та мораль.*

1825. **Перепелиця А.** Лиш серцем можна прочитати його рядки : [про презентацію кн. Є. Сверстюка «Шевченко і час» у Київ. Будинку вчителя] / Анастасія Перепелиця // Голос України. – 1996. – 1 листоп. – С. 4. – (Презентації).

1826. **Побачення** з Є. Сверстюком : [зустріч із золочів'янами] // Селянин. – 1996. – 18 трав.

1827. **Сверстюк** Євген Олександрович : [корот. довідка] // Хто є хто в українській політиці : [довідник] : інформація станом на травень 1996 р. / Київ. наук. т-во ім. Петра Могили ; ред. 3-го вид.: О. Кілієвич [та ін.]. – Київ, 1996. – Вип. 3. – С. 241. – (Серія «Хто є хто в Україні»). – ISBN 5-7704-9654-5.

1828. **Тарнашинська Л.** Рік великого сонця?.. : нотатки, що виходять за межі презентаційних / Л. Тарнашинська // Літ. Україна. – 1996. – 5 груд. – С. 5. – *Про кн. Є. Сверстюка «Шевченко і час».*

1829. **Шелест Ю.** Розгайдамачення Шевченка, або Задовбала попа грамота! / Юлій Шелест // Вечір. Київ. – 1996. – 24 жовт. – С. 2. – (Репліка) ; Селянин. – 1996. – 18 трав.

1997

1830. **Власов Д.** Что год ушедший приготовил? : по всей республике церковные расколы / Д. Власов // НГ – Религии. – 1997. – № 1. – С. 3. – *Згадка про Є. Сверстюка.*

1831. **Галів М.** Післявакаційні враження / М. Галів // Патріярхат за єдність церкви і народу. – 1997. – Вересень (число 9). – С. 26–28. – *Поряд з іншими матеріалами йдеться про газ. «Наша віра» та її голов. ред. Є. Сверстюка.*

1832. **[Євген Сверстюк**] : [корот. довідка] // Хрестоматія української літератури XX століття = Antology of the ukrainian literature of the XX-th century / упоряд.: Євген В. Федоренко, Павло Маляр. – 2-е вид., допов. й перероб. – Нью-Йорк, 1997. – С. 210 : портр.

1833. **[Євген Сверстюк** серед учасників ювілейного вечора І. Кошелівця] / фото [І. Яїцького] // Літ. Україна. – 1997. – 11 груд. – С. 2.

1834. **Жиленко І.** Homo feriens / І. Жиленко // Сучасність. – 1997. – № 9. – С. 12–87 ; № 10. – С. 16–70.

1835. **Колишні** правозахисники біля встановленого Хреста : Є. Сверстюк, С. Ковальов / світлина В. Щербини // Час/Time. – 1997. – 6–12 листоп. – С. 1. – *Хрест привезено з України делегацією укр. інтелігенції і встановлено в урочищі «Сандормох».*

1836. **Костенко В.** За десять років царської солдатчини дванадцять років радянського гулагу : концепція Є. Сверстюка у шевченкознавстві / В. Костенко // Час/Time. – 1997. – 22–28 трав. – С. 10.

1837. **Криштальський А.** Шевченківському лауреату «замкнули рот» у рідному селі / А. Криштальський // Луц. замок. – 1997. – 11 груд. – С. 11 : фотопортр.

1838. **Литвин М.** Люди! Пам’ятаймо Сандормох! / М. Литвин // Нар. газ. – 1997. – № 45. – С. 5–6. – *Згадка про Є. Сверстюка.*

1839. **Лиша Р.** Озивання до Єремії / Р. Лиша // Слово і час. – 1997. – № 3. – С. 56–57. – *Про кн. Є. Сверстюка «Шевченко і час».*

1840. **Овсієнко В.** Ми просто йшли… : десятиліття Укр. культурол. клубу / В. Овсієнко // Нар. газ. – 1997. – Грудень (№ 50). – С. 5. – *Вміщено фото учасників клубу, серед них – Є. Сверстюк.*

1841. **Паламарчук Г.** Юпітере, ти гніваєшся, отже… / Г. Паламарчук // Слово Просвіти. – 1997. – 12 груд. – С. 14.

1842. **Плахотнюк М.** Двадцять друге травня : спогад [про вшанування Т. Г. Шевченка і репресії КДБ щодо демонстрантів] / М. Плахотнюк // Час/Time. – 1997. – 22–28 трав. – С. 5. – *Йдеться також про участь Є. Сверстюка.*

1843. **Промовляє** літературний критик і письменник Євген Сверстюк. Сидить біля нього мистець Панас Заливаха : [фото] // Укр. думка. – 1997. –

16 жовт. – С. 4. – *Вміщено фото 2-х іл. до кн. Є. Сверстюка «Блудні сини України» художж. О. Заливахи.*

1844. **Сверстюк** Євген Олександрович : [корот. довідка] // Хто є хто в Україні / Київ. наук. т-во ім. П. Могили ; уклад., ред. Григорій Андрущак [та ін.]. – Київ, 1997. – С. 454. – ISBN 966-7048-03-9.

1845. **Стус В.** [Листи до Євгена Сверстюка, 1974–1980] // Твори. У 4 т., 6 кн. Т. 6 (додатковий), кн. 2. Листи до друзів та знайомих / Василь Стус ; упоряд.: Оксана Дворко, Михайлина Коцюбинська ; Від. рукоп. фондів і текстології Ін-ту літ. ім. Т. Г. Шевченка НАН України. – Львів, 1997. – С. 92–93, 121–123, 137, 167–169, 181–184. – *Також про Є. Сверстюка див. Імен. покажч.: с. 253.* – ISBN 966-95378-045-6.

1846. **«Убиенным** сынам Украины» – написано на памятном кресте, который держит Евген Сверстюк / фото В. Щербины // Киев. ведомости. – 1997. – 7 нояб. – С. 10. – *Є. Сверстюк з групою українців, що прибули в Сандормох на чорний ювілей – 60 років масового вбивства в'язнів ГУЛАГу (1111 чоловік).*

1998

1847. **Антонюк Н.** Сверстюк Євген Олександрович : [біобібліогр. ст.] / Н. Антонюк // Укр. журналістика в іменах : матеріали до енциклопед. слов. / за ред. М. М. Романюка ; НАН України, Львів. наук. б-ка України ім. В. Стефаника, НДЦ періодики. – Львів, 1998. – Вип. 5. – С. 281–283. – ISBN 966-02-3912-2.

1848. **Вівташ Ю.** Діоген у сутінках : позавчора виповнилося 70 років поету, філософу і правозахисникові Є. Сверстюку / Ю. Вівташ // День. – 1998. – 15 груд. – С. 7 : фот.

1849. **Вівташ Ю.** Опір як стиль : Є. Сверстюку – 70 / Ю. Вівташ // Літ. Україна. – 1998. – 17 груд. – С. 4.

1850. **Вудка Ю.** Шляхетність : [про Є. Сверстюка] / Юрій Вудка // Єгупець = Егупец : худож.-публіцист. альм. Ін-ту юдаїки. – Київ, 1998. – № 4. – С. 154–158. – *Вміщено в публ.: Спогади про друзів.*

1851. **Гнатюк І.** Стежки-дороги : спомини / Іван Гнатюк. – Дрогобич : Відродження, 1998. – 495 с. : іл. – *Про Є. Сверстюка: с. 245, 407.* – ISBN 966-538-065-6.

1852. **Доброокий.** Спогади про Івана Світличного / упоряд.: Леоніда і Надія Світличні ; ред. рада: В. Шевчук (голова) та ін. – Київ, 1998. – 575 с. – (Українська модерна література). – *Про Є. Сверстюка див. Алфавіт. покажч.: с. 571.* – ISBN 966-95238-2-6.

1853. **Жиленко І.** Homo feriens. Кн. 2. / І. Жиленко // Сучасність. – 1998. – № 9. – С. 12–49 ; № 10. – С. 44–56.

1854. **Кореневич Л.** Пісня на вечірній зорі / Л. Кореневич // Літ. Україна. – 1998. – 22 січ. – С. 4. – *Про спогади І. Жиленко «Homo feriens» (Сучасність, 1997, № 9/10), в яких зокрема йдеться про Є. Сверстюка.*

1855. **Корогодський Р.** Лист Романа Корогодського Євдокії Сверстюк (1973) / Р. Корогодський // Укр. мова та літ. – 1998. – Число 44. – С. 4.

1856. **Коцюбинська М.** Крізь велику призму : [до 70-річчя Є. Сверстюка] / Михайлина Коцюбинська // Укр. мова та літ. – 1998. – Число 44. – С. 6–8.

1857. **Кошелівець І.** Окремий Євген Сверстюк / Іван Кошелівець // Сучасність. – 1998. – Число 12. – С. 88–94. – (Критика).

1858. **Крушельницька Л.** Сандормох [цвинтар, місце страти у 30-ті роки тисяч в'язнів північних таборів ГУЛАГу] / Л. Крушельницька // Свобода. – 1998. – 30 січ. – С. 3, 6 : фот. [«Іван Драч вкопує привезений з України Хрест, що його тримає Євген Сверстюк»].

1859. **Протокол** № 21 засідання партбюро Інституту ботаніки АН УРСР від 14.VII.1971 р. : [про «ідеологічну шкідливу» діяльність відп. секр. «Українського ботанічного журналу» Є. О. Сверстюка] ; Рецензія на статтю Євгена Сверстюка «На свято жінки» / Ю. О. Курносов ; Відзив про рукопис Є. Сверстюка «Остання сльоза» / В. Бородін // Русначенко А. Національно-визвольний рух в Україні : середина 1950-х – початок 1990-х років / Анатолій Русначенко. – Київ, 1998. – С. 509–511 ; 551–552. – *Також про Є. Сверстюка див. Імен. покажч.: с. 305.* – ISBN 966-7018-28-8.

1860. **[Сверстюк Є. Я.]** Відповідь Євдокії Яківни [25.III.1974] // Укр. мова та літ. – 1998. – Число 44. – С. 4.

1861. **Сверстюк Євген** : [корот. довідка] // Енциклопедія українознавства : [слов. частина]. / Наук. т-во ім. Шевченка у Львові, Фонд духов. Відродження ім. митрополита Андрея Шептицького. – Перевид. в Україні. – Львів, 1998. – Т. 7. – С. 2718 : портр. – *Репринт. відтворення вид. 1955–1984 рр. / голов. ред. Володимир Кубійович.* – ISBN 966-7155-02-1 (т. 7). – ISBN 5-7707-4048-5.

1862. **Сверстюк Євген Олександрович** : [корот. довідка] // Хто є хто в українській політиці : [довідник] : інформація станом на лют. 1998 р. / Київ. наук. т-во ім. Петра Могили ; уклад. та ред. 4-го вид.: Григорій Андрущак [та ін.]. – Київ, 1998. – Вип. 4. – С. 351–352. – (Серія «Хто є хто в Україні»). – ISBN 966-7048-05-5.

1863. **Світла** душа шістдесятництва / кор. «ЛУ» // Літ. Україна. – 1998. – 31 груд. – С. 2. – *Є. Сверстюк відзначив своє 70-річчя.*

1864. **Тарнашинська Л.** Жити й вижити в XX столітті : нотатки з конф. на 3 дії / Людмила Тарнашинська // Літ. Україна. – 1998. – 14 трав. – С. 6. – *Зокрема згадується Є. Сверстюк.*

1865. **Українська** журналістика в іменах : матеріали до енциклопед. слов. / за ред. М. М. Романюка ; НАН України, Львів. нац. наук. б-ка України ім. В. Стефаника, НДЦ періодики. – Львів, 1998. – Вип. 5. – 566 с. – *Про Є. Сверстюка див. Імен. покажч.: с. 409.* – ISBN 966-02-0457-4.

1866. **Федоренко Є.** Правда про Українську Катинь / Євген Федоренко // Освіта. – 1998. – 25 берез.-1 квіт. – С. 19. – Рец. на кн.: Вінниця: злочин без кари : док., свідчення / [ред. і упоряд. тексту: Є. Сверстюк, О. Скоп ; передм. Є. Сверстюка]. – Київ : Воскресіння, 1994. – 332 с., [16] арк. іл. – ISBN 5-7101-0285-7.

1867. **Чувалов Б.** Но сейчас идет другая драма : к 70-летию Е. Сверстюка / Б. Чувалов // Столич. новости. – 1998. – 15–22 дек. (№ 49). – С. 19.

1868. **Шерех Ю.** Поза книжками і з книжок / Юрій Шерех ; ред. рада: Валерій Шевчук (голова, упоряд., авт. проекту) [та ін.]. – Київ : ЧАС, 1998. – 447 с. – (Українська модерна література). – *Про Є. Сверстюка див. Імен. покажч.: с. 444.* – ISBN 966-95238-3-4.

1869. **Шерех Ю.** Пороги і запоріжжя : в 3 т. / Ю. Шерех ; ред., упоряд. та авт. прим. Р. М. Корогодський. – Харків : Фоліо, 1998. – Т. 1–3. – (Українська література XX століття). – *Про Є. Сверстюка див. Імен. покажч. – Т. 1: с. 604 ; Т. 3: с. 429.* – ISBN 966-03-0013-1 (т. 1). – ISBN 966-03-0015-8 (т. 3). – ISBN 966-03-0012-3.

1870. **Ящишин О.** Віншування Євгена Сверстюка : (згадка на вродини) : [до 70-річчя Є. Сверстюка] / Оксана Ящишин, Роман Корогодський // Укр. мова та літ. – 1998. – Число 44. – С. 4 : [фото батьків Є. Сверстюка].

1999

1871. **Сверстюк Є. О.** На святі надій : вибране / Є. О. Сверстюк ; [упоряд.: В. Андрієвська, Р. Лиша]. – Київ : Наша віра, 1999. – 781 с. – Зі змісту: Крізь велику призму / М. Коцюбинська. – С. 6–9 ; Окремий Євген Сверстюк / І. Кошелівець. – С. 10–20 ; Постанова № 2410, п. 90 Пленуму Верховного Суду УРСР від 19 жовтня 1990 року. – С. 746–751 ; Рецензія на статтю Євгена Сверстюка «Іван Котляревський сміється» [написана на замовлення КДБ] / А. А. Каспрук. – С. 753–755 ; Рецензія на статтю Є. Сверстюка «Іван Котляревський сміється» [написана на замовлення КДБ] / Ю. О. Курносов. – С. 755–756 ; Рецензія на твір Євгена Сверстюка «Собор у риштованні» [написана на замовлення КДБ] / П. Д. Моргаєнко. – С. 756–759 ; Рецензія на статтю Євгена Сверстюка «На свято жінки» [написана на замовлення КДБ] / Ю. О. Курносов. – С. 760 ; Відзив на рукопис Є. Сверстюка «Остання сльоза» [написаний на замовлення КДБ] / В. Бородін. – С. 760–761

1872. **Брунь С.** «Хто повірить у любов безбожних»: Євген Сверстюк: «Справжня культура йде від внутрішньої свободи слова» / С. Брунь // Укр. Слово. – 1999. – 30 верес. – С. 7.

1873. ***Вербич В.** Бунт зі шпагою / В. Вербич // Терен : зб. текстів. – Луцьк, 1999. – Число 4. – *Про кн. Є. Сверстюка «На святі надій» (1999).*

1874. **Горбаль М.** Ювілейні рефлексії / М. Горбаль // Україна молода. – 1999. – 22 квіт. – С. 13. – *Про вечір у Будинку вчителя з нагоди 190-річчя від дня народж. М. Гоголя, організований Є. Сверстюком, і комент. до його виступу.*

1875. **Дробаха О.** Чар-дзвін Євгена Сверстюка / О. Дробаха // Вишгород. – 1999. – 25 груд. – С. 2.

1876. **Жиленко І.** Homo feriens. Кн. 2 / І. Жиленко // Сучасність. – 1999. – № 1. – С. 27–54 ; № 2. – С. 40–68 ; № 12. – С. 95–150.

1877. **Забужко О.** Хроніки від Фортінбраса : вибр. есеїстика 90-х / Оксана Забужко. – Київ : Факт, 1999. – 338 с. – Про Є. Сверстюка: с. 150, 332. – ISBN 966-7274-59-4.

1878. **Книгопанорама** // Кур'єр Кривбасу. – 1999. – Липень (№ 115). – С. 187–188. – *Про кн. Є. Сверстюка «На святі надій» (1999).*

1879. **Коцюбинська М.** Шістдесятники: епістолярне відлуння : (листи Є. Сверстюка до Зіни Ґеник-Березовської) / М. Коцюбинська // Укр. культура. – 1999. – № 1. – С. 28–30.

1880. **Криштальський А.** Євген Сверстюк: феномен великої віри / А. Криштальський // Волинь у житті та творчості письменників : зб. наук. пр. / Волин. держ. ун-т ім. Лесі Українки ; ред. Н. Ярмольчук. – Луцьк, 1999. – С. 136–142.

1881. **Лось Й.** Пошуки майбутнього : [комент. до виступу Є. Сверстюка на радіо] / Й. Лось // За вільну Україну. – 1999. – 16 січ. – С. 1.

1882. **Москалець К.** Страсті по вітчизні / К. Москалець // Критика. – 1999. – Число 6. – С. 4–17.

1883. **Руденко М.** Він бачить космос у людині / М. Руденко // Літ. Україна. – 1999. – 1 квіт. – С. 5.

1884. **Руженцева Є.** «На святі надій» / Є. Руженцева // Літ. Україна. – 1999. – 15 квіт. – С. 6. – *Про презентацію кн. у Київ. будинку вчителя.*

1885. **Рябчук М.** «Небіж Рільке» і «Син Тараса» / М. Рябчук // Критика. – 1999. – Число 6. – С. 14–19. – *Зокрема рец. на ст. Є. Сверстюка: «Базилеос», «Василь Стус – летюча зірка української літератури» (з кн. «Блудні сини України», 1993).*

1886. **Сверстюк Євген Олександрович** : [корот. довідка] // УСЕ : Універсальний словник-енциклопедія / керівник проекту Олександра Коваль ; іл. Лідман Продакшн. – Київ, 1999. – С. 1209–1210. – ISBN 966-552-024-5.

1887. **Сверстюк Євген Олександрович** : [корот. довідка] // Хто є хто в Україні : [біогр. слов. : 4000 біографій] / Київ. наук. т-во ім. П. Могили ; [уклад., ред.: Юрій Марченко та ін.]. – Київ, 1999. – С. 250–251. – ISBN 966-7048-25-X.

1888. **Тарнашинська Л.** На святі надій міцніймо духом, закликає нас Євген Сверстюк / Л. Тарнашинська // Визвол. шлях. – 1999. – № 7. – С. 881–883.

1889. **Тарнашинська Л.** Право на надію / Л. Тарнашинська // День. – 1999. – 12 квіт. – С. 7. – Помилково вказано прізвище авт. – Тарнавська. – *Про кн. «На святі надій» (1999).*

1890. **Тарнашинська Л.** «Я народився під щасливою зіркою…» : кілька штрихів із життя укр. Дон-Кіхота : до 70-річчя Є. Сверстюка / Л. Тарнашинська // Сучасність. – 1999. – № 1. – С. 115–128.

1891. **Шелест Ю.** Царство Боже супроти доларів і гривень / Юлій Шелест // Вечір. Київ. – 1999. – 6 січ. – С. 11. – (Суди та пересуди).

2000

1892. **Алтунян Г.** Цена свободы : воспоминания диссидента / Генрих Алтунян. – Харьков : Фолио : Радиокомпания «Радио+», 2000. – 349 с. – *Про Є. Сверстюка: с. 110.* – ISBN 966-03-0991-0.

1893. **Баран Є.** Висока зірка Євгена Сверстюка / Є. Баран // Кур’єр Кривбасу. – 2000. – Березень (№ 124). – С. 130–132. – *Відгук на кн. Є. Сверстюка «На святі надій» (1999).*

1894. **Бондарук Л.** 15 років без Василя Стуса : (вечір-етюд) / Леся Бондарук // Шлях перемоги. – 2000. – № 36. – С. 6. – *Зокрема цитується виступ Є. Сверстюка.*

1895. **Кириченко С.** 1973-й / Світлана Кириченко // Дніпро. – 2000. – № 7/8. – С. 108–130. – (Спогади). – *Згадується судовий процес над Є. Сверстюком.*

1896. **Кириченко С.** 1974-й / Світлана Кириченко // Дніпро. – 2000. – № 9/10. – С. 88–116. – (Спогади). – *Зокрема наведено уривки з листування автора ст. з Є. Сверстюком, який перебував на засланні.*

1897. **Корогодський Р.** Довженко в полоні : розвідки та есеї про Майстра / Роман Корогодський. – Київ : Гелікон, 2000. – 348 с. : фот. – (Українська модерна література). – *Про Є. Сверстюка див. Імен. покажч.: с. 346.* – ISBN 966-95238-9-3.

1898. **Коцюбинська М.** Епістолярна панорама шістдесятих / Михайлина Коцюбинська // Київ. старовина. – 2000. – № 2. – С. 71–83. – *Зокрема про листи 1960-х років Є. Сверстюка до відомої чес. україністки Зіни Геник-Березовської,*

1899. **Коцюбинська М.** Крізь велику призму / М. Коцюбинська // Слово і час. – 2000. – № 6. – С. 82–83. – (Погляд. Наші презентації). – *Про кн. Є. Сверстюка «На святі надій» (1999).*

1900. **Криштальський А.** Ще один тріумф великої Волині : наш земляк отримав літературну премію ЮНЕСКО / А. Криштальський // Луцьк молодий. – 2000. – 30 листоп. – С. 3.

1901. **Міжнародна** премія за українську книжку : сьогоріч. премія ЮНЕСКО «За міжетнічну і міжконфесійну толерантність ”Корнеліу Копосу”» присуджена укр. авторові Є. Сверстюку за книжку «На святі надій» (Київ, 1999) // Уряд. кур’єр. – 2000. – 16 груд. – С. 9 ; Наша віра. – 2000. – № 12. – С. 16.

1902. **Полищук В.** С памятью о Стусе / В. Полищук ; фото С. Кузнецова // Независимость. – 2000. – 14 янв. – *На фото «Є. Сверстюк вітає лауреатів премії».*

1903. **Сверстюк Євген Олександрович** : [корот. довідка] // Хто є хто в Україні, [2000] : [5000 біографій] / Київ. наук. т-во ім. П. Могили ; [уклад. та ред.: Юрій Марченко та ін.]. – Київ, 2000. – С. 428. – ISBN 966-7048-19-5.

1904. **Слапчук В.** Життя – свято, повне роботи / В. Слапчук // Київ. – 2000. – № 1/2. – С. 137–138. – *Про творчість Є. Сверстюка.*

1905. **Українська** журналістика в іменах : матеріали до енциклопед. слов. / за ред. М. М. Романюка ; НАН України, Львів. нац. наук. б-ка України ім. В. Стефаника, НДЦ періодики. – Львів, 2000. – Вип. 7. – 486 с. – *Про Є. Сверстюка див. Імен. покажч.: с. 469.* – ISBN 966-02-3912-2.

1906. **[Фото** Є. Сверстюка з польським послом у Биковні під час покладання вінків] // Dziennik Kijowski. – 2000. – Kwiecień, № 8. – S. 6.

1907. **Француженко Я.** Нас багато, а Київ – один : відгук на ст. Є. Сверстюка «Про відродження віри і Церкви» (Свобода. – 1999. – 3 верес.) / Я. Француженко // Свобода. – 2000. – 4 лют. – С. 5.

1908. **Хейфец М.** Избранное. В 3 т. Т. 3. Украинские силуэты ; Военнопленный секретарь / Михаил Хейфец ; Харьков. правозащит. группа. – Харьков : Фолио, 2000. – 294 с., [12] с. ил. – *О Е. Сверстюке см. Имен. указ.: с. 291.* – ISBN 966-03-0886-8.

1909. **Хоменко Т.** Внутрішня логіка і діалогізм публіцистичного тексту: етика комунікування / Т. Хоменко // Зб. пр. НДЦ періодики / НАН України, ЛНБУ ім. В. Стефаника, Н.-д. центр періодики ; [відп. ред. М. М. Романюк]. – Львів, 2000. – Вип. 7. – С. 191–200. – ISBN 966-02-1424-3.

2001

1910. **Брюховецька Л.** Осмислення розкріпаченого духу : [про шістдесятників І. Дзюбу, Є. Сверстюка, І. Світличного] / Л. Брюховецька // Кіно-Театр. – 2001. – № 4. – С. 33–34.

1911. **Гнатюк І.** «За святую правду-волю розбойник не стане» / Іван Гнатюк // Сучасність. – 2001. – № 11. – С. 131–135. – *Відповідь на критич. ст. Є. Сверстюка «Своя міра правди» (Сучасність, 2001, № 5).*

1912. **Горбаль** М. 1 із 60 : спогади на тлі ювіл. року / Микола Горбаль. – Київ, 2001. – 400 с. : іл. – *Про Є. Сверстюка: с. 36–37, 45, 50, 107, 137, 144–148, 151, 154, 160, 174, 176, 192–193, 202, 217, 253–254, 265, 267, 273–274, 280, 290–292, 308–309, 360, 363–364, 368, 373, 382, 386, 388, 391.* – ISBN 966-631-721-4.

1913. **Забужко О.** Хроніки від Фортінбраса : вибр. есеїстика 90-х / Оксана Забужко. – Вид. 2-е, випр. – Київ : Факт, 2001. – 338 с. – *Про Є. Сверстюка: с. 150, 332.* – ISBN 966-7274-59-4.

1914. **Іван** Світличний, 1929–1993: критик, літературознавець, поет, перекладач // Золота книга української еліти : інформ. імідж. альм. : у 6 т. – Київ, 2001. – Т. 2. – С. 374–375. – *Є. Сверстюка разом з І. Світличним та І. Дзюбою названо одним із найвідоміших молодих нонконформістських критиків 1960–1970-х рр.*

1915. **Коцюбинська М.** Зафіксоване і нетлінне : роздуми про епістоляр. творчість / Михайлина Коцюбинська. – Київ : Дух і Літера : Харків. правозахис. група, 2001. – С. 254–262. – *Про Є. Сверстюка див. Імен. покажч.: с. 297.* – ISBN 966-7888-14-2.

1916. **Лавріненко О.** Польський вимір бунту покоління / О. Лавріненко // День. – 2001. – 6 берез. – С. 2. – *Про презентацію кн. Б. Бердиховської, О. Гнатюк «Бунт покоління : (розмови з укр. інтелектуалами)», одним із 5-ти героїв якої є Є. Сверстюк.*

1917. **Лєцкін М.** «Я живий на всі 200 відсотків», або Євген Концевич – письменник, людина, українець // Дивослово. – 2001. – № 6. – С. 23–25. – *Згадка про Є. Сверстюка; фото шістдесятників.*

1918. **Ніколаєнко І.** Поетика есе і літературно-критичних статей Євгена Сверстюка (на матеріалі лексичних засобів) / Ірина Ніколаєнко // Наук. вісн. Чернівец. ун-ту : зб. наук. пр. – Чернівці, 2001. – Вип. 119 : Слов'янська філологія. – С. 143–148. – Бібліогр. в кінці ст.: (5 назв).

1919. **Сверстюк Євген** : біобібліогр. довідка // Тарнашинська Л. Закон піраміди : діалоги про літ. та соціокультур. клімат довкола неї / Л. Тарнашинська. – Київ, 2001. – С. 258–259.

1920. **Сверстюк Євген Олександрович** : [біогр. довідка] // Шевченківські лауреати, 1962–2001 : Лауреати Респ. премії ім. Т. Г. Шевченка, 1962–1969 ; Лауреати Держ. премії України ім. Т. Г. Шевченка, 1970–1999 ; Лауреати Нац.

премії України ім. Тараса Шевченка, 2000–2001 : енциклопед. довід. / вступ. сл. І. М. Дзюби ; авт.-упоряд. М. Г. Лабінський. – Київ, 2001. – С. 466–467 : портр. – ISBN 966-7575-29-2.

1921. **Сверстюк Євген Олександрович** : [корот. довідка] // УСЕ : Універсальний словник-енциклопедія / керівник проекту Олександра Коваль ; іл. Лідман Продакшн. – 2-е вид., допов. – Київ, 2001. – С. 1209–1210. – ISBN 960-520-015-1.– ISBN 966-7275-22-1.

1922. **Таборит М.** Семеняк-Штангей: дорога до себе : [про презентацію кн. В. Семеняк-Штангей «Сила ангельської пір'їни» в Національній спілці письменників України] / Микола Таборит // Слово Просвіти. – 2001. – 17–23 листоп. (число 46). – С. 7. – *Присвячено виступу Є. Сверстюка на презентації.*

1923. **Українська** Громадська Група сприяння виконанню Гельсінських угод / Харків. правозахис. група. – Харків : Фоліо, 2001. – Т. 1–4. – *Про Є. Сверстюка див. Іменний покажчик.*

1924. **Хоменко Т. М.** Трансформація жанру проповіді у сучасній україномовній публіцистиці (Євген Сверстюк, Мирослав Маринович – Україна, Іван Ортинський – Німеччина) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.01.08 / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т журналістики. – Київ, 2001. – 18 с.

1925. ***Хоменко Т. М**. Трансформація жанру проповіді у сучасній україномовній публіцистиці (Євген Сверстюк, Мирослав Маринович – Україна, Іван Ортинський – Німеччина) : дис. … канд. філол. наук : 10.01.08 / Хоменко Тетяна Миколаївна ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. – Львів, 2001. – 184 арк.

1926. **Хоменко Т. [М.]** Свобода вибору, свобода слова, свобода вибору слова / Т. Хоменко // Вісн. Львів. ун-ту. Серія журналістика / [Львів. нац. ун-т ім. І. Франка ; редкол.: М. Присяжний (голова) та ін.]. – Львів, 2001. – Вип. 21. – С. 96–104. – *Про Є. Сверстюка: с. 98, 100, 102–103.*

1927. **Чобіт Д.** Адвокат Василя Стуса // Чобіт Д. Нарцис : штрихи до політ. портр. В. Медведчука / Д. Чобіт. – 2-е вид., випр. і допов. – Київ ; Броди, 2001. – Розд. 4. – С. 32–39.

2002

1928. **Андрусяк М.** Брати грому : худож.-док. повість / Михайло Андрусяк ; [передм. Л. Ободянська]. – Вид. 2-е, випр. та допов. – Коломия : Вік, 2002. – 832 с. – ISBN 966-550-139-9. – *Про Є. Сверстюка див. Імен. покажч.: с. 821.*

1929. **Гольберг М.** Лист: діалог у контексті історії : нотатки на полях кн. Михайлини Коцюбинської «Зафіксоване і нетлінне» / Марк Гольберг // Дзвін. – 2002. – Число 7. – С. 141–145. – (Огляди, рецензії, відгуки). – *Про Є. Сверстюка: с. 144.*

1930. **Жиленко І.** Homo feriens. Кн. 2 / І. Жиленко // Сучасність. – 2002. – № 4. – С. 127–146 ; № 5. – С. 128–153 ; № 6. – С. 130–140 ; № 7/8. – С. 119–135 ; № 9. – С. 118–147.

1931. **Ільницький М.** Літературний Львів і шістдесятництво / Микола Ільницький // Дзвін. – 2002. – Число 10. – С. 138–148. – *Про Є. Сверстюка: с. 140, 142, 148 ;* Число 11/12. – С. 109–120. – *Про Є. Сверстюка: с. 112–113, 120.*

1932. **Качуровський І.** Променисті сильвети : лекції, доп., ст., есеї, розвідки / Ігор Качуровський ; Ukrainissche Freie Universität, Université Ukrainienne

libre, Ukrainian Free University. – Мюнхен = München, 2002. – 797 с. – (Série: Monographies ; Reihe: Monographien ; Vol. 59 Bd Serie: Monographs). – *Про Є. Сверстюка див. Показник імен: с. 793.* – ISBN 3-928687-46-8.

1933. **Корогодський Р.** І дороги. І правди. І життя / Р. Корогодський ; ред. рада: Валерій Шевчук (голова, упоряд.) [та ін.] ; вступ. ст. Олега Бурячківського. – Київ : Гелікон, 2002. – 365 с. : іл. – (Українська модерна література). – *Про Є. Сверстюка див. Покажч. імен: с. 363.* – ISBN 966-7916-05-7.

1934. **Корогодський Р.** У пошуках внутрішньої людини : [І дороги, і правди, і життя] / Р. Корогодський ; [редрада і упоряд.: Валерій Шевчук (голова, упоряд.) [та ін.] ; вступ. ст. Олега Бурячківського]. – Київ : Гелікон, 2002. – 197 с. : іл. – (Українська модерна література). – *Про Є. Сверстюка див. Покажч. імен: с. 195.* – ISBN 966-7916-02-2.

1935. **Микола Плав'юк:** Україна – життя моє. Т. 1. Від селянського сина – до державника / Віктор Терен, Юрій Хорунжий. – Київ : Вид-во ім. Олени Теліги, 2002. – 351 с. – *Про Є. Сверстюка див. Імен. покажч.: с. 336.* – ISBN 966-7018-60-1. – ISBN 966-7018-66-0 (т. 1).

1936. ***Ольшевський І.** Зустріч перша, не остання / Ігор Ольшевський // Луцьк молодий. – 2002. – 5 верес. – С. 10.

1937. ***Плющ Л.** У карнавалі історії. Свідчення / Леонід Плющ. – Київ, 2002. – *Про Є. Сверстюка: с. 187–188 ; 442–443.*

1938. **Сверстюк Євген** : [корот. довідка] // Одержимість : інтерв'ю Юрія Зайцева з Ігорем Калинцем / Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича ; ред. Юрій Зайцев. – Львів, 2002. – С. 98–106. – (Усна історія України XX ст. ; № 2). – *Також про Є. Сверстюка: с. 62, 98.* – ISBN 966-02-280-58.

1939. **Сверстюк Євген Олександрович** : [корот. довідка] // Імена України : біогр. щорічник, 2001 / УАН нац. прогресу, Ін-т гуманітар. дослідж. ; уклад.: Л. А. Андрієнко, С. А. Бакута, Т. Л. Горбань [та ін.]. – Київ, 2002. – С. 494. – ISBN 966-651-075-8.

1940. **Сверстюк Євген Олександрович** : [корот. довідка] // Філософський енциклопедичний словник / НАН України, Ін-т філософії ім. Г. С. Сковороди ; редкол.: В. І. Шинкарук (голова) [та ін.]. – Київ, 2002. – С. 566. – *Також про. Сверстюка: с. 413.* – ISBN 966-531-28-X.

1941. **Сверстюк Євген Олександрович** (нар. 13.12.1928 р.) / О. А. Стасевська // Державні, політичні та громадські діячі України : політ. портр. / за заг. ред. М. І. Панова. – Київ, 2002. – Кн. 1. – С. 447–449. – Бібліогр.: с. 449. – ISBN 966-8088-02-6.

1942. **Тарасюк Г.** Зелені паростки українського духу / Г. Тарасюк // Літ. Україна. – 2002. – 13 черв. – С. 1 : [фото]. – *Про участь Є. Сверстюка у проведенні презентації антології Ю. Лавріненка «Розстріляне відродження» і вручення йому премії ім. Івана Багряного.*

1943. **Тарнашинська Л. Б**. Дискусія щодо художньо-стильових пошуків українських шістдесятників на сторінках «Літературної газети» / «Літературної України» в період редакторства П. Загребельного (1961–1963 рр.) / Л. Б. Тарнашинська // Таїни художнього тексту (до проблеми поетики тексту) : зб. наук. пр. / Дніпропетров. нац. ун-т ім. О. Гончара ; редкол: Н. І. Заверталюк (наук.

ред.) [та ін.]. – Дніпропетровськ, 2002. – С. 30–42. – *Про Є. Сверстюка: с. 36–38, 42.* – ISBN 978-611-518-048-6.

1944. **Хоменко Т. М.** Дихотомічні перцепції сучасності в публіцистичній інтерпретації Євгена Сверстюка, Мирослава Мариновича, Івана Ортинського / Т. М. Хоменко // Наук. зап. Ін-ту журналістики / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка ; голов. ред. Володимир Різун. – Київ, 2002. – Т. 8. – Лип.-верес. – С. 131–140. – Бібліогр.: с. 139–140 (38 назв).

1945. **Чорновіл В.** Твори. В 10-ти т. Т. 1. Літературознавство. Критика. Журналістика / Вячеслав Чорновіл ; Міжнар. благод. фонд В. Чорновола ; упоряд. та комент. Валентини Чорновіл ; редкол.: Атена Пашко (голова) [та ін]. – Київ : Смолоскип, 2002. – 634 с. : іл. – *Про Є. Сверстюка див. Імен. покажч.: с. 629.* – ISBN 966-7332-87-X. – ISBN 966-7332-88-8 (т. 1).

2003

1946. ***Вербич В.** Голгофа і свято надій Євгена Сверстюка / Віктор Вербич // Луцьк молодий. – 2003. – 20 берез. – С. 1, 6.

1947. **Вербич В.** «Мені випало гірке щастя…» : Євгенові Сверстюку виповнилося сімдесят п’ять… / Віктор Вербич // Укр. слово. – 2003. – 11–17 груд. (число 50). – С. 8 : фот. – (Щиро вітаємо).

1948. **Дончик В. Г.** З потоку літ і літпотоку / В. Г. Дончик ; НАН України, Ін-т літ. ім. Т. Г. Шевченка. – Київ : Стилос, 2003. – 555 с., [12] арк. фотоіл. – Бібліогр. покажч. на поч. розд. – *Про Є. Сверстюка див. Імен. покажч.: с. 543–555.*

1949. **Жиленко І.** Homo feriens. Кн. 2 / І. Жиленко // Сучасність. – 2003. – № 11. – С. 97–127.

1950. **Захаров Б. [Є].** Нарис історії дисидентського руху в Україні (1956–1987) / Борис Захаров ; Харків. правозахис. група. – Харків, 2003. – 138 с., [12] арк. фотоіл. – Авт. на обкл. не зазначено. – *Про Є. Сверстюка див. Покажч. імен.: с. 136.* – ISBN 966-03-1982-7.

1951. **Ільницький М.** Трибуна за дротяної літератури / Микола Ільницький // Дзвін. – 2003. – Число 1. – С. 123–136. – *Про Є. Сверстюка: с. 125, 128–129, 136* ; Число 2. – С. 135–147. – *Про Є. Сверстюка: с. 138, 141, 144.*

1952. **Косицький М.** Істина, вистраждана життям / Микола Косицький, Петро Марусенко ; фото Василя Артюшенка // Дзеркало тижня. – 2003. – 13–19 груд. (№ 48). – С. 21.

1953. **Коцюбинська М.** Великі Літери душі : Є. Сверстюку – 75 / Михайлина Коцюбинська // Уряд. кур’єр. – 2003. – 13 груд. – С. 8 : фот.

1954. **Малишевський І.** Роздуми з приводу «Роздумів з приводу…» / Ігор Малишевський // Літ. Україна. – 2003. – 10 лип. – С. 6. – (Дозвольте уточнити). – *Відповідь на публ. Є. Сверстюка «Коли починається історія?» (Літ. Україна, 2003 р., 23 черв.).*

1955. **Москаленко М.** Микола Зеров: доля і доробок : [післямова] / Михайло Москаленко // Зеров М. Українське письменство / Микола Зеров ; упоряд. Микола Сулима. – Київ : Основи, 2003. – 1301 с. – *Про Є. Сверстюка: с. 1237–1238.* – ISBN 966-500-019-5.

1956. ***[Ольшевський І.]** Євген Сверстюк: «Духовні тривоги України» / [Ольшевський І.] // Луцьк молодий. – 2003. – 15 трав. – С. 1, 6.

1957. ***[Ольшевський І.]** Євгена Сверстюка «заглушують» і сьогодні / [Ольшевський І.] // Луцьк молодий. – 2003. – 4 листоп. – С. 1.

1958. **Сапеляк С.** Невольнича мемуаристика / Степан Сапеляк // Київ. – 2003. – № 11/12. – С. 137–159. – *Про Є. Сверстюка: с. 141, 147–148, 155–156.*

1959. **Сверстюк Євген** // Кривенко О. Енциклопедія нашого українознавства / Олександр Кривенко, Володимир Павлів. – Вид. 2-е, перероб. і допов. – Київ, 2003. – С. 93–94. – ISBN 966-7273-33-4.

1960. **Сверстюк Євген Олександрович** : [корот. довідка] // УСЕ : Універсальний словник-енциклопедія / керівник проекту Олександра Коваль ; іл. Лідман Продакшн. – 3-є вид., перероб. і допов. – Київ, 2003. – С. 1093. – ISBN 966-520-046-1.

1961. **Скоробагатько С.** Вистраждав життям: Євгенові Сверстюку – 75 років / Сергій Скоробагатько // Сіл. вісті. – 2003. – 18 груд. (№ 148). – С. 5. – (Постаті).

1962. **Сугоняко О.** Зірка Євгена Сверстюка : літ. критику, есеїстові, поету, в'язню сумління рад. імперії – 75 років / Олександр Сугоняко, Всеукр. громад. об-ня «Громадянська позиція» // Дзеркало тижня. – 2003. – 13–19 груд. (№ 48). – С. 21.

1963. **Українська** журналістика в іменах : матеріали до енциклопед. слов. / за ред. М. М. Романюка ; НАН України, Львів. нац. наук. б-ка України ім. В. Стефаника, НДЦ періодики. – Львів, 2003. – Вип. 10. – 587 с. – *Про Є. Сверстюка див. Імен. покажч.: с. 565.* – ISBN 966-02-2344-7. – ISBN 966-02-2346-3 (вип. 11).

1964. **Хоменко Т.** Формотворчі контамінації у публіцистиці Євгена Сверстюка / Тетяна Хоменко // Вісн. Львів. ун-ту. Серія «Журналістика» / Львів. нац. ун-т ім. І. Франка ; редкол.: М. Присяжний (голова) та ін. – Львів, 2003. – Вип. 22, ч. 2. – С. 448–454.

1965. **Чорновіл** В. Твори. В 10-ти т. Т. 2. Правосуддя чи рецидиви терору? Лихо з розуму (портрети двадцяти «Злочинців»). Документи та матеріали 1966–1968 рр. / Вячеслав Чорновіл ; Міжнар. благод. фонд В. Чорновола ; упоряд. та комент. Валентини Чорновіл ; редкол.: Атена Пашко (голова) [та ін.]. – Київ : Смолоскип, 2003. – 634 с. : іл. – *Про Є. Сверстюка див. Імен. покажч.: с. 899.* – ISBN 966-7332-87-X. – ISBN 966-7332-99-3 (т. 2).

2004

1966. **Бойко А. А.** Політика і релігія у дзеркалі преси / А. А. Бойко // Наук. зап. Ін-ту журналістики / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка ; голов. ред. Володимир Різун. – Київ, 2004. – Т. 17. – Жовт.-груд. – С. 19–25. – Бібліогр.: с. 25 (28 назв). – *Про Є. Сверстюка: с. 24.*

1967. **Бунт** покоління : розмови з укр. інтелектуалами : [інтерв'ю із Є. Сверстюком, І. Дзюбою, М. Коцюбинською, М. Горинем, М. Рябчуком] / Богуміла Бердиховська, Оля Гнатюк ; пер. із пол. Роксана Харчук]. – Київ, 2004. –

С. 33–90. – *Про Є. Сверстюка див. Імен. покажч.: с. 329.* – ISBN 966-7888-63-0. – ISBN 83-227-1622-2 (пол.).

1968. **Вербич В.** «Мені випало гірке щастя…» / Віктор Вербич // Укр. мова та літ. – 2004. – Липень (число 25–28). – С. 4–6.

1969. **Жиленко І.** Homo feriens. Кн. 2 / І. Жиленко // Сучасність. – 2004. – № 1. – С. 89–97 ; № 2. – С. 94–118.

1970. **Кисельова М.** Навчитися цінувати / Марія Кисельова // Слово Просвіти. – 2004. – 16–22 груд. (число 51). – С. 11 : фот. – (Постать).

1971. **Корогодський Р**. Брама світла. Батьки. [Т. 1] / Роман Корогодський ; вступ. ст. Ірини Грабовської ; ред. рада: В. Шевчук [та ін.]. – Київ : Гелікон, 2004. – 471 с. : іл. – (Українська модерна література). – *Про Є. Сверстюка див. Покажч. імен: с. 467.* – ISBN 966-7916-07-3.

1972. **Корогодський Р.** Феномен і проблеми великої віри : (портр. Є. Сверстюка) / Роман Корогодський // Сучасність. – 2004. – № 11. – С. 128–142 ; № 12. – С. 110–124.

1973. **Коцюбинська М.** Крізь велику призму : кредо Євгена Сверстюка / Михайлина Коцюбинська // Мої обрії : [в 2 т.] / Михайлина Коцюбинська. – Київ, 2004. – Т. 2. – С. 28–41. – *Також про Є. Сверстюка див. Імен. покажч.: с. 379.* – ISBN 966-7888-68-1.

1974. **Лиша Р.** Авторитет свободи і пікнік на руїні / Раїса Лиша // Дзеркало тижня. – 2004. – 11 груд. – С. 19. – Рец. на кн.: На хвилях «Свободи» : корот. есеї / [ред. А. Криштальський]. – Луцьк : Терен, 2004. – 309 с.

1975. **Микульський В.** Микола Гоголь – патріот : відповідь Б. Мельнику з Торонто та доктору філософії Є. Сверстюку [на ст. «Кожному своє» (Літ. Україна, 2004, 19 серп.)] / Віталій Микульський // Літ. Україна. – 2004. – 18 листоп. – С. 4. – (Листи до «ЛУ»).

1976. **Полянський І.** Євген Сверстюк: «Потрібне законодавче обмеження морального сповзання» / Ігор Полянський, Оксана Левкова // Вісн. Львів. ун-ту. Серія журналістика / [Львів. нац. ун-т ім. І. Франка ; редкол.: М. Присяжний (голова) та ін.]. – Львів, 2004. – Вип. 25. – С. 531–537.

1977. **Родинне** вогнище Зерових / [упоряд. Марини Зерової та ін.]. – Київ : Гелікон, 2004. – 427 с. : іл. – (Українська модерна література). – *Про Є. Сверстюка див. Покажч. імен: с. 425.* – ISBN 966-7916-09-X.

1978. **Слапчук В.** Людина в білих шатах / Василь Слапчук // Літ. Україна. – 2004. – 12 лют. – С. 6. – Рец. на кн.: Євген Сверстюк: «Це – вибір» : біобібліогр. нарис. – Київ, 2002. – 126 с.

1979. **Ткачук О.** На хвилях свободи : нова книжка Євгена Сверстюка в укр. політ. інтер'єрі / Олександр Ткачук // Україна молода. – 2004. – 2 листоп. – С. 13. – (Книжкова шафа).

2005

1980. **Андрійчук О.** Та не плює ніхто – це дощ іде! / Олесь Андрійчук // Львів. газ. – 2005. – 23 берез. (№ 51). – С. 4. – *Критика на відозву Є. Сверстюка про ситуацію довкола конфлікту в УАПЦ, пов'язану зі зміною керівництва.*

1981. **Андрусяк М.** Брати грому : худож.-док. повість / Михайло Андрусяк. – Коломия : Вік, 2005. – 830 с. – *Про Є. Сверстюка див. Імен. покажч.: с. 821.* – ISBN 966-550-139-9.

1982. **Дітчук В.** Він був провидінням для України : [до 70-річчя В. Симоненка] / Віра Дітчук // Дзвін. – 2005. – Число 8. – С. 151–154. – (З калейдоскопу подій). – *Про Є. Сверстюка: с. 151–154.*

1983. **Добром** нагріте серце : до 90-річчя Івана Бенедектовича Бровка / ред. Василь Овсієнко. – Харків : Фоліо, 2005. – 130 с. ; фотоіл. – *Про Є. Сверстюка див. Імен. покажч.: с. 128.* – ISBN 966-03-2899-0.

1984. **Зорівчак Р.** Боліти болем слова нашого… / Роксолана Зорівчак ; ред. Ніна Бічуя ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. – Львів, 2005. – 295 с. – *Про Є. Сверстюка: с. 236.* – ISBN 966-613-415-2.

1985. **Іванишин П.** «Два» Євгени Сверстюки / Петро Іванишин // Аберація християнства, або Культурний імперіалізм у шатах псевдохристології (основні аспекти національно-екзистенціального витлумачення) / Петро Іванишин. – Дрогобич, 2005. – С. 33–54. – Бібліогр.: с. 258–265 і в кінці розд. – *Також про Є. Сверстюка див. с.: 7–10, 12, 21, 23, 27–29, 69, 73, 80, 86–87, 142, 195–197, 201, 233, 237, 241, 246, 248–249, 252, 254, 264.* – ISBN 966-538-163-6.

1986. **Кріль Н.** Сузір'я яскравих зірок на тлі тотальної негоди : митці-шістдесятники в контексті своєї доби / Надія Кріль // Дивослово. – 2005. – № 5. – С. 2–8. – *Про Є. Сверстюка: с. 2, 4–6, 8.*

1987. **Маринович М.** Слово про Євгена Сверстюка : [спогади] / Мирослав Маринович // Сверстюк Є. Приваба вершин і спокуса безодні : промова на випускних урочистостях в Українському Католицькому Університеті, Львів, 18 черв. 2005 / Євген Сверстюк. – Львів, 2005. – С. 13–16. – ISBN 966-8197-19-4.

1988. **Марусенко П.** Ще одна спроба «детінізації» Довженка / Петро Марусенко // Дзеркало тижня. – 2005. – 1–7 жовт. (№ 38). – С. 21. – Рец. на кн.: Олександр Довженко вчора і сьогодні: затемнені місця в біографії : [зб. матеріалів / упоряд. Є. Сверстюк]. – Луцьк : Терен, 2005. – 197 с.

1989. **Овсієнко В**. Два листи Василя Стуса до Євгена Сверстюка / Василь Овсієнко // Сучасність. – 2005. – № 5. – С. 49–63. – (Спогади). – *Зокрема про історію написання листів; наведено текст листів та коментар Є. Сверстюка.*

1990. **Овсієнко В.** Світло людей : мемуари та публіцистика : [у 2 кн.] / Василь Овсієнко. – 2-е вид., допов. – Київ ; Харків, 2005.

Кн. 1. – 351 с., [15] арк. фотоіл. – *Про Є. Сверстюка див. Імен. покажч.: с. 347.* – ISBN 966-8499-12-3. – ISBN 966-8499-13-1.

Кн. 2. – 351 с., [8] арк. фотоіл. – *Про Є. Сверстюка див. Імен. покажч.: с. 347.* – ISBN 966-8499-12-3. – ISBN 966-8499-14-X.

1991. **Повернути** неповторне обличчя мови : [про кн. «Українська мова у XX сторіччі: історія лінгвоциду» : висловлювання] / підгот. Олександр Ткач // Слово Просвіти. – 2005. – 16–22 черв. (число 24). – С. 4. – *Зокрема подано висловлювання Є. Сверстюка про мову.*

1992. **Протокол** огляду кримінальної справи Євгена Сверстюка 1972–1973 рр., 21 груд. 1979 р. ; Запит слідства та довідка інформцентру МВС УРСР про судимість Євгена Сверстюка // Українська загальнонародна організація

(Український національний фронт-2) : дослідж., док., матеріали / НАН України, Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича ; упоряд. і відп. ред. Юрій Зайцев. – Львів, 2005. – Т. 1. – С. 357–361 ; 409–410. – (Серія: Україна XX століття. Енциклопедія боротьби і репресій). – *Також про Є. Сверстюка див. Імен. покажч.: с. 699*. – ISBN 966-325-059-3.

1993. **Тарнашинська Л.** Шістдесятництво: філософія покоління як «публічна свідомість» / Людмила Тарнашинська // Сучасність. – 2005. – № 4. – С. 105–117. – *Про Є. Сверстюка: с. 105, 107, 113.*

1994. **Фисун О.** Доба і особистість / Олександр Фисун // Дніпро. – 2005. – № 11/12. – С. 103–110. – (Публіцистика). – *Про Є. Сверстюка: с. 105, 107, 110*.

1995. **Чорновіл В.** [Листи до Євгена Сверстюка, 1970–1988] / Вячеслав Чорновіл // Твори. В 10-ти т. Т. 4, кн. 2. Листи / Вячеслав Чорновіл ; Міжнар. благод. фонд В. Чорновола ; упоряд. та комент. Михайлини Коцюбинської, Валентини Чорновіл ; редкол.: Атена Пашко (голова) [та ін.]. – Київ : Смолоскип, 2005. – С. 471–476 ; 547 ; 629 ; 743 ; 818–820 ; 837 ; 839 ; 848 ; 866 ; 879. – *Про Є. Сверстюка див. також Імен. покажч.: с. 899.* – ISBN 966-7332-87-X. – ISBN 966-8499-18-2. – ISBN 966-8499-24-7.

1996. **Чорновіл В.** Твори. В 10-ти т. Т. 4, кн. 1. Листи / Вячеслав Чорновіл ; Міжнар. благод. фонд В. Чорновола ; упоряд. та комент. Михайлини Коцюбинської, Валентини Чорновіл ; редкол.: Атена Пашко (голова) [та ін.]. – Київ : Смолоскип, 2005. – 634 с. : іл. – *Про Є. Сверстюка див. Імен. покажч.: с. 968.* – ISBN 966-7332-87-X. – ISBN 966-8499-18-2. – ISBN 966-8499-23-9.

1997. **Ямчук П.** Нові обрії довженкознавства : [про нову кн. упоряд. Є. Сверстюком «Олександр Довженко вчора і сьогодні: затемнені місця в біографії»] / Павло Ямчук // Уряд. кур'єр. – 2005. – 14 жовт. (№ 195). – С. 8. – (Книгозбірня «Урядового кур'єра»).

2006

1998. **Біляцька В. П.** Спогад як наративна історія Івана Світличного-критика / В. П. Біляцька // Таїни художнього тексту : зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України, Дніпропетров. нац. ун-т ; редкол.: Н. І. Заверталюк (наук. ред.) [та ін.]. – Дніпропетровськ, 2006. – Вип. 5. – С. 92–97. – Бібліогр.: с. 96–97. – *Про Є. Сверстюка: с. 92, 94–95.*

1999. **Горинь Б.** Не тільки про себе. У 3 кн. Кн. 1 (1955–1965) / Богдан Горинь. – Київ : Пульсари, 2006. – 346 с. : іл. – *Про Є. Сверстюка: с. 11, 13, 193, 197, 204, 223, 273, 276, 325*. – ISBN 966-8767-22-5. – ISBN 966-8767-23-3 (кн. 1).

2000. **Забужко О.** Хроніки від Фортінбраса : вибр. есеїстика / Оксана Забужко. – [3-е вид., допов.] – Київ : Факт, 2006. – 350 с. – (Висока полиця). – *Про Є. Сверстюка: с. 150, 325.* – ISBN 966-359-105-6. – ISBN 966-359-091-0 (серія).

2001. **Каплун В**. Сверстюк Євген Олександрович / Володимир Каплун // Міжнародний біографічний словник дисидентів країн Центральної та Східної Європи й колишнього СРСР / Харків. правозахис. група ; уклад.: Євген Захаров, Василь Овсієнко. – Харків, 2006. – Т. 1 : Україна. – Ч. 2. – С. 658–662 : 10 арк. іл. – ISBN 966-8919-09-2.

2002. **Коцюбинська М.** Книга споминів / Михайлина Коцюбинська. – [Б. м.] : Акта, 2006. – 287 с. : іл. – *Про Є. Сверстюка див. Імен. покажч.: с. 282*. – ISBN 966-8917-00-6.

2003. **Мандрівки** життя : інтерв'ю з Петром Розумним 11, 13 груд. 1998 р., 29 квіт. 2001 р. / [вів В. В. Осієнко] // Кур'єр Кривбасу. – 2006. – № 196. – С. 193–222 ; № 197. – С. 143–171 ; № 198. – С. 123–152 ; № 199. – С. 123–156. – (Постаті). – *Зокрема про Є. Сверстюка.*

2004. **Машталер Г.** Духовна єдність двох митців : Т. Шевченко і Є. Сверстюк / Г. Машталер // Укр. літ. в загальноосвіт. шк. – 2006. – № 11. – С. 28–31.

2005. **Мельничук Б.** Тернопільські дороги Євгена Сверстюка / Богдан Мельничук, Віктор Уніят // Свобода. – Тернопіль, 2006. – 14 жовт. (№ 82). – С. 8. – (Совість нації).

2006. **Сверстюк Євген Олександрович** : [корот. довідка] // УСЕ : Універсальний словник-енциклопедія / керівник проекту Олександра Коваль ; голов. ред. Б. Поляруш. – 4-е вид., випр. й допов. – Київ, 2006. – С. 111. ISBN 966-95470-1-6.

2007. **Українська** журналістика в іменах : матеріали до енциклопед. слов. / за ред. М. М. Романюка ; НАН України, Львів. нац. наук. б-ка України ім. В. Стефаника, НДЦ періодики. – Львів, 2006. – Вип. 11. – 566 с. – *Про Є. Сверстюка див. Імен. покажч.: с. 543*. – ISBN 966-02-2344-7. – ISBN 966-02-3157-1 (вип. 11).

2008. **Українська** журналістика в іменах : матеріали до енциклопед. слов. / за ред. М. М. Романюка ; НАН України, Львів. нац. наук. б-ка України ім. В. Стефаника, НДЦ періодики. – Львів, 2006. – Вип. 13. – 575 с. – *Про Є. Сверстюка див. Імен. покажч.: с. 559.* – ISBN 966-02-2344-7. – ISBN 966-02-3912-2 (вип. 13).

2009. **Феномен** Євгена Сверстюка / Іван Дзюба // З криниці літ. У 3-х т. Т. 1. Статті. Доповіді. Рецензії. Передмови. Дещо про добрих сусідів і духовну рідню / Іван Дзюба. – Київ, 2006. – С. 632–638. – ISBN 966-518-366-4 (у 3-х т.). – ISBN 966-518-367-2 (т. 1).

2010. **Чорновіл В.** Твори. В 10-ти т. Т. 3. Український вісник. Вип. I–VI / Вячеслав Чорновіл ; Міжнар. благод. фонд В. Чорновола ; упоряд. Валентини Чорновіл ; редкол.: Атена Пашко (голова) [та ін.]. – Київ. : Смолоскип, 2006. – 978 с. – *Про Є. Сверстюка див. Імен. покажч.: с. 971*. – ISBN 966-7332-87-X. – ISBN 966-8499-31-X (т. 3).

2011. **Ямчук П.** Довженківський вимір: учора і сьогодні : [про нову кн. упоряд. Є. Сверстюком «Олександр Довженко вчора і сьогодні: затемнені місця в біографії»] / Павло Ямчук // Літ. Україна. – 2006. – 26 січ. (№ 3). – С. 1.

2012. **Ямчук П.** «Перший дисидент» СРСР / Павло Ямчук // Дзвін. – 2006. – № 7. – С. 140–141. – Рец. на кн.: Олександр Довженко вчора і сьогодні: затемнені місця в біографії : [зб. матеріалів / упоряд. Є. Сверстюк]. – Луцьк : Терен, 2005. – 197 с.

2007

2013. **Антонюк З.** Рефлексії ідентичності / Зиновій Антонюк. – Київ : Дух і Літера ; Харків : Харків. правозахис. група, 2007. – 271 с., [16] арк. іл. – *Про Є. Сверстюка див. Імен. покажч.: с. 268.*

2014. **Василь** Стус у відзеркаленнях : спогади Василя Овсієнка про Василя Стуса / упоряд. Оксани Дворко. – Полтава, 2007. – 191 с. – *Про Є. Сверстюка: с. 56–57, 59, 82, 104.* – ISBN 978-966-8270-15-4.

2015. **Дзюба** І. З криниці літ. У 3 т. Т. 3. Літературні портрети ; Дніпровський меридіан ; Зі спогадів / Іван Дзюба. – Київ : Києво-Могилян. акад., 2007. – 879 с. – *Про Є. Сверстюка див. Імен. покажч.: с. 872.* – ISBN 966-518-366-4 (у 3-х т.). – ISBN 966-518-416-4 (т. III).

2016. **Дзюба І.** Не окремо взяте життя : спогади і роздуми на фінішній прямій : [мемуари] / Іван Дзюба // Київ. – 2007. – № 4. – С. 11–31. – *Про Є. Сверстюка: с. 16.*

2017. **Жити** свободою : у Будинку письменників відбувся творч. вечір і презентація кн. «Туга за свободою» М. Сидоржевського // Літ. Україна. – 2007. – 15 листоп. – С. 2 : фот. [Є. Сверстюк, М. Сидоржевський, І. Андрусяк]. – (Час, відлитий у слові). – *Зокрема про виступ на вечорі Є. Сверстюка.*

2018. **Забужко О.** Notre dame d'Ukraine : українка в конфлікті міфологій / Оксана Забужко. – Київ : Факт, 2007. – 638 с. – (Висока полиця). – *Про Є. Сверстюка див. Імен. покажч.: с. 614–636.* – ISBN 978-966-359-160-5.– ISBN 966-359-091-0 (серія).

2019. **Калинець І.** «Я циклів не робив. Я циклами мислив» : розмова з Ігорем Калинцем / розмову вів Тарас Пастух // Дзвін. – 2007. – Число 10. – С. 112–120. – *Про Є. Сверстюка: с. 118.*

2020. **Лісовий В.** У багатоголоссі політичних дискусій : ст. та інтерв'ю : [збірка] / Василь Лісовий ; Всеукр. т-во політ. в'язнів і репресов. – Київ : Києво-Могилян. акад., 2007. – 239 с. – *Про Є. Сверстюка: с. 55–57, 177–178, 183, 209–210, 219, 221, 224.* – ISBN 978-966-518-439-3.

2021. **Павлов В.** Як Сверстюк дошку тягнув : (спогади оператора студії «Укртелефільм») [Електронний ресурс] / Валерій Павлов // Телекритика. – 2007. – 12 февр. – Текст. дані. – Режим доступу: http://ua.telekritika.ua/kontekst/print/8291 (дата звернення: 10.10.2016)

2022. **Сверстюк Евг. =Ал-др**. : [корот. довідка] // Современная украинская энциклопедия.– Харьков, 2007. – Т. 13 : Св–Ст. – С. 10–11. – ISBN 966-8511-19-0. – ISBN 966-343-129-6.

2023. **Сверстюк Євген Олександрович** : [біогр. довідка] // Шевченківські лауреати, 1962–2007 : лауреати Респ. премії ім. Т. Г. Шевченка, 1962–1969. Лауреати Держ. премії України ім. Т. Г. Шевченка, 1970–1999. Лауреати Нац. премії України ім. Тараса Шевченка, 2000–2007 : енциклопед. довід. / вступ. сл. І. М. Дзюби, Р. М. Лубківського ; авт.-упоряд. М. Г. Лабінський. – Вид. 2-е, змін. і допов. – Київ, 2007. – С. 510–511 : портр. – ISBN 978-966-7575-81-6.

2024. **Сверстюк Євген Олександрович** : [корот. довідка] // Хто є хто в Україні : [9000 біогр. довідок] / [уклад. та ред.: Юрій Марченко, Олександер Телемко]. – Київ, 2007. – С. 865. – ISBN 966-7048-71-3.

2025. **Чорновіл В.** Твори. В 10-ти т. Т. 5. Публіцистика, документи, матеріали «справи № 196» (1970–1984) / Вячеслав Чорновіл ; Міжнар. благод. фонд В. Чорновола ; упоряд. та комент. Валентини Чорновіл ; редкол.: Атена Пашко (голова) [та ін.]. – Київ : Смолоскип, 2007. – 634 с. : іл. – *Про Є. Сверстюка див. Імен. покажч.: с. 907.* – ISBN 966-7332-87-X. – ISBN 966-8499-59-X.

2026. **Шевченко А.** Треба Вкраїни / Анатолій Шевченко. – Київ : Деміург, 2007. – 255 с. : іл. – *Про Є. Сверстюка: с. 53, 59 (фот.), 130.* – ISBN 966-7780-15-5.

2008

2027. **Булкін К.** Людина, яка говорить правду вголос : укр. громадськість відзначає 80-річний ювілей представника славної когорти шістдесятників, колишнього політв'язня, одного з моральних авторитетів нації – Є. Сверстюка / Кирило Булкін // Сучасність. – 2008. – № 12. – С. 75–83. – (Постаті).

2028. **Василик Л. Є.** Концепт «Бога» у публіцистиці літературно-художніх видань: пошук особистої та національної ідентичності / Л. Є. Василик // Наук. зап. Ін-ту журналістики / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка ; голов. ред. Володимир Різун. – 2008. – Т. 31. – Квіт.-черв. – С. 6–12. – Бібліогр.: с. 12 (26 назв). – *Про Є. Сверстюка: с. 6, 8–10, 12.*

2029. **Вербич В.** Євген Сверстюк: «Правда, честь, обов'язок» / Віктор Вербич ; фот. Володимира Лук'янчука // Луцький замок. – 2008. – 11 груд. – № 49. – С. 9 : фот. – (Постаті).

2030. **Гончар** О. Щоденники. У 3 т. Т. 3 : 1984–1995 / Олесь Гончар ; упоряд., підгот. текстів, іл. матеріалу та передм. Валентини Гончар. – Київ : Веселка, 2008. – 646 с. – *Про Є. Сверстюка див. Імен. покажч.: с. 639.* – ISBN 978-966-01-0484-6. – ISBN 978-966-01-0487-7 (т. 3).

2031. **Горинь Б.** Не тільки про себе : док. роман-колаж. У 3 кн. Кн. 2 (1965–1985) / Богдан Горинь. – Київ, 2008. – 643 с. – *Про Є. Сверстюка див. Покажч. імен: с. 620.* – ISBN 978-966-8767-22-5. – ISBN 978-966-8767-82-1 (кн. 2).

2032. **Дзюба І.** Спогади і роздуми на фінішній прямій : [мемуари] / Іван Дзюба ; вступ. ст. М. Г. Жулинського. – Київ : Криниця, 2008. – 926 с. : іл., портр. – *Згадки про Є. Сверстюка: с. 131, 208, 481, 521, 540, 908 (фот.).* – ISBN 978-966-7575-91-5.

2033. **Зарецький О**. Офіційний та альтернативний дискурси. 1950–80-ті роки в УРСР / Олексій Зарецький ; відп. ред. М. Коцюбинська. – Вид. 2-е, випр. та допов. – Київ : Ін-т укр. мови НАН України, 2008. – 443 с. – *Про Є. Сверстюка: с. 27, 31, 85–86, 145, 147, 154–161, 163, 165–167, 187–191, 201, 344, 351, 353–364, 419.* – ISBN 966-306-016-6.

2034. **Ільницький М.** На перехрестях віку. У 3 кн. Кн. 2. / Микола Ільницький. – Київ : Києво-Могилян. акад., 2008. – 703 с. – *Про Є. Сверстюка див. Імен. покажч.: с. 698.* – ISBN 978-966-518-434-8 (загальний). – ISBN 978-966-518-471-3 (кн. 2).

2035. **Качуровський І.** Променисті сильвети / Ігор Качуровський ; передм. Михайла Слабошпицького. – Київ : Києво-Могилян. акад., 2008. – 766 с. : фотоіл. – (Бібліотека Шевченківського комітету). – *Про Є. Сверстюка див. Показник імен: с. 756.* – ISBN 966-01-0320-4 (серія). – ISBN 978-966-518-502-4.

2036. **Кир'ян Н.** Лицар свободи і честі / Надія Кир'ян // Слово Просвіти. – 2008. – 25–31 груд. (№ 52). – С. 6. – (Постаті).

2037. **Кислюк Л.** Нове життя репресованих словників / Лариса Кислюк // Світогляд. – 2008. – № 2. – С. 80. – *Зокрема про виступ Є. Сверстюка 21 берез. 2008 р. у київ. книгарні «Є» (вул. Лисенка, 3) на презентації електрон. версії «Російсько-українського словника», підготовленого працівниками Комісії для складання словника укр. живої мови і виданого під орудою Української Академії Наук (1924–1932) за ред. А. Ю. Кримського та акад. С. О. Єфремова.*

2038. **Корифея** носили на руках : [про 80-річчя Є. Сверстюка] // Україна молода. – 2008. – 19 груд. – С. 8 : фот.

2039. **Коцюбинська М.** Згадаймо про гідність : сьогодні Євгену Сверстюку виповнюється 80 років / Михайлина Коцюбинська // День. – 2008. – 13 груд. – С. 1 : фот. – (Вітаємо!).

2040. **Коцюбинська М.** «Нерозмінна гідність особи» : до 80-річчя від дня народж. Є. Сверстюка / Михайлина Коцюбинська // Літ. Україна. – 2008. – 11 груд. – С. 1, 8. – (Високий чин).

2041. **Лисенко Л.** «Ідеологія духовності» як концептуальна домінанта роману «Собор» Олеся Гончара : (рецепція есе «Собор у риштованні» Є. Сверстюка) / Леся Лисенко // Феномен Олеся Гончара в духовному просторі українства : зб. наук. пр. [Всеукр. наук.-практ. конф. з нагоди 90-річчя від дня народж. О. Т. Гончара] / М-во освіти і науки України, Полтав. держ. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2008. – С. 237–242.

2042. **Лисенко Л.** Особливості вивчення публіцистичних жанрів (на матеріалі есеїстики Євгена Сверстюка) / Леся Лисенко // Методика викладання історико-журналістських дисциплін і професійні потреби : матеріали доп. на засід. секції каф. історії журналістики Міжнар. наук. конф. «Журналістика 2008: українське журналістикознавство, освіта, термінологія і стандарти», Київ, 17–18 квіт. 2008 р. / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Ін-т журналістики, Дослідн. центр історії укр. преси ; за ред. Н. М. Сидоренко. – Київ, 2008. – С. 66–67.

2043. **Лисенко-Єржиківська Н. О.** Початкова фаза культурно-філософської парадигми феномену шістдесятництва / Н. О. Лисенко-Єржиківська // Таїни художнього тексту : зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України, Дніпропетров. нац. ун-т ; редкол.: Н. І. Заверталюк (наук. ред.) [та ін.]. – Дніпропетровськ, 2008. – Вип. 8. – С. 84–96. – Бібліогр.: с. 95–96. – *Про Є. Сверстюка: с. 84, 87.*

2044. **Маринович М.** Слово про Євгена Сверстюка / Мирослав Маринович // Форум націй. – 2008. – Грудень (№ 12/79). – С. 2 : фот. – (Подія). – *Вміщено в публ.: Євгенові Сверстюку – 80 років.*

2045. **Марусенко П**. Камертон совісті : [про Є. Сверстюка] / Петро Марусенко // Молодь України. – 2008. – 11–15 груд. – С. 1, 8. – (Шістдесятники).

2046. **Музиченко Я.** Патріарх громади : сьогодні виповнюється 80 років Євгенові Сверстюку / Ярослава Музиченко // Україна молода. – 2008. – 13 груд. – С. 3 : фот. – (Ювілей).

2047. ***Ольшевський І.** Євген Сверстюк – почесний доктор / Ігор Ольшевський // Наш університет [Волинський]. – 2008. – 20 берез. – С. 20 : фот.

2048. **Постанова № 2410**, п. 90 Пленуму Верховного Суду УРСР від 19 жовтня 1990 року : [про скасування вироку судової колегії в кримін. справах Київ. обл. суду від 24 квіт. 1973 р. і ухвали судової колегії в кримін. справах Верхов. Суду УРСР від 7 черв. 1973 р. відносно Сверстюка Є. О. та закриття справи за відсутністю в його діях кримін. Злочину ; Рец. на твір Є. Сверстюка «Собор у риштованні» [написана на замовлення КДБ]] / П. Д. Моргаєнко // Зарецький О. Офіційний та альтернативний дискурси, 1950–80-ті роки в УРСР / Олексій Зарецький ; відп. ред. М. Коцюбинська. – Вид. 2-е, випр. та допов. – Київ, 2008. – С. 351–360. – ISBN 966-306-016-6.

2049. **Про** нагородження Є. Сверстюка орденом Свободи : Указ Президента України № 1075/2008, від 25 листоп. 2008 р. // Уряд. кур'єр. – 2008. – 27 листоп. (№ 223). – С. 4 ; Офіц. вісн. Президента України. – 2008. – № 46. – Ст. 1361. – С. 51.

2050. ***Рибка О.** Реставрація образів : (інтерв'ю з Є. Сверстюком) / Олена Рибка // Від бароко до постмодерну : зб. пр. каф. укр. та світ. літ. Харків. нац. пед. ун-ту ім. Г. С. Сковороди. – Харків, 2008. – Т. 6. – С. 278–286.

2051. **Сверстюк Євген Олександрович** : [корот. довідка] // Україна. Енциклопедичний словник : історія, культура, освіта [та ін.] / [авт.-уклад. Оксана Сліпушко]. – Київ, 2008. – С. 556. – ISBN 978-966-8001-48-2.

2052. **Світлична Н.** До Євгена Сверстюка : [лист від 14.03.2001 р.] / Надія Світлична // З живучого племені Дон Кіхотів / Іван Світличний, Надія Світлична ; упоряд.: М. Х. Коцюбинської, О. І. Неживого. – Київ, 2008. – С. 792–793. – (Бібліотека Шевченківського комітету). – ISBN 978-966-349-128-8.

2053. **Світличний І.** [Листи до Євгена Сверстюка, Бурятія, 1979–1981 рр.] / Іван Світличний // Голос доби / Іван Світличний ; упоряд.: Леоніди Світличної, Надії Світличної. – Київ, 2008. – Кн. 2. – С. 276–277 ; 310 ; 321–322 ; 344–345 ; 378 ; 385. – *Також про Є. Сверстюка див. Імен. покажч.: с. 421*. – ISBN 966-7841-20-0. – ISBN 966-8782-46-1 (кн. 2).

2054. **Творчий** вечір Євгена Сверстюка [16 груд. 2008 р. в Національній філармонії України] // Наша віра. – 2008. – Грудень (№ 12). – С. 16.

2055. **Ткачук О.** Розмова з Євгеном Сверстюком про український культурологічний клуб / Олександр Ткачук // Кур'єр Кривбасу. – 2008. – Січ.-лют., (№ 218/219). – С. 245–256. – (Scritible).

2056. **Хоменко Т.** Проповідництво і сучасна публіцистика : (на основі есеїстики Є. Сверстюка, М. Мариновича – Україна, І. Ортинського – Німеччина) / Тетяна Хоменко ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. – Львів : ПАІС, 2008. – 135 с. – Бібліогр.: с. 124–135 (212 назв). – ISBN 978-966-1585-05-7.

2057. **Шевченко О.** На святі надій / Олесь Шевченко // Нар. слово. – Київ, 2008. – 11–17 груд. (№ 46). – С. 6. – (Ювілей).

2058. **Ямчук П**. Сучасне прочитання Довженка: новий погляд / Павло Ямчук // Іст.-літ. журн. – 2008. – Вип. 15. – С. 296–299. – Рец. на кн.: Олександр Довженко вчора і сьогодні: образ дисидента / [упоряд. Євген Сверстюк]. – 2-е вид., випр. і допов. – Луцьк : Терен, 2007. – 237 с.

2009

2059. **Горинь Б.** Не тільки про себе : док. роман : кн. 2 / Богдан Горинь // Дзвін. – 2009. – Число 1. – С. 26–71 ; Число 2. – С. 32–93 ; Число 3. – С. 28–86. – *На багатьох сторінках згадується Є. Сверстюк.*

2060. **Дроздовський Д.** Філософія Францисканської любові Євгена Сверстюка / Дмитро Дроздовський, Христина Заник // Слово Просвіти. – 2009. – 12–18 листоп. (число 45). – С. 6 : фот. – *Про кн. Є. Сверстюка «Правда полинова» (2009).*

2061. **Жиленко І.** Homo feriens. Кн. 2 / І. Жиленко // Сучасність. – 2009. – № 3/4. – С. 29–77.

2062. **Забужко О.** Хроніки від Фортінбраса : вибр. есеїстика / Оксана Забужко. – 4-е вид. – Київ : Факт, 2009. – 350 с. – (Висока полиця). – *Про Є. Сверстюка: с. 150, 325.* – ISBN 978-966-359-238-1. – ISBN 966-359-091-0 (серія).

2063. **Захарченко І**. Дорогою добра і правди / Іван Захарченко // Сіл. вісті. – 2009. – 10 листоп. – С. 4 ; *Макарів. вісті. – 2009. – 23 жовт. – *Про газ. «Наша віра» та її засн. і ред. Є. Сверстюка.*

2064. **Корогодський Р.** Євген Сверстюк ; Феномен і проблеми великої віри (портрет Євгена Сверстюка) / Роман Корогодський // Брама світла. Шістдесятники. [Т. 2] / Роман Корогодський ; упоряд.: М. Коцюбинська, Н. Кучер, О. Сінченко. – Львів, 2009. – С. 156–208. – *Також про Є. Сверстюка див. Імен. покажч.: с. 652.* – ISBN 978-966-8197-07-47-5.

2065. **Коцюбинська М.** Листи і люди : роздуми про епістоляр. творчість / Михайлина Коцюбинська. – Київ : Дух і Літера, 2009. – 582 с. – (Бібліотека Шевченківського комітету). – *Про Є. Сверстюка див. Імен. покажч.: с. 579.* – ISBN 966-01-9320-4 (серія). – ISBN 978-966-378-129-7.

2066. **Коцюбинська М.** «Панове, де ваші шпаги?» / Михайлина Коцюбинська // День. – 2009. – 13 жовт. – С. 4. – (Українці – читайте!). – *Про кн. Є. Сверстюка «Не мир, а меч» (2009).*

2067. **Лисенко Л. І.** Автор у публіцистичному дискурсі: гносеологічний аспект : (за матеріалами публіцистики Євгена Сверстюка) / Л. І. Лисенко // Соціальні комунікації в стратегіях формування суспільства знань : матеріали міжнар. наук. конф., 26–27 лют. 2009 р. / Харків. держ. акад. культури та ін. – Харків, 2009. – Ч. 1. – С. 187–188. – ISBN 978-966-8308-17-8.

2068. ***Лисенко Л. [І.]** Авторський чинник у публіцистиці Євгена Сверстюка: гносеологічний аспект / Л. Лисенко // Журналістика, філологія та медіаосвіта : у 2 т. – Полтава, 2009. – Т. 1. – С. 180–183.

2069. ***Лысенко Л.** Образ-концепт «национальная идея» в публицистике Евгения Сверстюка / Л. Лысенко // Журналістика – 2009: стан, праблемы і перспектывы : матэрыялы 11-й Міжнароднай навукова-практычнай канференцыі, 3–4 снежня 2009 г., Мінськ / рэдкал.: С. Дубовік (адк. рэд.) [та ін.]. – Мінськ, 2009. – Вып. 11. – С. 360–362.

2070. **Марусенко П.** Моральні максими Євгена Сверстюка / Петро Марусенко // Дзеркало тижня. – 2009. – 12 груд. (№ 48/49). – С. 22. – *Про кн. Є. Сверстюка «Правда полинова» (2009) та «Не мир, а меч» (2009).*

2071. **Наш Лукаш** : у 2 кн. / упоряд. Леонід Череватенко ; редкол.: І. Дзюба [та ін.]. – Київ, 2009. –

Кн. 1. – 639 с. – *Про Є. Сверстюка див. Покажч. імен: с. 633*. – ISBN 978-966-518-531-4 (загальний). – ISBN 978-966-518-529-1.

Кн. 2. – 639 с. – *Про Є. Сверстюка див. Покажч. імен: с. 633*. – ISBN 978-966-518-531-4 (загальний). – ISBN 978-966-518-551-2.

2072. **Осадчий В.** Перед вівтарем честі / Василь Осадчий // Літ. Україна. – 2009. – 22 січ. – С. 2 : фот. – (Високий чин). – *Про ювіл. вечір у приміщенні Київ. філармонії з нагоди 80-ліття від дня народж. Є. Сверстюка.*

2073. **Полинова** правда Євгена Сверстюка : [про однойменн. кн. Є. Сверстюка] // Форум націй. – 2009. – № 10. – С. 8 : фот. – На с. 8 помилково вказано № 9.

2074. **Потапенко Я.** Особливості Шевченкової релігійності: проблеми інтерпретації / Я. Потапенко // Шевченкознавчі студії : зб. наук. пр. / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – Київ, 2009. – Вип. 12. – С. 143–151. – Бібліогр.: с. 151. – *Про Є. Сверстюка: с. 144, 149–150.*

2075. **[Про книгу Є. Сверстюка** «Правда полинова» (К., 2009)] // Наша віра. – 2009. – Жовтень (№ 10). – С. 16.

2076. **Салига Т.** …У мене – тільки слово… : образ Івана Світличного в інтер'єрі його сонетів // Дзвін. – 2009. – Число 11/12. – С. 137–140. – *Зокрема про Є. Сверстюка: с. 137–138, 140.*

2077. **Ходєєв І.** Відкриття неправди, до якої пристосувалося ціле покоління : зустріч з Євгеном Сверстюком у Берліні / Ілля Ходєєв // День. – 2009. – 14 серп. – С. 21 : фот. – (Враження).

2078. **Хоменко Т.** Античний риторичний ідеал і формування морально-етичного публіцистичного дискурсу сучасності / Тетяна Хоменко // Вісн. Львів. ун-ту. Серія журналістика / Львів. нац. ун-т ім. І. Франка ; редкол.: М. Присяжний (голова) [та ін.]. – Львів, 2009. – Вип. 32. – С. 42–51. – *Про Є. Сверстюка: с. 43–44, 47–48, 50–51.*

2079. **Чорновіл В.** Твори. В 10-ти т. Т. 6. Документи та матеріали (листопад 1985 – квітень 1990) / Вячеслав Чорновіл ; Міжнар. благод. фонд В. Чорновола ; упоряд. та комент. Валентини Чорновіл ; редкол.: Атена Пашко (голова) [та ін.]. – Київ : Смолоскип, 2009. – 1051 с. : іл. – *Про Є. Сверстюка див. Імен. покажч.: с. 1046.* – ISBN 966-7332-87-X. – ISBN 978-966-2164-07-7 (т. 6).

2080. **Ямчук П.** У світі спорожнілих причалів / Павло Ямчук // Літ. Україна. – 2009. – 18 черв. – С. 7. – (Над прочитаним). – *Відгук на добірку поезій Є. Сверстюка «Зі старого зошита» (журн. «Березіль», 2008 р.).*

2010

2081. **Брюховецький В**. Factum est factum : біобібліобріоукнія : [покажчик] / В'ячеслав Брюховецький. – Київ : Києво-Могилян. акад., 2010. – 991 с. : іл., [16] арк. кольор. фот. – *Про Є. Сверстюка див. «Перетини паралельних реальностей в іменах»: с. 48.* – ISBN 978-966-518-556-7.

2082. **Герасимчук Л.** Аберація чи зміна кодів / Лесь Герасимчук // Укр. літ. газ. – 2010. – 2 квіт. – С. 3. – (Рецензії). – Рец. на кн.: Сверстюк Є. Не мир, а меч / Є. Сверстюк. – Луцьк : Терен, 2009. – 500 с.

2083. **Горинь Б.** Не тільки про себе : докум. роман-колаж. У 3-х кн. Кн. 3 (1985–1990) / Богдан Горинь. – Київ : Пульсари, 2010. – 918 с. : іл. – *Про Є. Сверстюка див. Покажч. імен: с. 889.* – ISBN 966-8767-22-5. – ISBN 978-966-2171-76-1 (кн. 3).

2084. **Євген Сверстюк** : [корот. біогр. довідка] // Молитва вигнанця : [збірник] / упоряд. Галина Кирієнко. – Київ, 2010. – С. 84. – ISBN 978-966-432-068-6.

2085. **Жусєв І.** Дух і віра Євгена Сверстюка / Іван Жусєв // Літ. Україна. – 2010. – 23 груд. – С. 5. – *Відгук на кн.: Сверстюк Є. Не мир, а меч / Є. Сверстюк. – Луцьк : Терен, 2009. – 500 с.*

2086. **Задорожна С.** Проблема чужомовності в українській літературі: приклад М. Гоголя / С. Задорожна // Вісн. Київ. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка. Серія «Літературознавство. Мовознавство. Фольклористика». – Київ, 2010. – Вип. 21. – С. 15–16. – *Згадуються слова Є. Сверстюка з приводу існування укр. культури і літ. в імпер. рос. просторі.*

2087. **Ковалів Ю. І**. Колізії шістдесятництва / Ю. І. Ковалів // Літературознавчі студії / Київ. міжнар. ун-т ім. Тараса Шевченка ; відп. ред. Г. Ф. Семенюк. – Київ, 2010. – С. 266–271. – (Бібліотека Інституту філології). – *Про Є. Сверстюка: с. 267–270.*

2088. **Куза А. М.** Біблійні крилаті вислови у творах Євгена Сверстюка / А. М. Куза // Вісн. гуманітар. наук Львів. нац. аграр. ун-ту. – Львів, 2010. – № 1/2. – С. 134–146.

2089. **Кушмет-Небайдужа М.** «Зустріч, що відкрила фіранки спогадів» : [про зустріч укр. публіциста і літературознавця Є. Сверстюка зі студентами філол. ф-ту Донец. нац. ун-ту] / Марія Кушмет-Небайдужа // Донеччина. – 2010. – 19 берез. (№ 17). – С. 2.

2090. **Лисенко Л. [І.]** Метафора в структурі публіцистичної образності Євгена Сверстюка / Л. Лисенко // Теле- та радіожурналістика : зб. наук. пр. / [Львів. нац. ун-т ім. І. Франка ; редкол.: В. В. Лізанчук (голов. ред.) та ін.]. – Львів, 2010. – Вип. 9, ч. 2. – С. 237–242.

2091. **Лисенко Л. І.** Морально-етична парадигма світоглядної публіцистики Євгена Сверстюка / Л. І. Лисенко // Держава та регіони : наук.-виробн. журн. Серія. Соціальні комунікації / засн.: Класич. приват. ун-т. – Запоріжжя, 2010. – № 2. – С. 140–145.

2092. **Лисенко Л. [І.]** Образна система публіцистики Євгена Сверстюка як концептуальна картина світу / Леся Лисенко // Рідний край. – 2010. – № 1. – С. 75–79. – Бібліогр.: с. 79. – (Публіцистика).

2093. **Лисенко Л. І.** Поняття «митець» в ідейно-художній парадигмі світоглядної публіцистики Євгена Сверстюка / Л. І. Лисенко // Ученые зап. Таврич. нац. ун-та им. В. И. Вернадского. Серия «Филология. Социальные коммуникации» / Таврич. нац. ун-т им. В. И. Вернадского ; редкол.: Багров Н. В. (пред.) [и др.]. – 2010. – Т. 23, № 4. – С. 343–348. – Бібліогр.: с. 347.

2094. **Лисенко Л. І.** Роль індивідуалізму в публіцистичному образотворенні Євгена Сверстюка / Л. І. Лисенко // Наук. зап. Ін-ту журналістики / Київ.

нац. ун-т ім. Т. Шевченка ; редкол.: Володимир Різун (голова редкол.) [та ін.]. – Київ, 2010. – Т. 41. – Жовт.-груд. – С. 58–62. – Бібліогр.: с. 62.

2095. **Лисенко Л. [І.]** Світові філософські тенденції у світоглядній публіцистиці Євгена Сверстюка / Леся Лисенко // Світові стандарти сучасної журналістики : зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України, Черкас. нац. ун-т ім. Б. Хмельницького, Ін-т Медіа Права, Могилян. школа журналістики НАУКМА ; [відп. ред.: Т. Г. Бондаренко, С. М. Квіт]. – Черкаси, 2010. – С. 384–387. – ISBN 978-966-493-306-0.

2096. **Лисенко Л. [І.]** Трансформація соціокультурної реальності в образній системі публіцистики Євгена Сверстюка / Л. Лисенко // Наук. зап. Ін-ту журналістики / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка ; голов. ред. Володимир Різун. – 2010. – Т. 40. – Лип.-верес. – С. 116–120. – Бібліогр.: с. 120.

2097. **Маринович М**. Вибране : у 6 т. / Мирослав Маринович ; упоряд., редагування і коректура Л. Маринович. – Львів : Вид-во Укр. Катол. Ун-ту, 2010. – ISBN 978-966-8197-62-8 (серія).

Т. 1 : Автобіографічні та ранні твори. Листи. – Львів, 2010. – 460 с. : фотоіл. – *Про Є. Сверстюка див. Імен. покажч.: с. 451.* – ISBN 978-966-63-5 (т. 1).

Т. 2 : Постаті друзів. Дрогобицькі репортажі. Дорожні замальовки. – Львів, 2010. – 463 с. – *Про Є. Сверстюка див. Імен. покажч.: с. 454*. – ISBN 978-966-8197-64-2 (т. 2).

Т. 3 : Публіцистика. – Львів, 2010. – 639 с. – *Про Є. Сверстюка див. Імен. покажч.: с. 613.* – ISBN 978-966-8197-65-9 (т. 3).

Т. 4 : Наукові праці. – Львів, 2010. – 592 с. – *Про Є. Сверстюка див. Імен. покажч.: с. 562.* – ISBN 978-966-8197-66-66 (т. 4).

Т. 5 : Передмови та рецензії. Виступи й інтерв'ю. – Львів, 2010. – 623 с. – *Про Є. Сверстюка див. Імен. покажч.: с. 580*. – ISBN 978-966-8197-67-3 (т. 5).

Т. 6 : Українська ідея і християнство, або Коли гарцюють кольорові коні Апокаліпсису. – Львів, 2010. – 551 с. – *Про Є. Сверстюка див. Імен. покажч.: с. 460.* – ISBN 978-966-8197-68-0 (т. 6).

2098. **Маринович М.** Слово про Євгена Сверстюка / Мирослав Маринович // Вибране : у 6 т. / Мирослав Маринович. – Львів, 2010. – Т. 2.– С. 66–69. – ISBN 978-966-8197-62-8 (серія).– ISBN 978-966-8197-64-2 (т. 2).

2099. **Матвіюк К.** І ми цей шлях пройшли: нац. відродження : спогади, свідчення, оцінка подій і моя участь у цьому русі / Кузьма Матвіюк. – Харків : Права людини, 2010. – 498 с. : іл., табл., [12] арк. іл. – *Про Є. Сверстюка: с. 4, 6, 92, 120–122, 128, 130.* – ISBN 978-617-587-002-0.

2100. **Обертас О**. Український самвидав: літературна критика та публіцистика : (1960-і – початок 1970-х рр.) / Олесь Обертас ; наук. ред. та передм. Михайлини Коцюбинської ; післямова Осипа Зінкевича ; НАН України, Ін-т літ. ім. Т. Г. Шевченка. – Київ : Смолоскип, 2010. – 298 с. : іл. – Бібліогр.: с. 211–231. – *Про Є. Сверстюка див. «Імен. покажч.»: с. 294.* – ISBN 978-966-8499-96-8.

2101. ***Овсієнко В.** Євген Сверстюк. Портрет на осінньому плесі / В. Овсієнко // Волинь моя : журн. Міжнар. громад. об'єднання «Волинське братство». – 2010. – Вип. 7. – С. 113–125. – *Автобіографічна розповідь Є. Сверстюка, записана В. Овсієнком*

2102. **Пікетування** СБУ // Незборима нація. – 2010. – Жовтень (число 10). – С. 2. – *Зокрема про участь Є. Сверстюка у пікетуванні проти переслідування дир. львів. музею «Тюрма на Лонцького» Руслана Забілого.*

2103. ***Пуніна О.** Гість факультету – Євген Сверстюк / О. Пуніна // Університет. вісті [Донецького нац. ун-ту]. – 2010. – 23 лют. – № 4. – С. 1.

2104. **Райбедюк Г.** Дисидентський дискурс в українському літературному процесі 60–80-х років XX століття / Галина Райбедюк // Бахмут. шлях. – 2010. – №1/2. – С. 153–160. – *Про Є. Сверстюка: с. 159–160.*

2105. **Рибка О.** Григорій Сковорода у творчості Євгена Сверстюка / Олена Рибка // Літературознавчі обрії : зб. ст. / Ін-т літ. ім. Т. Г. Шевченка НАН України. – Київ, 2010. – Вип. 18. – С. 148–154. – Бібліогр.: с. 154.

2106. **Русначенко А.** Парадокси Сверстюка : [думки з приводу кн. письменника «Не мир, а меч»] / Анатолій Русначенко // Україна молода. – 2010. – 11 берез. – С. 13. – (Книжкова шафа).

2107. **Сверстюк** Євген Олександрович : [біогр. довідка] // Рух опору в Україні, 1960–1990 : енциклопед. довід. / Музей-архів і документ. центр Укр. самвидаву при вид-ві «Смолоскип» ; голов. ред. Осип Зінкевич. – Київ, 2010. – С. 559–562 : портр. – Бібліогр.: с. 560–562. – ISBN 978-966-2164-14-5.

2108. **Стариков Г. М.** Правдиве українське серце… / Г. М. Стариков // Сумський історико-архівний журнал : наук. журн. з історії та архівознавства України / Ін-т укр. археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України, Сум. держ. ун-т, Держ. арх. Сум. обл. – Суми, 2010. – № 10/11. – С. 261–262. – Рец. на кн.: Олександр Рибалко / упоряд.: Ігор Гирич та Катерина Рибалко. – Київ : Простір, 2010. – 832 с. – *У рецензованому вид. вміщено поезію «Театр світу» та спогади Є. Сверстюка.*

2109. **Тарнашинська Л.** Категорія ідеального як художня та життєва практика: Євген Сверстюк / Людмила Тарнашинська // Українське шістдесятництво: профілі на тлі покоління : (іст.-літ. та поетик. аспекти) / Людмила Тарнашинська ; Ін-т літ. ім. Т. Г. Шевченка НАН України. – Київ, 2010. – С. 216–247. – Зміст: «Свобода думки, духу і чину…» ; «Дні без надій і втіх…» ; Вистраждано власним життям. – *Також про Є. Сверстюка див. Імен. покажч.: с. 621–622.* – ISBN 978-966-2164-06-6.

2110. **Українська** журналістика в іменах : матеріали до енциклопед. слов. / за ред. М. М. Романюка ; НАН України, Львів. нац. наук. б-ка України ім. В. Стефаника, НДІ пресознавства. – Львів, 2010. – Вип. 17. – 398 с. – *Про Є. Сверстюка див. Імен. покажч.: с. 386.* – ISBN 966-02-2344-7. – ISBN 978-966-02-5597-5 (вип. 17).

2111. **Юрій** Луцький: між Україною і Заходом : до 90-річчя від дня народж. вченого // Дзвін. – 2010. – Число 5/6. – С. 169–170 : фот. Є. Сверстюка. – *Зокрема про Є. Сверстюка та його доп. «Юрій Луцький: перезва в горах»: с. 169.*

2011

2112. **Жиленко І.** Homo feriens : спогади / Ірина Жиленко ; передм. М. Коцюбинської. – Київ : Смолоскип, 2011. – 815 с. – *Про Є. Сверстюка див.*

Імен. покажч.: с. 808–809. – ISBN 978-966-2164-45-9 (ТОВ «Смолоскип»). – ISBN 978-966-1676-27-4 (МБФ «Смолоскип»).

2113. **Багацька Л.** «Вибрані твори» поета музики і світла : з презентації нового видання «Смолоскипу» творів В. Симоненка / Любов Багацька ; світлини Сергія Козака // Літ. Україна. – 2011. – 17 лют. – С. 10 : фот. – (Незабутні). – *Зокрема про виступ Є. Сверстюка, який розповів про першу зустріч з поетом.*

2114. **Багацька Л.** Новий Симоненко : у щойно виданій збірці творів поета зібрано відредаговані вірші й тексти, що раніше не публікувалися / Любов Багацька // Україна молода. – 2011. – 11–12 лют. – С. 21 : фот. – (Книжкова шафа). – *Згадується Є. Сверстюк як автор передмови.*

2115. **Забужко О.** Вибране листування на тлі доби: 1992 – 2002 : з дод. творами, комент., причинками до біогр. та іншими док. / Оксана Забужко, Юрій Шевельов. – Київ : Висока Полиця : Факт, 2011. – 500 с., [8] арк. фотоіл. – *Про Є. Сверстюка див. Імен. покажч.: с. 493.* – ISBN 978-966-359-365-4.

2116. **Історія** української культури : у 5 т. / голов. редкол.: Патон Б. Є. (голов. ред.) [та ін.]. – Київ : Наук. думка, [2001–].

Т. 5, кн. 1 : Українська культура XX – початку XXI століть / редкол.: Жулинський М. Г. (голов. ред.) [та ін.]. – 2011. – 862 с. : іл. – *Про Є. Сверстюка див. Імен. покажч.: с. 851.* – ISBN 978-966-00-0541-5. – ISBN 978-966-00-0874-0. (т. 5, кн. 1).

Т. 5, кн. 2 : Українська культура XX – початку XXI століть / редкол.: Жулинський М. Г. (голов. ред.) [та ін.]. – 2011. – 1031 с. : іл. – *Про Є. Сверстюка див. Імен. покажч.: с. 1020.* – ISBN 978-966-00-0541-5. – ISBN 978-966-00-1043-7. (т. 5, кн. 2).

2117. **Кириленко Т.** «Бог потребує жертви найкращих» / Тетяна Кириленко // Літ. Україна. – 2011. – 6 жовт. – С. 14. – (Пам'ять). – *Зокрема про виступ Є. Сверстюка на літ.-мистец. вечорі пам'яті В. Стуса, О. Тихого, Ю. Литвина та В. Марченка.*

2118. **Коваль Р.** Віра Ткаченко хоробра і тиха : 5 лютого 2011 від нас відійшла Віра Георгіївна Ткаченко – велика трудівниця на укр. ниві, живий осередок культурного життя / Роман Коваль // Незборима нація. – 2011. – Березень (число 2). – С. 2. – *Про роль Є. Сверстюка у житті Віри Ткаченко.*

2118а. **Коваль Р**. Єдиний в Україні : [про персональну виставку робіт студента Нац. акад. образотвор. мистецтва та архітектури Дмитра Бур'яна] / Роман Коваль // Незборима нація. – 2011. – Число 11 (309). – Листопад. – С. 2. – *Зокрема представлено скульптурний портрет Є. Сверстюка.*

2119. **Козулько А.** «Книга пророцтв» : Є. Сверстюк на вечорі в Нац. музеї Тараса Шевченка говорив про таїну Шевченкового Слова / Анастасія Козулько // Укр. літ. газ. – 2011. – 14 січ. – С. 13.

2120. **Конончук М.** Шевченкові заповіти свободи у трактуванні Юрія Лавріненка / М. Конончук // Шевченкознавчі студії : зб. наук. пр. / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка ; редкол.: Г. Ф. Семенюк (голова) та ін. – Київ, 2011. – Вип. 13. – С. 73–82. – Бібліогр.: с. 82. – *Зокрема про кн. Є. Сверстюка «Блудні сини України» (Київ, 1993).*

2121. ***Лисенко Л.** Етноменальна парадигма образної системи публіцистики Євгена Сверстюка / Л. Лисенко // Типологічні характеристики українського медійного контенту : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. / Ін-т журналістики ; [наук. ред. В. Різун ; упоряд. Т. Скотнікова]. – Київ, 2011. – С. 61–65.

2122. **Лисенко Л. І.** Біографізм як концептуально-образна фігура в публіцистиці Євгена Сверстюка / Л. І. Лисенко // Світ соціальних комунікацій : наук. журн. – Київ, 2011. – Т. 1. – С. 158–161. – Бібліогр. кінці ст. (8 назв).

2123. **Лисенко Л. І.** Образна система публіцистики Євгена Сверстюка як чинник оптимізації соціокультурної комунікації українства : дис. ... канд. наук із соц. комунікацій : 27.00.04 / Лисенко Леся Іванівна ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Ін-т журналістики. – Київ, 2011. – 204 арк. – Бібліогр.: с. 176–204.

2124. **Москаленко М**. Статті. Публіцистика. Спогади про Михайла Москаленка / Михайло Москаленко ; упоряд. Микола Лабінський. – Київ : Основи, 2011. – 543 с. : фотоіл. – *Про Є. Сверстюка див. Імен. покажч.: с. 535.* – ISBN 978-966-500-328-1.

2125. **Пішов** у дорогу – за ластівками : спогади про Володимира Підпалого / упоряд.: Ніла Підпала, Олег Рарицький ; передм. Олега Рарицького. – Кам'янець-Подільський, 2011. – 495 с. – *Про Є. Сверстюка див. Імен. покажч.: с. 489.* – ISBN 978-966-1638-76-0.

2126. **Потапенко Я.** Націєтворчий модус Шевченкового спадку через призму модерністських концепцій націогенезу / Я. Потапенко // Шевченкознавчі студії : зб. наук. пр. / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка ; редкол.: Г. Ф. Семенюк (голова) [та ін.]. – Київ, 2011. – Вип. 14. – С. 109–116. – Бібліогр.: с. 116. – (Історичні студії). – *У ст. є згадка про кн. Є. Сверстюка «Шевченко і час».*

2127. **[Про виступ** Є. Сверстюка на відкритті виставки «Український світ родини Цимбалів», підготовленої Історико-меморіальним музеєм М. Грушевського спільно з Музеєм шістдесятництва] // День. – 2011. – 20 січ. – С. 7 : фот. – (Спадщина). – *Вміщено в публ.: Леонтович О. Родина Цимбалів.*

2128. ***Тарнашинська Л.** Прочитання Шевченка крізь духовну призму шістдесятництва (Іван Дзюба, Євген Сверстюк) / Людмила Тарнашинська // Збірник праць Міжнародної (38-ї) наукової Шевченківської конференції 20–21 квітня 2011 року : до 197-ї річниці з дня народж. Т. Г. Шевченка та 150-ї річниці його перепоховання в Україні. – Черкаси, 2011. – С. 293–302.

2129. **Українська** журналістика в іменах : матеріали до енциклопед. слов. / за ред. М. М. Романюка ; НАН України, Львів. нац. наук. б-ка України ім. В. Стефаника, НДІ пресознавства. – Львів, 2011. – Вип. 18. – 455 с. – *Про Є. Сверстюка див. Імен. покажч.: с. 442*. – ISBN 966-02-2344-7. – ISBN 978-966-02-5597-5 (вип. 18).

2130. **Українська** полоністика з перспективи XXI століття // Київські полоністичні студії / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка ; Ін-т літ. ім. Т. Г. Шевченка НАНУ ; Міжнар. шк. україністики. – Київ, 2011 – Т. 17. – С. 146, 148. – *Зокрема про праці Є. Сверстюка «Лист Адамові Міхніку», «Перебудова Вавилонської вежі», «Духовні джерела української літератури», присвячені питанням пол.-укр. взаємин.*

2131. **Чорновіл В.** Твори. В 10-ти т. Т. 7. Статті, виступи, інтерв'ю (березень 1990 – грудень 1992) / Вячеслав Чорновіл ; Міжнар. благод. фонд В. Чорновола ; упоряд. та комент. Валентини Чорновіл ; редкол.: Атена Пашко (голова) [та ін.]. – Київ : Смолоскип, 2011. – 1079 с. : іл. – *Про Є. Сверстюка див. Імен. покажч.: с. 1076.* – ISBN 966-7332-87-X. – ISBN 978-966-2164-27-5 (т. 7).

2132. **Щербакова О.** Християнські мотиви у творчості Тараса Шевченка: інтерпретації проблеми у літературній критиці 1996–2009 рр. / О. Щербакова // Шевченкознавчі студії : зб. наук. пр. / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка ; редкол.: Г. Ф. Семенюк (голова) [та ін.]. – Київ, 2011. – Вип. 13. – С. 136–145. – Бібліогр.: с. 145. – *Зокрема про кн. Є. Сверстюка «Шевченко і час» (Київ, 1996).*

2012

2133. **Антоненко П.** Згладжені грані «круглого столу». Чи усвідомлює інтелігенція свою вину і відповідальність за стан суспільства? / Петро Антоненко // Слово Просвіти. – 2012. – 12–18 квіт. (число 15). – С. 4. – (Погляд). – *Зокрема про найактивнішу участь Є. Сверстюка в Ініціативній групі «Першого грудня».*

2134. **Білокінь С.** Клуб творчої молоді «Сучасник» (1960–1965) : [інавгурац. лекція почес. проф. Нац. ун-ту «Києво-Могилянська академія», 1 верес. 2012 р.] / Сергій Білокінь. – Київ : Києво-Могилян. акад., 2012. – 63 с. : фот., портр. – *На багатьох сторінках міститься інформація про Є. Сверстюка*. – ISBN 978-966-518-602-1.

2135. **Бітківська Г. В.** Літературна критика в журналі «Кур'єр Кривбасу»: основні жанри, тенденції / Г. В. Бітківська // Літературознавчі студії : [зб. наук. пр.] / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка ; відп. ред. Г. Ф. Семенюк. – Київ, 2012. – Вип. 35. – С. 38–43. – Бібліогр.: с. 43. – *Зокрема про твір Є. Сверстюка «Трудівник»(1997), в якому зображено постать І. Світличного.*

2136. **Дзюба І.** Не окремо взяте життя / Іван Дзюба. – Київ : Либідь, 2012. – 759 с. : фотоіл. – *Про Є. Сверстюка: с. 79, 132, 288, (фот.), 342, 355, 364, 577.* – ISBN 978-966-06-0634-0.

2137. **Євген Сверстюк** : [біогр. довідка] // Поезія із-за ґрат : антологія / упоряд. Олена Голуб. – Київ, 2012. – С. 649–650. – ISBN 978-966-2164-53-4.

2138. **Кир'ян Н.** Був лицарем світла / Надія Кир'ян // Слово Просвіти. – 2012. – 8–14 берез. (№ 10). – С. 7. – (Незабутні). – *Про презентацію кн. вибр. творів В. Стуса в Київ. будинку вчителя. Зокрема про участь Є. Сверстюка в цьому заході.*

2139. **Кожушко-Лозинська І**. Публіцистична творчість Євгена Сверстюка на хвилях радіостанції «Свобода» / Ірина Кожушко-Лозинська // Феномен посттоталітарної ментальності: повертаючись до Чеслава Мілоша, Вацлава Гавела, Івана Дзюби : зб. ст. круглого столу з нагоди Всеукр. дня науки, 24 трав. 2012 р., Львів / упоряд.: О. М. Лозинський, Є. В. Захарчук, А. Л. Хруцький. – Львів, 2012. – С. 16–19. – ISBN 978-966-397-126-3.

2140. **Куза А.** Релігійна фразеологія як вияв богоприсутності в сучасній українській публіцистиці (на прикладі творів Євгена Сверстюка) / Анжела Куза // Вісн. Львів. ун-ту. Серія філологічна. – 2012. – Вип. 57. – С. 125–135.

2141. **Кучер Н**. Потреба висоти духу / Наталя Кучер // Слово Просвіти. – 2012. – 8–14 берез. (№ 10). – С. 16. – Рец. на кн.: Сверстюк Є. Шевченко понад часом : есеї / Євген Сверстюк. – Луцьк : Терен ; Київ : Києво-Могилян. акад., 2011. – 277 с.

2142. **Те саме** [Електронний ресурс] // Наша віра. – 2012. – Березень (№ 3). – Текст. дані. – Режим доступу: http://nashavira.ukrlife.org/03_2012.html (дата звернення 11.02.2016). – Назва з екрана.

2143. **Кушнір Г.** Повернення до «пережитків минулого» як приклад релігійної публіцистики Євгена Сверстюка / Галина Кушнір // Зб. пр. НДІ пресознавства / НАН України, ЛННБУ ім. В. Стефаника, НДІ пресознавства ; [відп. ред. М. М. Романюк]. – Львів, 2012. – Вип. 2. – С. 409–418.

2144. **Кушнір Г. О.** Християнські мотиви в есеї Є. Сверстюка «Собор у риштованні» / Г. О. Кушнір // Вісн. Харків. держ. акад. культури / за заг. ред. В. М. Шейка. – 2012. – Вип. 36. – С. 21–30. – Бібліогр.: с. 29–30.

2145. **Лисенко Л. І.** «Національний міф» як феномен соціокомунікативної системи в публіцистиці Євгена Сверстюка / Л. І. Лисенко // Наук. зап. Ін-ту журналістики : наук. зб. / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка ; за ред. В. В. Різуна. – Київ, 2012. – Т. 47. – Квіт.-черв. – С. 99–103. – Бібліогр.: с. 102–103.

2146. **Лисенко Л. І.** Образна система публіцистики Євгена Сверстюка як чинник оптимізації соціокультурної комунікації українства : автореф. дис. … канд. наук із соц. комунікацій : 27.00.04 / Л. І. Лисенко ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т журналістики. – Київ, 2012. – 17 с. – Бібліогр.: с. 13–14.

2147. **Лубчак В.** Загальні виклики сучасності та рух «знизу» : Нац. «круглий стіл» «Місія інтелігенції та вільних людей України» запросив до суспіл. діалогу // День. – 2012. – 6–7 квіт. – С. 2 : фот. – *Зокрема про участь у заході Є. Сверстюка.*

2148. **Мармус В**. Доля обрала нас : передумови формування руху Опору укр. молоді Галичини 50–70 рр. XX ст. / Володимир Мармус ; ред. Петро Ктитор. – Вид. 2-е, випр. і допов. – Тернопіль : Джура, 2012. – 235 с. : іл., табл., [14] арк. фотоіл. – *Про Є. Сверстюка: с. 75, 102, 108, 204, 228*. – ISBN 978-966-185-073-5.

2149. **Мороз Р.** Проти вітру : спогади дружини укр. політв'язня / Раїса Мороз ; ред. Люба Маринович. – Вид. 2-е, зі змін. й допов. – Харків : Права людини, 2012. – 282 с. : фотоіл. – *Про Є. Сверстюка див. Імен. покажч.: с. 278*. – ISBN 978-617-587-086-0.

2150. **Пилипчук Д.** …Та без Євгена Сверстюка / Дмитро Пилипчук // Болять мені загублені слова : мій додаток до першого тому Словника укр. мови у двадцяти томах / Дмитро Пилипчук. – Біла Церква, 2012. – С. 335–342. – ISBN 978-966-8035-94-4.

2151. **Плахотнюк М.** Коловорот : ст., спогади, док. / Микола Плахотнюк ; упоряд., комент., імен. покажч. Валентини Чорновіл. – Київ : Смолоскип, 2012. – 507 с. : іл., портр., [8] арк. іл. – *Про Є. Сверстюка див. Імен. покажч.: с. 498*. – ISBN 978-966-2164-64-0 (ТОВ «Смолоскип»). – ISBN 978-966-1676-43-4 (МБФ «Смолоскип»).

2152. **[Презентація** в Державному музеї Тараса Шевченка] [Електронний ресурс] // Наша віра. – 2012. – Січень (№ 1). – Текст. дані. – Режим доступу: http://nashavira.ukrlife.org/01_2012.html (дата звернення 10.02.2016). – Назва з екрана. – *Про презентацію кн. Є. Сверстюка «Шевченко понад часом» (Луцьк, Київ, 2011).*

2153. **Пронюк Є.** За Хліб не платять Свободою : [ст., інтерв'ю, виступи, спогади, архів. матеріали] / Євген Пронюк ; упоряд. Наталії Вельбовець, Мирослава Пронюка. – Київ : Фенікс, 2012. – 367 с. : іл., [16] арк. кольор. іл. – *Про Є. Сверстюка див. Імен. покажч.: с. 366.* – ISBN 978-966-651-974-3.

2154. **Рахманін С.** Мистецтво жити свободою / Сергій Рахманін // Дзеркало тижня. – 2012. – 7–13 квіт. (№ 13). – С. 1–2 : фот. – *Про ініціатив. групу «Першого грудня», зокрема про Є. Сверстюка.*

2155. **Сверстюк Євген** // Кривенко О. А. Енциклопедія нашого українознавства / Олександр Кривенко, Володимир Павлів. – 3-є вид., перероб. і допов. – Харків, 2012. – С. 94–95. – ISBN 978-966-03-6076-1.

2156. **Сверстюк Євген Олександрович** : [біогр. довідка] // Рух опору в Україні, 1960–1990 : енциклопед. довід. / Музей-архів і док. центр Укр. самвидаву при вид-ві «Смолоскип» ; голов. ред. Осип Зінкевич. – Вид. 2-е, допов. – Київ, 2012. – С. 639–642 : портр. – Бібліогр.: с. 640–642. – ISBN 978-966-1676-427.

2157. **Сверстюк Євген Олександрович** : [біогр. довідка] // Шевченківські лауреати : 1962–2012 : енциклопед. довід. / авт.-упоряд. М. Г. Лабінський ; вступ. сл. Б. І. Олійника. – Вид. 3-є, змін. і допов. – Київ, 2012. – С. 593–594 : портр. – ISBN 978-966-2434-03-3.

2158. **Сверстюк Євген Олександрович** : [корот. довідка] / О. Г. Бажан // Енциклопедія історії України : [у 10 т.] / НАН України, Ін-т історії України ; голова редкол. В. А. Смолій. – Київ, 2012. – Т. 9 : Прил–С. – С. 469 : портр. – ISBN 966-00-0632-2. – ISBN 978-966-00-1290-5 (т. 9).

2159. **Сінченко О.** Діалог понад часом / Олексій Сінченко // Літ. Україна. – 2012. – 23 лют. – С. 11. – *Про кн. Є. Сверстюка «Шевченко понад часом» (Луцьк, Київ, 2011).*

2160. **Стус В.** Вибрані твори / Василь Стус ; упоряд. Дмитро Стус. – Київ : Смолоскип, 2012. – 869 с. : іл. – (Серія «Шістдесятники»). – *Про Є. Сверстюка див. Анот. покажч. імен: с. 819.* – ISBN 978-966-2164-22-0 (серія). – ISBN 978-966-2164-50-3.

2161. **Тарнашинська Л**. Рік великого сонця?.. : нотатки, що виходять за межі презентаційних / Людмила Тарнашинська // Слово і час. – 2012. – № 3. – С. 19–37. – *Зокрема про Є. Сверстюка: с. 30, 35.*

2162. **Ткач Є.** «Небезпечні думки» почують українською / Євген Ткач // Літ. Україна. – 2012. – 10 трав. – С. 5 : фотопортр. – (Спадщина). – *Про презентацію укр. перекладу кн. рос. дисидента і політв'язня Ю. Орлова «Небезпечні думки: мемуари з російського життя» з передм. Є. Сверстюка (Київ, Смолоскип, 2012) у Київ. будинку вчителя 17 квіт. 2012 р.*

2163. **Черевко А.** Наука бути вільним : учасники круглого столу, який провела група «Першого грудня», пропонують починати з історичної самоосвіти / Анна Черевко // День. – 2012. – 11 груд. – С. 4 : фот. [М. Гузар і Є. Сверстюк].

2164. **Чорновіл В.** Твори. В 10-ти т. Т. 8. Статті, виступи, інтерв'ю (січень 1993 – грудень 1995) / Вячеслав Чорновіл ; Міжнар. благод. фонд В. Чорновола ; упоряд. та комент. Валентини Чорновіл ; редкол.: Атена Пашко (голова) [та ін.]. – Київ : Смолоскип, 2012. – 1082 с. : іл. – *Про Є. Сверстюка див. Імен. покажч.: с. 1078.* – ISBN 966-7332-87-X. – ISBN 978-966-2164-65-7 (т. 7).

2165. **Шебеліст С.** Історія розвитку жанру есею в українській публіцистиці / Сергій Шебеліст // Журналістика : наук. зб. / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка ; голова редкол. В. Різун. – [Київ], 2012. – Вип. 11. – С. 88–96. – Бібліогр.: с. 94–96. – *Зокрема про внесок Є. Сверстюка в розвиток сучас. укр. публіцистики.*

2166. **Щепа А.** Прощай, країно ненависті й хамства: інтелігенція запропонує свій вихід із національної кризи / Анна Щепа // Україна молода. – 2012. – 6–7 квіт. – *Про Нац. круглий стіл «Місія інтелігенції та вільних людей України», в якому взяв участь Є. Сверстюк.*

Див. також № 1379.

2013

2167. **Василь** Стус. Поет і Громадянин : кн. спогадів та роздумів / упоряд. Василь Овсієнко. – Київ : КЛІО, 2013. – 683 с. – (Програма «Українська книга»). – *Про Є. Сверстюка див. Покажч. імен: с. 683*. – ISBN 978-617-7023-12-7.

2168. **В'ятрович В.** Історія з грифом «Секретно» : [таємниці укр. минулого з архівів КДБ] / Володимир В'ятрович ; Центр дослідж. визвол. руху. – Вид. 2-е. – Львів : Часопис, 2013. – 322 с. – *Про Є. Сверстюка: с. 196–197, 208, 213, 222–227, 234.* – ISBN 978-966-2720-08-2.

2169. **Гетьман О. Г.** Поезія Редьярда Кіплінга : з досвіду вивчення вірша «Якщо…» : Премія 1907 року / О. Г. Гетьман // Всесвіт. літ. та культура в навч. закл. України. – 2013. – № 12. – С. 6–9. – *Зокрема про переклад Є. Сверстюком вірша* «Якщо…».

2170. **Гладких О.** Ми подолали страх : відбулися слухання до 60-річчя Норильського повстання / Олександр Гладких // Літ. Україна. – 2013. – 13 черв. (№ 24). – С. 13–14. – (Звитяжці духу). – *Зокрема про виступ Є. Сверстюка: с. 14.*

2171. **Головай І.** «Ми мусимо навчитися чути себе українцями…» : пробл. нац. ідентичності у творчості Т. Шевченка та І. Франка / Ірина Головай // Українознав. альм. / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – Київ, 2013. – Вип. 12. – С. 45–48. – Бібліогр.: с. 47–48. – *Про ст. Є. Сверстюка «Феномен Шевченка».*

2172. **Грабовська І.** Інтелектуальне шістдесятництво та його рецепція у працях вітчизняних та зарубіжних авторів / Ірина Грабовська // Українознав. альм. / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – Київ, 2013. – Вип. 14. – С. 73–76. – Бібліогр.: с. 76. – *Присвячено кн. Є. Сверстюка «Собор у риштованні» (Париж, 1970).*

2173. **Дарморіз О.** Феномен шістдесятників у контексті проблеми формування культурної еліти в Україні / Оксана Дарморіз, Радомир Мокрик // Українознав. альм. / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – Київ, 2013. – Вип. 14. – С. 76–79. – *Про Є. Сверстюка: с. 77–79.*

2174. **Дзюба І.** На трьох континентах. В 3 кн. Кн. 1 / Іван Дзюба. – Київ : КЛІО, 2013. – 805 с. – *Про Є. Сверстюка див. Покажч. імен: с. 799*. – ISBN 978-617-7023-02-8 (у 3-х кн.). – ISBN 978-617-7023-04-2 (кн. 1).

2175. **Духно Т. В.** Соціальні проблеми у творчості Євгена Сверстюка / Т. В. Духно (студ.), В. А. Личковах (наук. керівник) // Проблеми соціальної роботи: філософія, психологія, соціологія : збірник / М-во освіти і науки України, Черніг. держ. технол. ун-т ; голов. ред. Кривоконь Н. І. – [Чернігів], 2013. – № 1. – С. 59–61. – Бібліогр.: с. 61 (4 назви).

2176. **Євген Сверстюк,** 84 роки, письменник, доктор філософії, дисидент : [корот. довідка] // Україна молода. – 2013. – 20–21 верес. (№ 136). – С. 18. – (Досьє «УМ»).

2177. **Забужко О.** Вибране листування на тлі доби, 1992–2002 : з дод. творами, комент., причинками до біогр. та іншими док. / Оксана Забужко, Юрій Шевельов. – Вид. 2-е, перероб. й допов. – Київ : КОМОРА, 2013. – 501 с. : іл. – (Серія «Persona»). – *Про Є. Сверстюка див. Імен. покажч.: с. 493*. – ISBN 978-966-97346-5-5.

2178. **Задорожний Д.** «Чи знаєте ви українську ніч?..» : [про презентацію кн. Є. Сверстюка «Гоголь і українська ніч»] / Данило Задорожний // Укр. літ. газ. – 2013. – 12 лип. (№ 14). – С. 2. – (Презентації).

2179. **Історія** української культури. У 5 т. Т. 5. Українська культура XX – початку XXI століть, кн. 4. Проблеми функціонування, збереження і розвитку культури в Україні / редкол.: Жулинський М. Г. (голов. ред.) [та ін.]. – Київ : Наук. думка, 2013. – 942 с. : іл. – *Про Є. Сверстюка див. Імен. покажч.: с. 924*. – ISBN 978-966-00-0541-5. – ISBN 978-966-00-1295-0 (т. 5, кн. 4).

2180. **Калинець І.** Зібрання творів. У 8 т. Т. 8, кн. 1. Попід Золоті Ворота : док. та біогр. матеріали / Ірина Калинець. – Львів : Сполом, 2013. – 382 с. – *Про Є. Сверстюка: с. 189*. – ISBN 978-966-665-729-2. – ISBN 978-966-665-816-9.

2181. **Коваль Р**. «Марусі Богуславці» вже 85-ть / Роман Коваль // Незборима нація. – 2013. – Січень (число 1). – С. 2. – *Зокрема про виступ Є. Сверстюка на вечорі Зіновія Красівського у Спілці письменників України в березні 1996 р.*

2182. **Кроп Т.** Гоголь з українського погляду : [про презентацію кн. Є. Сверстюка «Гоголь і українська ніч»] / Тетяна Кроп // Літ. Україна. – 2013. – 13 черв. – С. 1–2.

2183. **Ксьондзик Н.** Читаймо Руденка! / Наталія Ксьондзик // Літ. Україна. – 2013. – 5 верес. – С. 1, 3 : фот. – *Про виступ Є. Сверстюка на презентації кн. М. Руденка «Найбільше диво – життя» (Київ, 2013) у київ. книгарні «Є» 27 серп. 2013 р.*

2184. **Куліш Н.** Спалах шістдесятників / Наталя Куліш // Слово Просвіти. – 2013. – 7–13 верес. (число 31). – С. 6 : фот. – *Зокрема про виступ Є. Сверстюка на відкритті виставки творів митців-шістдесятників у Нац. музеї історії м. Києва, що проходила 1–28 серп. 2013 р.*

2185. **Кучер Н.** «Людина в людстві» / Наталя Кучер // Літ. Україна. – 2013. – 19 груд. – С. 6 : фот. – (Віхи). – *Про вист. в Нац. музеї літ. до 85-річчя Є. Сверстюка.*

2186. **Лавриш Ю.** Євромайдан «у» храмі / Юліана Лавриш // День. – 2013. – 4 груд. – С. 8 : фот. [Л. Гузар і Є. Сверстюк].

2187. **Лисенко Л. [І.]** Публіцистика Євгена Сверстюка: пошук «істини» у ствердженні духовних цінностей / Леся Лисенко // Рідний край : альм. Полтав.

нац. пед. ун-ту ; голова ред. ради Михайло Наєнко. – 2013. – № 1. – С. 36–39. – (Публіцистика).

2188. **Лисенко Л. [І.]** Публіцистика Євгена Сверстюка як концептуальна детермінанта інтелектуально-духовного життя українства / Леся Лисенко // Українська періодика: історія і сучасність : доп. та повідомл. одинадцятої Всеукр. наук.-теорет. конф., Львів, 29–30 листоп. 2013 р. / НАН України, Львів. нац. наук. б-ка України ім. В. Стефаника, НДІ пресознавства ; за ред. М. М. Романюка. – Львів, 2013. – С. 562–566. – ISBN 978-966-02-7018-3.

2189. **Лисенко Л. І.** Феномен «історична пам'ять» у концептуальній системі публіцистики Євгена Сверстюка / Л. І. Лисенко // Ученые зап. Таврич. нац. ун-та им. В. И. Вернадского. Серия «Филология. Социальные коммуникации» : науч. журн. / ред. совет: Багров Н. В. (гл. ред.) [и др.]. – Симферополь, 2013. – Т. 26, № 3. – С. 167–171. – ISBN 978-966-179-011-6.

2190. **Лисенко Л. [І.]** Феномен культури в етноментальній парадигмі публіцистики Євгена Сверстюка / Леся Лисенко // Творчість Раїси Кириченко в культурному просторі України на покордонні XX–XXI століть : до 70-ліття від дня народж. Берегині укр. пісні : зб. наук. пр. / Полтав. нац. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка, Ф-т філології та журналістики, Каф. журналістики, Музей Раїси Кириченко ; упоряд., відп. ред. Гліб Олексійович Кудряшов. – Полтава, 2013. – С. 128–133. – ISBN 978-966-2538-25-0.

2191. **Лиховид І.** «Некомфортна» література : 167 бібліотек України отримали спеціальну колекцію книжок, присвячену подіям 1932–1933 років / Інна Лиховид // День. – 2013. – 13 листоп. – С. 2 : фот. – *Зокрема про Є. Сверстюка.*

2192. **Маїль Н.** «Шевченко понад часом» Євгена Сверстюка / Надія Маїль // Дивослово. – 2013. – № 5. – С. 35 – (Роздуми над книжкою).

2193. **Марусенко П.** Про генія, який бачив невидиме / Петро Марусенко // Дзеркало тижня. – 2013. – 15–21 черв. (№ 21). – С. 15. – Рец. на кн.: Сверстюк Є. Гоголь і українська ніч. – Київ : КЛІО, 2013. – 327 с.

2194. **Матінка** Ніна : спогади про Ніну Михайлівну Марченко (Смужаницю) / упоряд.: Андрій Горбаль, Наталія Пуряєва. – Київ : Смолоскип, 2013. – 239 с. : іл. – *Про Є. Сверстюка див. Покажч. авторів.: с. 223 та Іменний покажч.: с. 236.* – ISBN 978-966-2164-70-1 (ТОВ «Смолоскип»). – ISBN 978-966-1676-46-1 (МБФ «Смолоскип»).

2195. **Мельникова О. С.** Самвидав як альтернативне джерело інформації в Радянській Україні / О. С. Мельникова // Наук. зап. Ін-ту журналістики : наук. зб. / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка ; за ред. В. В. Різуна. – Київ, 2013. – Т. 51. – Квіт.-черв. – С. 107–110. – *Про Є. Сверстюка: с. 107–108.*

2196. **Менделевич Й.** Спогад про українських політв'язнів / Йосип Менделевич // Іноземці про українських політв'язнів : спогади / голов. ред. Осип Зінкевич ; упоряд. Олена Голуб ; [передм. Є. Сверстюка] ; Музей-архів і документац. центр укр. самвидаву при вид-ві «Смолоскип». – Київ, 2013. – С. 143–159. – *Про Є. Сверстюка: с. 148–152, 156–158. – Також про Є. Сверстюка див. Імен. покажч.: с. 725.* – ISBN 978-966-80-0 (ТОВ «Смолоскип»). – ISBN 978-966-1676-55-7 (МБФ «Смолоскип»).

2197. **Мирослава Барчук**: «Усе те, що ми дивимося, – і є наше обличчя» // Україна молода. – 2013. – 18–19 жовт. – С. 17. – (Дійові особи). – *Зокрема про Є. Сверстюка.*

2198. **Міщенко Д. С.** Контекстуальні варіації іспанських сюжетів у творчості українських поетів ХХ століття / Д. С. Міщенко // Літературозн. студії : зб. наук. пр. / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка ; відп. ред. Г. Ф. Семенюк. – Київ, 2013. – Вип. 1. – С. 88–101. – Бібліогр.: с. 100–101. – *Зокрема про звернення Є. Сверстюка до сюжетної канви та мотивів роману М. Сервантеса «Дон Кіхот».*

2199. **Мукан А.** Таємниці Шевченкового генія : / Анна Мукан ; фото Валерія Попова // Слово Просвіти. – 2013. – 21–27 листоп. (число 46). – С. 11 ; Укр. літ. газ. – 2013. – 13 груд. (№ 25). – С. 3. – (До 200-річчя Тараса Шевченка). – Про участь Є. Сверстюка у культурол. програмі «Незнаний Шевченко».

2200. **Мукан А.** «Незнаний Шевченко: погляд дослідників» / Анна Мукан // Літ. Україна. – 2013. – 21 листоп. (№ 45). – С. 7 : фот. – (Два століття з Кобзарем) (Літпроцес). – *Присвячено зустрічі з Є. Сверстюком в Ін-ті філології в рамках проекту «Незнаний Шевченко».*

2201. ***На святі** надій : [до 85-річчя від дня народж. Є. Сверстюка] / підготувала Вікторія Корнєва // Зоря Полтавщини. – 2013. – 13 груд. (№ 201/203). – С. 18.

2202. **Німець О.** Моральний авторитет українства : Є. Сверстюку – 85 років / Омелян Німець // Галичина. – 2013. – 21 груд. (№ 193). – С. 5 : фот. – (Постаті).

2203. **Павленко О. Г.** Феномен творчості Ростислава Доценка: світоглядно-естетичні та художні константи / О. Г. Павленко // Літературознавчі студії : [зб. наук. пр.] / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка ; відп. ред. Г. Ф. Семенюк. – Київ, 2013. – Вип. 40, ч. 2. – С. 121–129. – *Зокрема про ст. Є. Сверстюка «Шістдесятники і Захід», вміщену в кн. «Блудні сини України» (1993).*

2204. **Пилипчук Д. П.** …Та без Євгена Сверстюка / Дмитро Пилипчук // Болять мені загублені слова : Мій додаток до першого тому Словника укр. мови у двадцяти томах / Дмитро Пилипчук. – Вид. 2-е, допов. – Біла Церква, 2013. – С. 335–342. – ISBN 978-617-657-008-0.

2204а. **Політичні** протести й інакодумство в Україні (1960-1990) / упоряд. Василь Даниленко ; [редкол.: Я. Калакура (відп. ред.) та ін.] ; НАН України, Ін-т укр. археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського. – Київ : Смолоскип, 2013. – 734 с. : іл. – Про Є. Сверстюка див. Імен. покажч.: с. 687. – ISBN 978-966-2164-69-5 (ТОВ «Смолоскип). – ISBN 978-966-1676-45-8 (МБФ «Смолоскип).

2205. [**Пропозиції** Євгена Сверстюка щодо підготовки до 200-річного ювілею Тараса Шевченка] // Слово Просвіти. – 2013. – 30 трав.-5 черв. (№ 21). – С. 9. – (Шевченкіана). – *Вміщено в публ.: Воліковська О. Не тільки державне, а й народне.*

2206. **Рарицький О.** Шістдесятники і шістдесятництво в мемуарній рецепції та інтерпретації Г. Костюка / Олег Рарицький // Філол. семінари / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка ; редкол.: М. К. Наєнко (голова) [та ін.]. – Київ, 2013. – Вип. 16 : Парадигма сучасного літературознавства: світовий контекст. – С. 248–257. – Бібліогр.: с. 257. – *Про Є. Сверстюка: с. 254, 256.*

2207. **Сардарян К. Г.** Колективний портрет доби (на матеріалі книги спогадів «Homo feriens» І. В. Жиленко) / К. Г. Сардарян // Вісн. Маріупол. держ. ун-ту. Серія «Філологія». – 2013. – Вип. 9. – С. 63–70. – Бібліогр.: с. 70. – *Про Є. Сверстюка: с. 63–66.*

2208. **Сусленський Я.** Табірна творчість Євгена Сверстюка / Яків Сусленський // Іноземці про українських політв'язнів : спогади / голов. ред. Осип Зінкевич ; упоряд. Олена Голуб ; [передм. Є. Сверстюка] ; Музей-архів і документац. центр укр. самвидаву при вид-ві «Смолоскип». – Київ, 2013. – С. 356–363. – *Також про Є. Сверстюка див. Імен. покажч.: с. 725*. – ISBN 978-966-80-0 (ТОВ «Смолоскип»). – ISBN 978-966-1676-55-7 (МБФ «Смолоскип»).

2209. **Тарнашинська Л.** Екзистенціально-аксіологічна модель бути/здаватися як дихотомічне поле саморепрезентації шістдесятників / Людмила Тарнашинська // Слово і час. – 2013. – № 3. – С. 34–49. – *Про Є. Сверстюка: с. 40–43.*

2210. **Тарнашинська Л.** Сюжет Доби: дискурс шістдесятництва в українській літературі XX століття / Людмила Тарнашинська ; НАН України, Ін-т літ. ім. Т. Г. Шевченка. – Київ : Академперіодика, 2013. – 677 с. : іл., [2] арк. іл. – *Про Є. Сверстюка див. Імен. покажч.: с. 668.* – ISBN 978-966-360-226-4.

2211. **Цимбалюк М.** Ефект сукупності свідчень : / Микола Цимбалюк // Слово Просвіти. – 2013. – 29 серп.-4 верес. (число 34). – С. 10 : фотоіл. – *Про презентацію кн. спогадів і роздумів «Василь Стус: Поет і Громадянин» та про Є. Сверстюка як одного із авторів видання.*

2014

2212. **Відійшов** у вічність воїн світла Євген Сверстюк : політв'язень радянського режиму, письменник, філософ, гоголезнавець, непримиренний борець за свободу, він з честю проніс свій хрест нивою життя // Уряд. кур'єр. – 2014. – 3 груд. (№ 225). – С. 3 : фот.

2213. **Відійшов** у вічність Євген Сверстюк // Наша віра. – 2014. – Грудень (№ 12). – Зі змісту: [Слова пам'яті] / Ігор Ісіченко, архиєпископ Харків. і Полтав. УАПЦ, Блаженнійший Любомир (Гузар), архиєпископ-емерит УГКЦ, Борис Гудзяк, ректор Укр. катол. ун-ту ; До останніх днів його можна було зустріти в будинку «Смолоскипа» / Осип Зінкевич. – С. 2 ; Євген Олександрович Сверстюк – видатний публіцист і літературознавець, активний учасник національно-демократичного руху, один із його інтелектуальних лідерів, полишив нас 1 грудня 2014 року. Царство йому Небесне / Володимир Каплун, Василь Овсієнко. – С. 2 ; Слово прощання від Ініціятивної групи «Першого грудня», підготовлене Мирославом Мариновичем. – С. 3 ; Посол України майбутнього / Паруйр Айрікян, Варден Арутюнян, Наталка Беліцер [та ін.] – С. 3 ; Виступ Василя Овсієнка на творчому вечорі Євгена Сверстюка «На святі надій» 16 грудня 2008 р. у Філармонії м. Київа. – С. 4 ; Політ птаха свободи / Юрій Буряк, Юрій Вівташ, Любов Голота [та ін.]. – С. 4 ; Слово про друга : [фрагм., надрук. в газ. «День», 2014, № 228] / Іван Дзюба. – С. 4 ; Натхненний правдою / Раїса Лиша. – С. 5 : фот. ; Кращий з синів України / Микола Плахотнюк. – С. 6 : фот. [М. Плахотнюк і Є. Сверстюк на виставці в Музеї М. Грушевського] ; Людина-епоха /

Олесь Городецький. – С. 6 ; Його нам дуже бракуватиме / Е. Соловей. – С. 6 ; Рибарук І. Пророк Світла і гідности / Іван Рибарук, протоієрей. – С. 7 ; Космічний світ Євгена Сверстюка / Петро Марусенко. – С. 7 : фотопортр. ; Світла пам'ять! / Размік Маркосян, Олена Голуб, Роман Кушнір [та ін.]. – С. 10, 16 : фотопортр.

2214. **Вічний** борець за свободу // Гетьман : вітчизн. громад.-політ., наук.-попул. вид. – 2014. – № 6. – С. 42–43 : фот.

2215. **[Добірка** прощальних слів Є. Сверстюку**]** // Літ. Україна. – 2014. – 11 груд. – С. 6. – (Втрата). – Зміст: Україна прощається з кращим зі своїх синів / Микола Плахотнюк, Вікторія Цимбал, Олена Лодзинська [та ін.] ; Пішов із життя Євген Сверстюк… / Паруйр Айрікян, Варден Арутюнян, Наталка Беліцер [та ін.] ; [Прощальне слово] / Микола Степаненко ; Політ птаха свободи / Юрій Буряк, Юрій Вівташ, Любов Голота [та ін.].

2216. **Дякуємо,** що був : 1 грудня не стало Є. Сверстюка // Віче. – 2014. – № 24. – С. 59. – (Постаті).

2217. **Євген** Сверстюк : [корот. інформація про прощання в Київ. міськ. будинку вчителя 4 груд. 2014 р.] // Культура і життя. – 2014. – 5–11 груд. – С. 2 : фот.

2218. **Забужко О.** Notre dame d'Ukraine : українка в конфлікті міфологій / Оксана Забужко. – Київ : КОМОРА, 2014. – 636 с. – *Про Є. Сверстюка див. Імен. покажч.: с. 631*. – ISBN 978-966-97403-30-5.

2219. **Ізгой.** Віктор Некрасов у спогадах сучасників : [збірник] / Нац. ун-т «Києво-Могилян. акад.», Центр дослідж. історії та культури східноєвроп. євреїства, Центр європ. гуманітар. дослідж. ; ред.-упоряд. Л. Танюк]. – Київ, 2014. – 207 с. – *Про Є. Сверстюка: с. 205*. – ISBN 978-966-378-272-0.

2220. **Ільницький М.** Знаки доби і грані таланту / Микола Ільницький. – Київ : КЛІО, 2014. – 432 с. – *Про Є. Сверстюка див. Імен. покажч.: с. 426*. – ISBN 978-617-7023-17-2.

2221. **Кипиани В.** Тихий и сильный : Евген Сверстюк прожил 86 лет и умер молодым, – сказал один из его лагерных побратимов. В детстве на вопрос, кем он хочет стать, когда вырастет, будущий диссидент и политзаключенный отвечал: «Хочу сидеть в тюрьме за Украину!» / Вахтанг Кипиани // Фокус. – 2014. – 12 дек. (№ 50). – С. 46–49. – (Свет нации).

2222. **Кир'ян Н.** «Дозвольте 22 травня підійти до пам'ятника Шевченкові…» / Надія Кир'ян // Слово Просвіти. – 2014. – 23–29 жовт. (число 42). – С. 14. – *Присвячено вист. самвидаву, влаштованій в Музеї шістдесятництва, на якій було представлено багато праць Є. Сверстюка, зокрема присвячених Т. Шевченку.*

2223. **Кошелівець І.** Окремий Євген Сверстюк / Іван Кошелівець // Сверстюк Є. Світлі голоси життя / Євген Сверстюк. – Київ, 2014. – С. 5–14. – ISBN 978-966-01-03-20-4 (серія). – ISBN 978-617-7023-21-9.

2224. **Кривцун Д.** Як повернути «втрачений час» : експерт: «КПУ зусиллями українського суспільства має зійти з політичної арени» / Дмитро Кривцун // День. – 2014. – 27–28 черв. – С. 6 : фот. – (Подія). – *Зокрема про виступ на круглому столі «Комунізм в Україні: доктрина, практика, злочини», який пройшов 25 черв. 2014 р. у приміщенні СПУ.*

2225. **Кучер Н.** Євген Сверстюк: Гоголь і українська ніч / Наталя Кучер // Дивослово. – 2014. – № 2. – С. 61–62. – Рец. на кн.: Сверстюк Є. Гоголь і українська ніч : есеї. – Київ, 2013. – 327 с.

2226. **Лісовий В.** Спогади поезії / Василь Лісовий ; упоряд.: Наталія Вельбовець, Віра Лісова, Лариса Туровець-Лісова. – Київ : Смолоскип, 2014. – 664 с. : іл., [40] арк. фотоіл. – *Про Є. Сверстюка див. Імен. покажч.: с. 661*. – ISBN 966-978-2164-60-2 (ТОВ «Смолоскип»). – ISBN 966-978-1676-61-8 (МБФ «Смолоскип»).

2227. **Максимович Б.** Українське суспільство поступово дозріває до діалогу / Богдан Максимович // День. – 2014. – 17–18 січ. – С. 13. – *Зокрема згадується Є. Сверстюк.*

2228. **Марусенко П**. Космічний світ Євгена Сверстюка / Петро Марусенко // Дзеркало тижня. – 2014. – 6–12 груд. (№ 46). – С. 12. – *Пам'яті письменника і громад. діяча Є. Сверстюка.*

2229. **Медвідь Ф. М.** Політико-правова доктрина Тараса Шевченка в системі української філософської культури / Ф. М. Медвідь // Дні науки філософського факультету – 2014 : міжнар. наук. конф. (15–16 квіт. 2014 р.) : матеріали доп. та виступів / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка ; редкол.: А. Є. Конверський (голова) [та ін.]. – Київ, 2014. – Ч. 4. – С. 224–228. – *Зокрема про ст. Є. Сверстюка «Феномен Шевченка» (1990).*

2230. **Мельникова О. С.** Методи впливу альтернативних медіа (на прикладі українського самвидаву 60–80-х рр. XX ст.) / О. С. Мельникова // Наук. зап. Ін-ту журналістики : наук. зб. / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка ; за ред. В. В. Різуна. – Київ, 2014. – Т. 57. – Жовт.-груд. – С. 124–128. – *Про Є. Сверстюка: с. 124, 126–127.*

2231. **Нести** свій хрест і йти до своєї зорі : [слова про Євгена Сверстюка з його сторінки у Facebook] / Ліда Губич, Ігор Калинець, Мирослава Барчук, Марія Бурмака // Освіта України. – 2014. – 8 груд. (№ 46). – С. 14 : фот. – (Людина-легенда).

2232. **Овсієнко В.** [Промова на похороні Є. Сверстюка] / Василь Овсієнко // Літ. Україна. – 2014. – 11 груд. – С. 3. – (Втрата). – *За основу промови було взято текст виступу, виголош. 16 груд. 2008 р. на творч. вечорі Є. Сверстюка «На святі надій» у Нац. філармонії України.*

2233. **Онопа А.** «Гоголь і українська ніч» / Аліна Онопа // Культура і життя. – 2014. – 4 квіт. (№ 14). – С. 12. – *Про презентацію одноймен. кн. Є. Сверстюка в Музеї книги і друкарства України, 1 квіт. 2014 р.*

2234. **Під Вічним** Небом : [некролог] / Центр. правління ВУТ «Просвіта» ім. Тараса Шевченка, ред. газ. «Слово Просвіти» // Слово Просвіти. – 2014. – 4–10 груд. (число 48). – С. 3. – (Пам'ять).

2235. **Пішов** із життя Євген Олександрович Сверстюк… / підписали: Айрікян Паруйр, Сергій Білокінь, Віктор Бровко [та ін.] // Голос України. – 2014. – 4 груд. – С. 19.

2236. **Рева Л. Г.** Українська літературна біографіка: досвід та філософія шістдесятників / Л. Г. Рева // Мова і культура = Язык и культура : наук. вид. /

Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Вид. дім. Дмитра Бураго ; голов. ред. Д. С. Бураго. – Київ, 2014. – Вип. 17, т. 6. – С. 20–30. – *Про Є. Сверстюка: с. 28.*

2237. **Сидоржевський М.** Відійшов у вічність Євген Сверстюк / Михайло Сидоржевський // Літ. Україна. – 2014. – 4 груд. – С. 1 : фотопортр. – (Втрати).

2238. **Синдюков І.** Спадщина, що вбиває майбутнє : про «полігон винищувальних експериментів», що ним стала наша Вітчизна, йшлося на круглому столі «Комунізм в Україні: доктрина, практика, злочини» / Ігор Синдюков // День. – 2014. – 4–5 лип. – С. 6. – (Полеміка) (Суспільство). – *Зокрема про участь Є. Сверстюка в обговоренні.*

2239. **Слово** прощання. Пам'яті Євгена Сверстюка / Ініціатив. група «Першого грудня» // Шлях перемоги. – 2014. – 10 груд. (№ 50). – С. 3.

2240. **Сорока В.** Совість української нації : пішов із життя Євген Сверстюк – лицар честі, випробуваної таборами суворого режиму / Валентина Сорока // Освіта України. – 2014. – 8 груд. (№ 46). – С. 1, 14 : фот. – (Людина-легенда).

2241. **«Сорочка** тріпоче – із білого болю-вогню, струмує дорога – од білого білого болю» : [добірка матеріалів] // Укр. літ. газ. – 2014. – 5 груд. – С. 1–3 : фот. – (Пам'ять). – Зміст: Василь Стус і Євген Сверстюк: два листи [про листи В. Стуса до Є. Сверстюка із заслання – від 8 берез. та 30 квіт. 1979 р.] / Василь Овсієнко ; Пішов із життя Євген Олександрович Сверстюк / П. Айрікян, В. Арутунян, Н. Беліцер [та ін.].

2242. **Степаненко М.** Літературні, літературно-мистецькі премії в Україні / Микола Степаненко. – Полтава : Шевченко Р. В., 2014. – 498 с. – *Про Є. Сверстюка: с. 434.* – ISBN 978-966-8798-79-5.

2243. **Тарнашинська Л**. Шевченко як духовна призма: національна онтологія українського шістдесятництва / Людмила Тарнашинська // Слово і час. – 2014. – № 3. – С. 74–90. – *Про Є. Сверстюка: с. 78, 80, 84, 90.*

2244. **«У мене** не було іншого вибору, ніж просто йти» : [некролог] / Ініціатив. група «Першого грудня» // Літ. Україна. – 2014. – 11 груд. – С. 3 : фот. – (Втрата).

2245. **Україна** прощається з кращим із своїх синів : пішов із життя Є. Сверстюк / Микола Плахотнюк, Вікторія Цимбал, Олена Лодзинська [та ін.] // Слово Просвіти. – 2014. – 4–10 груд. (число 48). – С. 3. – (Пам'ять).

2246. **Україна**–Росія: спроба діалогу : присутність на форумі відомих правозахисників Людмили Алєксєєвої і Євгена Сверстюка дає надію, що діалог таки відбудеться // День. – 2014. – 25–26 квіт. – С. 2 : фот.

2247. **Файзулліна Г. С.** Світоглядно-філософські засади та етнокультурні мотиви у творчості українських «шістдесятників» [зокрема Є. Сверстюка] / Г. С. Файзулліна // Дні науки філософського факультету – 2014 : міжнар. наук. конф. (15–16 квіт. 2014 р.) : матеріали доп. та виступів / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка ; редкол.: А. Є. Конверський (голова) [та ін.]. – Київ, 2014. – Ч. 6. – С. 135–137.

2248. **Чорновіл В.** Твори. В 10-ти т. Т. 9. Статті, виступи, інтерв'ю (січень 1996 – грудень 1997) / Вячеслав Чорновіл ; Міжнар. благод. фонд В. Чорновола ; упоряд. та комент. Валентини Чорновіл ; редкол.: Атена Пашко (голо-

ва) [та ін.]. – Київ : Смолоскип, 2014. – 1003 с. : іл. – *Про Є. Сверстюка див. Імен. покажч.: с. 999.* – ISBN 966-7332-87-X. – ISBN 978-617-7173-04-4 (т. 9).

2249. **Шептицька Т.** In memoriam… Євген Сверстюк (13 грудня 1928 – 1 грудня 2014 рр.) / Тетяна Шептицька // Українознав. альм. – 2014. – Вип. 15. – С. 244 : фот.

2250. **Якимчук Л**. «За Майдан» / Любов Якимчук // День. – 2014. – 17–18 січ. – С. 23 : фот. – (Репортаж). – *Присвячено участі Є. Сверстюка у врученні премії ім. В. Стуса у Київ. міськ. будинку вчителя.*

2251. **Яценюк А.** Приклад служіння ідеалам свободи / Арсеній Яценюк // Уряд. кур'єр. – 2014. – 3 груд. (№ 225). – С. 3. – (Співчуття).

2252. ***In memoriam...** Помер Євген Сверстюк... // Права людини. – 2014. – № 34. – С. 10–12.

2015

2253. **На полі** чести. У 2 кн. Кн. 2. Наш сучасник Євген Сверстюк / упоряд. Василь Овсієнко. – Київ : Кліо, 2015. – 597 с. : іл., портр., [12] арк. іл., портр. – Зміст: Чоловік праведний : (передмова від упорядника) / Василь Овсієнко ; Зустрічі і листування / Валерія Андрієвська ; Кримінальна справа № 67332-ФП, або Штрихи до портрета інакодумця / Олег Бажан ; Останній із «DreiS» / Леся Бондарук ; Євген Сверстюк: «Я часто відчував ту руку…» / Кирило Булкін ; Із ним було легко / Іван Васюник ; Два дні у Кам'янці-Подільському. Два дні! / Микола Васьків ; Діоген у сутінках / Юрій Вівташ ; «Три постаті в одвічній драмі – Христос, Іуда і Пілат / Леся Вороніна ; «Правда не посередині – вона там, де вона є» / Михайло Галущак ; Духівник нації (вересневі зустрічі з Євгеном Сверстюком) / Ярослав Гарасим ; Воспоминания о Евгене Сверстюке / Марианн Герольд ; Особо опасный государственный преступник / Семен Глузман ; Життя його не минуло… / Оля Гнатюк ; Писане синім крилом / Олена Голуб ; Нескорений дух Волині / Микола Горбаль ; Про друзів – крізь віддаль років / Василь Горбачук ; Спогад про Євгена Сверстюка / Любомир (Гузар), Верховний архієпископ-Емерит ; На шляху мого прозріння / Нелля Даниленко ; Слово про друга / Іван Дзюба ; Сіяч на камені / Людмила Добровольська ; Ти творив наш життєвий світ / Маргарита Довгань ; Мої світлі зустрічі з Євгеном Сверстюком / о. Олександр Дубровський ; Зі щоденника та листів до чоловіка – В. Дрозда, який служив тоді в Радянській армії / Ірина Жиленко ; Міра справжності / Ігор Жук ; З незнищенного / Оксана Забужко ; І досі пам'ятаю тихий голос Євгена Сверстюка / Анатолій Загнітко ; Спогади про Євгена Сверстюка / Олексій Зарецький ; Згадуючи Євгена Сверстюка / Осип Зінкевич ; Згадую незабутнього і неповторного Євгена Сверстюка / Лариса Іва́нова ; Перлина Євгена Сверстюка / Ігор Ісиченко, архієпископ УАПЦ ; Спомин / Лариса Кадирова ; Спогад для Києва : Євген Сверстюк – портрет мов би звіддалік / Ігор Калинець ; Люди не зі страху / Світлана Кириченко ; Мені пощастило / Надія Кир'ян ; Високовольтна енергія духу / Надія Коваленко ; Дякую, що були / Ореста Ковцун ; Сорочка правди, офіри й сумління / Валерій Копійка, протоієрей ; Вечір Євгена Сверстюка, або наближення до ідеалу / Роман Корогодський ; Під світлом сузір'я / Зінаїда Косицька ; І один у полі воїн / Микола Косицький ; Крізь велику призму : кредо Євгена Сверстюка / Михайлина Коцюбинська ;

Окремий Євген Сверстюк / Іван Кошелівець ; Слово про автора / Тетяна Кришталовська ; У живій розмові з людьми / Андрій Криштальський ; Людина в людстві / Наталя Кучер ; Батько Небобратства / Руслана Лижичко ; Натхненний Правдою / Раїса Лиша ; Просвітник. Шістдесятник / Віра Лісова ; Особа і абсолютні цінності / Василь Лісовий ; Хрест убієнним синам України / Микола Малишко ; Повна чаша як міра його душі / Мирослав Маринович ; Оруженосец нравственности / Размик Маркосян ; Володар дум / Петро Марусенко ; Називати своїм іменем : антитоталітарний дискурс у творчості Євгена Сверстюка / Лариса Масенко ; Я його трошки побоювалась… / Ніна Матвієнко ; «Кожен народ має своє обличчя…» / Леся Матвійчук ; Зводини віч-на-віч / Кузьма Матвіюк ; Свідчу : інтерв'ю Василеві Скрипці 1990 року / Оксана Мешко ; Знайомство з Євгеном Сверстюком / Раїса Мороз ; Двадцять років із «Нашою вірою» : Євген Сверстюк – про витоки й сьогодення відомого українського духовно-культурологічного часопису / Ярослава Музиченко ; Спогади про діда / Анна Нойфельд ; Нотатки на берегах життя / Марія Овдієнко ; Синонім совісті : виступ на творчому вечорі Євгена Сверстюка «На святі надій» 16 груд. 2008 р. в Київській філармонії / Василь Овсієнко ; Тепер запізно / Валерій Павлов ; Свобода й обов'язок : інтерв'ю з Євгеном Сверстюком, весна 2009 р. / Роман Павлов ; Дві зустрічі / Лана Перлулайнен ; Герої не вмирають / Тетяна Пилипчук ; Два фрагменти / Леонід Плющ ; Сверстюк / Мирослав Попович ; Мій брат / Надія Присяжна (Маїло) ; Духовний батько / Наталка Проскура ; Спілкування молодих років – подарунок долі / Олена Проскура ; Віра і мужність / Олекса Різників ; «Досі відчуваю руку, яка мене веде» / Петро Розумний ; Мої зустрічі з Євгеном Сверстюком / Раїса Роснянська ; Фраґменти / Іван Русин ; Мої зустрічі з Євгеном Сверстюком / Анатолій Русначенко ; Лист до редакції газети «Наша віра» / Віра Сверстюк-Нойфельд ; «Нашою вірою» ; Сверстюкові : [вірш] / Іван Світличний ; Подарунок / Людмила Семикіна ; Король простоти / Анастасія Симуха ; Дивак у світлому вбранні / Олексій Сінченко ; З України приніс Хреста / Лариса Скрипникова ; Пам'яти Є. О. / Вадим Скуратівський ; Чи готові ми уважно вчитатися в Євгена Сверстюка? / Михайло Слабошпицький ; Людина в білих шатах / Василь Слапчук ; Хотілося, щоб так було завжди / Елеонора Соловей ; «Дякую вам, що ми в світі зустрілись…» / Віра Соловйова ; Benedicti benedicentes! [Благословенні ті, що благословляють] / Лесь Танюк ; Людина, якій ми вірили… / Людмила Тарнашинська ; Сверстюк і лицеїсти / Алла Ткач ; Сівач мудрості народної / Борис Ткаченко ; Український культурологічний клуб ; «Наша віра» / Олександр Ткачук ; Його Слова – мов пшеничні колоски / Зеновія Філіпчук ; Один із залізних стовпів, які тримають українське небо / Олесь Шевченко ; Дорогоцінні миті / Марія Янкова ; Дорога Правди і Життя / Богдан Янковий. – ISBN 978-617-7023-30-1. – ***Відгук див. у № 2285.***

2254. **Андрієвська В.** Пам'ятника не ставили, тільки хрест: Євген перед смертю казав: «Не варто перетворювати кладовище на художню галерею» / Валерія Андрієвська // Країна. – 2015. – 3 груд. (№ 47). – С. 32–35 : фот. – (Люди та речі).

2255. **Вечерський В.** Київ. Екслібрис Євгена Сверстюка. Лінорит, акварель (1973) / Василь Вечерський // Слово і час. – 2015. – № 9. – С. 36. – *Вміщено у публ.: Нестеренко П. «Шістдесятники» в мистецтві екслібриса.*

2256. **Глузман С.** Особо опасный государственный преступник / Семен Глузман // Неудобная правда : досужие мысли неравнодушного человека / Семен Глузман. – Полтава, 2015. – С. 41–42. – *Написано 3 груд. 2014 р.* – ISBN 978-966-182-343-2.

2257. **Грабовський С.** Людина і світ людини: версія Євгена Сверстюка («Собор у риштованні») / Сергій Грабовський // Філос. думка. – 2015. – № 3. – С. 105–114. – Бібліогр. в кінці ст.

2258. **Гуляк А.** Відзеркалення релігійного світогляду Тараса Шевченка у художній системі «Кобзаря» / А. Гуляк // Шевченкознавчі студії : зб. наук. пр. / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка ; редкол.: Г. Ф. Семенюк (голова) [та ін.]. – Київ, 2015. – Вип. 18 : За матеріалами Шевченківського міжнародного літературного конгресу, присвяченого 200-річчю від дня народження Тараса Шевченка (10–12 березня 2014 року). – С. 31–41. – Бібліогр.: с. 40–41. – *Зокрема про кн. Є. Сверстюка «Шевченко і час» (Київ, 1996).*

2259. **За рікою** / редакція // Наша віра. – 2015. – Черв.-лип. (№ 6/7). – С. 14. – *Про кн. Є. Сверстюка (за назвою одного із вміщених у ній віршів), яку видала на знак вдячної пам'яті парафія Святої Покрови с. Рубанівське на Січеславщині (вид-во «Навіки»).*

2260. **Іван** Драч: «Я – людина, яка шукає і шукатиме до кінця днів своїх» : [розмова з І. Драчем] / записала Тетяна Терен // Березіль. – 2015. – № 3/6. – С. 2–25. – (Публіцистика). – *Про Є. Сверстюка: с. 9, 21.*

2261. **Ільницький М.** Українська літературознавча думка XX століття : (захід. Україна, еміграція) / Микола Ільницький. – Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2015. – 352 с. – *Про Є. Сверстюка: с. 277.* – ISBN 978-617-10-0064-3.

2262. **[Інформація** про звернення Українського інституту національної пам'яті з листом до київського міського голови В. Кличка із закликом назвати вулицю, на якій мешкав Є. Сверстюк, його іменем] // Літ. Україна. – 2015. – 1–8 січ. – С. 2. – (Літщоденник).

2263. **Кармелюк А.** Євген Сверстюк: «Ти – людина, сину мій» : роздуми з приводу смерті письменника й вченого / Андронік Кармелюк // Шлях перемоги. – 2015. – 21 січ. (№ 3). – С. 4. – (Пам'яті Євгена Сверстюка).

2264. **Кир'ян Н.** Орієнтуватися на нашу велич : у Музеї шістдесятництва відбулася зустріч з людьми, які пройшли Майдан і воюють зараз за незалежність України на Східному фронті / Надія Кир'ян // Слово Просвіти. – 2015. – 9–15 квіт. (№ 14). – С. 5. – *Дружина Є. Сверстюка Валерія Андрієвська передала книжки його афоризмів воїнам АТО.*

2265. **Кир'ян Н.** Тривоги Музею шістдесятництва / Надія Кир'ян // Слово Просвіти. – 2015. – 26 листоп. – 2 груд. (№ 47). – С. 5. – *Зокрема про виступ Є. Сверстюка щодо розвитку Музею шістдесятництва.*

2266. **Ковальов С.** «Він був лицарем» : Сергій Ковальов про Євгена Сверстюка / розмовляла Олена Санникова // День. – 2015. – 2 груд. – С. 5. – (Особистість).

2267. **Колошук Н.** Необхідність вивчення табірної поезії як віртуально-цілісного феномену / Надія Колошук // Волинь філологічна: текст і контекст. Аналіз та інтерпретація тексту : зб. наук. пр. / Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, Ін-т філології та журналістики ; упоряд. Т. П. Левчук. – Луцьк, 2015. – Вип. 20. – С. 17–30. – Бібліогр.: с. 28–30. – *Про Є. Сверстюка: с. 20.*

2268. **Кондратюк А.** У світлі спогаду : до роковин смерті [Є. Сверстюка] / Андрій Кондратюк // Укр. літ. газ. – 2015. – 4 груд. – С. 1, 18–19 : фот.

2269. **Корженко С.** На честь Євгена Сверстюка назвали вулицю [у Києві] / Світлана Корженко // Газета по-українськи. – 2015. – 1 груд. (№ 96). – С. 20.

2270. **Кучер Н.** Євген Сверстюк: Людина в людстві / Наталя Кучер // Наша віра. – 2015. – Лютий (№ 2). – С. 14–15 : фот. – (Обличчя часу). – На фото Блаженнійший Любомир (Гузар) і Євген Сверстюк.

2271. **Кучер Н**. Євген Сверстюк: людина в людстві : [спогади] / Наталя Кучер // Дзвін. – 2015. – № 1. – С. 142–146 : портр. – (Pro memoria).

2272. **Кушнір Г.** Відновлення релігійних традицій у посткомуністичному суспільстві за публіцистикою Євгена Сверстюка / Галина Кушнір // Вісн. Кн. палати. – 2015. – № 8. – С. 48–51. – Бібліогр. в кінці ст.

2273. **Кушнір Г.** Євген Сверстюк: Люди нині зголодніли за чесним і мужнім словом : 13 груд. морал. авторитету нації публіцисту, поету, громад. діячу, правозахиснику Є. Сверстюку мало б виповнитися 87 років / Галина Кушнір // Україна молода. – 2015. – 15 груд. (№ 159). – С. 10–11 : фот. – (Пам’ять) (Постать).

2274. **Кушнір Г. О.** Євген Сверстюк як «сильний» автор публіцистичних текстів у контексті теорії Г. Блума / Г. О. Кушнір // Вісн. Харків. держ. акад. культури. Серія «Соціальні комунікації» : зб. наук. пр. – Харків, 2015. – Вип. 47. – С. 175–184. – Бібліогр.: с. 181–183.

2275. **Кушнір Г.** Публіцистика Євгена Сверстюка як досвід контрпропаганди / Г. Кушнір // Вісн. Кн. палати. – 2015. – № 6. – С. 36–38. – Бібліогр. в кінці ст.

2276. **Кушнір Г.** Фільтрування пропагандистської інформації як напрям медіа-грамотності: уроки Євгена Сверстюка / Г. Кушнір // Практична медіаграмотність: міжнародний досвід та українські перспективи : зб. ст. третьої міжнар. наук.-метод. конф., Київ, 16–17 квіт. 2015 р. – Київ, 2015. – С. 25–36. – Бібліогр.: с. 34–36 (13 назв). – ISBN 978-966-2123-67-8.

2277. **Лебеденко Л. «**Тільки янгол яснів, і кружляв, і літав...» / Ліна Лебеденко // Голос України. – 2015. – 5 груд. – С. 8. – *Про відкриття вист., присвяч. пам’яті Є. Сверстюка в Музеї «Кобзаря» Т. Шевченка в Черкасах.*

2278. **Лист** Віри Нойфельд-Сверстюк : [до ред. газ. «Наша віра» про останню розмову з батьком] // Наша віра. – 2015. – Січень (№ 1). – С. 5.

2279. **Лиша Р.** «Кордон при офірній варті…» : [післямова] / Раїса Лиша // Сверстюк Є. Писані синім крилом / Євген Сверстюк ; упоряд. О. Голуб. – Київ, 2015. – С. 243–249. – ISBN 978-617-7023-34-9.

2280. **Лиша Р.** «Кордон при офірній варті…» / Раїса Лиша // Наша віра. – 2015. – Жовт.-лист. (№ 10/11). – С. 6–7. – *Післямова до кн. Є. Сверстюка «Писані синім крилом» (2015), з незнач. скор.*

2281. **Мафтин Н. В.** Тарас Шевченко в літературознавчій рецепції Євгена Сверстюка / Н. В. Мафтин // Прикарпат. вісн. НТШ. Слово. – Івано-Франківськ, 2015. – № 2 (30). – С. 44–52. – Бібліогр.: с. 51–52. – (Шевченкознавство).

2282. **Мельникова О. С.** Специфіка дисидентської комунікації на прикладі діяльності самвидавного журналу «Український вісник» та «Радіо Свобода» / Олена Мельникова // Психолінгвістика. Психолингвистика. Psycholinguistics : [зб. наук. пр. / Переяслав-Хмельниц. держ. пед. ун-т ім. Г. Сковороди]. – Переяслав-Хмельницький, 2015. – Вип. 18. – С. 170–180. – Бібліогр.: с. 179–180. – *Про Є. Сверстюка: с. 173–174.*

2283. **Музиченко Я.** Закарбований у Вічності : 9 січня виповнюється 40 днів, як відійшов у засвіти Євген Сверстюк – гуманіст, мислитель, духовний лідер українства / Ярослава Музиченко // Україна молода. – 2015. – 6 січ. (№ 1). – С. 12 : фот. – (Майдан).

2284. **Музиченко Я.** «Ми всі сьогодні разом…» : вечір світлої пам'яті Є. Сверстюка [14 січ. 2015 р. в Київ. Будинку вчителя] / Ярослава Музиченко // Наша віра. – 2015. – Січень (№ 1). – С. 12.

2285. **[Наш сучасник** Євген Сверстюк : добірка матеріалів] // Наша віра. – 2015. – Серп.-верес., № 8/9. – С. 12–13. – Зміст: [Про презентацію кн. Є. Сверстюка «На полі чести» у Києві в Будинку вчителя, 22 верес. 2015 р.] ; Чоловік праведний / Василь Овсієнко ; Сорочка правди, офіри й служіння / Валерій Копійка ; Подарунок / Людмила Семикіна.

2286. **Нестеренко П.** «Шістдесятники» в мистецтві екслібриса / Петро Нестеренко // Слово і час. – 2015. – № 9. – С. 29–39. – *Про Є. Сверстюка: с. 29–31, 36, 38.* – Фото екслібриса Є. Сверстюка: с. 36.

2287. **Палюх Н.** Євген Сверстюк у контексті доби / Наталія Палюх // Укр. мова і літ. в шк. України. – 2015. – № 1/2. – С. 25–30. – Бібліогр.: 13 назв.

2288. **Панчук Г. Д.** Мікротекст з власним іменем у книзі Євгена Сверстюка «Правда полинова» [2009] / Г. Д. Панчук // Записки з ономастики : зб. наук. пр. / Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. – Одеса, 2015. – Вип. 18. – С. 569–574. – Бібліогр.: с. 573.

2289. **[1 грудня** 2015 р. виповнюється рік від дня відходу із земного життя Є. О. Сверстюка : добірка матеріалів] // Наша віра. – 2015. – Грудень (№ 12). – Зі змісту: [Вступ] / Раїса Лиша. – С. 1 ; Слово про друга : [фрагменти] / Іван Дзюба. – С. 2 : фот. [На засланні в Багдарині. Бурятія] ; Повна чаша як міра його душі / Мирослав Маринович. – С. 3 ; Крізь велику призму / Михайлина Коцюбинська. – С. 3 ; Хрест убієнним синам України / Микола Малишко. – С. 4 : фот. ; Особа й абсолютні цінності : [фрагменти] / Василь Лісовий. – С. 4 ; Спогад про Євгена Сверстюка / Блаженнійший Любомир (Гузар), Верховний Архиєпископ-Емерит. – С. 5 : фот. ; Озивання до Єремії : [уривки з публ. в журн. «Слово і час», 1997, № 3] / Раїса Лиша. – С. 5 ; Батько Небобратства / Руслана Лижичко. – С. 7 ; Герої не вмирають / Тетяна Пилипчук. – С. 7 ; Фрагменти / І. Русин. – С. 7 ; Насіння проти вітру або Світло Гетсиманського саду : [передрук. з журн. «Сучасність», 1994, № 2] / Юрій Вівташ. – С. 8–9 ; Про лицаря правди / Андрій Топачевський. – С. 11 : фот. [Є. Сверстюк – відповідальний секретар «Українського ботанічного журналу», 1967 р.] ; Спогади про діда / Анна

Нойфельд. – С. 13 ; [Про Є. Сверстюка] / Василь Овсієнко. – С. 16 ; У вінок пам'яті / Юрій Хвалюш. – С. 16.

2290. **Протасова Г.** У пам'яті поколінь / Ганна Протасова // Літ. Україна. – 2015. – 22 січ. – С. 2. – (Звитяжці духу). – *Про вечір пам'яті Є. Сверстюка, який відбувся в Київ. Будинку вчителя 14 січ. 2015 р., та презентацію книги Є. Сверстюка «Світлі голоси життя».*

2291. **Розумний П.** «Досі відчуваю руку, яка мене веде» / Петро Розумний ; [записав В. Овсієнко] // Наша віра. – 2015. – Берез.-квіт. (№ 3/4). – С. 14 ; Травень (№ 5). – С. 14–15. – *Уривки з інтерв'ю, що увійшли до кн. Є. Сверстюка «На полі чести» (2015). Зокрема про поїздку П. Розумного до Бурятії, де Є. Сверстюк перебував на засланні.* ***– Повністю див. у № 2003.***

2292. **Сверстюк Євген Олександрович** : [корот. довідка] // Велика українська енциклопедія : словник / Держ. наук. установа «Енциклопедичне видавництво» ; упоряд.: Киридон А. М. (керівник авт. колективу) [та ін.]. – Київ, 2015. – С. 1117. – ISBN 978-617-7288-19-9.

2293. **Сінченко О.** Євген Сверстюк: «Мало самого таланту: треба мати український хребет, який крізь усі лихоліття й катастрофи знову й знову випрямляється і утверджує вільне людське право – бути собою» / Олексій Сінченко // Віче. – 2015. – № 1. – С. 40–41. – (Громадянське суспільство).

2294. **Сінченко О.** Людина приходить у світ, щоб виповнити його таїною своєї присутности / Олексій Сінченко // Наша віра. – 2015. – Черв.-лип. (№ 6/7). – С. 12. – *З передм. до кн. Є. Сверстюка «На полі чести» (2015).*

2295. **Сінченко О.** Передмова / Олексій Сінченко // Сверстюк Є. На полі чести. У 2 кн. Кн. 1. Невже то я? / Євген Сверстюк. – Київ, 2015. – С. 5–12. – (Книгозбірня Євгена Сверстюка). – ISBN 978-617-7023-29-5.

2296. **Слабошпицький М.** Його обличчя ніколи не накривала тінь : сьогодні сорок днів, як з нами немає Є. Сверстюка / Михайло Слабошпицький // Уряд. кур'єр. – 2015. – 9 січ. – С. 8 : фот.

2297. **Соловей Е.** Сверстюка дуже бракуватиме / Елеонора Соловей // Слово і час. – 2015. – № 1. – С. 126 : фот. – (Некролог).

2298. **Стахів М. О.** Сучасна українська літературна мова з практикумом : навч. посіб. / Марія Стахів, Галина Крохмальна / М-во освіти і науки України, Львів. нац.. ун-т ім. І. Франка. – Львів, 2015. – 454 с. – ISBN 978-10-0241-8. – *Про Є. Сверстюка див. Імен. покажч.: с. 448.*

2299. **Стриж О.** Вулицю «енкаведистки» Раскової перейменують на честь Євгена Сверстюка / Олег Стриж // Високий замок. – 2015. – 16–18 жовт. (№ 114). – С. 3.

2300. **Телех Р.** Світло любови не згасне / Роман Телех // Наша віра. – 2015. – Лютий (№ 2). – С. 15. – *Слова співчуття родині та ред. газ. «Наша віра» з приводу смерті Є. Сверстюка.*

2301. **Топачевський А.** Він спізнав суворість і вагу правди : рік тому пішов у Вічність Євген Олександрович Сверстюк / Андрій Топачевський // Слово Просвіти. – 2015. – 26 листоп.-2 груд. (№ 47). – С. 4 : фот. – (Український шлях).

2302. **Філіпчук З.** Його слова – мов пшеничні колоски / Зеновія Філіпчук ; Філіпчук З. «Наша віра» – газета, яку заснував Євген Сверстюк / Зеновія

Філіпчук ; Філіпчук З. Родина вирощує хліби духовні / Зеновія Філіпчук // Духовний Учитель: Євген Сверстюк / [авт.-упоряд. Зеновія Філіпчук]. – Львів, 2015. – С. 5–25. – ISBN 978-617-629-256-2.

2016

2303. **Астрахан Н.** Християнство як основа літературно-критичної інтепретаційної стратегії Євгена Сверстюка (на матеріалі книги «Блудні сини України») / Наталія Астрахан // Наук. вісн. Східноєвроп. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. Серія: Філологічні науки. Літературознавство. – Луцьк, 2016. – № 1. – С. 4–8. – Бібліогр.: с. 7–8.

2304. **Васейко Ю.** Семантичне наповнення концепту «ув'язнення» в поезіях Євгена Сверстюка / Юлія Васейко // Наук. вісн. Східноєвроп. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. Серія: Філолологічні науки. Літературознавство. – Луцьк, 2016. – № 1. – С. 8–12. – Бібліогр.: с. 11–12.

2305. **Вовк В.** Бабине літо : (остання книга спогадів) / Віра Вовк. – Ріо-де-Жанейро : Contraste, 2016. – 102 с. ; [11 арк. іл.]. – *Про Є. Сверстюка: с. 18.* – ISBN 97-885-61473-38-9.

2306. **Герасимов Ю.** Інтонація гідності : виконавський аналіз програмного твору Є. Сверстюка «Несуть своє серце, тепло...» / Юрій Герасимов // Укр. мова та літ. – 2016. – Січень (№ 1/2). – С. 74–77.

2307. **Данилюк В.** Антиматеріялізм Сверстюка / Володимир Данилюк // Наша віра. – 2016. – Січень (№ 1). – С. 13.

2308. **Данилюк-Терещук Т.** Виставка, присвячена Євгену Сверстюку / Тетяна Данилюк-Терещук // Слово і час. – 2016. – № 2. – С. 27. – *Про вист. «Дякую вам, що ми в світі зустрілись…», відкриту 1 груд. 2015 р. в Музеї Лесі Українки Східноєвроп. нац. ун-ту.*

2309. **Жванія Л.** Концепт *свобода* в публіцистиці Євгена Сверстюка / Людмила Жванія // Наук. вісн. Східноєвроп. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. Серія: Філологічні науки. Літературознавство. – Луцьк, 2016. – № 1. – С. 12–16. – Бібліогр.: с. 15–16.

2310. **Забужко О.** Євген Сверстюк: з незнищенного / Оксана Забужко // «І знов я влізаю в танк…» : вибр. тексти 2012–2016 : ст., есе, інтерв'ю, спогади / Оксана Забужко. – Київ, 2016. – С. 288–314. – *Про Є. Сверстюка див. також: с. 251, 265, 267–268, 334.* – ISBN 978-617-7286-1-9.

2311. **Кавун О.** Позначений ласкою Бога / Ольга Кавун // Наша віра. – 2016. – Січень (№ 1). – С. 15. – (Майдан). – *Про вечір вшанування пам'яті Є. Сверстюка 13 груд. 2015 р. у Київ. музеї шістдесятництва.*

2312. **Карпій Д.** Броварі очистилися / Дмитро Карпій // Незборима нація. – 2016. – Лютий (число 2). – С. 2. – *Зокрема про перейменування однієї з вулиць у м. Бровари (колишня назва міста – Броварі) на честь Є. Сверстюка.*

2313. **Констанкевич І.** Волинь в автобіографічному наративі Євгена Сверстюка / Ірина Констанкевич // Наук. вісн. Східноєвроп. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. Серія: Філологічні науки. Літературознавство. – Луцьк, 2016. – № 1. – С. 16–21. – Бібліогр.: с. 20–21.

2314. **Констанкевич І.** Наукова конференція «Творчість Є. О. Сверстюка в контексті української та світової літератури» [1–3 груд. 2015 р. у Луцьку в

Східноєвроп. нац. ун-ті ім. Лесі Українки] / Ірина Констанкевич // Слово і час. – 2016. – № 2. – С. 122.

2315. **Кушнір Г.** «Наша віра» – феномен української релігійної журналістики : з доп. на наук. конф. в м. Луцьку, присвяч. світлій пам'яті Є. Сверстюка / Галина Кушнір // Наша віра. – 2016. – Березень (№ 3). – С. 7. – *Про роль часопису «Наша віра» і ред. діяльність Є. Сверстюка.*

2316. **Кушнір Г.** Перша наукова конференція на Волині – батьківщині Євгена Сверстюка – на пошану видатного земляка / Галина Кушнір // Наша віра. – 2016. – Січень (№ 1). – С. 12. – (Майдан). – *Про першу наук. конф. «Творчість Є. О. Сверстюка в контексті української та світової літератур», присвяч. його пам'яті, що відбулась 1 груд. 2015 р. у Східноєвроп. Нац. ун-ті ім. Лесі Українки.*

2317. **Лавринович Л.** «…Наповнити хвилини світлом»: темпоральні мотиви в ліриці Є. Сверстюка / Лілія Лавринович // Наук. вісн. Східноєвроп. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. Серія: Філол. науки. Літературознавство. – 2016. – № 1. – С. 21–28. – Бібліогр.: с. 28.

2318. **Малюта І.** Хрещенник старшини УПА : чверть століття тому за загадкових обставин загинув у ДТП Ярослав Лесів, якому виповнилося б тепер 70 років / Іван Малюта // Літ. Україна. – 2016. – 29 верес. – С. 6. – (Пам'ять) – *Зокрема про передмову Є. Сверстюка до кн. Я. Лесіва «Сніг без ґрат: поезія, епістолярій, публіцистика, спогади, документи» (Київ, 2014).*

2319. **Назарук І.** Євген Сверстюк і Кость Шишко: долі митців у контексті руху опору 60–80-х років / Ірина Назарук // Наук. вісн. Східноєвроп. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. Серія: Філологічні науки. Літературознавство. – Луцьк, 2016. – № 1. – С. 28–34. – Бібліогр.: с. 33–34.

2320. **Не стало** людини, яка слугувала взірцем : пам'яті Є. О. Сверстюка / Айрікян Паруйр, Арутюнян Варден, Наталка Беліцер [та ін.] // Зона. – 2016. – № 29. – С. 192–193 : фот.

2321. **Овсієнко В.** Вільні у невільній країні : (до 40-річчя Української Гельсінської Групи) / Василь Овсієнко // Літ. Україна. – 2016. – 3 листоп. – С. 8. – (Звитяжці). – *Зокрема про Є. Сверстюка як представника правозахисного руху в Україні 1960-х рр. XX ст.*

2322. **Овсієнко В.** На Трійцю в Києві в церкві Різдва Пресвятої Богородиці освятили дзвін пам'яті Євгена Сверстюка / Василь Овсієнко // Наша віра. – 2016. – Черв.-лип., № 6/7. – С. 5.

2323. **Овсієнко В.** «У вірмен я просто закоханий» : з листів Василя Стуса / Василь Овсієнко // Укр. літ. газ. – 2016. – 8 лип. – С. 4–5. – (Призначення слова). – *У ст. наведено уривок з листа В. Стуса Є. Сверстюку в Бурятію від 8 берез. 1979 р. та висловлювання Є. Сверстюка про В. Стуса.*

2324. **Ольшевський І.** Постать і творчість Євгена Сверстюка на сторінках газети «Луцьк молодий» (1999–2005 рр.) / Ігор Ольшевський // Наук. вісн. Східноєвроп. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. Серія: Філологічні науки. Літературознавство. – Луцьк, 2016. – № 1. – С. 34–38. – Бібліогр.: с. 38.

2325. **Плохій С.** Брама Європи : історія України від скіфських воєн до незалежності / Сергій Плохій. – Харків : Клуб сімейного дозвілля, 2016. – 495 с. –

Про Є. Сверстюка див. Алфавіт. покажч.: с.491. – ISBN 978-617-12-1056-1 (укр.). – ISBN 978-0-4652-05091-8 (англ.).

2326. **Полежаєва Т.** Сверстюкова рецепція творчості Шевченка з позицій цілісно-системного підходу / Тетяна Полежаєва // Наук. вісн. Східноєвроп. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. Серія: Філологічні науки. Літературознавство. – Луцьк, 2016. – № 1. – С. 39–42. – Бібліогр.: с. 41–42.

2327. **[Про виступ** на першій наук. конф. «Творчість Є. О. Сверстюка в контексті української та світової літератур» дружини Є. Сверстюка – В. Андрієвської] // Наша віра. – 2016. – Січень (№ 1). – С. 12 : фот. – (Майдан).

2327а. **Рарицький О.** Партитури тексту і духу : (худож.-докум. проза укр. шістдесятників) / Олег Рарицький. – Київ : Смолоскип, 2016. – 484 с. – *Про Є. Сверстюка див. Імен. покажч.: с. 453.* – ISBN 978-617-7371-53-2.

2328. **Скуратко Т.** Поеми Євгена Сверстюка та Івана Драча : порівняльно-типол. аспект / Тетяна Скуратко // Наук. вісн. Східноєвроп. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. Серія: Філол. науки. Літературознавство. – 2016. – № 1. – С. 42–48. – Бібліогр.: с. 47–48.

2329. **Сухарєва С.** Євген Сверстюк на захист українського слова в «Соборі у риштованні» / Світлана Сухарєва // Наук. вісн. Східноєвроп. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. Серія: Філологічні науки. Літературознавство. – Луцьк, 2016. – № 1. – С. 48–52. – Бібліогр.: с. 51–52.

2330. **[Українські** душі] // Наша віра. – 2016. – Січень (№ 1). – С. 13. – *Інформація про кн. «Українські душі: телевізійні зустрічі з Є. Сверстюком» (Луцьк, вид-во «Терен», 2015).*

2330а. **Шевчук В.** На березі часу. Ті, котрі поруч : спогади про митців і вчених / Валерій Шевчук ; [голов. ред. С. Головко]. – Київ : Либідь, 2016. – 575 с. – (Програма «Українська книга»). – *Про Є. Сверстюка див. Імен. покажч.: с. 570.* – ISBN 978-966-06-0729-3.

2331. **Щукіна І.** Слово Євгена Сверстюка: з музейних звукозаписів / Ірина Щукіна // Слово і час. – 2016. – № 4. – С. 111–113 : фот.

2332. **Яручик О.** Євген Сверстюк: Дух і Слово / Ольга Яручик // Наук. вісн. Східноєвроп. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. Серія: Філологічні науки. Літературознавство. – Луцьк, 2016. – № 1. – С. 52–55. – Бібліогр.: с. 55.

Присвяти Євгенові Сверстюку

1990

2333. **Жиленко І.** Вірш до альбому : Є.С. : [вірш] / Ірина Жиленко // Вибране : поезії / Ірина Жиленко. – Київ, 1990. – С. 114. – ISBN 5-308-00855-8.

1992

2334. **Чередниченко Є.** Дума про лицарів : [вірш] / Є. Чередниченко // Самост. Україна. – 1992. – Січень (№ 3). – С. 2.

1994

2335. **Світличний І.** Є. Сверстюкові : [вірш] / Іван Світличний // У мене – тільки слово / Іван Світличний ; упоряд. та прим. Леоніди Світличної, Надії

Світличної. – Харків, 1994. – С. 57. – (Українська література XX століття). – ISBN 5-7150-0101-3.

1996

2336. **Світличний І.** Є. Сверстюкові : [вірш] / І. Світличний // Укр. вісті. – 1996. – 26 трав. – *Передрук із кн. : Світличний І. У мене – тільки слово (1994).*

1998

2337. **Стус В.** «З-за ґрат, з-за втрат…» ; «Сорочка тріпоче – із білого болю-вогню…» : [вірші] ; Коротка передмова від ред. «Дарунок Євгенові Сверстюку до 70-річчя» // День. – 1998. – 11–18 груд. – С. 12. – *Вірші друкуються вперше.*

1999

2338. **Стус В.** «З-за ґрат, з-за втрат, з-за німоти…» ; «Сорочка тріпоче – із білого болю-вогню» : [вірші] / Василь Стус // Наша віра. – 1999. – Січень (№ 1). – С. 4.

2339. **Стус В.** «Сорочка тріпоче – із білого болю-вогню» ; «З-за ґрат, з-за втрат, з-за німоти…» / Василь Стус // Твори. У 4 т., 6 кн. Т. 3, кн. 2 / Василь Стус ; упоряд., прим., підгот. варіантів: Дмитро Стус, Оксана Дворко. – Львів, 1999. – С. 130 ; 188. – ISBN 966-7537-100-2.

2001

2340. **Шпилька О.** Приборкання Євгена Сверстюка / Олесь Шпилька // І сміх, і горе за синім морем : [зб. гумарист. оповідань і фейлетонів] / Олесь Шпилька ; відп. ред. Валерія Андрієвська. – Київ, 2001. – С. 190–191. – ISBN 966-7332-51-9.

2002

2341. **Жиленко І.** Вірш до альбому / Ірина Жиленко // Сучасність. – 2002. – № 6. – С. 140. – *Вірш, напис. для Є. Сверстюка 1970 р.. Надруковано у спогадах І. Жиленко «Homo feriens» (2011).*

2342. **Жиленко І.** «Міста, подібні до гробниць…» // Сучасність. – 2002. – № 4. – С. 145–146. – *Вірш, напис. після арешту Є. Сверстюка в 1972 р. Надруковано у спогадах І. Жиленко «Homo feriens» (2011).*

2343. **«При каноні** стояв і фурт-фурт ладував...» // Сучасність. – 2002. – № 9. – С. 147. – *Уривки з жартівливої пісні з приводу звільнення Є. Сверстюка з роботи. Надруковано у спогадах І. Жиленко «Homo feriens» (2011).*

2004

2344. **На щедрий** вечір : зб. на пошану Євгена Сверстюка / [упоряд.: М. Коцюбинська, Р. Корогодський ; худож. О. Заливаха]. – Луцьк : Терен, 2004. – 226 с. – Із змісту: Замість передмови / Михайлина Коцюбинська ; Маївка для Богородиці Коралів / Віра Вовк ; Дороги, які вибираємо не ми / Леся Демська-Будзуляк ; Гадєрка / Іван Денисюк ; Останні вершники : [поезії] / Ігор Жук ; «Малоросійський маскарад»: колоніальний дискурс в «Енеїді» Котляревського і навколо неї / Тамара Гундорова ; Брати : фрагм. портр. Є. Сверстюка / Роман Корогодський ; Діалоги з Юрієм Луцьким / Михайлина Коцюбинська ; Листи Юрія Луцького до Михайлини Коцюбинської / Юрій Луцький ; Волинська галактика: народження нового сузір’я / Андрій Криштальський ; Два волинські

етюди / Євгенія Лещук ; Перехід усесвітній у грудні : *Євгенові Сверстюку* : [вірш] / Раїса Лиша ; Альтернативне мовознавство шістдесятників / Лариса Масенко ; Україна як постгеноцидна держава, або Як успадковані від УРСР структури блокують будь-які реальні реформи / Джеймс Мейс ; Остання зустріч із Григорієм Косинкою / Галина Плужник ; Так буде / Микола Руденко ; Україна сакраментальна : вінок сонетів : *Євгенові Сверстюку* ; Habent sua fatali belli. Прижиттєві поетичні книжки Володимира Свідзінського / Елеонора Соловей ; Ідея національного літературного розвитку / Наталя Шумило. – ISBN 966-8575-11-3.

2005

2345. **Стус В.** «З-за ґрат, з-за втрат, з-за німоти…» ; «Сорочка тріпоче – із білого болю-вогню…» / В. Стус // Сучасність. – 2005. – Травень, № 5. – С. 52–53.

2006

2346. **Жиленко І.** Вірш до альбому : Євгенові Сверстюку / Ірина Жиленко // Євангеліє від ластівки : вибр. твори / Ірина Жиленко ; [передм. М. Жулинського]. – Київ, 2006. – С. 121. – (Бібліотека Шевченківського комітету). – ISBN 966-01-0320-4 (серія). – ISBN 966-8767-28-4.

2008

2347. **Світличний І.** Є. Сверстюкові : [вірш] / Іван Світличний // З живучого племені Дон Кіхотів / Іван Світличний, Надія Світлична ; упоряд.: М. Х. Коцюбинської, О. І. Неживого. – Київ, 2008. – С. 156–157. – (Бібліотека Шевченківського комітету). – ISBN 978-966-349-128-8.

2009

2348. **Світличний І.** «Євгене! Де ти там, Євгене?..» : [сонет-послання] / Іван Світличний // Дзвін. – 2009. – Число 11/12. – С. 138. – Вміщено в публ.: Салига Т. …У мене – тільки слово… .

2011

2349. **Жиленко І.** Вірш до альбому : [вірш, напис. для Є.Сверстюка у 1970 р.] ; «Міста, подібні до гробниць…» : [вірш, напис. після арешту Є. Сверстюка в 1972 р.] / Ірина Жиленко // Homo feriens : спогади / Ірина Жиленко ; передм. М. Коцюбинської. – Київ, 2011. – С. 492–493 ; 442–443. – ISBN 978-966-2164-45-9 (ТОВ «Смолоскип»). – ISBN 978-966-1676-27-4 (МБФ «Смолоскип»).

2350. **«При каноні** стояв і фурт-фурт ладував..» : [уривки з жартівливої пісні з нагоди звільнення Є. Сверстюка з роботи] // Жиленко І. Homo feriens : спогади / Ірина Жиленко. – Київ, 2011. – С. 551. – ISBN 978-966-2164-45-9 (ТОВ «Смолоскип»). – ISBN 978-966-1676-27-4 (МБФ «Смолоскип»).

2014

2351. **Стус В.** «З-за ґрат, з-за втрат…», «Сорочка тріпоче – із білого болю-вогню…» / Василь Стус // Наша віра. – 2014. – Грудень (№ 12). – С. 4 : фот. [Є. Сверстюк і В. Стус] ; Укр. літ. газ. – 2014. – 5 груд. – С. 2 ; Літ. Україна. – 2014. – 11 груд. – С. 3. – (Втрата).

2352. **Стрельбицький М.** Євген Сверстюк / М. Стрельбицький : [жартівливий вірш-присвята] / М. Стрельбицький // Укр. літ. газ. – 2014. – 5 груд. – С. 3.

2015

2353. **Жиленко І.** «Міста, подібні до гробниць…» : [вірш, напис. після арешту Є. Сверстюка в 1972 р.] ; Вірш до альбому : [вірш, напис. для Є. Сверстюка в 1970 р.] / Ірина Жиленко // Сверстюк Є. На полі чести : у 2 кн. Кн. 2. Наш сучасник Євген Сверстюк / упоряд. Василь Овсієнко. – Київ, 2015. – С. 132–133 ; 135. – *Вміщено у публ.: Жиленко І. Зі щоденника та листів до чоловіка – В. Дрозда, який служив тоді в Радянській армії.* – ISBN 978-617-7023-30-1.

2354. **Калинець І**. «Не вір газетам…» : [вірш] / Ігор Калинець] // Сверстюк Є. На полі чести : у 2 кн. Кн. 2. Наш сучасник Євген Сверстюк / упоряд. Василь Овсієнко. – Київ, 2015. – С. 186. – *Згадується Є. Сверстюк. – Вміщено у публ.: Калинець І. Спогад для Києва : Євген Сверстюк – портрет мовби звіддалік.* – ISBN 978-617-7023-30-1.

2355. **Різників О.** Євгену Сверстюку: [вірш] / Олекса Різників // Сверстюк Є. На полі чести : у 2 кн. Кн. 2. Наш сучасник Євген Сверстюк / упоряд. Василь Овсієнко. – Київ, 2015. – С. 399. – *Вміщено у публ.: Різників О. Віра і мужність.* – ISBN 978-617-7023-30-1.

2356. **Світличний І.** Сверстюкові : [вірш] / Іван Світличний // Сверстюк Є. На полі чести : у 2 кн. Кн. 2. Наш сучасник Євген Сверстюк / упоряд. Василь Овсієнко. – Київ, 2015. – С. 434. – ISBN 978-617-7023-30-1.

2357. **Співак** : [пісня, що прозвучала на вечорі пам’яті Є. Сверстюка 14 січ. 2015 р. і в певному сенсі присвячена і йому] // Сверстюк Є. На полі чести : у 2 кн. Кн. 2. Наш сучасник Євген Сверстюк / Є. Сверстюк ; упоряд. Василь Овсієнко. – Київ, 2015. – С. 139. – *Вміщено у публ.: Жук І. Міра справжності.* – ISBN 978-617-7023-30-1.

2358. **Стус В.** «З-за ґрат, з-за втрат, з-за німоти…» ; Сорочка тріпоче – із білого болю-вогню : [вірші, присвяч. Є. Сверстюку] / Василь Стус // Сверстюк Є. На полі чести : у 2 кн. Кн. 2. Наш сучасник Євген Сверстюк / упоряд. Василь Овсієнко. – Київ, 2015. – С. 367–368. – ISBN 978-617-7023-30-1.

Бібліографічні посібники

2359. ***Євген** Сверстюк: профіль на тлі покоління : метод.-бібліогр. матеріали до 75-річчя від дня народж. / Волин. держ. обл. універс. наук. б-ка ім. Олени Пчілки ; упоряд.: О. К. Вовк, Г. В. Давидова. – Луцьк, 2003. – 24 с.

2360. **Євген Сверстюк: «**Це – вибір» : біобібліогр. нарис / авт. нарису Л. Тарнашинська ; бібліограф-уклад. В. Патока ; наук. ред. Р. Жданова ; М-во культури і мистецтв України, НПБУ, Ін-т літ. ім. Т. Г. Шевченка НАН України. – Київ : Ін Юре, 2002. – 126 с. : портр. – (Шістдесятництво: профілі на тлі покоління ; вип. 5). – Імен. покажч.: с. 120–125. – ***Рец. див. у № 1978.***

Алфавітний покажчик назв окремих видань творів Є. Сверстюка

Блудні сини України : [зб. есеїв, літ.-критич. ст.] (Київ, 1993) ***№ 275***

Вибране (Мюнхен, 1979) ***№ 76***

Гоголь і українська ніч : зб. есеїв (Київ, 2013) ***№ 1441***

Гоголь і українська ніч : зб. есеїв. – Вид. 2-е (Київ, 2013) ***№ 1442***

200 афоризмів Євгена Сверстюка (Київ, 2012) ***№ 1378***

На землі, благословенній апостолом : зб. (Рим ; Люблін, 1990) ***№ 138***

На полі чести : у 2 кн. Кн. 1. Невже то я : [автобіографічні спогади і роздуми Є. Сверстюка] (Київ, 2015) ***№ 1679***

На святі надій : вибране (Київ, 1999) ***№ 1871***

На хвилях «Свободи» : короткі есеї (Луцьк, 2004) ***№ 915***

Не мир, а меч : зб. есеїв (Луцьк, 2009) ***№ 1219***

Перебудова вавилонської вежі. (Чорнобильська притча). – 2-е вид. – (Нью-Йорк, 1990) ***№ 139***

Писані синім крилом : [поетич. зб.] (Київ, 2015) ***№ 1680***

Правда полинова = The Wormwood Truth (Київ, 2009) ***№ 1220***

Світлі голоси життя : зб. есеїв (Київ, 2014) ***№ 1495***

Собор у риштованні (Париж, 1970) ***№ 52***

Собор у риштованні : зб. творів (Київ, 1988). – Машинопис ***№ 96***

Чорнобильська притча (Перебудова Вавилонської вежі)» (Нью-Йорк, 1989) ***№ 115***

Шевченко і час (Київ ; Париж, 1996) ***№ 415***

Шевченко понад часом : есеї. – [Вид. 2-е]. (Луцьк, 2011). – перше вид. вийшло під назвою «Шевченко і час» ***№ 1331***

Шевченко понад часом: есеї. – Вид. 3-є (Київ, 2015) ***№ 1535***

Clandestine Essays (Кембрідж, 1976)

Псевдоніми, алоніми і криптоніми Є. Сверстюка

А. Перепадя 45

В. Андрієнко 43

В. Швидкий 28, 46

Василь Андрієнко 39, 40

Вікторія Адієвська 94

Володимир Швид 48, 53

Г. Кочур 50

Є. Олександрів 9

Є. С. 296, 302, 307, 349, 357, 358, 366, 379, 389, 428, (432), 475, 502, 506, 509, 518, 532, 537, 610, 623, 631, 655, 663, 665, 667, 703, 714, 718, 719, 744, 750, 758, 760, 760, 775, 782, 790, 795, 808, 814, 816, 819, 832, 833, 851, 862, 909, 911, 923, 927, 940, 948, 1081, 1166, 1200, 1282, 1315, 1354, 1498, 1583, 1586, 1627

Євген Михайлюк 49

Євген Олександрів 30

ред. 995

Ред. «Нашої віри» 878

Редактор 345, 1108

Редакція 266, 370

Іменний покажчик

Абанькін В. (571)
Абліцов В. 1795
Аверинцев С. (970)
Агафонова А. М. 1379
Айрікян П. 2213, 2215, 2235, 2241, 2320
Акагоші Айріс (382)
Александров В. 1758
Алексій (Патріарх) (646)
Алєксєєва Л. 2246
Алтунян Г. 1892
Амфілохій Почаївський (в миру Яків Варнавович Головатюк) (1282)
Андрієвська В. 601 (упоряд.), 1347, 1356, (1495), (1538), 1545 (упоряд.), (1677), (1680), 1871 (упоряд.), 2253, 2254, 2264, 2327, 2340 (ред.)
Андрієнко Л. А. 1939 (уклад.)
Андрій (475)
Андрій (святий) (721)
Андрій (син) (250), (1191)
Андрійчук О. 1980
Андрусяк І. (2017)
Андрусяк М. 1928, 1981
Андрухович Ю. 700, 731, 838 (член ради), 839 (член ради), 847, 883, 973 (член ради), (1313)
Андрущак Г. 1844 (уклад.), 1862 (уклад.)
Антоненко П. 2133
Антоненко-Давидович Б. (275), (332), (601), (603), (624), (647), (1484), (1495)
Антоній (Митрополит) (243)
Антонович М. 52, 1719
Антонюк А. (130), (275), (1495)
Антонюк З. 303, 574, 2013
Антонюк Н. 1847
Артюшенко В. 1134 (фот.), 1952 (фот.)
Арутунян (Арутюнян) В. 2213, 2215, 2241, 2320
Астаф'єв В (357), (714)
Астрахан Н. 2303

Багацька Л. 2113, 2114
Багров Н. В. 2093 (ред.), 2189 (ред.)
Багряний І. (1056)
Бадзьо Ю. В. (1764)
Бажан О. Г. 2158, 2253
Бакута С. А. 1939 (уклад.)
Балицький Петро-Кузьма (1111)
Балюк Н. 1186
Бандера С. (1286)
Банкова Ю. 1391
Баран Є. 1893
Барка В. (309), (631)
Барчук М. 2197, 2231
Безансон А. (1176), (1199), (1219), (1495)
Беліцер Н. 2213, 2215, 2241, 2320
Бердик Ю. 1789
Бердиховська Б. 474, 707, 929, 1211, 1916, 1967
Бердяєв М. (915), (917), (1495)
Бердяєв С. (272)
Бжезінський З. (269), (582), (1220)
Биков В. (879), (888)
Бишовець В. Є. 362 (упоряд.)
Біда Р. (1532)
Білецький О. (9), (1046), (1129)
Білозір І. (685)
Білокінь С. 847, 1785, 2134, 2235
Біляцька В. П. 1998
Бітківська Г. В. 2135
Бічуя Ніна 1984 (ред.)
Блум Г. 2274
Бодянський О. М. (1201)
Бойкий І. 1766
Бойко А. А. 1966
Бойко Ю. (833), 993
Бойчук Г. 1587, 1744
Бондар В. (24)
Бондар-Терещенко І. 1796
Бондаренко О. (1424)
Бондаренко Т. Г. 2095 (ред.)
Бондарук Л. 937, 1219 (упоряд.), 1894, 2253
Борис С. 1462
Борисенко В. 1417
Боровий В. І. 308 (упоряд.), 1616 (упоряд.), 1777 (упоряд.)

Бородін В. 1859, 1871
Браженас П. 1758
Брайчевський М. Ю. (726), (744)
Братко О. (348), (1495)
Братко-Кутинський О. (445)
Браунел Ф. 1715, 1716
Брежнєв Л. І. (86)
Бріцина О. 552 (редкол.)
Бровко В. 2235
Бровко І. Б. (396), 1002, (1002), (1263), (1495), 1983
Бродський Й. (1187)
Брунь С. 1872
Брюховецька Л. 1910
Брюховецький В. 1380, 1422, 1436, 1448, 1758, 2081
Бузина О. (644)
Булкін К. 2027, 2253
Бураго Д. С. 2236 (ред.)
Бурмака М. 2231
Буряк Ю. 2213, 2215
Бур'ян Д. (2118 а)
Бурячківський О. 1933, 1934
Бучинський М. (о.) 652
Буш Джордж Герберт Уокер (41-й президент США (в 1989–1993 рр.) (194), (275), (1220), (1382)

Ваверчак Н. 1458
Варфоломій І (Патріарх) 1200
Васейко Ю. 2304
Василик Л. Є. 2028
Василь (Митрополи́т УАПЦ) (в миру: Васи́ль Костянти́нович Липківський) (1143), (1208), (1495)
Васьків М. 2253
Васюник І. (1535), 2253
Вельбовець Н. 2153 (упоряд.), 2226 (упоряд.)
Вербич В. 192, 618, 792, 939, 1873, 1946, 1947, 1968, 2029
Вечерський В. 2255
Висоцька Н. 1310
Вівташ Ю. 566, 627, 1264 (упоряд.), 1790, 1848, 1849, 2213, 2215, 2253, 2289
Вільде І. (18), (23)
Вінграновський М.(14).
Вінницька А. 636
Власов Д. 1830
Вовк В. 2305, 2344
Вовк О. К. 2359 (упоряд.)
Вовчок Марко (9)
Возняк Т. 883
Войнич Е. (6)
Вокальчук Г. М. (ред.) 1379
Воліковська О. 2205
Володимир, митрополит УПЦ Московського Патріархату 543, 544
Володимир (Патріарх) (389), (909)
Волошко Є. 1730
Волошкова Н. 1116 (пер.)
Вороніна Л. 677, 686, 983, 1474, 2253
Вудка Юрій Ар'є (746), (902), 1850
В'ятрович В. 2168

Гавел Вацлав – президент Чехії (1993–2003 рр.) (476), (511), (1338), (1451), (1495), 2139
Гаврилишин Б. 1422
Гаврилюк І. 700, 731
Гаєцька О. (1818)
Гайванович І. 800
Галамай С. 1571, 1685, 1735
Галан Р. 156, 157
Галів М. 1831
Галік М. 1471 (відп. ред.)
Галущак М. 2253
Гальченко С. 1793 (упоряд.)
Ганнуся (онучка) (101)
Гарасим Я. 2253
Гасюк О. 1798
Гевко Я. (1139) (упоряд.)
Гедройць (Ґедройць) Єжи (1042), (1219), (1495)
Гелитович Ю. 1014 (фотогр.)
Гель (1732)
Ґеник-Березовська З. (713), (1224), (1879), (1898)
Герасимов Ю. 2306
Герасимчук Л. 2082
Герольд М. 2253

Герчак Г. (286), (1594)
Гете (Ґете) Й.-В. (48), (50), 419, (601), (1495), 1692
Гетьман О. Г. 2169
Гирич І. 1296, 1672 (упоряд.), 2108 (упоряд.)
Гібсон Мел (931)
Гітлер (Гитлер) А. (1525), (1532)
Гладких О. 2170
Глузман С. 166, 574, 2253, 2256
Гнатюк І. (759), 1210, 1851, 1911
Гнатюк О. 198, 929, 1211, 1916, 1967, 2253
Гоголь М. (6), (8), (55), (483), (601), (606), (666), (784), (785), (793), (796), (827), (831), (894), (915), (919), (1022), (1165), (1167), (1172), (1174), (1180), (1216), (1219), (1227–1229), (1233), (1235), (1243), (1246), (1249), (1331), (1332), (1340), (1341), (1390), (1399), (1439), (1441), (1442), (1453), (1454), (1472), (1481), (1680), (1874), 1975, 2178, 2182, 2193, 2225, 2233
Гоголь О. (1340), (1341)
Гойченко Д. 1372, (1432), (1485)
Голобородько В. (1502)
Головай І. 2171
Головатюк Я. В. *див.* Амфілохій Почаївський
Головко А. (7)
Головко С. В. 1802 (ред.), 2330а
Голота Л. В. 213 (упоряд.), 1601 (упоряд.), 2213, 2215
Голуб О. 1455 (упоряд.), 1560 (уклад.), 1673 (упоряд.), 1680 (упоряд.), 2137 (упоряд.), 2196 (упоряд.), 2208 (упоряд.), 2213, 2253, 2279 (упоряд.)
Гольберг М. 1929
Гончар В. 2030 (упоряд.)
Гончар І. М. (202), (297), (434), (465), 552
Гончар О. Т. (23), (248), (305),(389), (1088), (1484), (1764), 2030, 2041
Гончаренко Л. 1452
Гончарук М. 1793 (упоряд.)
Горбаль А. 1492 (упоряд.), 2194 (упоряд.)
Горбаль М. 126, 303, (532), 731, 1007, 1012, 1874, 1912, 2253
Горбань Т. Л. 1939 (уклад.)
Горбач А.-Г. 185, 186, 1742, 1765, 1769
Горбачов М. С. (Президент СРСР, березень 1990 – грудень 1991 рр.) (1764)
Горбачук В. 1263, 1368, (1377), 2253
Горбунова О. 1508
Горинь Б. (1045), 1407, 1999, 2031, 2059, 2083
Горинь М. 100, 303, 929, 1967
Городецький О. 2213
Горохівський Л. 303
Горська А. (57–59), (142), (334), (442), (493), (535), (561), (699), (960), (1148), (1237), (1238), (1568), (1602), (1642), (1643), (1671), (1673), (1680)
Горький М. (6)
Грабовська І. 1971, 2172
Грабовський В. 974 (пер., ред. і уклад.)
Грабовський П. (32) , (49), (51), (84), (85), (601), (1495)
Грабовський С. 2257
Григоренко В. 241
Григоренко [П. Г.] (генерал) (284)
Грицак Я. 709
Гриценко О. 1785, 1809 (ред.)
Грицюта М. (9)
Грицяк Е. (Грицяк Є.) (1194–1196), (1495)
Гросс Я. Я. (1498)
Губич Л. 2231
Гудзяк Б. 2213
Гузар Л. *див.* Любомир (Гузар)
Гузьо Г. 1393, 1394, 1396
Гуляк А. 2258
Гундяев В. М. *див.* Кирилл (Патриарх Московский и всея Руси)
Гунчак Т. 86 (упоряд.)
Гундорова Т. 2344
Гуреш Т. 615
Гуртовенко В. (28)
Гуцало Є. (22), (389)

Давидова Г. В. 2359 (упоряд.)
Даниленко В.2204 а (упоряд.)
Даниленко Н. 2253
Данилюк В. 2307
Данилюк-Терещук Т. 2308
Даніель Анж (о.) (203)
Дарморіз О. 2173
Дворко О. 1103 (упоряд.), 1845 (упоряд.), 2014 (упоряд.), 2339 (упоряд.)
Дейнека І. 621
Дейч О. (9)
Демська-Будзуляк Леся 2344
Денисюк І. 2344
Джемілев М. 731
Дзюба І. М. 47, 55, 488, (490), 512, (601), (733), (734), 780, 845, (849), 929, (1041), (1064), (1102), 1244 (редкол.), (1346), 1347, 1358, 1423, (1495), (1561), (1562), (1796), 1799, 1910, 1914, 1920 (вступ. сл.), 1967, 2009, 2015, 2016, 2023 (вступ. сл.), 2032, 2071 (редкол.), 2128, 2136, 2139, 2174, 2213, 2253, 2289
Дибко-Филипчак І. 1776
Димитрій (Патріарх УАПЦ) (812), (995)
Діброва В. 199, (227)
Дідик О. 1771
Дідківська Г. 741
Дідула П. 614
Дімаров А. (635)
Дітчук В. 1982
Дмитренко О. 902, 1343 (фотогр.)
Добрий Микола *див*. Лукаш М.
Добровольська Л. 2253
Довгань М. 2253
Довженко О. (331), (351), (461), (471), (540), (597), (601), (985), (987), (1023), (1036), (1156), (1170), (1266), (1388), (1495), 1988, 1997, 2011, 2012, 2058
Доній О. (747)
Донцов Д. (1165), (1495)
Дончик В. Г. 1948
Достоєвський [Ф.] (1613), (1680)
Доценко Р. 2203
Дочинець М. (1404), (1415)
Драгоманов М. (1559)
Драч І. (14), (24), 488, 512, 656, (1680), 2260, 2328
Дробаха О. 1875
Дрозд В. (22), (25), 2253, 2353
Дроздовський Д. 2060
Дубовік С. 2069 (ред.)
Дубровський Олександр (о.) 2253
Духно Т. В. 2175
Дюранті Волтер (915)
Дяченко К. 793
Дячук І. 569

Едлинский Г. (971)
Едлинский М. (971)

Євецька І. О.(1407)
Єлепський В. 543
Єфремов С. О. 2037 (ред.)

Жванія Л. 2309
Жданова Р. 2360 (наук. ред.)
Жиленко І. В. (969), (1343), (1345), (1353), (1486), (1495), 1834, 1853, 18761930, 1949, 1969, 2061, 2112, 2207, 2253, 2333, 2341, 2342, 2343, 2346, 2349, 2350, 2353
Житнікова-Плющ Т. 1740
Жук І. 2253, 2344, 2357
Жук О. 1083
Жулинський М. Г. 2032, 2116 (ред.), 2179 (ред.), 2346
Журавський В. 1407
Жусєв І. 2085

Забілий Р. 2102
Забужко О. (977), 1254 (упоряд.), 1877, 1913, 2000, 2018, 2062, 2115, 2177, 2218, 2253, 2310
Заверталюк Н. І. 1943 (наук. ред.), 1998 (наук. ред.), 2043 (наук. ред.)
Загакайло О. 1395
Загнітко А. 2253
Загребельний П. 694, 1943
Задорожна С. 2086

Задорожний Д. 2178
Зайцев Ю. 796, 1938, 1992 (упоряд. і відп. ред.)
Залеська Онишкевич Лариса М. Л. 332 (ред.)
Заливаха О. (П.) (161), (393), 484, (687), 731, 740, (897), (898), (1137), (1141), (1220), (1495), 1660 (худож.) 1779, (1843), 2344 (худож.)
Залізняк Б. 1465, 1806, 1811
Заник Х. 2060
Заньковецька М. (1680)
Заплетнюк Є. (1316)
Зарецький В. (334)
Зарецький О. 334, 442 (упоряд.), 535 (упоряд.), 1209 (упоряд.), 2033, 2048, 2253
Захаркін М. 1559
Захаров Б. [Є]. 1950
Захаров Є. 2001 (уклад.)
Захарченко І. (1259), (1318), 2063
Захарчук Є. В. 2139 (упоряд.)
Збанацький Ю. (23)
Зеров Д. (1219)
Зерова М. 932 (упоряд.), 973 (упоряд.), 1977 (упоряд.)
Зеров М. (41)(52), (601), (932), (1495), (1532), 1955
Зерови (826), (901), (915), (932), (973), (1495), (1977)
Зінкевич Н. 1347, 1356
Зінкевич О. (упоряд.),1004 (упоряд.), 1104 (упоряд.), 1158 (упоряд.), 1223 (упоряд.), 1455 (ред.), 1497 (упоряд.), 2100, 2108 (ред.), 2156 (ред.), 2196 (ред.), 2208 (ред.), 2213, 2253, 1347, 1356, 1455 (ред.), (1497), 2100, 2107 (ред.), 2156 (ред.), 2196 (ред.), 2208 (ред.), 2213, 2253
Зінченко А. Л. 1208 (упоряд.)
Зорівчак Р. 1984
Зорянів П. (1622)
Зубань М. 1818
Зузяк Л. 1459, 1539

І. К. 1728
Іван (Йоан) Павло II (Папа) (708), (749), (755), (1065)
Іва́нова Л. 2253
Іванишин П. 1985
Івашко В. 1791
Івшина Л. 1322
Ігор, (Архієпископ Харківський і Полтавський) (в миру Юрій Андрійович Ісіченко) 344, 984 , 993, (1081), 2213, 2253
Ілляш М. 345 (упоряд.), 367 (авт.-упоряд.), (1818)
Ільницький М. 1931, 1951, 2034, 2220, 2261
Ірчан М. (7)
Ісаакян А. 1714
Ісіченко І. *див.* Ігор, (Архієпископ Харківський і Полтавський)

Каджионіс Й. 1684, 1685, 1686
Кадирова Л. 2253
Калакура Я. 2204 а (ред.)
Калинець (Калынец) Ігор 126, 574, 600 (член ради), 796, 1938, 2019, 2231, 2253, 2354
Калинець Ірина (1764), 2180
Калиниченко І. 373, 1474
Каплун В. 2001, 2213
Карачко С. 1185
Кармелюк А. 2263
Карпенко В. 543
Карпенко-Карий І. (10)
Карпій Д. 2312
Каспрук А. А. (9), 1871
Касьянов Г. 1802
Катерина II (рос. цариця) (1107), (1118), (1183), (1184)
Качеоніс Й. *див.* Каджионіс Й.
Качуровський І. 1595 (упоряд.), 1932, 2035
Квасницька О. 672
Квецко П. 1803
Квінт Курцій Руф 1703
Квіт С. М. 2095 (відп. ред.)
Квітневий В. 910 (ідея вид. та упоряд.)

Кипиани В. 2221
Киридон А. М. 2292 (упоряд.)
Кириленко Т. 2117
Кирилл (Патриарх Московский и всея Руси, в миру Владимир Михайлович Гундяев) (1299), (1305)
Кириченко Р. 2190
Кириченко С. 1895, 1896, 2253
Кирієнко Г. 1303 (упоряд.), 1328 (упоряд.), 1671 (упоряд.), 2084 (упоряд.)
Кир'ян Н. 1464, 2036, 2138, 2222, 2253, 2264, 2265
Кисельова М. 1970
Кислюк Л. 2037
Кілієвич О. 1785, 1827 (ред.)
Кінг Мартін Лютер (634)
Кінґ Френсіс (103), (104)
Кіплінг Р. 1687, 1688, 1693, 1704, 1706, 1711, 1712, 2169
Кіт Я. 1761
Климковська Н. 1053
Климчук О. 1285
Кличко В. В. (1502), 2262
Коваленко Н. 2253
Ковалів Ю. І. 2087
Коваль В. 1759
Коваль О. 1886 (керівник проекту), 1921 (керівник проекту), 1960 (керівник проекту), 2006 (керівник проекту)
Коваль Р. 986 (упоряд.), 2118, 2118а, 2181
Ковальов С. (571), (1835), 2266
Ковальська Л. 270
Ковальський В. 673
Ковтун В. 1804
Ковцун О. 1378 (упоряд.), 1553 (упоряд.), 2253
Кожушко-Лозинська І. 2139
Козак В. (1532)
Козак С. (466), 2113 (фот.)
Козулько А. 2119
Колесник П. 1717
Колесников Ю. (243)
Колошук Н. 2267
Конверський А. Є. 2229 (ред.), 2247 (ред.)
Кондратюк А. 2268
Кониський О. (1520)
Конквест Р. (151), (1116)
Кононенко П. 1417
Конончук М. 2120
Констанкевич І. 2313, 2314
Концевич Є. (1012), 1917
Копійка В. 2253, 2285
Коптілов В. 415, 1819
Корабліна З. 1116 (пер.)
Кореневич Л. 1854
Корженко С. 2269
Корнєва В. 2201
Корнієнко Н. 1426
Корнійчук О. (6).
Корогодський Р. М. 569, 600 (упоряд. та авт. прим.), 838, (1242), (1532), 1660 (упоряд.), 1820, 1821, 1855, 1869 (ред., упоряд.), 1870, 1897, 1933, 1934, 1971, 1972, 2064, 2253, 2344
Корольов А. М. 44, 86
Коротич В.(13), (52)
Корсак І. (1153)
Коршак В. 976
Косиґін А. Н (86)
Косинка Г. 2344
Косицька З. 2253
Косицький М. (1138), 1952, 2253
Косовська М. 815
Костенко В. 1836
Костенко Л. (680), 888, (1066), (1495), 1502, (1543), (1602), (1642), (1677)
Костюк Г. 2206
Костюк Г. П. 15 (ред.)
Костюк Г. С. 8 (відп. ред.)
Котенко Н. 1050
Котляревський І. (7), (56), (60), (62), (69), (76), (95), (148), (154), (204), (562), (568), (601), (915), (1088), (1495)
Коханець Л. 797, 1822

Коцюбинська М. Х. 47, 96 (уклад.), 133, (253), (457), 507, 542, (601), 626, (626), 713, (736), (742), 780, 845, 888, 929, (936), 1055, (1123), 1206 (підгот.), 1209 (ред.), 1224, 1242,1251, 1263, 1308, (1358), (1365), (1368), (1370), (1376), 1407, (1428), 1443, (1495), 1606, 1660 (упоряд.), 1759, 1762, 1768, 1845 (упоряд.), 1856, 1871, 1879, 1898, 1899, 1915, 1929, 1953, 1967, 1973, 1995 (упоряд.), 1996 (упоряд.), 2002, 2033 (ред.), 2039, 2040, 2048 (ред.), 2052 (упоряд.), 2064 (упоряд.), 2065, 2066, 2100 (ред.), 2112, 2253, 2289, 2344 (упоряд.), 2344, 2347 (упоряд.), 2349
Коцюбинський М. (3), (8), (9)
Коцюбинські 1137
Кочерга С. 650
Кочур Г. Г. (370), 1764
Кошелівець І. 69, 76, (479), (480), (485), (743), (1219), (1495), 1731 (упоряд.), 1736, (1833), 1857, 1871, 2223, 2253
Кошіль О. 419
Кравець М. 543
Кравчук М. (801), (915), (1495)
Кракалія Р. 1419
Красівський З. (262), (382), (601), (986), (1239), (1342), (1495), 2181
Краянин М. 1780
Кривенко О. А. 1959, 2155
Кривоконь Н. І. 2175 (ред.)
Кривцун Д. 2224
Кримський А. Ю. 2037 (ред.)
Кришталовська Т. 2253
Криштальський А. 377, (658), 727, 915 (ред.), (972), 1625, 1781, 1782, 1805, 1837, 1880, 1900, 1974 (ред.), 2253, 2344
Кріль Н. 1986
Кроп Т. 2182
Крохмальна Г. 2298
Крушельницька Л. І. (837), 1858
Ксьондзик Н. 2183
Ктитор П. 2148 (ред.)
Кубійович В. 1728 (ред.), 1861 (ред.)
Кудряшов Г. О. 2190 (упоряд., ред.)
Куза А. М. 2088, 2140
Кузнецов С. 1902 (фот.)
Кузьмович О. 279
Куліш Н. 2184
Куліш П. (506)
Курас І. Ф. 289 (ред.)
Курносов Ю. О. 1859, 1871
Кухарук Р. 922
Кучер М. 1753
Кучер Н. 1242, 1454, 2064 (упоряд.), 2141, 2142, 2185, 2225, 2253, 2270, 2271
Кучерук О. (698)
Кучма Л. (Президент України, 1994–2005 рр.) (376), (512), (715), (740), (803), (847), (883), (915), (933)
Кушмет-Небайдужа М. 2089
Кушнір Г. О. 2143, 2144, 2272, 2273, 2274, 2275, 2276, 2315, 2316
Кушнірук Р. (1125), 2213

Лабінський М. Г. 1920 (авт.-упоряд.), 2023 (авт.-упоряд.), 2124 (упоряд.), 2157 (авт.-упоряд.)
Лавриненко О. 619
Лавринович Л. 2317
Лавриш Ю. 2186
Лавріненко О. 1916
Лавріненко Ю. (791), (817), (893), (951), (1135), (1202), 1217, (1495), (1550), 1942
Лебеденко Л. 2277
Левкова О. 925, 1976
Левчук Т. П. 2267 (упоряд.)
Ленін В. І. (1151), (1241), (1532)
Леонтович О. 2127
Лермонтов М. (6), (8),
Лесів Я. 222, (264), (267), (275), (308), (601), (1495), (1522), (1549), 2318
Лещук Є. (848), (1333), 2344
Лєцкін М. 1917
Лижичко Р. 2253, 2289

Липинський В. (229), (233), (252), (298), (341), (601), (1109), (1110), (1207), (1495)
Липківський В. *див.* Василь (Митрополит УАПЦ)
Лисенко І. 196
Лисенко Л. І. (Лысенко) 2041, 2042, 2067, 2068, 2069, 2090, 2091, 2092, 2093, 2094, 2095, 2096, 2121, 2122, 2123, 2145, 2146, 2187, 2188, 2189, 2190
Лисенко-Єржиківська Н. О. 2043
Литвин В. М. (847), (883),
Литвин М. 1838
Литвин Ю. (425), (446), (691), (692), (1369), 2117
Литовченко Л. Є. 1757
Лиховид І. 2191
Личковах В. А. 2175
Лиша Р. (223), (317), 566, 601 (упоряд.), 627, 1159, 1245, 1265 (упоряд.), (1289), (1334), (1495), 1545 (упоряд.), 1839, 1871 (упоряд.), 1974, 2213, 2253, 2279, 2280, 2289, 2344
Лівень А. 791, 1374
Лізанчук В. В. 2090 (ред.)
Лісова В. 2226 (упоряд.), 2253
Лісовий В. (1446), (1495), 2020, 2226, 2253, 2289
Лодзинська О. 2215, 2245
Лозинський О. М. 2139 (упоряд.)
Лонгфелло Г. 1707
Лось Й. 1881
Лубківський Р. М. 2023
Лубчак В. 1392, 2147
Лукаш М. (110), (111), (128), (681), 1244, (1484), (1495), 2071
Лук'яненко Л. (571), (1732)
Лук'янчук В. 2029 (фот.)
Луценко Ю. (980),
Луцький Ю. О. 73, 230, (679), (750), (1201), (1310), (1433), 1613, 1734, (1772), 2111, 2344
Любомир (Гузар) (єпископ УГКЦ) (2163), (2186) 2213, 2253, (2270), 2289
Любченко В. 746

Магомет (пророк) (1054), (1068)
Маїль Н. 2192
Македонський Олександр (1703)
Максимович Б. 2227
Максимчук С. (991)
Малиш (Маліш) П. 553, 596
Малишевський І. 1954
Малишко М. 2253, 2289
Малімон Н 1233
Малюта І. 1266, 2318
Маляр П. 515 (упоряд.), 1832
Мамчур С. Я. (455), 697
Маринович Л. 382 (упоряд. та прим.), 1434 (ред.), 2097 (упоряд., ред.), 2149 (ред.)
Маринович М. 382 (упоряд. та прим.), 574, 1041, 1047, 1048, 1073, 1261, 1274, 1276, 1277, 1292, 1317, 1358, (1495), 1924, 1925, 1944, 1987, 2044, 2056, 2097, 2098, 2213, 2253, 2289
Маричевський М. 442 (упоряд.), 535 (упоряд.)
Маркосян Р. 2213, 2253
Мармус В. 2148
Мартинович М. 303
Марусенко П. 616, 1298, 1952, 1988, 2045, 2070, 2193, 2213, 2228, 2253
Марусик (Марусык) Т. 164, 275 (упоряд.), 489, 725
Марченко В. В. (159), (171), (275), (299), (401), (513), (1010), (1140), (1348), (1356), (1369), (1495), (1677), (1680), (1764), 2117
Марченко (Смужаниця) Н. (1348), (1349), (1355), (1356), (1492), (1495), 2194
Марченко Ю. 1887 (уклад., ред.), 1903 (уклад., ред.), 2024 (уклад., ред.)
Марчук Є. К. (334)
Масенко Л. (1001) (ред.), 1254 (упоряд.), 2253, 2344

Масхадов Аслан (Президент Республіки Ічкерія, 1997–2005 рр.) (731)
Матвієнко Н. (251), (428), (594), (809), 1055, 1500, 2253
Матвійчук Л. 2253
Матвійчук О. 1500
Матвіюк К. 2099, 2253
Мафтин Н. В. 2281
Махринский Т. 702
Машталер Г. 2004
Медвєдєв Д. А. (Президент РФ) (1162)
Медведчук В. (673), (752), 1927
Медвідь Ф. М. 2229
Мейс Джеймс (915), (941), (1041), (1495), 2344
Мельник Б. (928), 1975
Мельник В. (1473)
Мельникова О. С. 2195, 2230, 2282
Мельниченко О. 1786
Мельничук Б. 2005
Менделевич Й. 1750, 2196
Мень О. (о.) 380
Мешко О. (275), (425), (446), (1495), (1563), 2253
Миколюк О. (1405)
Микульський В. (928), 1975
Мирний Панас (3), (8), (10)
Мироненко І. 924
Мисик В. (5)
Мисюга Б. 897 (упоряд.)
Митько М. О. 1528 (уклад.)
Михайлик А. 1453
Мілош Чеслав (547), 2139
Міхнік Адам (158), (275), (1756)
Міщенко Д. С. 2198
Могила П. (520)
Мозолевський Б. (601), (1495), (1540)
Мокрик Р. 2173
Молякевич Д. (21)
Моргаєнко П. Д. 1871, 2048
Мороз А. (1007)
Мороз В. (55), (1088), (1732)
Мороз Р. (1030), (1035), (1434), (1487),1498 (пер.), 2149, 2253
Москаленко М. 1955, 2124
Москалець К. 1882
Мстислав (Патріарх УАПЦ, в миру Степан Іванович Скрипник) 211, (266), (275), (283), (290), (577), (601), (633), (882), (1203), (1495)
Музиченко Я. 958, 1025, 1230, 1503, 1533, 2046, 2253, 2283, 2284
Музичка І. 371, 1806
Мукан А. 2199, 2200
Муравчук Л. І. 1783 (склад.)
Муратов І. (23)
Мухарський А. 1505

Н. Дм. *див.* Кузьмович О.
Нагорний О. 1418
Наєнко М. К. 2206 (ред.), 2187 (ред.)
Назаренко М. 1114
Назарук І. 2319
Наконечний Л. 484
Неживий О. І. 2052 (упоряд.), 2347 (упоряд.)
Некрасов В. (505), (1495), (1519), 2219
Нестеренко П. 2255, 2286
Никифорова О. И. (12)
Никодим (о.) (573)
Ніколаєнко І. 1918
Німець О. 2202
Новак В. 1116 (пер.)
Новодворська В. (1500)
Нойфельд А. 2253, 2289
Нойфельд Г. (1144), 1357
Нойфельд-Сверстюк В. *див.* Сверстюк В.

Обертас О. (1300), 2100
Ободянська Л. 1928
Овдієнко М. 2253
Овсієнко В. 303, 396 (упоряд.), (422), (425), (446), 639, 740, 996, 1002, 1007, 1010, 1012,1077, (1103), (1181), (1222), 1365, 1474 (упоряд.), (1495), 1526, 1533 (упоряд.), 1681 (упоряд.), 1714 (упоряд.), 1773, 1840, 1983 (ред.), 1989, 1990, 2001 (уклад.), 2014, 2101, 2167 (упоряд.), 2213,

2232, 2241, 2253, 2285, 2289, 2291, 2321, 2322, 2323, 2353 (упоряд.), 2354 (упоряд.), 2355 (упоряд.), 2356 (упоряд.), 2357 (упоряд.), 2358 (упоряд.)
Огульчанський Ю. 570
Окуджава Б. (478), 1696
Олійник Б. І. 2157
Ольжич О. (1104), (1105), (1121), (1223), (1495)
Ольшевський І. 1936, 1956, 1957, 2047, 2324
Онопа А. 2233
Орест М. (349), (1495)
Орлов Ю. (1291), (1403), (1495), 2162
Ортинський І. 1924, 1925, 1944, 2056
Осадчий В. 2072
Осадчий М. 1763
Осипчук В. 1792
Осієнко В. В. 2003
Островський М. (6), (8)

Павленко Н. 1527
Павленко О. Г. 2203
Павлів В. 1959, 2155
Павлівський Б. (1139), (1177)
Павлов В. 2021, 2253
Павлов Р. 1533, 1554 (уклад.), 1564 (уклад.), 2253
Паламарчук Г. 1841
Палюх Н. 2287
Панов М. І. 1941 (ред.)
Пантелеймон (великомученик, цілитель) (663)
Панчук Г. Д. 2288
Параджанов С. 44, 86
Пастернак Б. 1690, 1691, 1695, 1697, 1702, 1710
Пастух Т. 2019
Патон Б. Є. 2116 (ред.)
Патока В. 2360 (уклад.)
Патріарх УАПЦ (307)
Патріарх УПЦ КП (307)
Пашко А. 1088 (ред.), (1426), (1680), 1945 (ред.), 1965 (ред.), 1995 (ред.), 1996 (ред.), 2010 (ред.), 2025 (ред.), 2079 (ред.), 2131 (ред.), 2164 (ред.), 2248 (ред.)
Пашко І. (1680)
Пащенко В. 295
Пелех У. 1746, 1747
Пелішенко О. Р. 1379
Перепадя А. 45 (пер.), (261), 507, (1204)
Перепелиця А. 1823, 1825
Перес Шимон (дев'ятий президент Держави Ізраїль, 2007 – 2014 рр.) 1273
Перлулайнен Л. 2253
Петренко Л. 1756 (фот.)
Пилипчук Д. П. 2150, 2204
Пилипчук Т. 2253, 2289
Пирожко С. 1534
Пишний В. (о.) (1558)
Пігідо Ф. (811)
Підгорний Б. 825 (упоряд.), (876),
Підгорний М. В. (86)
Підпала Н. 2125 (упоряд.)
Підпалий В. 2125
Плав'юк М. 1935
Плахотнюк М. 1407, (1476), 1842, 2151, 2213, 2215, 2245
Плохій С. 1425, 2325
Плужник Г. 2344
Плющ Л. 1740, 1937, 2253
По Е. 1689
Погружальський В. (796), (1219),
Покальчук Ю. В. 322 (упоряд.)
Полежаєва Т. 2326
Полищук В. 1902
Полторацький О.(47), (845), (1088),
Полянський І. 925, 1976
Поляруш Б. 2006 (ред.)
Попадюк З. (1680)
Попов В. 2199 (фот.)
Попов О. П. (1423)
Попович М. 1308, 2253
Порошенко П. О. (Президент України) (1502), (1516)

Потапенко Я. 2074, 2126
Потупейко М. 1807
Приймаченко М. (1495), (1667), (1669), (1680)
Присяжна (Маїло) Н. 2253
Присяжний М. 925 (ред.), 1926 (ред.), 1964 (ред.), 1976 (ред.), 2078 (ред.)
Пронюк Є. 303, 2153
Пронюк М. 2153 (упоряд.)
Проскура Н. 2253
Проскура О. 2253
Протасова Г. 2290
Пуніна О. 2103
Пуряєва Н. 1492, 2194 (упоряд.)
Путін (Путин) В. (Президент РФ) (1049), (1525)
Пчілка Олена (623), (637), (1219), (1495), (1559)
П'янов В. Я. 305 (ред.-упоряд.)
Райбедюк Г. 2104
Рапп І. 1365
Рарицький О. 2125, 2206, 2327а (упоряд., передм.)
Рахманін С. 2154,
Рачук М. 443
Рева Л. Г. 2236
Рибаков М. (272)
Рибалко К. 1296 (упоряд., ред.), 1672 (упоряд.), 2108 (упоряд.)
Рибалко О. 601 (ред.), (1251) (1295), (1296), 1545 (ред.), 2108
Рибарук І. 2213
Рибка О. 1205, 2050, 2105
Рильський М. (7), (1484)
Різників О. 2253, 2355
Різун В. В. 1944 (ред.), 1966 (ред.), 2028 (ред.), 2094 (ред.), 2096 (ред.), 2121 (ред.), 2145 (ред.), 2165 (ред.), 2195 (ред.), 2230 (ред.)
Рог В. 986 (упоряд.)
Роговцева А. 1502
Роженко І. 206
Розумний М. 1031
Розумний П. (427), (1098), (1108), (1480), 2291, 2003, 2253
Романець В. 2
Романчук О. 1115
Романюк В. (о.) 1763
Романюк М. М. 1847 (ред.), 1865 (ред.), 1905 (ред.), 1909 (ред.), 2007 (ред.), 2008 (ред.), 2110 (ред.), 2129 (ред.), 2143 (ред.), 2188 (ред.)
Ромко П. 1403 (пер.)
Роснянська Р. 1733, 1737, 2253
Руденко М. Д. (23), (439), (557), (558), (601), (942), (943), (1468), (1495), (1764), 1883, 2183, 2344
Руденко Р. 1055, 1469 (упоряд.)
Рудницький Л. 1774
Руженцева Є. 1884
Русин І. 2253, 2289
Русначенко А. 1859, 2106, 2253
Рябчук М. 574 (редкол.), 929, 1885, 1967

Сакидон С. 38 (пер.)
Салига Т. 236, 237, 487, 1561, 2076, 2348
Самуляк Н. 1389 (підгот.)
Санникова О. 2266
Сапеляк С. (867), 867, 1958
Сардарян К. Г. 2207
Саутсвел Р. 1708
Сахаров А. (141), (200), (275), (661), (1219), (1335), (1495), (1769)
Сверстюк А. (син) (250)
Сверстюк В. (1538), (1680), (1681), 2253, 2278
Сверстюк Є. Я. (1656), (1680), 1860
Сверстюки 880
Свідзінський В. 2344
Світлична Л. 593 (упоряд.), (880), 1852 (упоряд.), 2053 (упоряд.), 2335 (упоряд.)
Світлична Н. 302, 593 (упоряд.), (1050), (1058), (1070), (1495), 1739 (упоряд.), 1741 (упоряд.), 1745, 1748 (упоряд.), 1749 (упоряд.), 1852 (упоряд.), 2052, 2053 (упоряд.), 2335 (упоряд.), 2347

Світличний І. 55, 97, 103, 104, (116), (238), (261), (287), (353), (516), (593), (601), (1484), (1495), 1588, (1729), (1763), (1764), (1852), 1910, 1914, 2052, 2053, 2076, 2135, 2253, 2335, 2336, 2347, 2348, 2356
Світличні-Стокотельні 880
Севрук Г. (890)
Севруки 1137
Семенюк Г. Ф. 2087 (ред.), 2120 (ред.), 2126 (ред.), 2132 (ред.), 2135 (ред.), 2198 (ред.), 2203 (ред.), 2258 (редкол.)
Семеняк-Штангей В. 1922
Семикіна Л. (421), (437), (495), 1407, 2253, 2285
Семиноженко (1309)
Семків Р. 1329, 1440, (1497),
Сент-Екзюпері А. (45), (601), (1495), (1532)
Сервантес Мігель де (39), (601), (1495), (1602), (1613), (1614), (1642), (1644), (1673), (1677), 1683, 2198
Сергійчук В. 1031
Серпілін Л. (23)
Сєриков А. (243)
Сидоренко Н. М. 2042 (ред.)
Сидоржевський М. 1169, (1535), (2017), 2017, 2237
Сидорук А. 1071
Симоненко В. (54), (66), (148), (261), (354), (372), (405), (601), (855), (915), (1033), (1088), (1155), (1219), (1329), (1440), (1484), (1495), (1556), (1568), (1602), (1650), (1673), (1680),1982, 2113, 2114
Симуха А. 2253
Синдюков І. 2238
Синиця Г. 498
Сирота Л. 974 (пер.)
Сінченко О. 1242 (упоряд.), 1441 (упоряд.), 1442 (упоряд.), 1532 (упоряд.), 1535 (упоряд.), 2064 (упоряд.), 2159, 2253, 2293, 2294, 2295
Скамаль Міхаель 126
Сковорода Г. (1430), 1694, 1698, 1701, 1709
Скоп О. 333 (ред. і упоряд.), 368 (ред. і упоряд.), 548, 563, (878), (881), 1807, 1866 (ред. і упоряд.)
Скоробагатько С. 1961
Скотнікова Т. 2121 (упоряд.)
Скрипка В. 2253
Скрипник С. І. *див.* Мстислав (Патріарх УАПЦ)
Скрипникова Л. 2253
Скрупська М. 1754 (пер.)
Скуба В. 1401
Скуратівський В. 2253
Скуратко Т. 2328
Слабошпицький М. 2035, 2253, 2296
Слапчук В. 1904, 1978, 2253
Сліпушко О. 2051 (авт.-уклад.)
Смирнов А. (1257)
Смілянська В. 1520 (упоряд.)
Смолій В. А. 2158 (ред.)
Смужаниця Н. *див.* Марченко Н.
Снєгирьов Г. І. (1764)
Сокульська О. 1265 (упоряд.)
Солженіцин О. (140), (588), 900, (1157), (1192), (1197), (1219), (1495)
Соловей Е. 1428 (упоряд., ред.), 2213, 2253, 2297, 2344
Соловйова Віра 2253
Соломон (цар давньої держави Ізраїль) (1361)
Солонець О. 858, 863
Сольчаник Р. 86 (упоряд.)
Сорока В. 2240
Сорокін П. В. 361
Сосюра В. (1164), (1180), (1219), (1495)
Сталін В. (760), (905), (915), (1170), (1532)
Стариков Г. М. 2108
Стахів М. О. 2298
Стендаль (43), (601), (1495)
Степаненко М. 2215, 2242
Степанишин С. 234
Стратійчук В. 1786

Стрельбицький М. П. 1810, 2352
Стриж О. 2299
Ступка Б. 1811
Стус В. (97), (99), (103), (104), (133), (187), (195), (201), (217), (218), (231), (274), (275), (276), (285), (373), (425), (446), (537), (539), (542), (571), (572), (578–580), (589), (601),(602), (629), (662), (673), (686), (691), (692), (710), (716), (752), (825), (876), (877), (974), (996), (1009), (1010), (1040), (162), (1101), (1103), (1142), (1160), (1173), (1219), (1220), (1270), (1288), (1369), (1411), (1443), (1447), (1464), (1474), (1484), (1502), 1588, (1590), (1593), (1597), (1607), (1622), (1639), (1642), (1643), (1673), (1677), (1680), (1681), (1764), 1793, 1845, 1902, 1927, 1989, 2014, 2117, 2138, 2160, 2167, 2211, 2241, 2337, 2338, 2339, 2345, 2351, 2358
Стус Д. 586, 2160 (упоряд.), 2339 (упоряд.)
Сугоняко О. (688), (1495), 1962
Сулима М. 1955 (упоряд.)
Сусленський Я. 1580, 1687, 1743, 2208
Сухарєва С. 2329
Сущенко О. 726

Табачник Д. В. (1041), (1047), (1073), 1112, (1219), (1277), (1314), (1325)
Таборит М. 1922
Танюк Л. 334, 1423, 1426, 1519 (ред.-упоряд.), 2219 (ред.-упоряд.), 2253
Таран Л. 859
Тараненко М. (9)
Тарасюк Г. 1942
Тарнашинська Л. 329, 384, 705, 728, 1272, 1812, 1828, 1864, 1888, 1889, 1890, 1919, 1943, 1993, 2109, 2128, 2161, 2209, 2210, 2243, 2253, 2360
Телемко О. 2024 (уклад., ред.)
Телех Р. 2300
Теліга О. (254), (263), (1039), (1061), (1076), (1121), (1158), (1495), (1497), (1541)
Терен В. 1935
Терен Т. 1484, 2260
Терещенко Ю. (1175)
Тисячна Н. 699, 1322 (упоряд.), 1376
Тимошенко Ю. (1190)
Тимченко М. 1466 (фотогр.), 1527 (фото)
Тихий О. (691), (692), (1091), 1219, (1369), (1495), 2117
Тичина П. 218, (275), (601),(1113), (1346), (1357), (1495), (1789)
Тищенко К. 1251
Ткач А. 2253
Ткач Є. 2162
Ткач О. 1991
Ткаченко А. 974 (пер.), 1329, 1440, 1556 (упоряд.)
Ткаченко Б. 2253
Ткаченко В. Г. (1362), 2118
Ткаченко Д. 1329 (упоряд.), 1440 (упоряд.), 1556 (упоряд.)
Ткачук М. (378), (1163)
Ткачук О. 1170, 1979, 2055, 2253
Томак М. (1337)
Топачевський А. 2289, 2301
Трофимчук Т. 1565
Тужик Ю. 1305
Тургенєв І. (46), (601), (1495)
Туровець-Лісова Л. 2226 (упоряд.)
Тютчев Ф. (564), 1699
Тютюнник Григор (215)

Українка Леся (7), (9), (53), (228), (275), (737), (1178), (1495)
Унгурян О. 684, 724, 855, 1390
Уніят В. 2005
Уткін О. І. 289 (упоряд.)

Файзулліна Г. С. 2247
Федів Л. 857, 990,
Федів Ю. 1168

Федоренко Є. В. 356 (упоряд.), 515 (упоряд.), 1832, 1866
Феллер М. 1794
Филипович-Михайлевич О. 1813, 1814
Филипович-Михалевич О. див. Филипович-Михайлевич О.
Фисун О. 1994
Філарет (Патріарх УПЦ КП) (146), (243)
Філатов О. М. 1764
Філіпчук З. 1506, 1544 (авт.-упоряд.), 2253, 2302
Франко І (62), (1063), (1092), (1495), (1604), (1605), (1613), (1663), (1680), 2171
Французенко Я. 1907

Харчук Р. 929 (пер.), 1967 (пер.)
Хвалюш Ю. 2289
Хейфец М. 1775, 1787, 1908
Хінкулов Л. (20)
Ходєєв І. 2077
Хоменко А. 1525
Хоменко В. (791)
Хоменко Т. М. 1909, 1924, 1925, 1926, 1944, 1964, 2056, 2078
Хорунжий Ю. 306, 1935
Хруцький А. Л. 2139 (упоряд.)
Хрущак В. 828

Царинник М. 1740 (ред.)
Цибулько В. 617
Цимбал В. (1109), 2215, 2245
Цимбалюк М. 1343, 1467, 2211

Чамата П. Р. (ред.) 15
Череватенко Л. 1244 (упоряд.), 2071 (упоряд.)
Черевко А. 2163
Чередниченко Є. 2334
Чернишова Т. (343)
Чернілевський С. (876)
Чернов А. 1563
Чешкова В. 993
Чобіт Д. 752, 1927
Чорновіл Валентина 845 (упоряд. та комент.), 1088 (1088), 1407, 1945 (упоряд., комент.), 1965 (упоряд., комент.), 1995 (упоряд.,), 1996 (упоряд., комент.), 2010 (упоряд.), 2025 (упоряд., комент.), 2079 (упоряд., комент.), 2131 (упоряд., комент.), 2151 (упоряд., комент.), 2164 (упоряд., комент.), 2248 (упоряд., комент.)
Чорновіл Вячеслав В. 97, 100, 103, 104, (459), 845, 1088, (1426), 1945, 1965, 1995, 1996, 2010, 2025, 2079, 2131, 2164, 2248
Чувалов Б. 1697, 1867

Шамайда Т. 294
Шаміссо А. (38), (72), 601, (1495), 1713
Шаповал С. 195
Шатилов М. 856, 913
Шебеліст С. 1236, 2165
Шевельов Ю. (псевд. Ю. Шерех) 600, (631), (776), (813), (834),(930), (1253), (1254), (1495), 1868, 1869, 2115, 2177
Шевченко А. 2026
Шевченко В. (17)
Шевченко І. (776) (фот.)
Шевченко О. 2057, 2253
Шевченко Т. Г. (7), (9), (10), (20), (24), (29), (30), (33), (52), (65), (76), (82), (92), (132), (174), (180–182), (214), (224–226), (275), (309), (315), (328), (381), (400), (411), (412), (415), (418), (451), (468), (504), (507), (517), (526–529), (536), (570), (601), (644), (651), (654), (655), (681), (784), (831), (863), (864), (873), (915), (919), (944), (959), (967), (978), (988), (1037), (1130), (1165), (1169), 1172, (1174), (1180), (1216), (1219), (1226), (1228), (1264), (1265), (1311), (1331), (1332), (1336), (1350), (1351), (1389), (1399), (1444), (1445), (1449), (1467), (1470), (1471), (1483), 1494, (1495), (1496), (1506), (1509), (1514), (1520), (1528),

(1529), (1530), (1531), (1535), (1536), (1546), (1631), (1652), (1676), (1678), (1680), (1717), 2004, 2074, 2141, 2142, 2152, 2159, 2171, 2199, 2200, 2205, 2222, 2229, 2258, 2281, 2326
Шевчук В. (22), 329, 593 (ред.), 600 (ред., упоряд.), 694, 838 (ред.), 839 (ред., упоряд.), 973 (ред., упоряд.), 1272, 1852 (ред.), 1868 (ред.), 1933 (ред., упоряд.), 1934 (ред., упоряд.), 1971 (ред.), 2330а
Шевчук Святослав (глава УГКЦ) (1366)
Шейко В. М. 2144 (ред.)
Шелест П. (458)
Шелест Ю. 1829, 1891
Шептицька Т. 2249
Шерех Ю. див. Шевельов Ю.
Шимборська В. (1354)
Шинкарук В. І. 1940 (ред.)
Ширяєв Б. (573)
Шифрин А. 1572 (сост.)
Шишкін В. І. (334)
Шишко К. 2319
Шіллер (Шиллер) Ф. 1700, 1705
Шпилька О. (761), (1495), 2340
Шуба О. В. 289 (упоряд.)
Шумило Н. 2344
Шумук Д. 1770
Шухевич Р. (1121)

Щепа А. 2166
Щербакова О. 2132
Щербина В. 1835 (фот.), 1846 (фот.)
Щербицький В. (870)
Щербініна О. І. 1528 (уклад.)
Щира К. М. 1528 (ред.)
Щукіна І. 1559, 2331

Юркевич П. (339), (808)
Ющенко В. (Президент України – 2005–2010 рр.) (700), (711), (783), (790), (805), (810), 880, (895), (915), (953), 1190, (1232), (1320), (1327), 1348, 1356
Ющенко К. 1348, 1356

Яїцький І. 776 1833 (фот.)
Якимчук Л. 2250
Якубівський М. 324, 433
Ямчук П. (979),1997, 2011, 2012, 2058, 2080
Янкова М. 2253
Янковий Б. 2253
Янукович В. Ф. (Прем'єр-міністр України, Президент України – 2010–2014 рр.) (847), (883), (1307), (1314), (1344), 1396
Ярема Д. 344
Яременко В. 354 (упоряд.), 356 (упоряд.), 745 (упоряд.), 872 (упоряд.),
Яремчук О. 1460, 1461
Ярмольчук Н. 1880 (ред.)
Ярмуш В (440)
Яровий О. (1096)
Яручик О. 2332
Яценюк А. П. (Прем’єр-міністр України) (1502), 2251
Ящишин О. 1870

Berdychowska Bogumila *див.* Бердиховська Б.
Dovženko O. *див.* Довженко О.
Goethe *див.* Гете (Ґете) Й.-В.
Hnatiuk Aleksandra 184, 474,
Hnatiuk O. 707
Horbatsch A.-H. *див.* Горбач А.-Г.
Leśkiw Halina 184
Lewandowska Irena 534
Luckyj George S. N. *див.* Луцький Ю.
Masłoń K. 1816
Reshetar, John S. 1738
Sadowski Michał 1816 (fot.)
Šatylov Mykola *див*. Шатилов М.
Stus Wasyl *див.* Стус В.

ЗМІСТ

Від упорядників..... 3
Тарнашинська Л. «Категорія ідеального як художня та життєва практика: Євген Сверстюк»..... 4
Основні дати життя і діяльності Є. Сверстюка..... 30
І. Праці Є. Сверстюка..... 32
Прозові публікації..... 32
Поетичний доробок..... 129
Переклади..... 139
ІІ. Література про життя та діяльність Є. Сверстюка..... 142
Присвяти Є. Сверстюку..... 195
Бібліографічні посібники..... 198
Алфавітний покажчик назв окремих видань творів Є. Сверстюка 199
Псевдоніми, алоніми і криптоніми Є. Сверстюка..... 199
Іменний покажчик..... 200

Довідкове видання

ЄВГЕН СВЕРСТЮК

Бібліографічний покажчик

Упорядники

Волянська Галина Василівна
Галаганова Оксана Олександрівна

Науковий редактор **В. Кононенко**

Відповідальна за випуск **Т. Вилегжаніна**

Редагування, комп'ютерне опрацювання **Т. Римаренка**

Формат 60х84/16. Умов. друк. арк. 12,09.
Зам. № 10

Видавець і виготовлювач Національна бібліотека України
імені Ярослава Мудрого
вул. Грушевського Михайла, 1, м. Київ–1, 01001.

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції ДК № 4680 від 30.01.14